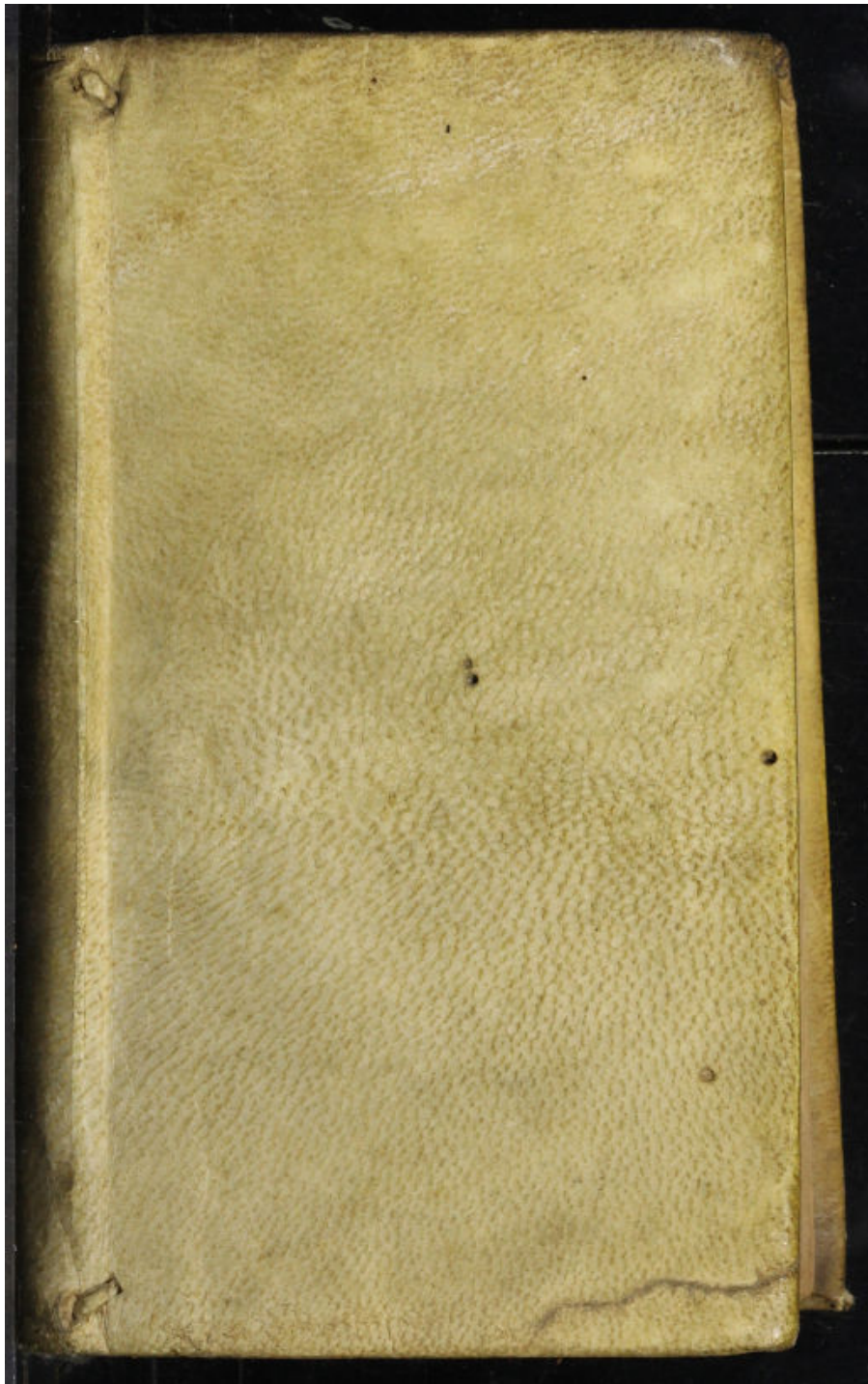

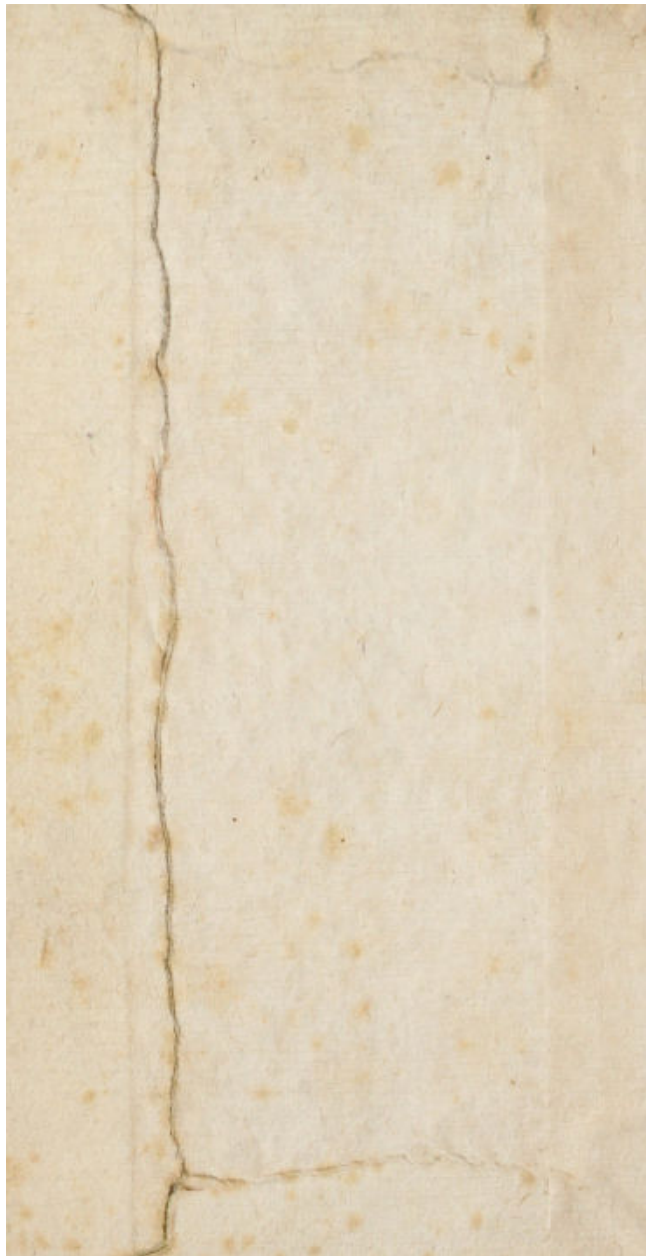
Jonston, Jan.. **Johannis Jonstoni,**
doctoris medici Notitia regni
vegetabilis seu Plantarum à veteribus
observatarum, cum synonymis
Græcis & Latinis, obscurioribusq[ue]
differentiis in suas classes redacta
series.

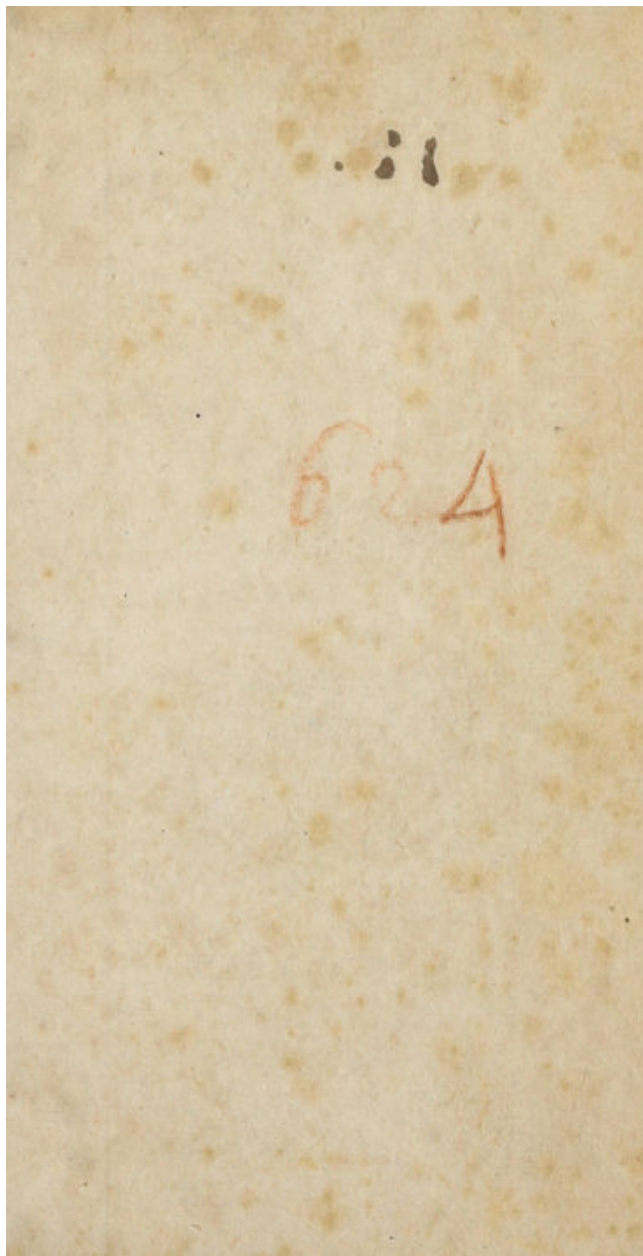
Lipsiæ, sumptibus Viti Jacobi Trescheri, bibliop.
Uratisl. Typis Christiani Michaelis, anno M. DC. LXI.,
1661.

Cote : BIU Santé Pharmacie RES 11929

Res 11929
JOHANNIS JONSTONI,
DOCTORIS MEDICI

NOTITIA
REGNI VEGETABILIS

Seu

Plantarum à veteribus
observatarum, cum Synonymis
Græcis & Latinis, obscurioribusq;
differentiis in suas classes
redacta series.

ECOLE
DE
PHARMACIE
DE
PARIS

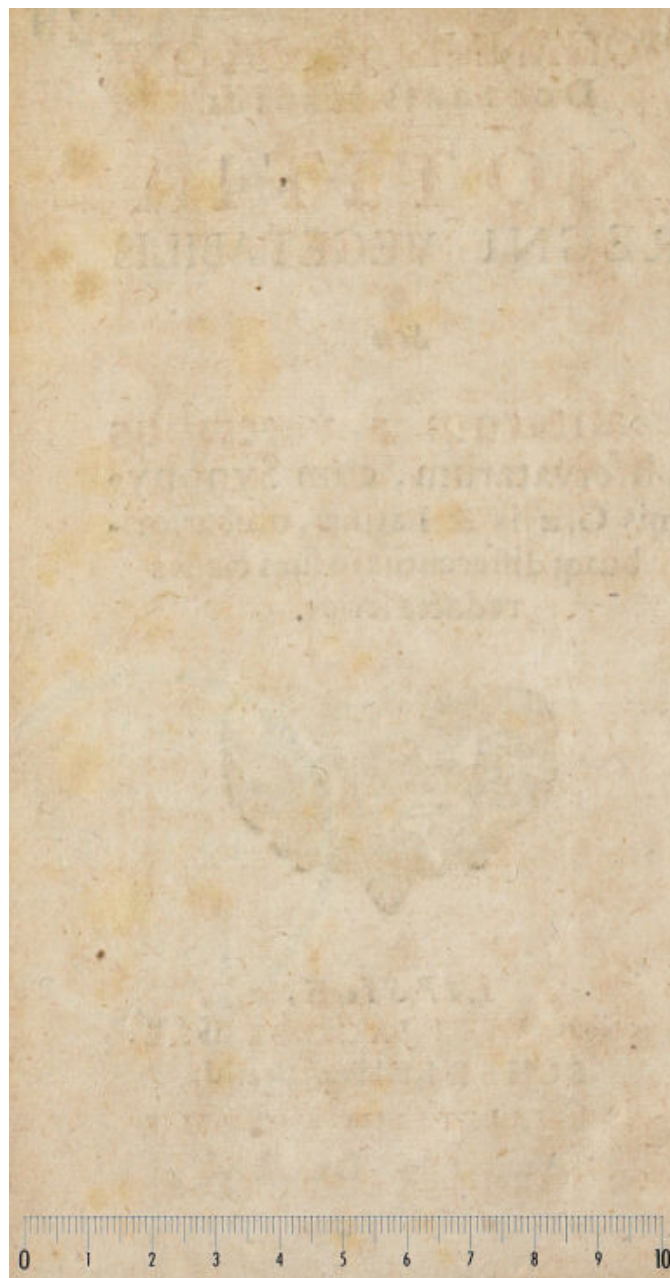
LIPSIÆ,

Sumptibus VITI JACOBI TRE.

SCHERI, Bibliop. Uratisl.

Typis CHRISTIANI MICHAELIS,

ANNO M. DC. LXI.

*Nobilissimis, & Excellentissimis Me-
dicinae Doctores, Archiatris, &
Professoribus,*

JOHANNI MICHAELIS,
Celsissimi Principis Saxo-Altenburgici
Archiatro, Therapeutices P.P. Facult.
Med. Decano perpetuo, Utriusq; Prin-
cipum Collegii Collegiato, & Acad.
Lips. Decemviro.

JOHANNI SCHRODERO,
Practico felicissimo, Poliatro & Phy-
sico Francofurti ad Mœnum primario
meritissimoq;.

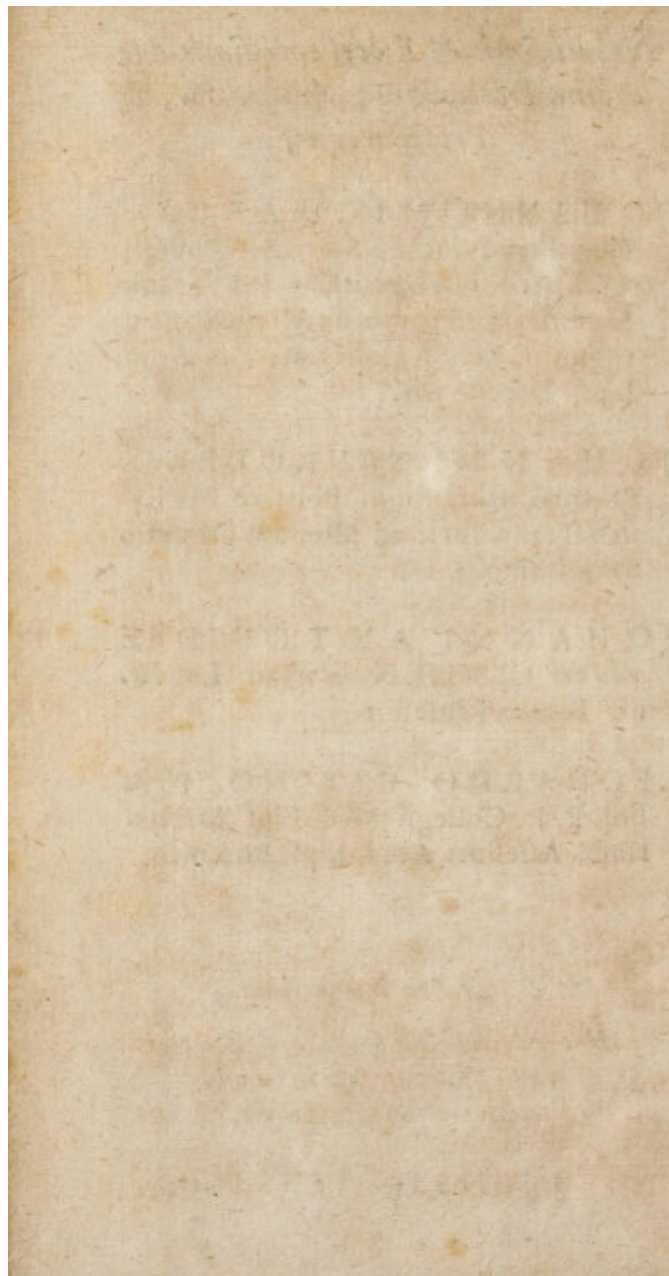
JOHANNI ANTONIDAE
van der LINDEN, in Acad. Lugdu-
no-Batava Professore.

LEONARDO URSINO, Phy-
siol. P. P. Collegii Med. Lips. & No-
rimb. Aessori, Acad. Lips. Botanico.

Amicis integerrimis

*Hoc quicquid est opella, amicitia tesse-
ram addicit, & in templo
Mnemosynes suspendit*

J. JONSTONIUS, Doctor,

PROLEGOMENA.

Notitia regni Vegetabilis, quæ titulum à *Notitia* *Utriusq; Imperii* ab Alciato primum edita, à Pancirolla notis illustrata, mutuati sumus, nihil aliud est quàm Platarum seu stirpium, quæ à veteribus observatæ fuerunt, *ἀπογραφὴν*, inventarium & rationarium. Quia verò istæ corpore & animâ constant, corpus vero partibus etiam suis, tam solidis quàm liquidis, seu istæ *simplices* seu *compositæ*, instructû est, (proprias sub suis speciebus dedimus) & in diversas *species* abeunt: ideo & istorum enumeratio, *προλογέαν* locô præmittenda est, additis simul specibus.

PRÆFATIO.

I. *Partes solidae simplices* quæ à partium in animalibus similitudine denominantur, sunt *Caro* in qua aliquando *pulpa*, *Nervus*, *Vena*, *Membrana*, *Cutis*

1. *Caro* in omnes dimēfiones dividi potest, totumq; ex hac corpus fico. 2. *Pulpa* quibus est, fissibilis illa, sine venis aliquādo, merò stamine & tenui cōstat, *transversim pectinata*, fago. 3. *Nervus* continuum & fistile quid in lōgitudinem sine adnatis, nullasqve propagines edit. *Intus* in abietis & palmæ caudice conspicitur; extra in plantagine extat. 4. *Vena* candidior, oblonga & cava, in ramulos finditur, humoremqve continet. 5. *Membranâ* seu cute caro tãqvã veste integitur.

II. *Ex partibus solidis compositis* perpetuæ *Radix* & *Scapus*;
an-

PRÆFATIO.

anniversaria folia, flores; & fructus censentur.

1. *Radix* fundamentum stirpis & venter est, cortice, fibris & medullâ instructa. In quibusdam capitis, cervicis, loricae, ventris, caudae, nuclei, bulci, tuberis, & tori occurrunt voces. *Geniculata* notis protuberantibus modicò intervallò distinguuntur. *Cirrata* brachia polyporū mētiūtur seu cirros. *οἰστροειδεις* testiculos. *Vivaciores* quibusdam sui superficie. *Vetustasse* minui, falsum. *ἑρπιδία* per summa cespitum decurrunt, flexuosò vel rectè meatū. Sunt quæ ex parte quæ caulis emergit, eminent. *Cancellata* *κεκαρηνομένη*, oleæ. *Admorsa*, succisæ, *οδοιτροειδεις* dentariæ. *Lignosa*, Nerio. *Squamosa* lilio; *φλισιδεις* cœpis. *Nulla* viiço.

2 4

2. Sca-

PRÆFATIO.

2. *Scapus* à radice assurgit supra terram, alimentumque excipit: In arboribus & fruticibus dicitur *Caudex*; cum frondibus *stipes*; in herbis *caulis*, in frumentaceis *culmus* & *colliculus*; in aliis *ferula*, *surculi*, *virga*, *vincinis*, *sarmenti*, *thyrsi*, *stipule*, *straminis* venit titulis. In eo habes 1. *Truncum*, qui pars inferior, quæ validius fudit, ramisque exuitur. 2. *Corticem*, qui extrema crusta est, carnosus, membranaceus &c. in senecta rugosior, inter quem & lignum alimentum deferitur; quiqve si velut ambiens membrana cingat, *Tunica* dicitur, ut pars illa quæ presius & interius ligno adhæret, *Liber*, at *Corium* statumē quoddam crassius, cui & aliud subesse potest, nominatur à doctis 3. *Lignum*, fissile & durum arbo-

PRÆFATIO.

arboris corpus, quod in longitudinē fluctuatur, sicci9 illis, quæ fructus magis alternant, *carnosum* quæ minùs. Cujus fragmenta seu assulæ in quæ disilit *Schidia* vel *Schedia*, quod ferrâ deteritur, *scobis*, *lanugo*, & *ferrago*. 4. *Alburnum* seu *Adipes*, proxima ligno pars, à calore ita dicta, eaque mollis ac pessima, etiam in robore facile putrescens, & teredini obnoxia caro arga. 5. Subest huic *caro* cui *ossa* id est materiæ tortæ quandoque nodisque concisæ, optimum; in nonnullis *pulpæ* fissibiles, in quibus pectines seu linearum tractus in longū excurrentes, aliquando transversī, sine venis, merò stamine & tenui maximè fissilibus; in iis verò, quibus nec vena nec pulpa, quodam callō carnis in

PRÆFATIO.

se convoluto, *Tubera*, sicut sunt
in carne glandia. 6. *Matrix* seu
Cor in medio residet, ferrea nō.
nullis, nulla illis quæ tota ossa,
in fungosis *medulla* dicitur. 2.
Foris sunt *Nodi* verrucarum in-
star, quia non germināt cœci.
Rami arboris brachia, & unde
exeunt *scamna*. Ab arbore de-
jectus *Ramale* dicitur, cum frō-
dibꝫ decerptus *Termes*, exili-
or teneriorque, *furculus*, ger-
men, *Turio*; novellus qui ad in-
serendum inspicatur, *insitum*,
calamus, & *furculus*; palmæ uni-
cum fructibus revulsus, *Spadix*,
cum foliis virens, *frons*, *Stolones*
colliculorum sunt soboles, &
inutilis è radibus fructificatio,
qui juxta caudices erumpunt,
& plantati vivunt. 8. Huc & ab
humanis partibus denomina-
ta veniunt, *Vertex* quod & *fa-*
stigi.

PRÆFATIO.

stigma & *cacumen*, quod à radice longissimè distat, ut *Cruce* quod proximum est pedi, *oculus* à quo inoculationis nomē, nemorosus, comosus: Coma enim quicquid hilari venustate crinium modò summum ramorum exornat. Cavus inter caulem & ramulos anfractus, *Ala*, unde & sinuatim nova profilit soboles. Angulus in quem coivere in utrumque complexu *Sinus*. Partes in nodos quasi extuberantes *Articuli* & *Genicula*: inter artus & genicula medium, *Internodium*. Partes crassiores nodis conglobatæ, in quæ internodiorum extrema coeūt, *Vertebrae*: Unde laterales funduntur rami aut utrinque in ordinem digesti prodeunt, *Latera*. Teretes & oblongæ inque capilli

PRÆFATIO.

modum extenuatæ partes, *Capillamenta* ; & si contorta crispentur, *Cirri*. Delicatiōes à primapullulatione scaporum colliculos *Cymata*, radiatas in orbem *comas*, coactaq; in fasces cacumina, *Muscaria* vocant.

3. *Folia* ex crasfiore & crudiore succo proveniunt, plantasque vestiunt & ornant, decidua plerisq; , haud paucis æterni viroris, capillata, peltata, ensiformia, aculeata, maculosa, perforata, & in quibusdam labra, fascias, cymbas, galeros, rotas, sagittas, cristas, lunam &c. referentia. Observare in iis licet *lacinias*, *crenas*, seu *strias*, *dentes*, *pinnas*, *auriculas*, *costas*, *pediculos* denique seu *stylos* & *petiolos*, quibus infident. Rejectamenta caducorum *quisquilia*.

4. *Flores* pleni veris judiciū, &
anni

PRÆFATIO.

anni renascentis, gaudiumque arborum. Tunc enim se alias quàm sunt ostendunt: tunc variis colorum picturis in certamen usque luxuriant, illique galeati, calcariformes, lanuginei, foliati cucullati, tabulosi, acinosi, pileati, quique nolas, cyathos, tubas, favos, columbas, papiliones, oculos, arcus, culices, flagella, flabella expriment. Constant *extra* pediculis, calyce, quasi si cavus, thecas *intra* foliis, in quibus ungues, stamina, in quibus apices & styli: Dependet à pediculis *Calyce* primum continetur, & foetus clauditur. *Stamina* ex intimo floris sinu è calyce erumpunt. *Apices* staminum summo insident. Imæ foliorum partes *Ungues* magna ex parte decolores. Pedamentum quādoque

PRÆFATIO.

doq; & ejus & feminis in plures digestum pediculos, *Umbella* est. Racemus orbicularis ex cauliculi summo se diffundēs, multis in orbem petiolis circumactis, in quorum extremo singuli flores, *Corymbus*. Circinatus florum ambitus, qui colliculos coronat *Verticillum*; rotundum in quo stipantur, ut in bellide videre est, *Discus*. Capituli simile cui insident, *Capitellum*,

5. *Fructuum* nomine illud intelligo quod præter semen arbores & herbæ ferūt, in quo & ipsum semen quasi in domicilio suo habitat, siue hoc edule sit, siue nō, ut sūt *poma, nuges, nuci poma, glādes, bacca, aromarata, uvæ, grana, acini, corymbi*, & alia quæ effigiē calvariæ, dētiū, disci, burſæ, vesicæ, ollæ, am-

PRÆFATIO.

ampullæ, calathi, clavæ, locustæ, lucernæ, soleæ eqvinæ &c. reterunt.

6. *Semina* fructu obductum internâ ejus parte continentur ab eodemque suo cortice vel libro separari possunt, verè vegetantis animæ soboles, collecta in compendium plânta morientis foetus & renascētis geni9, canaliculata, striata, echinata, cylindri effigie, ovalia sed depressa, alterâ parte rostrata, trigona in cuspidem acuminata, quadrata, & quæ cerebri medullâ, dentiû congeriem, oculi pupillam, genitalis caput, testes, cimices, pulices, sagittas, secures &c. referunt. Quia verò ea parte, quâ plantis adhærent, cuncta sua principia habent, indeq; primum radix nascitur, ideo pars
ea

PRÆFATIO.

ea ὄμμα seu oculus & umbilicus vocatur. Omnia quæ id ambiunt *σπείρα* Græcis, *folliculi*, *conceptacula*, *theca*; & hæ in leguminibus & quibusdā aliis herbis *Siliquæ*; in fabis *Volvuli* seu *valvuli*, in aliis *vascula* quæ si ea parvularum capsularum instar recludunt, *Loculamenta* dicuntur; si pecuniarii sacculi follicularem formam referunt, *Vulge*, Castaneæ includitur *Echino*.

III. *Partes liquida* sunt *Humores* seu succi, qui vel *tenuiores*, *χυλοί, ὀποί*, quibus plantæ nutriuntur, & præmissâ expressione vel aliquâ aliâ convenienti præparatione eliciuntur, elici coloris superventu inspissantur; vel *crasiores*, qui aut *Lachrymæ*, *Gummata*, aut *Resinæ*, aut *Pix*.

I. *Suc-*

PRÆFATIO.

I. *Succi ergo inspissati sunt, Ammoniacum, Galbanum, Opopanax, Sagapenum, Meconium, Opium, Aloe, Scammonium, Acacia, Manna, Elaterium, Euphorbium, Succus liquiritia, & Gummi Gote.*

1. *Ammoniacum* in Lybiâ prope Jovis Ammonij templum ex suâ arbore stillat; *θεῖον* seu *θεῖον*, *fragmentum*, thuris masculi similitudine, castorei odore, nullâ forde spurcatum. *Phryana* seu *miscella* calculorum & terræ particeps est.

2. *Galbanum*, *γαλβάν*, liquor ferulæ in Syria nascentis, quam nonnulli *Metopion* vocant, (Plinio *Stagonitis* falso) thuris effigie, flavus, odore gravi, & eum accenditur claram famā nutriens,

Op-

PRÆFATIO.

3. *Opopanax*, seu *Opopanacum* ex Panacis Heraceæ radice concisa, intus cādidus aut subflavus, extus ad auri colorem inclinat, & dūm resolvitur, propius ad lacteum colorem accedit.

4. *Sagapenum*, *σαγάπηνον*, officinīs *Serapinum* ex ferulacea herba quæ in Media nascitur, pellucidum foris, rufis, intus cūm frangitur flavis aut candicantibus guttis compingitur, mediō inter Sylphium & Galbanum odore.

5. *Meconium* *μικάνιον*, *μήκων* ὁπὸς ex papaveris nigri foliis & vasculis tuis exprimitur & exsiccat.

6. *Opium*, ὁπὸς τῆς *μήκων*, liquor lacteus ex papaveris nigri scapo leniter inciso collectus.

Tur-

PRÆFATIO.

Turcæ ex albo depromunt, & *Maslach* vocant. *Album* ex Cahira adfertur, Thebiacum fortè. *Adenense* nigrum est & durum. *Cambiacū* & *Decanense* flavescens & mollius.

7. *Aloe* succus ex herba aloes apud Indos copiosissima. *Caballinâ* veterinarii utuntur, quia arenosa & sordibus conspurcata. *Hepatica* hepatis modò cogitur. *Succo citrina* dicta, quia ejus pulvis citrinus; *Socotorina* quia ex Insula Soccototia, olim Dioscoridis optima.

8. *Scammonium*, succus radicis scammoniae, plantæ lactariæ & volvulosæ. *Antiochenum* optimum, castigatum *Dacrydium* quasi lachrymulam, & corruptè *Diagrydium* vocant.

ACA-

PRÆFATIO.

9. *Acacia duplex. Aegyptiaca* ex fructu maturô *nigra*, ex immaturo *subfulva*. Elicitur & ex foliis, floribus, & siliquis. *Germanica* ex pruinis sylvestribus coctis exprimitur, insolatur & tesselatim dividitur.

10. *Manna octuplex* 1. Ἀερομήλι *qvæ & ἀερομήλι, mel roscidum, Thereniabim, Trugibin*, vapor terræ succosus, qui æstatis calore elevatur, & in aere in dulcem liqvozem excoctus, noctis frigore coactus, roris modo supra arborum & fruticum folia decedit. 2. *Liquida seu Mel Cedrium Hippocrati, Ros Libani Græcis*, in monte Sinai & Libano quotannis in plantas & folia ὁμογενὲς τοῖς δένδροις delabitur. 3. *Manna officinarum*, qvæ vel *Laricea*, qvæ laryces

PRÆFATIO.

ces pruinæ instar investit.
Germanica in Styria habetur, granis mastichinis. *Gallica*
Brianfona in alpibus colligitur, albicans, pingvis dulcedine saccharina. *Brigantina*
 à Brigantio oppido nomen habet, dulcis, candida vel livescens : Vel *Calabrina Manna arboræa* quæ ex fraxino & Orno in Calabria colligitur, nectamen omni, sub cane & antecanem. Emitteritur aliquando sponte, aliquando per incisionem corticis, quia Majo & Junio intra eum continetur, & quidem majore copia, & post collectam reliqua exsudare solet. *Frondatea* quæ ex folijs dilutior & dulcior. *Stelechites*, quæ ex trunco, corpulentior est. *Terrestres* quæ ex terra, livescit,
 are-

PRÆFATIO.

arenulis permista, & insipida, *Granata* minorib9 granulis cōstat. *Mastichina* mastiches in morem lenta, & oblonga; vel *Apeninna* in monte Apeninno in quercu & salicibus Calabrienfi similis: nunc concreta, nunc melli similis invenitur. 4. *Persica* tam granis *Coriandri* colore inter rufum & rubentem medio, quæ in spinoso frutice *Agul* habetur; quàm *Calabriæ* similis, magnis glebis. *Bombycina* floccorum effigiem refert. 5. *Armeniaca* fusca, pugni magnitudine. 6. *Amynta* fingebatur in modum massæ ex caricis pingvibus factæ. 7. *Israelitarum* miraculosa, grano *coriandri*, colore *Bdellij Arabici* 8. *Polonica* tenuissimorum & alborum granorum, ex foliis arborum

PRÆFATIO.

borum enasci videtur. Est & genus ruri prostratum, subtile & saccaro simile. 8. *Eleomeli Lobelii*, quod ex olea emanat, colore, sapore & durati-
one incorruptum.

11. *Elaterium* ex cucumere asinino inspissatur.

12. *Euphorbium* ex arbore est ferulacea, translucidum candidū vel fulvum, acerrimum.

13. *Succus Liquiritia* ex radice liquiritiæ condensatur.

14. *Gummi gotte*, aliis *gummi de Peru*, *Gummi de Goa*, *Chittagemou*, *Gutta Gamba*, *Gutta Gaman-
dra*, *gutta mundi*, *gutta Genu*, *gutta Cambodia*, ex specie quadam Tithymalli scandente, in vicina Chinæ Cambodia elic-
tur, coloreqve flavo tingit.

II. *Gummata* lachrymæ in arborum truncis concretæ &
coa-

PRÆFATIO.

coagulata, quæ facilius aquæis solvuntur, & in igne crepitant, ut *Gummi Arabicum*, *Tragacanthum*, *Sarcocolla*, *Cancamum*, *Lacca Officinarum*, *Anime*, *Sanguis Draconis Officinarum*, *Asa fœtida*, *Camphora Officinarum*, *Gummi Juniperi*, *Cerasorum* & *Ulmæ*.

1. *Gummi Arabicum*, κόμμη ἐκ τῆς ἀκανθῆς, gummi ex spina *AEgyptia*, gummi *Acanthinum*, *Thebaicum*, *Babylonium*, funditur ab *Acacia*, & nonnunquam est μηλινῶδες & ῥυπαρὸν, quod inutile aliquando καλῆ κσειδές, ὑαλίζον, λευγές, ἄξυλον, quod optimum; aliquando album, quod illi proximum.

2. *Tragacanthum*, τραγάκανθα, ex radice plantæ spinosæ ejusdem nominis profluit, seu sponte seu vulnere inflictô, pellucens, læve & subdulce.

3. *Sar-*

PRÆFATIO.

3. *Sarcocolla* arboris in Persi-
delachryma, similis thuri, cum
qvâdam acrimoniâ dulcis, me-
lior qvò candidior, vetustate
maximè nigrescit.

4. *Cancamum* ex Arabia est, myrrhamque quodammodo refert, *θερμώδης ἐν γένει*. Usus inter thymata olim, vestesq; eò cū styrace & myrrhâ suffiebantur.

5. *Lacca Officinarum*, aliis *Cher-
mes Arabum*, *Cajulaca*, â formici-
bus alatis, puniceis, quæ ex flo-
ribus, herbis & arboribus non
secus ac apes materiam ejus
colligunt, in arbore sua, in Pe-
gu & Martavan elaboratur.
Cavernosa intus, pertinaciter
bacillis concretionem circum-
nata adhærescit. *Lac Sumetri*
ex Sumatra habetur cum bac-
cil-

PRÆFATIO.

cillis. *Lac Comberti* in glebis.
Trec dicta optima.

6. *Anime* & quidem *Orientalis* ex Æthiopia Arabiæ confini adfertur, vel *fulvescens* & *pellucidum*, vel *album* quod pellucet vitri instar, & mastichen cum odoletur redolet: vel *nigricans*, & *taurino glutini* seu *Colophonia* ferè simile, quod unguibus nigricantibus respergitur: vel *pallidum*, *retorridum* & *resinaceum*, de quo nihil occurrit. *Occidentale* ex arbore *Jetaiba* colligitur, nunc albicās, nunc flavens, succino simile; prunis impositum suavissimum fundit odorem.

7. *Sanguis Draconis* *Officinarium*, *ῥιγάδαρι, ῥιγὰς δ' αὐτῶν*, *Cānabaris Indica* ex arboribus in Insula *Dioscoride* olim colligebatur,
nunc

PRÆFATIO.

nunc illis in locis, ubi Draco arbor provenit. *Utrum* thuris magnitudine, flammam luculentam concipit, liqvescitqve. Alterum in offas ex rubricâ & pice colophonîa formatur, nullô modô flammam concipiens.

8. *Aſa fœtida* ex *Laſerpitiî* plantæ ferulaceæ radice & caulibus incisis elicitur: aliis à loco natali succus *Lybicus*, *Medicus*, *Syriacus*, *Cyrenaicus*. Ex caule profluentem *Καυλίαν*, & *Scaparium*; ex radice *ῥιζαν*, *radicaceum* vocant.

9. *Camphora Officinarum*, *Caphur* & *Capur Arabum*, *Caphura*, vulgô *Alcanfor* gummi refina, in panes pellucidos & candidos totos, quæ pulsa tinnitum argutum reddunt, redacta,

b 2

flam-

PRÆFATIO.

flammam in mediis aquis retinens. Colligitur ex arbore, ex qua & aliquando per rimas exsudat. Evanescit in capsis, nisi in lini vel psillii semine sepe liatur. De *Borneo*, magnitudine milij, nec unquam drachmâ major. *Rihach* coloris rubei, sublimatione dealbatur. *Fausen* bonitate proxima. *Carsab* vilior. *Chinensis* in panes vel orbiculos redigitur, & si optima, crystalli instar splendet.

10. *Gummi Juniperi*, aliis *Sandarax*, *Vernix*, *Vernilago*, in stiri-
as longas ex pallido flavescentes, succini colore & perspicuitate densatur. Dentibus fricata nunquam deinde coeunt. *Gracorum* Sandaracha est fossilitia. *Aristotelis* apum cibus.

11. *Gummi*

PRÆFATIO.

II. *Gummi Cerasorum*, notum omnibus, viscosum & mordacitatis expers.

12. *Gummi Ulmi*, humor in vesicis ulmi, lentus initio, mox Solis vi in gummi concrefcēs. Dū deficcatur, cnipes, culices & muliones evolant.

III. *Resinae* oleosi sunt liquores, in oleosis & pingvibus dissolvi prompti; vel *liquida* vel *sicca*.

I. *Liquida* sunt, *Terebinthina vera*, *Resina laricea*, *Resina lentiscina*, seu *Mastiche*, *Thus*, *Resina cupressi*, *Resina Cedri* seu *Cedrina*, *Myrrha*, *Styrax*, *Liquidambar*, *Bdellium*, *Belzoinum Officinarum*, *Tacamahaca*, *Caranna*, *Gummi Elemi*.

I. *Terebinthina vera*, aliis *Gluten Albotin*, *Ferbentina*. *Tre-*

b 3

bin-

PRÆFATIO.

bintina, *Trementina*, *Fermentina*, colligitur liquida, mox arefcit, cādida, vitrea, cœrulei affectans, odoris fvavis & gravis dūm ardet. *Chia* inter laudatissimas. *Cypria* cocta in placetas congeritur. *Arabica* quia suffimigii locō in templis, *Incensum* vocatur, & cum thure adfertur.

2. *Resina laricca*, alijs *Terebinthina Officinarum* *Germania*, *Italis Pargatum*, liquida semper, flavā, nonnunquā vitrea & transparent, amarescit, odorata. *Splendidior* à juvenculis arboribus, *turbidior* ab annosis. *Pota* inebriat.

3. *Resina lentiscina* seu *Mastiche*, *Mastix*, *Gluten Romanum*, ex lentisco quotannis profluit. *Chia* alba, & si bona pellucida, friabilis. *Ægyptia* nigra, magis
q̄ve

PRÆFATIO.

quæ deficcat. *Pontica* viridis, bitumini similior. *Cretica* flava & amara. *Brasilensis* instar lapidis dura, instat vitri pellucida, incrustandis vasis adhibetur.

4. *Thus*, *λίβανος*, sive *Olibanum Officinarum*, thuriferæ arboris lachryma est, *Novellæ arboris* candidius & *ἀσθρότερον*. *Veterum* odoratius & *ἐκθρότερον*. *Palmeâ tegete exceptum* purius. *Arcâ circumparitâ*, ponderosius: *Coriocolum* ferrô de arbore depeffitur. Candidum autumno ex æstivo partu legitur, purissimum: quia festucaceæ levitatis *Corpheoton* dicitur. *Rufum* ex secunda vindemia habetur: *Diathiaton* idem, quia incensum tædam olet. *Masculo* species testium. *σάγωνα*, rotundum & guttatim manans. *Indicum* subfulvum lividô colore.

PRÆFATIO.

Insulare Theophrasto. Dicitur
& ἄτομος & σάαγος. *Mammosum*, cui
præcipua gratia cum hærente
lachrymæ priori, consecuta a-
lia miscuit se mammarum for-
mā. *Orobium*, ὀρόβιον, in Amelo
monte nascitur, Ervo æquale,
minus κίρριότερον *Arabicum* & κόπι-
σκον quibusdam. *Manna thuris* est
frictura immūdiior ex grumo-
rum attritu decussa.

5. *Resina Cupressi*, liquida &
sapore acerrima, ex qua oleum
Caryinon.

6. *Resina Cedri*, seu *Cedria*, ex
Cedro conyfera labitur, resq;
â carie & tineis conservat.

7. *Myrrha*, μύρρα, in Arabia ex
arbore aliquo loco incisa pro-
fluit. Στακίη liquida est, qualis ex
arbore fluxit; πλασὴ fictitia &
depravata. Πεδιάσιμος, campestris,
pin-

PRÆFATIO.

pingvis, ex qua recente expres-
sa *Stacte* etiam. *Gabiræa* λιπαροῦ ἀτῆ
ἐν ἰσχυροῖς καὶ λιπαροῖς τόποις provenit.
Troglodytica in Troglodytite
gignitur, ὑπόχλωρος, per mediū lu-
cida, *Sylvestrium* prima. Καύκαλις
exfoleta, nigra, expressæ for-
tè residuum. Εργασίμη deterri-
ma, quia ψαφορά καὶ ἀλιπὴ, squalore
obsita, acris ac minimè pin-
gvis. *Mineæ* cum Troglodyti-
ca eadem. *Amineæ* in pastillis
ad lichenas olim usurpata.
Est & *Atramitica*, *Ausatalis*, in
Gebanitarum regno, *Dianitis*,
Collatitia fortè, hinc & inde
collata, *Sembracena* à civitate
regni Sabæorum mari prox-
ima, *Dusartis* & *Candida* unò tan-
tum locò quæ in Messalum
oppidum confertur. *Bæotica*
ex radice quadam incisa in

PRÆFATIO.

Bœotia elicitur. In optima reperitur sæpè *Opocalpasum*, quod exitiale.

8. *Styrax* seu *Storax Officinarum*, dum ex arbore destillat in parvas micas concrefcit, in longum ubi incaluit ductilis, odoratus imprimis si prunis imponatur. *Flavus* grumis subalticantibus, melleam dum mollitur humiditatem remittit. *Niger* furfuri similis. *Pelucidus* myrrham odore refert, & paucus gignitur. *Pamphylus* è Pamphylia in calamis adfertur, aridior. *Syrum* ex Syria revehunt, acri odore. *Calamita* cādicantes & rufescentes grumi; idem cum Pamphylis. *Liquidus* Arabibus perperam *Stacte*, duorum est generum. *Oleosus* cum liquido
fit

PREFATIO.

fit. *Siccus* cortex ex arbore ipsa in rufo nigricans, *Thymiana* quibusdam, *Vermicularis* ex cera aromatis imbuta & Styra-ce specie vermiculorū cōfit. EX *Assato* fuligo colligitur. *Chrymatias* rarus inventu, fortè cum Calamita idem. *Rubens* maci as simulatur.

9. *Liquidambar* coloris est melini, nonnihil sub obscuri, odor Styracis liquidi, qui nullo modò celari potest; Nova Hispania patria.

10. *Bdellium* multiplex est. *Translucidum* glutinis tauri in modum, intus pingve, suffitu odoratum, & ungui simile. *Saracenicum* tale, quod circa Saracam Arabiæ urbem prodit. *Nigrum* sordidum, uberioribus glebis, *Scoticum* Galeno. *Petra-*

PRÆFATIO.

um à Petra Urbe defertur, sic-
cum, sublividum. *Peraticum*
ê Media crustosius. *Indicum*
humidius & gummosum. *Ba-*
etiano nidor ficcus, ungves
multi candidi. *Judaicum* cum
translucido idem, fulgore co-
ruscans. *Scythicum* laudatur
Galeno.

II. *Belzoinum Officinarum*, ali-
is Benzoinum, *Benzoi*, Afa
dulcis, *Ben Judeum*, *Benivi*, *Bel-*
zoe, *Benivinum*, adfertur ad nos
expr sum, & in magnos pa-
stillos compactum, qui malleo
perculsi in grumos disiliunt.
Color aliàs rutilans, aliàs ad
albedinem vergens, creberri-
mis ceu ungvis aut amyg-
dalarum friatura. Odor ju-
cundus cum teritur. *Amygdaloi-*
des maculas candidas amygda-
larum

PRÆFATIO.

larum instar habet. *De Boninas*
è novellis arborib9, nigrum &
priori odoratius. *Amendoado*
fragile & friabile.

12. *Tacamahaca* ex ungvibus
veluti diversis compingitur
resinæ strobilinæ concretio-
ne, bullati alicubi scorbiculi;
color partim rutilus, partim
flavus, pallidior, odor masti-
ches. Importatur ex nova Hi-
spania, cucurbitinô cortice
comprehensa.

13. *Caranna* duplex est, *Olea-*
ginosa una, *Tacamahacæ* colo-
re, paulò limpidior, sed gravi-
or: *Altera* purior & crytalli
modò limpida, ex interiore
continentis parte.

14. *Gummi Elemi Officinarum*,
vel cedri vel Oleæ Æthiopicæ
lachryma est; *Enhamen* qui-
bus

PRÆFATIO.

busdam. Color ceræ flavæ; odor fœniculi, substantia uniformis, Flammam facilè concipit.

II. *Sicca* sunt quatuor. 1. *Colophonia*, quæ quia ex multis simul congestis in massam induruit, quæ igne liqvata, sicci-or evadit, φροκλή, & aliquando συγκομιστική vocatur. *Veterum* è Colophone advehebatur. *Recentiorum*, quibusdam *pix arida*, & *pix Græca*.

2. *Resina sicca*, quæ ex abietina, strobilina, pitiina absq̃ve ignis ope citò concrescit. Græcis ξυεά & φύσημα πτυίναν.

3. *Resina strobilina*, στροβιλίνη, quæ ex picea, pinu, vel strobilis.

4. *Abietina*, ἐλατίνη, quæ diu liquida permanet.

III. *Pix* è maximè resinosis pin-

PRÆFATIO.

pingvisimisq; Pini Piceæque
 lignis vi ignis elicitur. *Liquida*
 ὁμὴ καὶ ὕδωρ, aquæ modo canali flu-
 it, aliū ignē non experta, quā
 cujus calore fluxit : in Syria
Cedrim vel Cedria, quia pinu
 & piceā carentes, Cedros urūt:
 alijs *Coracina*, quia in Corijs as-
 servari solet. *Brutia* liquida a-
 cetō vel diuturnitate spissor,
 tusca & pingvior, à Brutijs Ita-
 liæ gente. *Βορρὰς* viscosa per
 coctionem, conditur in pelli-
 bus τὰν βορρημάτων, earundemque
 faniem sanat: *Navalis*, quia eā
 naves picantur. *Lycia* in eadem
 regione paratur, resinæ picis-
 que naturam habens. *Idæa*
 ab Ida Troadis monte nomen
 sumfit, quæ & *Pieria* à Piero
 Thessaliæ. *Naresia* à Naresiis
 Liburniæ populis. *Naricia*
 à Na-

PRÆFATIO.

à Nariciis Locrorum gente.
Nemeturica, quæ liquida, Nemeturi Alpini nomen indiderunt: conficiebatur & in Liguria. *Corticata* in oculis ex arborum cortice factis advehebatur, Allobrogibus ad vini cōdituras; sicca & dura. *Rasilis*, quæ & *rasis*, *Radulana*, *Rabulana*, *Rasulana* & *Rhetica*, vetustate sic durata, ut contusa in pulverem redigatur, & radi possit. *Πικριπύσσα* tam viscida, quam arida, quasi recocta & bis facta. *Zopissā* ex cera & resina conflatur. *Dersa* ex navibus, quæ & *Apochyma*, quod adjecto salis marini callo stimulata sit. *Ὀπριπύσσα* picis liquidæ serum, Galeno *πικριπύσσα*, & *πικριέλαιον*, quod aliis ex pice & oleo componitur.

IV. *Species plantarum sunt*
Arbor, Frutex, Suffrutex, Herba.

I. *Ar-*

PRÆFATIO.

1. *Arbor*, δένδρον, altiùs affur-
git, truncum crassum & ligno-
sum à radice fundens. Sunt *Po-
mifera*, seu acinos ferāt, seu os-
sa; *Nucifera* quibus fructus pu-
tamine includitur, *Glandifera*,
Aromatica, *Baccifera*, *Lachrymife-
ra*, *Siliquatæ*, *Rhodofloræ*, *Miscellæ*,
quibus *Admirandas*, cum *Vene-
natis* adde.

2. *Frutex* θάμνος multis à ra-
dice caudicibus ramisq; con-
stat, πολυσίληχες καὶ πολύκλαδοι. Facescit
cultura & locò in arborem.

3. *Suffrutex*, φρύγανον, minimæ
inter lignosas altitudinis, cau-
dice simplici, multiplici sar-
mentaceò, foliò minutò; cui
par mutatio.

4. *Herba*, βοτάνη, πόα humilius
subsidet, & statim à radice fo-
lia fundit, & aliquando ita ex-
cre-

'PRÆFATIO.

crescit, ut fruticem & arborem
altitudine æmuletur. Sunt
quoad radices *Bulbosæ* & *tube-
rosæ*, quoad caules & folia *Longi-
caules*, tam frumentaceo quam
ab his diverso ; quoad folia
tantum *Nervifolia*, quibus pro-
minentiores nervi, *Rotundi fo-
lia*, *Crasisfolia*, *Asperifolia*, sub qui-
bus & *lanuginosa*, *Mollifolia*, seu
quibus folia lævia & molliia ; à
foliis & floribus *Stellatæ* ; à radi-
cibus & foliis *Capillares* ; à flo-
ribus *Discicorymbifera*, *Corona-
riæ*, *Umbellifera*, *Capitata* ; à fru-
ctu, *Siliquata* ; à modo crescen-
di *Scandentes* ; à viribus *Noxiæ* ;
ab usu *Oleraceæ*. Hinc vides
nos omnes ad *Arbores* & *Her-
bas*, easque *maiores* vel *minores*
retulisse, & ita frutices & suf-
frutices ipsis inclusisse. De re-
liquis

PRÆFATIO.

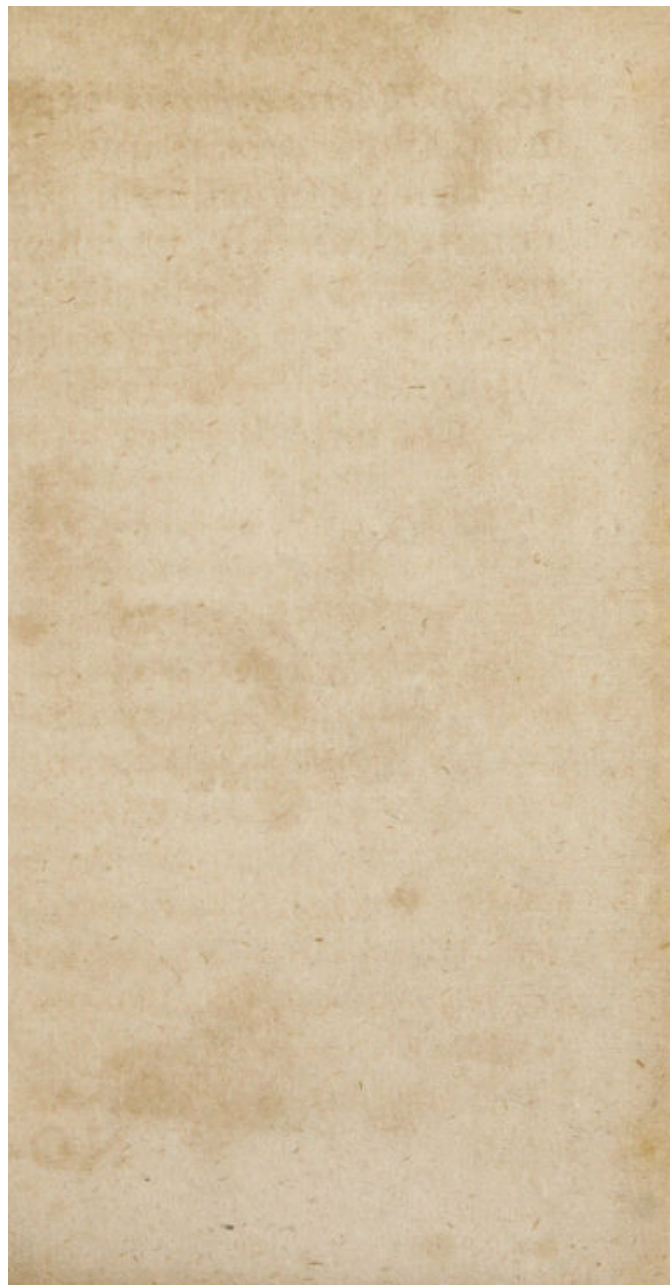
liquis Arborum & Herbarum
differentiis in *præfatione* ad
Historiam Arborum dicendi
nobis locus erit. Hoc opus-
culum Historiæ plantarum
Prodromi Philologici instar
esse volui, ut & seriem earum
cum Græcis & Latinis Syno-
nymis, quæ hoc studium diffi-
cillimum fecerunt, unoquo-
que pro lubitu plantis nomen
imponente, differentiisque
obscurioribus in promptu ha-
beas, & eandem in classes suas
distinctam, (quamvis id ex a-
ctè fieri hucusque non potue-
rit) menti imprimere possis.
Quem secutus fuerim? Tute-
met videbis, si Theatri *Bau-
hini* Catalogum nosti: cui vi-
ro quantum in hac re debea-
mus? prolixius, DEO volen-
te,

PRÆFATIO.

te, in *Historia Arborum* exponam. Nunc *plantas* ipsas aggrediemur: In quibus si quid minus erratum est, Excellentissimo *Ursino*, Academiae Lipsensis Botanico, viro eruditionis eximiæ, & candoris rari, adscribes!

NO.

NOTITIÆ REGNI VEGE-

TABILIS

LIBER PRIMUS

in quo

ARBORUM SERIES.

CAPUT I.

ARBORES POM-ACINIFERÆ.

ARbores (sub quibus & frutices) in aliquot genera abeunt, *Pomiferas* nempe, (quarum fructus ad rotunditatem vergunt, & carne pulposa ac eduli, vel tali aliqua substantia, quamvis heterogenea, quæ tota, vel magna ex parte sit edendo, constant) sive hi *acinos* intra fructum gerant, sive *ossa*, quod *vitium fructu cingi* dicitur, *Nuciferas*, *Glandiferas*, *Aromaticas*, *Bacciferas*, *Lachrymiferas*, *Siliquatas*, *Rhodofloras*, & *Miscellas*. *Pomifera*, quæ poma cum *acinis* ferunt, in tres classes dispeſcuntur.

A

Ad

Ad primam Classem pertinent,
Pomus seu *Malus*, *Malus Cydonia*, *Ci-*
tria, *Limonia*, *Arantia*, *Punica* & *Py-*
rus. (1) *Pom*° seu *Malus*, *μηλιά* aquatio-
 ne indiget & cura, Folia carnosâ, flo-
 res foliati, fructus *ὑπέρφλοι* (pomum,
μήλοι, *malum*) callo se commendat, *ἀ-*
γλῶκαρπ, semen, quod *acinus*, mesfi-
 bus redditur, tunica contentū, quam
pericarpion cingit. Quæ *mustea* (*μήλιον-*
λα, *γλυκύμηλα*) profert, tam citò fructum
 perficit, ut iterum se flore induat. *Ori-*
malidibus peculiare acerbitatis & im-
 probitatis convicium, & vis tanta, ut
 aciem gladii perstringat. *Dyonisiorum*
 in amoribus usus. *Dacica* prima ad-
 ventu, & decerpi properantia. *Oriho-*
masticis à mammarum effigie, *Spado-*
nitis à contritione castrati seminis,
Gemellis (*melophyllis*) à foliis nomen.
Pannucea celerrimè in rugas marces-
 cunt, *Pulmonea* stolidè tument. *Me-*
lapia cognationem cum pyris ha-
 bent. *Syriceis* rutilus rubensq; color.
Arbiana, *Scandiana*, *Clandiana*, *Sce-*
ptiana

ptiana, Sestiana, Cestiana, Cestomela, Pexomela, Quiriniaca, Polusina, Ameriana, Epirotica, Martiana seu Mattiana, Delphica, Mordiana, sui sunt generis; ut & Scantiana, Petisia, non longè ante Plinium adoptata, Varina, Ograna seu Ogratia, Veriana, Setania, & Platanaria. Lapidosa calculos int^o habent (2.) Malo Cydonie seu Cotoneæ à Cydone, Catone vel tomento nomen. Mala, (quæ Cotonea, Cydonia, Hesperidum, aurea; ποδύμνα, λαξώμνα) tenui lanugine teguntur, & incurvatos trahunt ramos, prohibentq; crescere parentem; ἀλυσία parva & odorata; struthia (struthiomela) magna, odoratiùsq; vibrant, nostratia candidiora, Chrysomela incisuris distinguuntur, colore ad aurum inclinato. Mulviana strutheis insitorum genus. (3.) Malus Citria, quæ & Assyria, Citrus, μηλέα μηδική & ποσειδική, in Media & Persia olim frequens, spinosis fastigiis hispida turgescit, & onere proventus semper gravatur. Nam protinùs atq;

Δ 2

poma

poma deciderunt, maturitate alia protuberant; eaq; tantum est opimitatimora, fœtus ut decidant antè nati: Fructui, (qui *malum Medicum*, *Persicum*, *Afsyrium*, *Citrium*, *κίπελον*, *κίτρου*, *μηλοκίτρον*, *περάντιον*, *κεδρέον*) tristes succi, tardusq; sapor. Beneficium olim foli Medix datum, nec potuit, natura resistente, alia terra mutuari. (4) De *Limonia* nihil apud Vercres. Pomum aliquando verrucosum, digitatum, racemosum, scabiosum. Præstabile Limonis genus *Lumia* est. (5.) *Arantia* ignota priscis, hodiè *Aurantia*, *Aren-gia*, *Aurea*, *Anarantia*, *Nerantzia*, *A-rangius* seu *Citreus* dicitur. In fructu, (qui *malum aureum*, *aurantium*, *aran-tium*, & *Rantium*,) aureus cortici color, nonnullis *malum Cestianum*. Est aliquando corniculatus, virgatus, striatus, nanus &c. (6.) *Malus Punica*, apud Pœnos circa Carthaginem plurima, *ῥόια* seu *ῥόα*, quia i hoi acinis, flore, pediculis, respōdet. Sangvineis & super fructum insidentibus se floribus

bus induit, qui mole corporis erumpentes, seriùs apparent. Fructus, (qui *malum Punicum* & *Granatum*, ab interiore granorum multitudine,) inter ἀγάρου, constatq; vasculis. Cortici *Malicorii* & *sidis* nomen, novit illo vulgus perficere coria; granis ποικίλων; flori adulto, *Cytini*; sylvestri, *balanstii*. Calyces, in quibus flos mox fœtus clauditur, Ampullagia, quia turgidi ampullarum instar, ὀλόχοι ἀνχεῖνοι, quia cervicem longam referunt. *Promeneis* à Promeno Cretensi vocabulum, Ἀπυξήνια circa Solos surgunt, candidioribus & bladioribus à natura acinis. *Sarmia* & *Egyptia*, *Erythrocomis*, & *Leucocomis*, vel potius *Erythrococcus* & *Leucococcus* distinguuntur. In Ponto amplæ opacitatis. (7.) *Pyrus* Ἄπριος, in Apia regione primum nata esse creditur. *Sylvestris*, Latine *Pyrastrum*, ὄχνη seu ὄγκνη, quia fructus acerbitate sua ferè suffocat: ἄχλως, quia in mandēdo strepitum quendam edit. Ἀχῆες genus quod tardè maturescit Ex Urbanis

Phocensis, mutilatione melior. Fructus, ~~aria~~, *Pyra*, pyramidis quasi similitudine. Ex his *Hordearia* hordei messis tempore maturantur, *Syria*, coloris nigri serissima omnium. *Onychina*, unguis instar candicant, *Voluma*, volam manus implent. *Libralia* amplitudinem sibi ponderis nomine afferunt. *Muræra* Galeni magna, *Regia* minimo pediculo sessilia. Authores nobilitavere, *Decimiana*, (decumana, decimana) *Dolabelliana* longissimi pediculi, *Pompejana*, *Lyceriana*, *Severiana*, *Tyranniana* seu *Turiniana*, *Lateriana*. *Macrob.* *Latresiana*, *Colum.* *Latertiana*, *Anitiana*, *Tiberiana*, *Coriolana*, *Brutia*, *Tonforina*, *Damejana*, *Ubertina*. Patriæ nomina debent, *Crustumina*, *Tarentina*, quæ ad hyemem usq; ad matrem pendent gelu maturifcentia, *Amerina*, *Picentina*, *Alexandrina*, *Numidiana*, *Græca*, *Bergomatica*, *Forensia*, *Certolina* & *Signina*. Tempori, *Favoniana*, *Post autumnalia*, *sentina*, à sementinis

nis feriis, *Juniola*, *Uvacea*, *Fœnaria*,
Margarithana. Colori, *lactea*, *testacea*.
 Odori *myrapiæ*, *laurea*, *rosata*, *Chyro-*
tecalia, *Herolina*. Saponi, *mustea*, *faler-*
na: Figuræ, *ampullacea*, & *cucurbitina*,
bicipitia, *campanacea*, *xyris*, *legum*, *brassi-*
cana, *dorsalis*, *trochæpia*. Cōstitutioni,
hydræpia, *lardina*, *searæpia*. Præstantiæ,
Regalia, *Leonina*, *Papalia*, *Bonchristia-*
na, *Herilia*; Incertæ nominum causæ
Barbaricis, *Venericis*, *Patriciis*, *Voco-*
niis, *Superbis*, quæ parva, sed ocyssti-
 ma. De Macrobii *Cerritis*, *Cervisis*,
Lollianis, *Lannuinis*, *Milesiis*, *Orbicu-*
latis, *Præctianis*, *Rubellis*, *Fullianis*, *Ti-*
tianis, *Rimosis* *Mespilis*, *Sixtilianis*,
Valerianis nihil. Ab insitione sunt *Mo-*
rapora, *Pomapora*, *Pyropyhylla*. II. In
 classe secunda habemus *Ficum*, *Syco-*
morum, *Morum*, *Arbutum*, *Mespelum*,
Sorbum. (1) *Ficus* σύκη, συκία, fructus ru-
 dimentum cum impetu repente ex-
 pellit, propter fœmineam mollietiem
 ad crescendum prona; rami *κεράδα* la-
 &eum succum fundunt. Foliū *ρεπτερίς*

& quasi *τεπίταλον*, & *θρίαν*. Nullo flora
 exhilaratur, nec natales pomorum
 recursus annuos versicolore nuncio
 promittit. Pomi admirabilis festina-
 tio, unius in cunctis ad maturitatem
 properantis arte naturæ. Immatu-
 rum ὄλυθρον & ἑρῆον, *grossum*, *ficulam*
 vocant: falsam maturitatis speciem
 præferentem *φηλήκα*, *δικαίδα*; novellum
συκάδα; maturum κόλυθρον *συκόν*; matu-
 rum & siccatum ἰχάδα; veterem sale
 conditum κοπήν & *Caricam*; nec recen-
 tem nec aridum *psytalliam*; interiora
 verò *πίον* seu pingue. Fundus pomi
 est *ὀμφαλός*, hinc πόσις ὀμφαλόεσσα, succus
σακτι, semina *κεγχραμίδα*, frumenta &
 interiora grana, folliculi *gluma* audi-
 unt. *Sylvestris* est Dios. ἄγρια οὖνη A-
 then *ἱένος*. Plutar *ἱένος* Nicand.
κράδ, Messeniis *ρεφόνος*, quia caprorum
 instar lascivit, & quia parietes, mace-
 ries & ma'mora scindit; *Caprificiu*,
 fructus *coccyga*, quod simul cum cu-
 culo verno tempore appareat. Matu-
 ratio ex culicibus, qui ex granis. Fraudi
 dati

dati alimento in matre, putri ejus
 tabe, ad cognatam volant; & ubi avi-
 diore pastu, coriis apertis penetrave-
 re, intus solem primum secum indu-
 cunt, aëralesq; auras immittunt for-
 aminibus apertis: tum lacteum hu-
 morem, hoc est, infantiam pomi ab-
 sumunt. *Indica* superiores rami in ex-
 cessum emittant, sylvosa multitudine,
 vasto matris corpore, ut sexaginta
 passus pleraq; orbe colligant, umbræ
 bina stadia operiant. *Idea* lignum
 contortum, *ἀεὶς*, superiore parte in
 orbem comosum. *Ficum* de cætero
domesticarum plurima sunt genera. A
Patria denominantur, *Laconica*, *Ti-
 burtina*, *Lybica* quæ & *scissæ*, *Africana*,
Cortana (*Coctanæ*), *Phibaleæ* seu *Myr-
 rhina*, *Tarentina*, quæ & *Oma*, *Sagun-
 tina*, *Tellana*, *Herculeæ*. *Chia* feni si-
 niles Baccho. *Chalcidica* aliquando,
 trifero proventu. *Caria* quæ place-
 bant cute in Ægypto. *Caunæ*, quibus
 patria, ubi mortui ambulât. *Alexan-
 drina* candicante rimâ cognomine

A 5

deli-

delicatae. *Lydis* quæ & αἰμάρισι pictum
tergum. *Phrygiæ* divinus cibus. *Hyr-*
cane ex arboribus, quæ modios
CCLXX. ferunt. *Ægilides* ex caricis
amplissima, *Marinis* nullum folium.
(2.) Personis se debent *Liviana* seu *Li-*
via, *Pompejana*, *Augustæ*, *Calpurnicæ*.
(3.) Quæ tempestivè maturantur, præ-
coquæ, ἐσθρῦμα, πρωτελαγή & *Theriaceæ*
audiunt. *Hybarnarum* singularis ratio.
Hæ arbores hyeme fimo contectæ,
deprehensæque in his hyeme grossi,
quæ mitiore cœlo refossæ, cum arbo-
re, atq; in lucem remissæ soles novos,
quàm quibus vixere accipiunt (4.)
A coloribus nomen habet *Leucompha-*
lea, (*umbilicalba*, λευκόφαλα, *leucopulla*)
Porphyritis, *Chelidonia*, (*hirundi-*
naria ἐσθρῦμα. Αἰμόνια, *Arundi-*
nea, arundinum foliis maculâ varia-
ta, *Albicerata Albula* λευκερόμεν, *Co-*
turnicina pulla, cuius caricæ κύτρω, quia
instar ollarum nigræ. Athen. κορρίκη
σῦκα. Hesyh. κορρίκη Svidæ corvina (5.)
Accidētia sibi vendicāt siccitas (*cari-*

cas

εασιχαδης) quæ senescunt in arbore, a-
 nusq; destillant gummi modò lacry-
 mam, panisq; simul & obsonii vicem
 implent, *Callistruthicas* (*passarias Cal-*
istruthas) quæ roseo semine rident.
Scissas quæ arundine & digitis in duas
 scindebantur partes. *Duplices* quæ
 inter præstantiores, cum *Mariscis* ex-
 dem. *Mariscæ* autem (*βουκοί* *Asininæ*,
Asinastræ) pingves & fatuæ. *Regia*,
 cum *ὀπωρὸ βασιλίδας* & *Sycobasilicis* ex-
 dem. *Generosis* caro acini non pau-
 ca & solidior. *Toxeliæ* sagittæ instar
 palatum vulnerant. *Duricoriæ* (*κυνδω-*
τοῦα κυδωτοῦα) duro sunt corio. *Mam-*
millanæ quæ similitudinem *Lydiarum*
 habent. Taceo *Arateas* seu *Charitias*
Bringi darides, *Cucurbitinas*, *Ludias*.
 Apud Athenæum *κίρρακοιλιάδια* sunt fla-
 væ & tanquam excavatæ, *ύλκδια* syl-
 vestres; *σάρκε λάφια*, carne cuti cer-
 vorum similes. *δρακόντια* more draco-
 num contortæ; *πηναῖα* fontanæ; *μύλα-*
κα molæ instar rotundæ; *λαπύρια*, *πί-*
κείδια, *μελατοφία*, *ἑσκαλανικα*, *ἀγκάδια*, *νικύ-*

λια, κολέρις, μορμυρίτις, φιλίας, κικιόδεϊς apud
 Græcos invenies. (2.) *Sycomoro*, quæ
 συκομορέα similitudinem ad mori ar-
 borem & fici fructū habet, Celso *Mor-*
rosycus, Pandeetis συκάμινος, *Egyptia*
 nempe, aliis σύκη, quia fructus similis.
 Materia cæsa stagnis mergitur, cum
 diu in liquore defecerit, levior facta
 sustollitur, & (quod natura in alio li-
 gni genere nō recipit) fit humore sic-
 ca. Poma non ramis tantum gestitat,
 sed & caudice. Usq; adeò fecundita-
 tis suæ augusta est, Septiesq; ea uni-
 co anno sufficit, ita ut si pomum de-
 cerpseris, alterum sine mora protube-
 ret. Affinis ficus *Cypria* in Creta, quæ
 poma quaterna in caudice fundit, to-
 ties & germinat (3.) *Morus* συκάμινος
 συκαμινέα, μορία Alexandrinis, συκή con-
 tractè Hippocrati sapiētissima arbo-
 rum, novissimis floret, nec nisi exacto
 frigore: Sed cum cæpit, in tantum u-
 niversa germinatio erumpit, ut unâ
 nocte peragat etiam cum strepitu (ca-
 lore phalangem quasi faciente,) flos
 fructui

fructui toti insidet, in mediis inculcatus, fallens interdum propter lanuginem, ut concerni nequeat. Rudimentum fructus ἀθύντα φάχυν Sophocles dixit, *Pomum* Plinij σικαμίνον, vetustissimi Græcorum, μέρον recentiores, ab Archigenis ævo. Minimum in hac arbore ingenia profecerunt. (4) Arbuto qui κοίναρον, κόμαρον *Epimelis* Galeni *Chamaecerasus* Myrleani, coma hyeme viridis fructus minutis corpusculis quasi paleaceis aut furfureis extat, fructui terræ similis οἶνον ζῆον quasi plus justo comestus, vini instar caput aggravat. Maturescit anno pariterque; floret subnascens, prior coquitur Phavor. ἄκυλον ἢ ἄκυλον Polluc. μεμύκηλα. aliis μαμήκυλον, μεμύκοιλον, ἀπομάκυλα, μαμάκυλον, μεμύκηλον, rectissime μεμάκυλον, *Mismæcydon* Plin. *Unedo* similis *Adrachne* (quæ aliis ἀδράχη, ἀδράχλη, ἀνδράκλα, *portulaca potulaca*, cortice hyeme circumrûpi solito, & qui circumgelatus videri possit.) (5) *Mespilus* (μεσπίλον, μεσπίλη) fructu qui μέσπλον est molliore, pulpa sordidâ, cristato

A 7 capite

capite Regum imitatur coronas *An-
thodon*, *Aronia* Dioscoridis trigrania
est seu τριπόνκον, quia tria intus ossicu-
la continet. *Satanea* seu *Satania*, quæ
& ἐπιμήλις, quia juxta malos nascitur,
iisdemq; feliciter inseritur, Pomum
fert umbilico latiore, quod ἐπιμήλις &
Amamelis audit. Ἀνθηδόνοειδής seu Galli-
ca in orbem comatur ligno nullam
putredinem sentiente, *Chamaemespi-
lus* pumila est. Ejus generis *Oxya-
cantha* ὀξύκανθος, pyraestro similis, spi-
nosa, fructu myrto simili rubro. Dici-
tur & πνεύνη ab urentibus aculeis, πορφα-
κάνθη seu rubra spina, quia lignum ad
hunc calorem inclinat, *Pyxacantha*,
Tyracantha sed malè, Spina acuta &
spina appendix, cujus baccae appen-
dices vocantur. *Cratægus* κραταίγω
materia versicolore fructu olivæ
sylvestris magnitudine flavo & nigres-
cente, succo mespilaceo, & *Hypomeli-
des* poma sorbo similia. (6) Sorbo co-
maconcinna & verticem nucis pineæ
repræsentans: folia condita in versu
ala modo à lateribus emicant, laciniis

pennatim ad nervos deductis : fruct^o
 ramos circumdati ex omni parte u-
 varum modo, ovi forma, colore luteū
 referente, hinc ὄν & ὄν Græcis, degra-
 vant. Fert & *Cachryodem* germinatio-
 nem olivæ instar. Ex generibus *Tor-*
minale remedio tantum probabile,
 assiduum proventu, minimumq; po-
 mo; Andromacho ἰφεικτινός vel ἰφεικτινός.

CAPUT II.

ARBORES POM- OSSIFERÆ

ARbores, quæ poma ferunt,
 quib. vitium fructu cingitur,
 sunt : *Malus Persica, Armeni-*
aca, Persea Prunus, Myroba-
lanus, Sebestena, Ziziphus, Cornus, Lo-
tus, Cerasus, Chamacerasus, Oenoplia,
Aria, Amamelis, Cotonaster, i. Ma-
lus Persica antiquissimis περσικά, περσέιν
πίρρα seu à Perside, seu à Perseo, qui è
Cephæi regno allatam Mycenis agris
consevit : ῥοδάκνην. quia rosei Floris est,
& in Rhodo ad florem tantum perve-
nire, sed perperam creditur, quæ vox
sequentibus temporibus in ῥοδάκνην &
ῥοδάκνην

δοξίαι: fortè mutata. Pomis, quæ rara
 in ramis non alia fugacia, longissima
 decerptis bidui mora est, cogunt-
 que se venundari. Foris corpus intus
 lignum, vitiumq; cinctum fructu, cum
 alibi fructus muniatur vitio. Diosc.
 Περσικὰ μῆλα aliis Περσικὰ κοκκύμηλα. Ma-
 crob. *Nux mollusca*. Nucleos Nicand.
 πέρυκα, quòd lignosum operimentum
 habeant, Dioscorid. περσικῶν τὰ ὄσῳ
 vocat. *Duracinis*, quæ & *Adoptiva* Mar-
 tiali, quia ex arboribus insitis progig-
 nuntur, ῥοδάκνῃ α vel ῥοδάκνισσῃ Nicandro,
 quia rosam olēt, durum adhæret cor-
 pus à lignoq; avelli nequit, triceni
 nummi singulis Romæ pretium; hinc
Cara Martiali. *Asiatica*, pigro fœtu
 frigoribus veniunt. *Præcocibus* (Præ-
 coquis) flores ante folia. Intra tri-
 ginta annos tempore Plinii reperta,
 denariisq; primò venundata singula.
Superantia à Sabinis: *Popularia* un-
 diq; veniebant. (2.) *Armeniaca* quæ
 & Armenia, Ἀρμενιᾶκή, ab externa na-
 tione & προκόκη, proximè ab Amyg-
 dala

dala floret. Fructum qui inter pruna
 Columellæ, Romani *Præcocia* & ut
 apud Græcos legitur *πρῆκόκκια, πρεκόκκια,*
πρηκόκκια, περεκόκκια, quo vocabulo Sethi
 usus, dixerunt. Peculiaris impuden-
 tia nucibus insitarum, quæ faciem Pa-
 rentis, succumque adoptionis exhi-
 bent, appellata ab utroq; Nucipruna.
 (3.) *Persea*, Ægyptia nempe, arbor
 ad spectu formosa & ad pyrum acce-
 dens, folium lingvæ simile, fructus
 lōgioris pyri magnitudine, herbidas
 post rubescens, dulcis & innocuus,
 etiam largiorem mandentibus, inque
 eo *πρηνακόλαπτα*, semper habet pomā
 subnascentibus aliis, novus annicu-
 lum occupat. & Etesiarum flatu matu-
 ratur. Serò & cum difficultate tran-
 syt, nec in Rhodo quicquam tulit,
 quod primum ejus hospitium. (4) Pru-
 nus, *κοκκυμηλέα* parvo post malum tem-
 pore, florem foliatum, & qui fructui
 insidet, protrudit, ipsa ex radicibus
 pullulat sobole densa & pariente ma-
 tre quas enecat: Ejus quippè mole
 turba

turba indigesta premitur. Sylvestris
 πεῦμα, αἰγαιοκοκκυμήλια *Spinus & Spodia*
 dicitur, poma rotunditate & magni-
 tudine Cocci, quæ αἰγαιοκοκκυμήλια. Pru-
 na quæ κοκκυμήλια quia citò maturan-
 tur ὀξύμαλα, ἄδεια, μύλται ex carne hujus
 dilutus humor, nucleo & semine con-
 stant. *Hordearia & Avenaria* à comi-
 tatu frugis dicuntur; *Asinina* à vi-
 litate. *Malina* malis sunt insita. *A-*
mygdalina amygdalis, quibus in ligno
 nucleus amygdalæ est; nec aliud po-
 mum ingeniosius geminatum. *Da-*
mascæa quæ & *Syriaca* ἀπὸ δρυὸς Athenæo
 latè sumto vocabulo, μάδρυα quasi μάλο-
 δρυα, βεγβυλα quasi alvum ducentia, à
 Syriæ Damasco cognominantur. *Ce-*
rina nomen ceræ colorem imitantur.
Onychina unguis, sub messem matu-
 rescentia. *Brignolensibus* à nata li
 appellatio, nucleus parvus. *Nanis &*
Decumanis à quantitate, *Tragorchi-*
dibus hircinorū testium forma, Portæ
Cogliopecora Nascétia in Italia nūquā
 in rugas siccabantur, quia sui soles de-
 fuere

fuêre. (5) *Ex Myrobolanorum fructu Citrina*, si frangitur gummosa & osse exiguo. *Inda* (μίλανοι μυροβέλανοι χειλεξι) exos est. (*Kebula*, *Chebule* κήβιλε) subnigra carne multa, ut aqua mergatur. *Emblica*, ἐμβλίξ ἐμβλιτζι, ἐμπελυρίκι, ἀμελίξ, ἐμπλήκι) pulvinatis divisionibus scinditur. *Bellirica* βελιρίξ & βελιρίν multa & densa carne gravis. Affines, *Phœnicobalani* *Tralliani*, à quib. ex posca potis vomit⁹ & *Chrysobalanus Galeni* ab Asclepiade ad singultum commendatus. (6.) *Sebestena* (μύξο-μυχα) Damascenæ pruno popularis propè Sebasten Syriæ urbē nascitur, fert μύξας quæ μύξα, μυξά-εια, ob mucosum pomi lentorem. *Nixa* μυχαῖτα, μυχαῖται *Sebastina* dicuntur Syriacæ sunt βέτα vel potius βατία Hesychio μυξάεια, quæ post fluvii recessum colligebantur. (7) *Ziziphus* temporibus Augusti novissimis ex Syria in Italiam venit, aggeribus in quibus ferebatur, præcipuè decora quoniam tum & in recta sylvæ scandebant, fructus ζίζυφα, ζίζιφα, *Zizipha jujuba*. *Eedefiana*

defiana grandissima. Affines eis *Tuberes Plinii* de arboribus Nomentanis, *Syricum* (sericum) coloris Syrici puerorum eduliū, *Paliurg Africana*, cui fructus rotund9, ruber, cedri magnitudine, nucleo non mandendo, Cyrenaica patria, & *Connarus* seu *Paliurus Agathoclis*, cui bis quotannis dulcis olivæ phauliæ magnitudine fructus, qui siccatus in farinam, quam pedibus calcant, molitur. (8.) Corno quæ κερεία & κερία, quod rami cornibus & calvariæ duricie sint similes, medulla nulla, mediale totū osseum, flos subeunte fructu deciduus, lignū ad radios rotarum utile; aut si quid in ligno cuneandum, vel clavis figendum est, fructus, qui olivæ similis, rufus seu ruber conditur cadis, ne quid non hominis ventri natum esse videatur. Agrescit cultura. *Fœmina* quæ θηλυκέρεια, ligno est fungosa, inutilis baccasq; acerbis & ingustabiles cunctis animantibus profert. Similis Cornu mari *Opulis Columellæ*; fœminæ
vir

virga sanguinea Plinii, cujus cortex interior cica rices quæ præsanavêre aperit. (9.) Lotus quadruplex est, *Lotophagitica*, quæ in Africa *Celtis*, Syrtica Plinio ἄλμακκαβία, ἀνακκαβία folio incisuræ crebriores & quæ ilices viderentur; tam dulci fructus, (cui fabæ magnitudo, color croci, sed antè maturitatem alius & ali⁹, sicut inuvis,) circa Syrtes cibo, ut nomen etiam genti terræq; dederit, nimis hospitali advenarum oblivione: *Italica* (quæ Romanis *Faba Græca*) materies cariem non sentit, & præcipuè domibus expetitur, ramorū petulātia, brevi caudice, latisimā exspaciantium umbra, & in vicinas domos sæpè transilientium. Nulli rami largiores validioresq; ut dixissè totidem arbores liceat: Fructus quibusdam Διδόρυς Theophrasti. Ad quam Vestalium virginum capillus deferebatur, dicebatur *capillata*. *Cyrenaica*, coloris in ligno nigri, quod ad tibias expetitur, radice cultellis capulos brevesq; alios

alios usus excogitant. *Lybica* Polybii
 ex cujus baccis myrti similib⁹ vinum,
 sed ultra decimum diem non perdu-
 rat. (10.) *Cerasus* Cerasunt Pontico
 municipio nomen debet. Ante L.
 Lucullum in Italia non fuit; in Ægy-
 pto nullâ curâ olim potuit gigni. Ra-
 mosarum etiam XL. cubitorum tra-
 bes, æquali duorum cubitorum per
 totum longitudine. Ex fructu, quod
 Cerasum *κεράσιον*, & inter baccas ali-
 quâdo reponitur, *Aproniana* maxi-
 mè rubent, *Albia* nigerrima, *Cecilianæ*
 rotunda, *Julianæ* gratus sapor,
 sed penè tantum sub arbore sua, adeò
 teneris, ut gestatum non tolerant.
Duracinis seu *Campanis* principatus.
Macedonica inter prima gratiam
 annuam colono adferunt, siccantur
 solibus, condiunturq; cadis. *Milesia*
 magis rubent, & movet lotium. *Lusi-
 tanica* in Belgica & ripis Rheni dice-
 bantur. *Laurea* non ingrata amari-
 tudinis, insita in lauro. *Imperialibus*
 callus carnis rotundior, ossibus op-
 pressus

pressus, pars foli obversa rubescit, a-
 versa candicat. Cognatæ *Lacatha*
Theophrasti auctu in Macedonia fa-
 cilima, *Vaccinium Plinii* Italix aucu-
 piis sata, Gallix etiam purpurea, tin-
 gendi causa ad servitiorum vestes, &
Chamacerasus petrea seu *Petrocerasum*,
 aliàs Mahaleb (11.) *Chamacerasus* hu-
 milis est, qui fructu gemino rubro,
 ocellis aut pupillis duabus insignito
frangula dicitur; nullis punctis no-
 tata, fimbriati flores, bacca testium
 instar gemellæ, quæ *Cerasa canina*.
 (12.) *Oenoplia* (*Nabeca*, *Nabea* &
Napeca Ægyptiis) non spinose, fru-
 ctus verò ad nullam frugem pervenit,
 quia à vermibus corrumpitur: *Spino-
 se* pomula corticis maturitatē ele-
 ganti rubore purpurant. *Coccymelea*
Theophrasti ejusdem generis, cujus
 fructus κοκκύμελον, quia cuculo ad suas
 latebras redeunte floret, natura &
 magnitudine Mespilis similis. (13.)
Aria ex toto lauro similis, lignum ro-
 boris instar durissimū, naturā perpe-
 tuum

tuum, & in opere *δύρεγγον*, carbones opt. mi. Myrti effigie folio lanato majore *Oenaria* quibusdam; minore, *Pyrus Cervina*, & *Myrtomelis*. (14.) *Amamelides* seu *Amamallides* quas Aëtlius Samiorum *ἰμομηλίδας* vocat, genus fructus cujusdam Saporis grati, qui in insula Coe provenit. (15.) *Cotonaster*, qui folio oblongo serrato (forte *Agriomelea Belloni*) in Cretæ montibus exiguum malorum pyris formâ similium ferax; flores in umbellam digeruntur: qui rotundo non serrato Gesnero *Cydonago* audit. Affinis *Cyanus arborea Cretensis*, folio rotundo argenteo, flore Cyani.

CAPUT III.

ARBORES NUCIFERÆ.

Arborea Nucifera *νύκας καρύα* ferunt, quibus corium durius & lignosum, ut fructum cingi vitis dicere possis. Atticis *ἰκρόδρυς* & *ἄδρυς*, Creten-

Cretenſibus ἄχινλα, quia ἐν ἄχυν ſeu gluma naſcuntur. Abeunt in tres claſſes.

1. *Prima claſſis* continet *Juglandem*, 2. *Avellanam*, & 3. *Caſtaneam*

(1) *Nuci juglandi* (quæ Διὸς βάλανος, ſeu quia Jovi ſacra, ſeu quia glandem jugulat; *Perſica*, quia è Perſide allata; *Baſilica*, quia à Regibus translata; *καρύα* ſeu à Caryatide Caryæ Dianæ fano, ſeu quia καρύη caput lædit, appellatur,) nova acceſſione jam enatum germen protruditur. *Villus*, groſſis præciduis proportionẽ reſpondet. Peculiaris naturæ nucibus honor, geminò protectis operimentò, pulvinati primũ calycis, mox lignei putaminis, ſolumq; hoc pomum compaſſili operimentò natura clauſit; ſunt bifidæ putaminum carinæ, loculoſæ aliquibus, nucleorum illis quadripartita diſtinctio, ligne à intercurren-te membranâ. Spongioſa corpora ἑσκα, fungi fructũ externum operimentum, *Culeola*, interius *Naucci*,

B

ipſe

ipse κάρυον. *Mollusca* putamen rumpunt, quæ fortè *Tarentina*, seu potiùs *Terentina* à tereno, quod Sabinorum lingua molle, & *Persica*, *Basilica* ex optimis, Alexandri primùm temporibus Græciæ, cum *Persicis* cognitæ.

(2) *Nucis avellane* (quæ patriô nomine ab Avellis oppido *Abellina*, ab Heraclea Thracum, *Heracleotica*, à Ponto, ubi copiosè nascitur, *Pontica*, Sophocli κάρυον καρύτιον, Athen. & Nicandr. λεπτοκάρυον, διὸς βάλανος λύπευτος, Hesychio Ἀύρα, aliis *longa*, audit,) arbor *Corylus*, cujus cortex maculis albidis peculiariter variatur; fructum mollis protegit barba: Umbilicus intus in medio ventre. *Julus* floris vice præludium quoddam, nuci pinæ novellæ similis, qui crescit hyeme, aperitur vere, callus totus. *Calva* summo apice nuda est, κάρυον πεφυγμένον Lexico. *Prænестinis* à Carytanis juxta Prænestinum agrum vocabulum, καρύτινα Athenæo, quia putamen valdè lignosum. Hornotina quæ viri

viride & hujus anni. *Barbata* extre-
mæ partes fimbriatæ barbæ instar:
Longæ amictus longior.

(3) *Castanea* vel Castalis urbs Thes-
salix, vel Castana Magnesiæ, aut Apu-
liæ nomen dedit: Arbor roboribus
proxima, materia quæ pandatur, &
cujus solum pondus in cibis in vitio;
fructui armatum echinatô calyce val-
lum, triniq; quibusdam ex uno par-
tus, & mirum vilissima esse, quæ tanta
naturæ cura occupavit. Molitur &
præstat jejunio quândam imaginem
panis, Poëtis. Διός βάλανι, Nican. λάπιμα.
Gal. λόπιμοι à cortice, qui λέπτι, aliis καρύα
εὐβοϊκὰ & εὐβοϊα, quia ibi plurima, πλάττα
Athen. quia lata; Agelocho μότα,
quia cortex interior linamenti instar
concerpi & vulneribus indi potest;
nisi malis ἄμωτα vel ἄμητα legere; quasi
proventus ejus messis instar sit inco-
lis. *Balanitis* oblongior, palmulis si-
milis, spontè profiliens, i. e. echino
suo prompta exui. *Cocctiva* seu popula-
ris triangularis est & nigra. *Tarentina*

B 2

plana

plana, facilis nec operosa cibo. *Salari-
ana* à Salariensi colonia in Hispania
nomen. *Sardiana*, à Sardib⁹. *Leuca-
na*, à loco Idæ montis. Μαλακὴς, mitis,
echinô minùs asperiore vestitur. Γυμνά-
λικοι aliis τιμόλικοι, γυμνόλικοι potiùs di-
cenda. Ασκήτος quale genus sit? igno-
ratur.

II. In Classe Secunda sunt, *Amyg-
dalus*, & *Styrax*.

I. *Amygdalus* ἀμυγδαλή (seu cum cir-
cumflexo cum acuto in penultima) &
à Lycurgi Thracum Regis filia *Phyllis*;
ex his quæ hyeme Aquilâ exoriente
conciunt, floret prima omnium
mense januario, hinc Hebr. קצוץ vi-
gilans, fructus Martiô maturatur, te-
nui ore, sed simili juglandium summo
operimento, & secundo Putaminis,
Latinis *Amygdala*, & *Amygdalum*,
Nux Thasia, Varroni *Nux Græca*,
quia ex Græcia in Italiam allata; A-
μύγδαλον, ἀμυγδαλή, ἀμυγδαλὶς Græcis, A-
theneo μύκηρον, quò vocabulô μεγάλη
κάρυα, *Lacones* vocant; Epicharmo
καπι-

καπυρογύγωνα κάρυα, quia putamē à *vetis* arrosūm. *Naxiæ* molles, & *Athenæus* διαφορεύς vocat. *Cypriæ* oblongæ & falcata. *Amaris* præmansis nulla à nimio potu noxa.

(2) *Styrax rubra officinarum*, quæ & lignum aquilæ *Thusiæ* judæorum, *Thymianma* *Dioscoridi* fragmenta dicuntur exsucca, corticosa, libro Sycomori similia, quibus igni admotis vix aliquid sudoris; Flamma nec clara nec pertinax. Affinia, si non eadem; *Lacaphum Narthe sericatum*, seu *Syrichatum*. *Narcaphton*, *Nascaphton*, *Maurocapnum*.

III. Classis tertiæ sunt: *Pistaciæ* & *Glans unguentaria*.

(1) *Pistaciæ*, quæ *πισάκια*, *φισάκια*, *βισάκια*, fructus dum in ramis pendet *αμυγδαλώδης*, putamine quod nucleum ambit rubrô, qui *Fisticum*, *Fisticorum granum*, *Pistacium*, *ἀσάκιον*, *φισάκιον*, *βυσάκιον* ut *Cortices καυκάλιδες* dicitur. Ipsa Italia è Syria sub Tiberio illata. *Marô* sub corio longi ossei veluti testiculi:

B 3

Syl-

Sylvestris *Staphylo dendron* fortè Plinii.

(2) Glandi ungventariæ (quæ βάλα-
μυρεψικὴ) illæsa fidelisque sed con-
torta materia; fructus nucis Ponticæ
magnitudine, odoratus, qui *Bala-
num*, *Myrobalanum* Plin. μυροβάλανον
Græcis Medicis, φοινεκοβάλανον Trallia-
no, *glans Egyptia* aliis. Est à natali
solo Syriaca, Thebaica, Troglodyti-
ca, Æthiopica, & Petrea. *Major*
triangularis est, & nucis avellanæ
magnitudine, medulla noxia. *Minor*
Ciceri similis magis.

IV. Classi quartæ debentur *Acer*,
& *Xylon*, seu *Gossypium*.

I. *Acer* Tiliæ amplitudinis, operum
elegantia & subtilitate cedro secun-
dum. Nervosum & album σφένδαμον
dicitur; flavum fissili lignò Platani
modo crispò macularum discursu
ζυγίας; crispius duriusve, *montanum*
& *Carpinus*; flavum & non crispum
κλινότροχον, lectirota, quia ex eò tornò
currente lecti fiunt; è viliori genere
Crassi

Crasfivenium, laxum candidum & minus crispum γλίσιν, γαλάτειον, *Campestre Gallicum*, è quo *Rumopotinium* fit. Affinis *Opulus*-de quo suprâ, Philox. κισσόφυλλον arbor maritandis vitibus, fronderarâ.

(2) *Gossypium* seu *Xylon* (Theophrasto δένδρον ἐλεφοειδές, *Gossampinus* Plin.) lanigera est. Glomus laneus pomi magnitudine inter virescētem membranam colligitur, quâ denticulatis veluti segmentis hiscente, candidus elucetatur foetus, *Lanugo*, *bombax* & *Coton* officinis.

V. *Quintam Classē Palma* sibi vendicat, quā sola inter arbores unicam in quolibet exortu frondem germinat, ut duodecim frondibus annum expleat, & comam in cacumine circumtōnsā, remosque in digitorum modum protensos habet. φοίνιξ Græcis, quia quarundam fructus sanguineō colore tinguntur. *Medulla*, quæ in cacumine ἐνκεφάλιοι, κεφάλινο, κρότω Cerebrum. Folia quæ arundinacea,

Cultrato mucrone lateribus in se bifidatis, *θαλλὸς & θαλλία*; quia omnis in cacumine coma, *ἀκρόφυλλον & ἀκρόβλαστον* Theophrasto. Fructus quem sola in spathis racemis propendentem habet, & spicæ modo producit, cæsus à dorso pulvi natâ fissurâ, & in alvò medio plærisq; umbilicatus, *Dactylus, pomum, palmula*, *φοινίξ, ἐλάτη, βάλανος*, *βόρεας*, vel potius *βάσαρος* vocatur. Siccatus *τεργήματ* maturus *φαινιόβαλανι*, immaturus *πώματ* nomine venit. Involucrum fructus florentium adhuc palma *elate* vel *Spatha*, *σεβίνιον* seu *σεβένιον*, *ἑμφίσμα φλοιῶδες, μαχάλη, φλοῖον*, & *καβάθιον* audit. *Sylvestres* foliis pedinatum compositis, incesta libidine etiam mitioribus se miscent. *Fructíferas* *fæminas* non sine maribus gignere editò nemore affirmant, circaq; singulos plures nutare in eum blandioribus comis. Illum erectis hispidum afflatu visuque ipso & pulvere etiam reliquas maritare *Babylonicis* aërius stipes. Comarum
aliæ

aliæ hinc illinc circumflexæ, & duplici ramorum dispositu utrinque capitata, intuitum picturatum exhibent. Ex *Palmulis Caryotæ* globosæ, inter quæ eas *Nicolai* magnitudine admirabiles. *Adelphides* Caryotarum sapore sorores: *πέρυλοι*, calcatis similes nimio liquore abundant, rumpitque se pomi ipsius in sua matre ebrietas. Inter alias *Chydæ* (balani) à sicciore turba. *Ethiopica* ex arbore *Cecas* dictæ, spissantur farinæ modò in panem. *Thebaræ* assiduò vapore torrentes, crustam veriùs quàm cutim obducunt; celeriterque cum sui ardoris anima expirant, nisi extemplo in cados condiantur, marcescuntque non retostæ furnis. *Regia* Regibus tantùm servabantur. *Syagri* ferini saporis, quem fermè in apris novimus. *Margarides* seu *Margaritides* acinis quàm balanis similiore. *Sandalides* suavitate mirabiles. *Adipos* nullò intus lignò. Sunt & *Nucifera* inter quas *Naldivensis* summi æstimii,

B §

& quæ

& quæ vinum conosque ferunt. *Nux vomica*, *Metel* olculata, *Cocculus* officinarum, & *Anacardium* huc pertinent.

CAPUT IV.

ARBORES AROMATICÆ.

Arborea Aromaticæ vocantur, quæ ἀρώματα ferunt. Ἀρώμα vero est, quod cibos aptat nec infuavi, quem efflat odore, fatiscit. Suidæ θυμίαμα ἐν δάμα μυρεφικόν. Arcadibus sunt ἄρωμα, ἀρωμάλα, aliis ἀρώματα. Hebræis pro aromate est מִשְׁכָּה & מִשְׁכָּה quorum illud LXX. est ἄρωμα, ἡδυσμα, θυμίαμα, σὺθροισ, μύρε; hoc σὺθρο, λεπτόν, ἡδύμα, ἡδυσμός, θυμίαμα, & ἄρωμα. Sunt vero decem; *Nux* nempe *myristica*, *Cassia*, *Cinnamomum*, *Malabathum*, *Betre* seu *Tembul*, *Cartophyllus aromaticus*, *Piper*, *Cubeba*, *Amomum*, *Cardamomum*.

(1.) *Nux myristica* priscis ignota,
ab

ab odore moschi nomen sortitur. O-
 perimentum interius *Macis*, à quo
 Macer Abensinae, *Talicafar* diversum
 quid. Affinia *Chrysobalanus* cui au-
 reus color. *Comacum* quod probatis-
 simis unguentis miscetur. *Cinnamon*
Caryopum vicina à succo veri Cinna-
 mi gratiâ. (2) *Cassia*. (quæ & *Canella*,
Cassia σάενξ seu *fistula*, *Cassia ξυλική*, &
Cassia αὐλὸς veterinariis) frutex ramis
 permultis & surculosis, sarmentô in
 montibus crassiore, foliis piperis,
 cortice tenui, cui color, primò cādī-
 dus, mox rubescens, tandem niger,
 singulari artificio decorticatur, cortis
 putrescentibus à vermiculis eroditur
 lignum. Ex *præstantiore* Diosc. γίγγη,
 Galen. γίγγη, Neoph. γίγγη, Græcis ξυλο-
 κασία, Aëtio ὄξη, balsamodes fortè, bre-
 vi est tunicarum fistula: *Achi* quæ &
Adi Plin. *Latta* & *Isocinnamon*, aliis
Leda, *Lada*, Alexandrinis *Daphnetis*,
 laureô enim cortice βλαστὸς μουλίτης,
Germen Mosyliticum, documentum
 aliquod Cinnamomi prabet: Ex

B 6

viliore,

viliore, Αφύσημον, quæ & *Asyphemon*,
Peripli Authori Ασύφη Ruell. ἀφύμων ni-
nigra, & quæ disruptô cortice inflari
non potuit. κινὴ seu μοτὰ, & δακὰς, δάρεα
& δαρεὰ. *Pseudocassia* est latior fistula,
πλατεία σύριγξ.

(3.) *Cinnamomum*, (quod & *Cinna-
mum*, *Cinamum*, *Cimnimum*, κινάμω-
μον) frutex quatuor cubitorum, sur-
culosus, foliô origani cæduæ naturæ,
imbre sterilior. *Messis* nec ortum
Solis anticipabat, nec egrediebatur
occasum; lignum *Xylocinnamomum*,
quod in fastidia. *Mosyliticum* ex vi-
noso in cinereum vergens, tenuium
virgultorum, à Mesylo oppido, *Zin-
giber* dictum lignoso, vero odore in-
ferius.

(4) *Malabathrum*, (quod & *folium*
Ovid. *Petalion* Plauto, *Herba Paradi-
si*. Isidoro, φύλλον κατ' ἐξοχὴν Plutar. μαλα-
βάθρον φύλλον, Gal. φύλλον Ἰνδικόν aliis.) arbor
foliô convolutô, aridô colore, & o-
doratiore croco. Non renascitur, nisi
aquâ per æstivos ardores exsiccata,
cremiiis

cremiis fomitibusq; aridis terra peruratur. Virgularum quibus trajicitur nervi, *πίτερος*. Majore foliô *Hedyspharum* : minore *microspharum*, mediocri *mesospharum* audit.

(5) *Betre* (*Tembul, Betel*) arboribus aliis maritare quæstuosum, subsidit, nisi sæpiùs rigetur: *Folii* maximus usus, mulieribus etiam tum, cum de conservando genere humano cogitant.

(6) *Caryophyllus* (Græcis *καρυόφυλλος* & *καρυόφυλλον*, quasi *Nucifolium*, cum quo tamen nulla similitudo, Arabibus *Karunfel*) mediæ demum ætatis Scriptoribus nota arbor, formâ lauri, floribus initio candidis, cum in fructum efformantur, viridibus, uti maturuere rubentibus, qui siccati nigri evadunt. *Caryophyllorum* quarto liberior proventus triennio vacante vindemiâ. *Ventricosa anthophylla* sunt. *Dentata regia* dicuntur. Affinis *σύνθετος* seu *καρπύς*. *Garyophyllon Plini* in India est *Piperis grano*

grano simile, grandius, fragiliusve.

(7) *Piper* (quod & πίπερι *Pepeli*) arbuscula foliis mali Assyrii, fructus racematim cohæret, semper virens, donec perfectè maturuerit: nec tamen vel baccae vel pomi commendatio est, sola placet amaritudine, & ob hanc Indi petuntur. *Longum* fimbriis corylorum, qui primo erumpunt antequam pandantur, comparet Androm. δολιχόν, Thophrasto ἀπυρρῆκες Charitoni μακροπίπερι. *Candidum* rotundum est, Diosc. ὀμφακίζον, Philoni apud Galen. πρὸς αἰδές, ὀφρῖνον, Androm. seniori ἀγλαίη à colore. *Nigrum*, quod κοινόν, & nobis in usu. carbunculatur cœli temperie, fiuntque semina casta & inania, βράσμα vocant.

(8) De *Cubeis* nil apud veteres, arbor foliis piperis, sed angustioribus, simili modò in altum repens; fructus Aetuario κομβίβου. Affines iis *Myrtidanim*, Hippocratis, quod vicem piperis, præstabat. *Piper* Persis *Corfion* Strabonis, quod fructus piperi similis, ali-

aliquantò tamen major. Piper Theophrasti, *Caryophyllum* Plinii, de quo *suprà* & *Carpesium* Actuarii, Phu odore, sapore & viribus, virgultis vero Cinnamonomi similia sarmenta.

(9) *Amomum* ~~quorum~~ Amoma, frutex in uvæ modum suapte lignò in se ipsum convolutus, flos albus, veluti violæ, folia bryoniæ; odor reprehendi nequit, ideò pro quolibet unguento odorato sumitur. Arrian^o pro Cinnamonomo accipit, Dyonisius Cinnamonum pro isto; adulteratur herba quæ *Amomis*, frictû *pulvis amomi* dicitur.

(10) *Cardamomo* (quasi nasturtium suave ita vocatus) folliculi albi. Viridissimum pingve est acutis angulis, fricanti contumax.

CAPUT V.

ARBORES GLANDIFERÆ.

Glandiferarum fructus glandes, & quinque recensentur, *Quercus*, *Phellodrys*, *Suber*, *Ilex*, *Fagus*. (1) *Quer-*

(1) *Quercus* δῆς arbor non ignota, cui βεῖον, papillis quæ veri fici faciem antecedunt proportionem respondet. Littora ipsa obtinent aviditate nascendi; Suffosia quæ fructibus, aut propulsæ flatibus, vastas complexu radicum insulas secum auferunt; atq; ita librata stantes navigant ingentium ramorum armamentis. *Sylvestris* (quæ ἄγρια δῆς, & Robur) cui μελάιδεον, glans parva, fungi noxii, tota ossæa, ἡμεῖς, quæ *Gazæ placida*, aliis *domestica*, Macedonibus εἰδυμόδεος, & cui novellæ φύλαξ nomen, brevior & in orbem commosa; glans suam diffusam & gravidam facit. *Αινιδα* veteribus libris *Æeops* vel *Æeops*, Plin. *Cerrus* Maced. *Aspris*, materiam habet rectissimam, glandem tristem & horridam, φάσκει seu βεῖον muscoso villō pannis arentibus simili, quod Hesych, σφακόν; Dioscor. σπλάγχιον, aliis *herba parasitica*, δερκίδειον βοτάνη, Arab. *Usnea*. *Gazæ penis*. πλατυφύλλα lati folia rectitudo & ex cellitas à precedente

dente secūda. Theocriti Schol. κίμει. *Fagus* seu *Esculus* (quæ Græcis φήγος, φηγίς, φάγος, Βασίς γαλαντζα) minimè in rectum assurgit, nec ita πολυμήχαλος; glans dulcissima & quâ obsessi duravere minus morosa nascitur. αλφλοισ, Vitell. *Crassicortex*, *Gazæ* malè *falsicortex*, aliis εὐθύφλοιος, caudice & cortice est crassissimò, sed plerumque cavò & fungosò, summâ & imâ parte in lapideam duritiem degenerat. Habet excrementa, συκαμινώδες nempe specie mori κίδουῶδες colis effigiem repræsentans, ταυροκέφαλον, (quod tauri caput quodammodò æmulatur.) *Sphagnon* seu *bryon* de quo supra, *gallas*, & *pillulas*. *Galla* noctu semper universa nascitur. *Omphacitis* parva est & κονδυλώδης; *plana* levis & perforata. *Pillulæ* sunt lanatæ, capillatæ, μαχαλιγεῖς, quibus *muscum* & *nodos* seu *verrucae*, *coccos*, *uvam quercinam*, *hypodryn* &c. adde. *Viscum* (quod ἱξία, ἱξός, Euboënsibus. *hyphear* Arcadibus) satum nullò modò nascitur, nec nisi per alvum avium reddi-

redditum : Hæc est natura ut nisi maturatum, in ventre avium non prove-
niat.

(2) *Phellodrys* mediæ est inter quer-
cum & Ilicem naturæ, mollior & sub-
tilior istâ; durior ac Spissior illâ. de-
corticati ligni colore candidior ilice,
fulvior quercu, calyce glandis echi-
natô, verè *suberi quercus*. Est & *mu-
ricati folia*.

(3) *Suber* $\phi\epsilon\alpha\iota\varsigma$ & $\Psi\theta$, quia aquis
supernatat & semper summum petit,
arbor caudicosa & auctu insignis;
caudex detractô cortice (cuius in hy-
berno fœminarum calceatu usus) in
aquis non fluitat, hocque in orbem
detractô juvatur. Crassescens stran-
gulat, repleturque intra triennium.

(4.) *Ilici* (quæ $\pi\epsilon\iota\theta$, quia ferrâ
propter duritiem secanda est, & in-
star quercûs astringit) aculeata folia;
fructus $\acute{\alpha}\kappa\upsilon\lambda\omicron\nu$ (quia serò maturescit)
novus cum annorino pendet, & ve-
terem occupat, granum puniceum &
à meridie *hyphear*: Italica Arcadib.

Smilax

Smilax religione olim digna. *Provinciali*, quæ & *Aquifolium* adhæret coccus ceulens, *hyspen* aliis, & *κόκκος* & *κόκκος*. Arabibus *Kermes*. Granum hoc primoque ceu scabies fruticis; *aquifolia* ilicis *Coscylum* & *quisquilium* vocant.

(5.) *Fagus*, quæ *ἰξὺς* & *ἰξὺς*, *Gazæ Scissima* (quia facillimè in laminas scinditur,) abieti est æqualis; folium celerrimè flavesceus, & mediâ parte plerumque gignens supernè tuberculum duriusculum baccae simile. Recentî cortice scribit ad Duces explorator, incisas literas regente succo, prodente si ex aruerit. Ex foliis *Civica corona* militum virtutis in signe, & *Clementiæ Imperatorum*. Noluerunt cives saltem esse in pretio, clarâ professione, *servari hominem nefas esse lucri causa*. *Glans*, (quæ nucleis similis,) triangulâ cute includitur, suem hilarem facit.

CAPUT

ARBORES BACCI-
FERÆ.

ARbores bacciferae, minores fructus, nec admodum confertos, molliore cortice, qui *bacca* vocantur, fundunt, suntque aliquot classium.

1. *Classis primæ* sunt *Tilia*, *Ostrya*, *Viburnum*, *Platanus*, *Ricinus*, *Sassafras*.

(1) *Tilia* *οἰλῶνα*, quia in tenues assulas dispescitur, suntque inter corticem & lignum interiores veluti membranae, omnium pomorum adulterium gestat, sole ad Aquilonem scandente folia vertuntur, & solstitium dicitur fieri. Ingeſſit hoc manibus ipsis agricolarum natura, ut confectu syderis signum habeatur. Ex cortice tuguriorum prætexta.

(2) *Ostrya*, quæ & *Ostrya* *ὄστρος*, *ὄστρον*, cortice & ramis fago similis, materies dura, & qua domui illata difficiles partus fieri produnt, per folia tota incisuræ

incisuræ discurrunt: fructus uni in umbilicis foliaceis, alteri racemosus, lupulo similis.

(3) *Viburno* (*Lantana*) foliâ pulvisculô albô infernè consperguntur.

(4) *Platanus* πλατανισός latè diffusis ramis & nemorosô vertice luxuriat. Hinc Σεραλεχὴς & εὐφιλάρος fructus βρώσιμῳ nullus, hinc ἄκαρπῳ ad Morinos usque pervecta, ad tributarium etiam pertinuit solum, ut gentes vectigal & pro umbra penderent. Tantum postea honoris increvit, ut merô infusô enutrentur, doceremusq; etiam arbores vina potare. Domicii modo in Lycia cara, & se vastis protegens ramis, in qua ne aliquid deesset speluncæ imagini, saxea intus crepidinis corona, muscatos complexa pumices. Coactæ brevitatis *Chamae platanus* est.

(5.) *Ricinus* κρίτων καὶ σήσαμιον ἄγριον propter quandam similitudinem, *palma Christi*, & *pentadactylus*, quia folia palmam expansis digitis quodam-

dammodò æmulantur, *Seseli Cyprium* σειδικύπειον, *Granum Regium*, *Majus* *Melus Kerva*, & *ficus infernalis* vocatur. Semina ricinum animalculum repræsentant, in triquetris muricatis vasculis, Thyrso muscorum nucamentorum glomus, semini Cataputiae nomen.

(6) *Sassafras* veteribus ignota, *lignum Sassepes floridum*, &c. audit, luis Veneræ levamentum, pectines in materia tiliacea, sapor & odor anisi.

II. *Classis secunda* sunt *Berberis*, *Grossularia*, *Ribes*, *Sambucus*, *Laurus*, *Laureola*, *Chamelæa*, *Thymelæa*, *Cneooron*.

(1) *Berberis* nemo inter antiquos meminit. Nec *Oxyacantha* est, nec *Colythea*. Quia trium spinarum ipsi ad singulos nodos perpetua series, ideò quasi trifurcato ordine prodire videntur.

(2) *Grossularia*, nec , nec *Canothus*

netus spinosa, flos ex herbaceo albidus.

(3) *Ribes* est grossularia non spinosa. Est & acinô multiplici, *μονόκαρπον*. Nigro olet folium, bacca piper olitoribus Gallis.

(4) *Sambucus* Q. Sereno *Sambuca* metri causa. Græcus ἀκτὴ à littore, vel quia flexibilis, καρυόχλαμα Myrepsso, quia lignum inane & leve, *δὲ δρίτις* quia magis ad arborem accedit quàm alia. Procerior sentis faciendis aptissima quorum plaga se contrahat protinùs, eludatque suum vulnus, & ob id contumaciùs admittat ferrum. Racemosa rubra *Cervina* dicitur, quia ejus foliis delectantur Cervi. *Rosea* flores pilæ in modum conglobatos gerit. Humilior *Ebulus* est, qui & *Chamaæle* & *βοτανώδες ἕλκος* Galeno, quia non altè surgit, Nicomedi Jatrosophi. *ἐλεβοροεις*, Neophyto *ἐλεβοροεις*, Glossis *ἐλεβοροεις*, aliis *ἐλεβοροεις*, quia purgandi facultate helleboro non cedit *Elion* vel potius *Helios* quia in palustribus nascitur,

nascitur, *Agria* & *Euhoice* Actuario. Florem *κανώπιοι* Aegineta dixit. Ex affinis *πυγόν* Theophrasti montibus propria, & *Σαύπαλ* ejusdem, *Επιτολαιοτά*, quæ radicibus multis constat, & umbrosis locis gaudet.

(5) *Laurus* olim *Laudea* & *Laurea*, Græcis *δάφνη*, quod inter urendum crepitum edat, *μυρτικόν* φυτόν, quia à vaticinaturis admordebatur, *καμύς*, *κορυθαλή*, & *κορυθαλάμη*. quia οἱ κλάδοι κόρυς θάλασσι, *καλλιπέταλοι* seu pulchri folia. *Janitrix Caesarum* & *Pontificum* quia ante eorum fores excubabat, *ἐλεξίκαν* quia fulmine non tangitur. *Ramus* dicitur *ἄσσαν*, quem manu Deo cantes tenebant: folia, *καμμάτιδες*, quibus liba obvolvebantur; hinc *ἐπὶ ῥάβδῳ ἄδειν*; fructus *δαφνίδες* Theophr. *βότρυς* vel *βοτρυδίου*. Plinio *μυα*; degenerat in *fata*. Ex *λεπτοφύλλῳ* igniaria remedia olim adversus tonitrua, quib9 vitiantur ova, pullique semiformes interimuntur antequam toti partibus suis consumantur. *Ἀκαρπ* fertaliquid vocæ

uvæ instar; *gigantum* vocant. Sylvestris est *Tinus*. *Mustaci* folium maximum, flaccidum. *Regia*, quæ & *Augusta* arbore & folio amplissima. *Baccaliam* appellant quæ baccarum fertilissima. *Triumphali*, quæ sterilis, Triumphantes utebantur, missa Divo Augusto è cœlo scilicet. *Taxa* excrefcit in medio parvulo folio veluti folii lacinia. *Spadonia* mira opacitatis patientia. De *Insana* siquid navibus inferebatur, jurgia fiebant.

(6.) *Laureola*, cui folia lauri similia, putatur esse veterum *Chamædaphne* quia laurum humilem mentitur; folia os adurunt, fructus rotundus niger, foliis annexus; *ἐμπύραλον*, (quia folia pulchra & splendentia) & *Daphnoides*, cui cortex viscosus valdè, folia lauri os accendunt, *peplium* ob vires similes.

(7.) *Chamelea* (quæ *χαμύλα* quasi humilis olea, *oleago* & *Oleastella*) folia oleæ amara, quæ arteriam abradunt. Plinio *frutex saxosus*, quia in
C petris

petris reperitur, recentioribus *Tri-*
coccum à fructu qvitalis, al is *Thyme-*
lea, *Cneorum Pyrosachne* seu ἄκνιος, *Coccum*, *gnidium*, Mauris communi
cum præcedente nomine *Mezereon*.

(8. *Thymelea*, θυμελάη, mixta qvafi
ex *Tithymalo*, qvoad vires, & olea,
qvoad folia. facies, qvæ gummosa, si
mordeantur, Appellatur & *Chame-*
lea ob affinitatem, πυρὸς ἄκνη, ignis pa-
lea ab urente natura, κίττον, κήττον, κνέω-
τον & κνητὸν, qvoad de foliis sumendum,
qvia tundenda erant ut fibræ tolle-
rentur. Semen est *coccum gnidium*,
seu *Cnidium*, granum *gnidium*, granum
Cocci κατ' ἐξοχὴν Plinio *linum* à simili-
tudine Euboënsibus *Ætolion*, Græ-
cis κνίδιον, κνίδαρι, qvia urticæ instar u-
rit, barbaris κόκκον, Hippocr. abso-
lutè κόκκον. Hūc *Alypum* & *Empetrum*,
refer, qvæ qvibusdam *Thymeleæ* ge-
neribus sunt imposita. Et *Empetrum*
qvīdem impetris nascitur; aut φακοει-
δὲς Dioscoridi, qvialentis speciem re-
fert, aut περασοειδὲς ut qvīdam legere
malunt,

malunt, quia Marrubio simile, ut Marcellus ait. Datur & quod σαρκίφερος seu σαρκίφεγγον, quia in petrosis provenit, & calculos comminuit, vocatur.

(9.) *Cneorum* si album, est foliō δερματώδες, figurā oleæ, si nigrum, specie Tamaricis valdè odoratum. Germinat floretque post æquinoctium Autumni & diei. Dicitur & χ'ῶρε quia ad lædendum impellitur. Hygino *casia*, quia juxta agricolarum casae nascitur.

III. *Classe tertia* includuntur *Myrtus*, *Ruscus*, *viticidæa*, *Buxus*, *olea*, *vitex*, *ligustrum* & *Phylliræa*.

I. *Myrtus*, quæ & myrtea μυρτίνη, μυρτίνη præter baccas quæ recentes Myrrhæ odorem æmulum spargunt, profert & μυρτιδάρον excrescentiam, quæ quasi manibus myrti caudicem amplectitur. Frutex olim Siculis ἀπερσίλα, ob vim medicam insignem, recentioribus Græcis modernis μερτιά *Mater-nus* *Æneæ* apud Virg. appellatur, quia

C 2 Vener

Veneri sacer, hinc ἀφ' ὧν θύειται φυτόν in Plutarcho & παρθένια μύρτα apud Aristoph. Parthica, quia ej⁹ plura in Parthia genera. *Rami* dicuntur *floridi*, propter pulchritudinē, habebant olim inter delicias, ψαλις δὲ μυρτιῶνας tonsilia myrteta, & Lesbiis ὑποθυμιάδες, quibus se implexis coronabant, quòd cerebrū suā fragrantia refocillent. *Bacca* Latinis *myrti* & *murta*, officinis *myrtilla*, Gr. μύρτα. *Exotica* seu potius ἐξῆσιχα, senis foliorum versibus. *Conjugalis* Veneri Sacra; Sylvestris, *oxymyr sine*. In delubro Quirini *Patritia* exuberans & læta quamdiu senatus floruit; flaccescente Marficò bellò languida autoritas patrum facta est, ac paulatim in sterilitatē emarcuit majestas. *Plebeia* ibidem re torrida & squalida. Non invita in sepulchris nascitur.

2. *Ruscò* folium λογχοειδὲς lanceæ simile, cauliculi νεοθαλεῖς λαχανευόμηναι asparagi vice comeduntur; ipsa nascitur ἐν ἐνίκμοις. Nomina varia: Romanis est *Ruscum*, quod à Castore sum-

sille

fiffe Plin. scribit, officinis & Medicis, *Bruscus*, Marcello Empirico *Scopæ Regia* quia ex ea ruri scopæ, Plin. *chamamyr sine* seu *chamamyrus*, quia planta brevis; confunditur cum alia myrto Sylvestri, Myrepso *πρεπτός*, Diosc. *μυροίνη ἀγρία*, quia folium myrto simile, *μυακάνθα*, quia arcendis murib⁹ aptissima, *κεντρομυρίνη* Theophr. quod idem cum *ὀξύμυροίνη*, & *Myrtacantha*, quia folia myrti acuta & spinosa, *ἀγριοῦ ἀκρογῆ* à radicis similitudine, quæ geniculata serpit, & ejusdem est nominis, incultis quæ locis provenit, quidam *ἀκαεῖς* & *ἀκαγεῖς*, legunt, quia coronæ habet similitudinem.

3. *Vitis Idea*, *ἄμπελον παρὰ Ἰδης*, ex ea parte Idæ nascitur, quam vocant Phalacras; acini ad latera virgarum nigri, fabæ magnitudine, dulces; vocatur & *Myrtillus*, à forma baccarum, *vitis Alexandrina* Troadis, & *radix Idea*. Affines *δρετροφύλλον*, *νυα* *Ursina* Gal. in Ponto foliô Arbuti, fru-

Aut rubrô, austerô, & *Samolus Plinii*, herba nascens in humidis.

4. *Buxus*, πύξ, quia lignô densô, *Berecynthia*, quia *Berecynthiae* tractu plurimus nascitur. Facilis auctu, & ex Sylvestribus topiario operi arbor; radix aliquando crispans. Lenem quietem habere dixit Plinius, silentiô quodam duritiae ac pallore commendabilem. *Gallicus* in motus emittitur. *Nostras* mitigatur satû, diffusior & densitate parietum, virens semper ac tonsilis.

5. *Olea*, ἔλαια Græcis, & quidem ἱερὰ, quia Sacra Minervæ, eâq; victores in festo Panathenæorum coronabantur, *vernícoma*, quia vere maximè suas comas spargit, radices cancrorum modô flexuosæ, fimbricatæ. Germen θαλός Polluci; ramus lanâ obvolutus ἐϊρεσιάνη, flos βέρον, cum floret βέρειν dicitur: Nucleus πύρην & πυρῶνα Svidæ, κόκκον Hefychio; Nodi in arbore γόγγυρι. Concipit Vergiliarum exortu; hoc sydus illarum est. Fructus, qui *oliva*, lignoso putamini mo-

les carnea, tunicâ prætenui vestita incumbit; Succus, *oleum*, quod si fientii imbres copiosi accessere, in amurcam vitatur: Media olivitas plerumqve medium mensis Decembris. Ex *olivis* *Drupe* seu *δρυπετῆς* ante maturitatem decerpuntur, ex quæ illis prima unda preli laudatissima, *δρυπετῆς* ob maturitatem decidunt, *ἰχάδης* & *γεργίνας* vocant. *Αλμῆδες* seu *κολυβάδες* & *μητεῖδες* sine accersita commendatione puræ oleo suo innatant, & muriâ condiuntur, hinc conditivæ, iisque veteres edendi cupiditatem redintegrabant. *Orchitis*, quæ *Orchita*, *Orchas*, *Archemora* testiculos refert nucis juglandis magnitudine; melius in escam, quàm liquorem stringitur. *Parisia* (quæ & *Regia*, fortè & *ποσκα*) plurimum carnis, finditurque antequam molæ subjiciatur, quia vapores fert, optimè *πρημυδι* dicitur. *Radium* qui à longitudine ita vocatur, cum præcedentibus ocysimè occupatum amurcæ cogit

decidere. *Θλάσαι*, *contuse*, quas apud Pollucem *πυρήνας* Poëtæ vocant, Athenienses *τέμνυλα*. *Callosæ* in Martium mensem differuntur: contra humores pugnant, ob idque minimæ. *Liciniana* & *Licina* ab inventore Licinio nomen accepit. *Cominia*, *Contia* quæ non ante Favonii afflatum nigrescit. *Phaulia*, quæ Sabinis *Regia*, aliis *Majorina*, grandissima & minimò succo. *Algiana* cum *Albiceri*, fortè & *Albigeri* eadem. *Nævia*, *Culminia*, Catoni *Colmiana*, Plinio *Comina*, Columellæ *Culminia*. *Circites*, *Murtea*, *μυρτίμ*, à magnitudine myrti. *Picena*, quæ in Piceno nascitur, *Sidicina*, *Aquilia*, *Salentina*, cujus Varro meminit, & *Sergia*, seu *Sergiana*, quæ plurimum dat olei, & frigus fert. *καλλιπέφυτο* & omnia folia reliquis contraria in Pantheo produxit. *Moria* Jupiter Morios custos: *Lychnia* optimum lumen dant. *Eleostaphylon*, *Ubolina*, *Uvolea*, olea-uva, uvas & olivas parit. Sylvestris, *κόρυς*, *Oleaster*, *ἀγελ-*

ἀγριελάμ Αἰθιοπική, ἐλάμ Diosc. ex fativa
nucleo nascitur. Insertæ κοτινάδες ἐλάμα
quarum fructus Pherecrates τεσμή-
λας vocat; μικράκαρποι, quia parum pro-
ferunt olei. Proferunt ἐλαόμελι.

6. *Agnus castus*, frutex qui culturā
in arborem assurgit, nodi geminati,
virgulta fractu contumacia, folia oli-
væ, flos supra fructum sedet. Dicitur
& *vitex*, quia ex eo corbes viminei,
pentaphyllum, propter quinque folia u-
ni pediculo annexa. Græcis ἄγνος
quali ἄγνος, id est *castus*, quia etiam
substrata folia castitatem conservāt;
hinc θεσμοφορεῖσας lectus. Λυγός, *vi-*
men, propter invictam virgarum fle-
xibilitatem. οἷζον ut Eustathius sæpè
exponit. πολυκλῆς, *multiflora* Nican-
dro, quia flores verticillatim spicatō
ordine virgularum fastigia circum-
datos fert. Semen à similitudine *pi-*
per agreste apud Romanos.

7. *Ligustrum*, arbor foliis oleæ sed
mollioribus, quia cum lacte multo
florem muscosum fert *fusione* aliqui-
bus;

bus: Eadem cum illa quæ in Oriente
Cyprus. Flos Ægyptiis *Alcanna*, Græ-
 cis recentioribus *κρίνα*, inter coro-
 narias.

8. *Phillyrea* Cypri magnitudine,
 folia oleacea, sed nigriora; flores ex
 herbaceo candicantes, racematim
 nascentes: Fructus lentisci quasi ra-
 cematus.

V. *Classem quintam* sibi vendicant
Philyca, *Celastrus*, *Rhamnus*, *Lycium*,
*Rub*⁹, & *Capparis*, omnes ferè aculeatæ

1. *Philyca*, *φιλύκη* semper fronde
 insignis, *Alaternus* Plinii, cui nec se-
 men quidem. Affines *apharca*, *ἀφάρκη*
 Theophrasto, quæ fructum primum
 uvâ nigrescere incipiente maturat,
 alterum cum vitis floret.

2. *Celastrus* *κηλέστρεος* & *κηλέστρον*, geli-
 dissimorum incola, nec ullius cultûs
 patiens. Quia tardissimè floret, ideo
 nec fructum propter ingruentem
 hyemem perficit: Bacca hîc magni-
 tudine myrti baccis similis.

3. *Rhamnus*, *ῥάμνος* frutex circa se-
 pes

pes spinis aculeatis, & fructu ^{ἀκτωδής} ^{λακωνικός} rami januis & fenestris oppositi contra veneficia. Vocatur Rhamnus, quia spinis quæ ^{κῶμαι} Phavorino, non secus ac gladius pungit. *Spina alba*, ^{λευκκκῶνιδα} contra noxia, *Virga Janalis*, quia à Jano Cronæ Nymphæ pro amuleto cōtra Stryges data. ^{περσεφόνη}, quia eā suspensâ gentiles numen infernum pellebant, ^{σπίνα κερβάλης} *spina cervicalis*, quia spinas cervi cornu ramalia præ se ferentes gerit, ^{φιλέταιρις} apud Nicandrum à Lydis & Myfis. ^{ἐρσομένη} seu rore madens eidem, propter mollia & subpingvia folia. Ex cognatis *Palustris*, cui semina lini vel ^{λινώδη} in duro officulo, vis movendi urinam. ^{Ἀρραχ} Nicandro, quia sepibus convenit.

4. *Lycium*, arbor spinosa similitudinem ferens piperis. Liqvor ex ea mellis crassitudine excoctus, *Lycium* etiam audit. Quod colore croceô est, igni accenditur & restinctum rubentem fumum edit, optimum.

Fit ex *Lonchite*. Appellatur *Lycium*,
 λύκιον quia in Lycia plurimum. πυξάκαν-
 θα, seu *buxus aculeatus*, à similitudine
 foliorum cum buxo & spina. *Indicum*
 apud Myrepsum, κροκόλυκη, & κροκόλυκιον,
 à succo croceo, quò tingeabant capil-
 los fœminæ.

5. *Rubus* vulgaris notitiæ, folium
 spinosum, fructus racemosus, serò &
 particulatim maturefcit, qui erectus
 Græcis βάτος est quia ἄβατος, Latinis
Rubus, quia fructus primò rubent:
Sentis, quia acuta, & vepres. *Fructus*
 βάτινα, μῶρα, μῶρα βατάδης, μῶρα τῆς βάτος, & μῶ-
 ρα βάτινα, mora rubi, σφάγεια. Qui propè
 à terra deorsum versus defigit capi-
 ta radicatur, & ex se nascitur, χαμαί-
 βάτος: Qui rarioribus hamis inno-
 centioribusq; *Rubus Idæus*, quia ibi
 plurimus. Cui fructus olivæ instar,
 intus ιερῶδης, *cynosbatia*, quem Pythia
 in oraculo ξυλίνην κύνα, Didym^o Gram.
 κύναροι ἄκαϊδα, Hefych. κυνάδα, alii *cynos-*
pastum, *oxyacantham*, *canirubum*, *sen-*
tem canis, & *rubum caninum* vocant;
 folium

folium vestigio hominis simile.

6. *Capparis*, κάππαρις, & *Cappar*, spinas gerit aduncas, lignum firminus, & per terram in orbem sternitur. Fructus ut olea, cum dehiscit, album florem promit: Delapso quiddam glandis oblongæ figurâ prorumpit, in eoqve grana tanquam Punica rubentia, Arabica pestilens, *ophaostaphyllum* quibusdam.

VI. Sextâ classē continentur *Sabina*, *Cedrus*, *Juniperus*, *Thuja*, *Bruta*, & *Asparagus* cum *Corruda*.

1. *Sabina* coactæ brevitatis, & in latum magis se fundit, gravi odore, in Sabinorum regione copiosa; quia tardè in altum crescit βεγάθης, βεγάθης & βεγάθι, vocatur. Θεῶς θυομένη, quia ara dabat fumos herbis contenta Sabinis. Sunt qui βόγαθον, βάγουθον & βάγον vocant.

2. *Cedrus baccifera*, κέδρος, arbor parva, spinosa juniperi modò, fructibus (qui *cedrides*) magnitudo myrti. Duræ acutò & spinosò folio, ramosam

mosam & nodis infestam *oxycedrum* dices.

3. *Juniper*9, quæ ἀγρευθῆ & ὀξέυθις, quia ejus odorem animalia averfantur, sola foetus suos (ἀγρευθιδίς) in biennium prorogat. Unum περυσίδις, alterum παρπεύσσον, qui jam maturus & edulis, tertium νέον. Major κυπαρίσσις ἀγρία, μενσιδῆς, ἀκέρεια.

4. *Thuja*, seu *Thuja*m, Atlantica *Citrus* seu *Cedrus* est; enodis ipsi nitor, lanugo tenuis, & mensarum infania debetur, quas foeminae viris contra margaritas regerebant. Græcis θύον & θείον, αἰδῶν Si LXX. Interpretibus standum; quibusdam *arbor vite*.

5. *Bruta* (seu arbori vitæ) sinuosus est caudex, materies indiluti ruboris, qui in nigredinem degenerat; baccam perpetuò singuli rami suam ferunt, deceduntq; anniculæ, cum alia ad maturitatem jam pervenere.

6. *Asparago* cauliculi qui primâ germinatione è terra prodeunt præcipui.

cipui. Ipse Græcis ἀσπέρυγος, & ἀσφά-
 γος, quia ex asperis virgulis nascitur,
 & sapore asperitatem gutturis lenit.
 Rami spinosi *Scorpiones*, quorum o-
 lim in tormentis usus. *Silvestrem*,
 qui (quia in Saxosis nascitur) περσέας
corrudam nuncupant: Quia in Lybia
 frequens, *Lybicum*, quia Venerem
 excitat, *horminium*, quia tam tenui-
 um & spissarum spinarum, ut mures
 arceat, *Myacanthos*. Talem natura
 fecerat, ut quisque demeteret pas-
 sim. Citiùs quàm asparagi coquuntur,
 de re properata Augustus.

VII. *Septima Classe Taxum & Dra-*
conem includemus.

I. *Taxus* quæ Græcis μίλας, σμίλας,
 σμίλαξ, μίλαξ, μίλιον, & quia abieti simi-
 lis, ἰλατὴς, sinuata alis est, minus vi-
 rens, tristis, & ex omnibus sola bac-
 cifera, nullò succo. Arcus & Sagittæ
 ex ea, indè Latinis nomen. Tàm pe-
 stilentis in Arcadia veneni credita,
 ut, qui obdormiant sub ea, cibumve
 adsumant, moriantur.

2. Ex

2. Ex *Draconis* trunco, qui vehementer scaber, & multis ramis dehiscit, humor per Caniculæ æst9 funditur, qui in rubram lachrymā densatur; sed *Sanguinis Draconis* nomine venit. Candelæ admotus, flammam concipit, liquefcitque resinarum instar.

VIII. *Octavæ Classi Fraxinus, Rhus, Cocconilea, & Azedaræth* relinquuntur.

1. *Fraxinus*, μελία, quia ex ea hastæ quibus homines truncabantur, fiebant, non ignota arbor est, *Bumelia*, longa, & enodis, fert βεύα, singula per se in orbem circumacta, Platani Pilularum specie. Materies sub pondere non habet rigorem, sed pandit celeriter, & vetustate emortuò stante liquore fit durior, & in commissuris ac coagmentationibus à lentitudine firmas recipit concatenationes. Floret priùs quàm serpentes prodeunt, nec ante conditos dimittit folia;

folia: Fructus *lingua avis* à similitudine, *ῥενιδόγλωσσον*.

2. *Rhois*, quæ *ῥῆς*, *Gazæ fluida* quia fluxiones compescit, Arabib⁹ *Sumak* à rubore, paribus internodiis conjugatim adhærent ramis folia, quorum nervus medius rubet, & planè è lateribus ordo versus conspicitur. *Coriaria*, ad *βυροδάψιαν* ramis & foliis inservit: *μαγερεικὸς*, quæ Syriaca, & obsoniorū semine ad obsonia. *Rubens* semen immaturum.

3. *Cocconilea*, (*Coccygia*, *Cotinus*,) in Apennino visitur, ad lineamenta modò Conchilii colore in signis. Cortex densat coria; fructus in lanuginem abit.

4. *Azedaraeth*, (*Azedarath*, *Azadarach*) semine est adeò venenato, ut nec ab avibus quidem attingatur, at tacta canes exanimet. Folia cubitò longiora; nuclei in baccis pentagoni, hexagoni sæpè, ex quibus precatarii globuli. Huc *Tuber* Plinii fortè spectat.

CAPUT

CAPUT VII.

ARBORES LACHRY-
MIFERÆ.

Arborea Lachrymifera, gum-
mata, resinas, Olea & succos
hisce similes fundunt, simulq;
vel baccas, vel Conos.

I. Baccas cum lacrymis largiuntur
Lentiscus, arbor thurifera, *Terebinth*,
Balsamum, *Myrrhis* & *Bdellis*.

1. *Lentiscus* est ramis vimineis & ob-
sequentibus, folia octona, ab uno
pediculo cohærent, contrariis inter
se pediculis, tribus distinctis tempo-
ribus fructum (qui *χίος*,) perficit,
hinc plebi rusticæ arandi auspicia. Si
gravidæ egregios acervos profert,
largas sperabis ab omine messes. Sic
dicitur quia folia lentore quodam
lentescunt: Græcis *χίος*, q. *χίος*, quòd
in dentiscalpia facillè findatur.

2. *Arbor Thurifera*, nullis præter
Arabiam data, ac ne huic quidem
uni-

universæ. Folium lentisci : Matrem
enodi fruticare truncô proditum.

3. *Terebintho*, qui τέγμινθος, & τέγ-
βεινθος, materies nigra, morique ne-
scia; præter fructum καρυώδη, quæ-
dam κοῖλος, in quibus culicum instar
bestiolæ & aliquod resinofum. Mas
sterilis.

4. *Balsami*, (quod βάλαμον,) folia
rutæ proxima, sed candidiora; rami
Xylobalsamum, fructus *Carpobalsa-
mum*, & κατάρμον, lacryma, quæ lapide
vel osseis cultris elicitur *Opobalsa-
mum*. Quod in ramis tenue & τριχῶ-
δες, δειγισδὸν seu quasi demesile, dicitur :
Ferrô lædi vitalia odit, & moritur
protinus, super vacua amputari pa-
tiens; succus è plaga manat ploratu,
sed tenui guttâ, lanis colligitur in
cornua. Tenui & capillaceâ comâ
Eutheriston Plinio scabrum adspe-
ctu, *Traby*. *Sagadinum* Ægyptiorum
præstantius.

5. *Myrrhisfere*, folium extremo
spinâ horridulum, caudex à radice
quàm

quàm reliquâ sui parte intortus, illasque refrigerata melior.

6. *Bdellifera*, foliô roboris, fructu caprifici naturaque. De *Cancamifera*, *sarcocolla*, *benjuifera*, in Historia, & humoribus.

II. *Lacrymas* & *Conos* seu fructus hisce æmulos ferunt *Cedrus Conifera*, *Peuce*, seu *Pinus*, *Larix*, *Pitys*, seu *Picea*, *Abies* & *Cupressus*.

1. *Cedrus*, in genti proceritate materie æterna inde *δεδρόγλιβατος*, & *Cedrelate*, in altum abietis instar adsurgit, non sentit cariem, vetustatemq; nec spontè rimam, fissuramque concipit. *Lacryma Cedria*, vitam aufert spirantibus, defunctis pro vita est. *Coni* in cælum tendunt turbinati, compactili squammarum congerie.

2. *Peuce* seu *Pino* quæ Græcis *πεύκη* Arcadibus *πίτρος*, folium capillamenti modô prætenue, seu pinnatum, longum, & mucrone aculeatum, fructus *Strobilus* & *Pomum Cybeles*; *τέισλιπ* quia ternâ germinatione genitali succò

fucco turgescit. Sæpè ubertate largissimâ strangulatur. Alii κόνας, κοκκά-
 λες, & κοινάρια vocant. Nux altissimè
 suspensa intur exiles nucleos lacu-
 natis includit oris, vestitos aliâ fer-
 ruginis tunicâ, mirâ naturæ curâ
 molliter semina collocandi. *Taren-
 tine* digitis fragilia sunt putamina.
 Nulla arborum avidius se promittit,
 quò mense ex ea nux decerpitur, eò-
 dem maturescit alia, & sic dispensa-
 tur, ut nullo non mense maturescât :
 Quæ se in arbore ipsa divisere *Zamiæ*
 dicuntur. *Pinaster*, pinus silvestris
 est, è medio ramosus, nuces *pityides*.
Quadriflvia τετραφόζα ex altero me-
 dullæ latere contrariis ex partibus
 bini venarum cursus : biflvia δύοζα
 unam tantùm in utramque medullæ
 partem κτήδονα gerit ; Μόνοζα unam.
Affinis Tibulus, nisi in Plinio men-
 dum.

3. *Larix* (cujus nomen Gallo-Græ-
 cum fortè à pingvedine) materie
 emori contumax, interiusque rube-
 fcit :

scit: In Macedonia oritur mascula; foeminae radices tantum. Visa ex ea trabs CCXX. pedes longa, bipedali longitudine. Sub conis nuclei foliati, alata intus semina. Caudici adnascitur *agaricus* & vetustissimae medullae vice album corio persimile.

4. *Pirys* seu *picea* crebrum foliorum agmen, loco floris *cyttarus* nuncamentum gradatum & squammosum, grossis proportionem respondens. Aduitis radicibus regerminat, deciso cacumine sterilescit. *φθειγνός*, quia pityocampas alit. Sativa si caesare pullulat, *Sapinus* piceam feritate paulum satum mitigata. Juli pallescente farina turgent. Nux Sapinea cujus nuclei *πικνίδες*,

5. *Abieti* (quae ob celsitudinem *ἐλάτη*, & *ὑπερομήκης*, & à foliorum forma *πικρία*) lignum ad intestina opera, spectabile ramentorum crinibus, pampinatō semper orbe se volvens, ad incitandos runcinarum actus. Nodi qui in caelum tendunt, non ad latera; folium

folium pectinatum modò insectum & pungens. Profert *cachryn* seu βλάστησι illam quæ pilulæ ferè formâ ad urendum efficax, *alburnum* (λάσσαι dictum) & *agidem*: Quod si præcisa vel demutilata fuerit ἀμφανξι, seu ἀμφιφύων. Ima pars (quia enodis ut Sapius) *Sapinia* vocatur, superior *fusterna*, quia nodosa, ut baculi solent. Ipsa arbor πολύλοπος, quia cortex tunicis multiplex. Vulnere φοριδα & πολυφόρον reddi dicunt. Elegantior ascendit si detonderis. *Infernas* in Apennini ad mare Thuscum, *supernas* ad Adriaticum cæditur. Fœminæ folia pinnarum modò & quæ versus cacumen, θολοειδῆ testudinem referunt, Brutorum καμάρας similia, adeò densa, ut nec imbrem nec nivem admittant, In conis *coccali*. Morbus *tada* δῆς omnibus πιτυοφίους communis, cùm in succum & materiam resinosa veruntur. Unde δῆδες fiunt.

6. *Cupressi* seu *cyparyssi* (quæ odore violenta) fructus bacca, pillula, gal-

galbulus, juglandi nuci pulvinato
 calyce tectæ æqualis, qui confragosus
 rimas agit, in clavata tubera dehi-
 scens. In Creta etiam *non appellato*
solo, & spontè, seu non requisita terra
 naturali, sed quocunq̃ue in loco plu-
 rima, quamvis semper difficillima
 nascentium fuit, & verè natu mo-
 rosa. Sacra in Arcadia, *παρθένος* ideò
 & ferrò intesta. Mas fructu superva-
 cuus; fœmina *metâ in fastigium* con-
 volutâ, spreta diu, metæ demùm
 aspectu non repudiata. Semina tam
 parva, ut vix perspici possint, non
 omittendô naturæ miraculô, è tam
 parvo gigni arbores. Trahitur & in
 picturas operis topiarii, venatus,
 classesq̃ue & imagines rerum, tenui
 foliô breviq̃ue semper vestiens. Quæ-
 stuosissima in satus ratione sylva,
 vulgoq̃ue *dotem filia plantari*

Antiqui appella-
 bant.

CAPUT

CAPUT IIX.

ARBORES SILI-
QUATAE.

Siliquatae filiquarum varii generis feraces sunt, falcatarum, teretium, compressarum, &c. continenturq; tribus classibus.

I. *Classis primæ* sunt *Cytisus*, *Anagyris*, *Laburnum*, *Acacia*, *Genista*, *Spartium*, *Scorpius*, *Genista non spinosa*, *Chamaegenista*, *Spartium*, *Coluthea*, *Sena*, *Jovis barba*.

I. *Cytisus* (quem Græci τηλίνην, ξέας, τρύφερον, quidam λωτὸν μέγαν, τριφύλλον, à foliorum numero, περιίκην, quia eò in ventò pecus victoriam quasi canit, ἀγρίοφυλλον (quia ab agnis & capris vehementer appetitur) magnò casei proventu in Græcia colitur. Non æstuum, non grandinum aut nivis injuriam expavescit; imò ne hostem quidem, propter nullam ligni gratiam; Adeò reliquis infestus, ut sub-

D

rapto

raptô alimentô ferè omnes enecet.
Est & sativus & suæ spontis.

2. *Anagyridi* (quam & *Anagyron* à loco, & ἀγορον appellant, propter gravitatem odoris) folia βάρυσμα, parturientibus periapton, flos brassicæ, semen in corniculis, renibus simile, quod per messes durefcit.

3. *Laburno* cum aquis odium; floris cubitalem longitudinem apes non attingunt.

4. *Acacia* *Ægyptiæ* (quæ ἀκανία & ἀκανία Ἀγύπτια, quia spinosa, & in *Ægypto* nascitur) flos coronarius, fructui presso ἰσχυρίσμα. *Cappadociæ*, quæ & *Galatica*, *Pontica*, χαμύνηλον, frequentior spina, semen in convexis folliculis, quarundam siliquæ angustô & fragili isthmô intercipiuntur. Eadem cum illa *Theophrasti* *acanthos*, tota, truncô exceptô, aculeis horrens, tecto idonea, & quæ tertiô annô renascitur. *Nigra* navium costis utilis, quia in aquis non corrumpitur.

5. *Genista*

5. *Genista spartium*, modò foliatū, ex
cuj^o in ramis tuberculis crocei colo-
ris animalia emergunt, flores in rigi-
dioribus spinis; modò *aphyllon*, quod
chenopoda & *echinopoda* vocatur.

6. *Scorpio* (*genista spinosa*) fo-
lium nullum præter spinam, flos post
autumnale æquinoctium, siliquæ ci-
lindrææ. Species *Ulex Plinii*. Da-
tur & purgans.

7. *Genista*, si *Scoparia*, turbinati
subnigricantibus squamis, pulpâ
subluteâ, ad radicem tuberes, qui
Orobanche, *rapum genista*, *hyposparti-
um* dicti: Si *tinctoria*, in Hispania
gerit *Hemodorum*, brachialis ali-
quando longitudinis, floribus ma-
gnis & luteis, totum pingvi & oleosâ
materiâ turgens; feruntur in tauros
vaccae si comedunt. Quæ in Ger-
mania crescit *Lutea* fortè *Plinii*,
quam ad *Luteolam* reduximus.

8. *Chamagenista*, si *Sagittalis*, fo-
lium unum obtusum sine pediculo;
pleræq; humi repunt.

D 2

9. Spa-

9. *Spartium*, σπάρτιον, foliô carere dicitur, quia dùm primò germinare incipit exile hoc, & mox decedit. Virgæ fractu contumaces, quibus vires alligantur: Theophrasto λινόσπαρον, *Gazæ Linogenista*. Est & *monospermon*, & *triphyllon*.

10. *Coluthea*, (quæ arbor Jude nonnullis) *Liparæ* olim propria credita, foliô fœnu græci, fructu in siliqua magnitudine lentis: Seritur, cùm *Arcturus* occidit. *Cercis* fortè species; fert *Cachryn* clavatam, gemmasq; circa folia, amentaceâ facie. *Vesicariæ* folliculi membranei spiritû velut turgidi. *Siliquata* scorpioides est.

11. *Senæ* (nonnullis hæc *Cercis* Theophrasti, Dioscoridis *Delphinium*, *Pellecinum*, *Empetrum*, *Peplium*, *Alypon*) *Alexandrinæ* siliquæ falcata, folia ex viridi in flavum declinant. In Septentrione vix trimestre vivit, nec flores nec siliquas promens aut maturans.

12. *Jovis*

12. *Jovis barba* odit aquas, argenteo foliô, in opere topiario confilis, & in rotunditatem spissa.

II. *Classi secunda* dicantur *Siliqua* seu *Ceratia*, *Cassia fistularis*, *Tamarindus*.

1. *Siliqua* (quæ à corniculorum similitudine *κεράτια*, *κερυτάνια*, recentioribus Græcis *Xylocerata*) plantigera imis partibus, & ideò superficie flavescent, succum auferente sobole. Pomô antecedentis anni intra Canis ortus detractô statim alterum parit, florem per Arcturum, hyeme flores enutrient. In siliquis semen, quod nec corpus, nec lignum, nec cartilago dici potest, nec aliud nomen inveniat. *Κεράτια* expressa porcorum pabulo servabantur, scrupulosâ quoque corticis inter nucleos ruminatione. Sylvestris vulgaris, *Siliquastrum*, *Fabago*, *Arbor judæ*, & *Arbor amoris* nonnullis. Similis huic *Aca-calis Dioscoridis*. Affinis *Ceratonia*.

2. *Cassia fistulosa* & *nigræ* (quæ *Cassia fistula*, κασσία μέλαινα Actuario, *cassia purgans*, *fabæ Aristobuli*, & *siliqua Egyptia* quibusdam audit) flores foliorum proventum anticipant: In medio capillamenta, quæ successu temporis in crassiores fistulas mutantur, cubitorum tandem duorum longitudine, crassitudine cannæ. Pulpa intus membranulis intercipitur nigricans; maturitas spadiceas facit.

3. *Tamarindus*, quasi *Dactylus Indicus*, & *Siliqua Arabica*, quia ibidem provenit. Ex florum itaminibus corniculorum instar siliquæ, in arcus figuram, cui massa nigra & acidissima. Folia Occidente Sole siliquas arctissimè involvunt, Oriente panduntur. Habetur & in America.

III. *Clasfis tertia* complectitur *Evonymon* & *Nerion*.

1. *Evonymi* (quæ mali Punici est magnitudine, flore violæ albæ odore, & infesto) folium pecus enecat, si gustetur

gustetur, capras in primis, nisi præcipiti alvi inanitione purgentur. Siliqua in *versus quaternos* dividitur: Quæ granis rubet, *Tetragonia* fortè Theophrasti, seu *Quadratoria* Gazæ.

2. *Nerii* (quod *νέρειον*, *ῥοδόδανδρον*, & *ῥοδόδωφρον* à flore rosæ, & foliis laurinis) siliqua adulta lanuginosis tantùm villis turgēt: Radix salsuginosa, flos roseus; vires ad noxia. Dicitur & *Oleander*.

CAPUT IX. ARBORES RHODOFLORE.

Rhodofloræ roseò flore coronantur, suntque ipsa *Rosa*, *Cistus*, *Chamæcistus*, *Cistus*, *ledum*, & *Ledum Alpinum*.

1. *Rosa* (quæ *ῥόδον*, *ᾠφείλετον* ἀνθός, ἄνθος per excellentiam, *ἑκατόν μέλημα* Anacreonti, Arcadibus *εὐόμφαλον* Homero *θερόν*) spinâ veriùs quàm frutice nascitur: Et germinat omnis primò

D 4 inclusa

inclusa granosô cortice, quô mox intumefcente, & in virides *alabastrus* fastigiatô, paulatim rubescens dehiscit, ac sese pandit, in calycis medio sui stantes complexa luteos apices. Partes ejus sunt *Calix* (*alabastrus*) globus nondum explicitus, sed connivens. *Caput* globulus inferior lanugine refertus. *Capillamentum* tenuia & lutea stamina in medio, quæ ex intimo sinu profiliunt. Quod capillamentis infidet *flos* & *anthera*: Pars infima folii albida *unguis* seu *fortex*. Ex sylvestribus est *Cynorrhodius*, in cujus mediis spinis spongiola bedeguar. *Prænestina* novissimè definit. *Alabandica* albicaet folia. *Milesia*, quæ fera, color ardentissimus, nec duodena folia excedit. *Græca*, seu *Lychnis* violæ magnitudine, odore nullô. *Græcula* convolutis foliorum panniculis, semper nascenti similis. *Moscheutos* è caule malvaceo funditur, & plantatur furculis avulsis. *Coroneola* seu *autumnalis*, *Moschetta*

schetta fortè, à moschi odore, quem mangoniô acquisivit. His adde *Centifoliam*, *Spireolam* (*Spermoniam*) foliis minutissimis & plurimis, *Hierichuntinam*, *Memphiticam*, *Sinensem*. Apud recentiores ultra quadraginta sunt genera.

2. *Cisto* (quem *κιστὸν*, & quidam *κισθῶγον*, & *κισσαγον* vocant) folia hirsuta, rotunda, acerba. *Mari* flos roseus; *Fœminæ* albus: Et in eo color tantum oblectat, odor abest. Ad radices quiddam mali *Punicæ* cytino simile, quod *Hypocistis*, nonnullis *ἐγθισθῶγον*, ἢ *κίστιον*, succus ex eo si exprimatur, *Kermesinum* sericum dices, ubi primum emergit. Huc *Hydrophyllon* Athenæi, & *Tuberariam* refer.

3. *Chamecistus* multiplex, *vulgari* flos luteus longò thyrsò dispositus, tripartitis folliculis circumsepitur. Sunt aliis vascula bifidè mucronata, semine paleaceò; aliis lucida in tres scutellas triquetras dehiscentia; aliis

D 5 capi-

capitula trigona, pentagona, in quinque capsella in tres carinas, abeuntia. Calyces hirsuti, folliculi turbinati & striati: Sunt & quibus semine deciduo rami exsiccantur. Affinis *Heliacantha* Plinii, quæ & *Helyocallis*, *Panax Chironium*, & *Helenium Egyptianum* Cræve.

4. *Cistyledum* tert *ladanum*, quod & Arabia gloriabatur: Fortè casuq; hoc, & injuriâ fieri odoris plures tradidere. *Fæbicum* ex villis hircorum carpitur. Maleficum hoc frondibus animal, tanquam intelligat precia, germina caulium prædulci liquore turgentium carpit, destillantemque succum improbo barbarum villò abstergit. *Stabalon* vocatur, à *Strobo* arbore ad suffitus diversum. Quod nervis in arcum circumdatis trahebatur, adhærescente roscidâ lanugine. *Toxicum*. Habet & *hypocistidem* sobole fragosâ, ex luteo in puniceum granati bicoloris gemmante.

5. *Ledum*

5. *Ledum Alpinum* vel habet folia in ambitu villosa & hirsuta, cum floribus campanulæ modò concavis; vel ferreâ rubigine nigricantia: Nascunturque illis & ramis *tubercula*, nucis vel pisi magnitudine, quibus fungosa pulpa.

CAPUT X.

ARBORES MISCELLÆ.

Arbores *miscellas* ad sex rede-
gimus classes.

I. In *prima* est *Ebenus* &
Guajacum.

1. *Ebeni* natura perpetua, lignum grave, arefactum etiam, ideò petit fundum, & nigrum; tota ossea. *Ethiopica* venarum pectinumque expers, cornu elaborato lævore similis, redditurque subfulva, si ad cotem teratur.

2. *Guajacum* veteribus ignotum,

D 6

apertò

apertô novô orbe nobis innotuit.
Est & magnâ matrice, & nullâ.

II. *Clasfis secunda sunt Jasminum
& Syringa.*

1. *Jasminum* (Gelseminum) sub
nomine *Zambach* & *Sambach* Arabi-
bus notum est. Erigitur ad orna-
menta pergularum, pedamentis ad
fornices. *Flores* vulgatori veluti in
umbella, ex oblongo & gracili tu-
bulô in calathum quinque partitum
explicantur. An *Pothon* Theophra-
sti? quod circa sepulchra ferebatur,
ut ejus vagâ fronde & deciduis flori-
bus tegerentur.

2. *Syringæ cæruleæ* (*Lillach*, *liga-
strum Orientale*) flores ex furculo im-
bricato, & foliorum stipatû obval-
lato in jubæ formam disponuntur:
Sine foliis est, & frustra ei *Ostriam*,
seu *Ostryon* Theophrasti, vel *Philadel-
phum* Athenæi (cujus retis in morem
compositi rami) jungas. *Arabica*
sarmentis serpendo altiùs se erigit.
Albæ capitula è numerosis quasi val-
vulis.

vulgis compinguntur; semen elapsum novellas plantas procreat.

III. Classis *tertia* habet *Ulmum*, *Betulum* *Alnum*. & *Populum*.

I. Ex *Ulmis* (quæ *πτελέα* quibusq; gummi *ἐν κωρύκοις*, & animalia *κονωπιοειδῆ*, Cachrysque autumnò multa, minuta, nigra) *Atinæ* seu Gallicæ excelsissimæ olim Italis: Nec ferebant vel rarò semen, quod Samara. *Siccanas* præferebant, si non essent riguæ. Quæ campestris, *Nostrates* & *vernacula* dicuntur, densiore foliò. *ὀγροπτελέα* Montium est, præcedente auctior.

2. *Betula* mirabili candore atque tenuitate. Cortex in subtiles phyllyras ductilis, intimus membranæ instar pellucescit. Julii in eunte vere locò seminis. Ex trunci substantia fungi subflavi, ex inciso caudice limpidissimus humor. Terribilis eadem Magistratum virgis, flexilis circulis corbiumque spartis, bitumenque ex ea Gallia excoquebant. Plaga ligni
con-

contrahit se protinus, eluditq; suum vulnus, & ob id contumaciùs transmittit ferrum.

3. *Alno* (quæ καλὴ θύα, & amne alitur) cortex intus tubens, quò coria tingunt, suum quoque semen, sed inutile, ideò ἀκαρπῶν. Lignum in palustribus locis infra fundamenta ædificiorum palationibus crebrò fixa, permanet immortale ad æternitatem, & sustinet immania structuræ pondera. Quæ baccas fert *frangula*, & fortè *Siler* Plinii, cortice purgante.

4. *Populo* orbiculantur nova folia, vetera γυμνοειδῆ evadunt. Lignum dum uritur fumidum. *Alba* λευκὴ ætate dicitur ἐξ αἰγιερῶς αἰ, seu similis nigræ evadere. Circumaguntur ei folia post solstitium, nec aliò argumentò certius intelligitur sydus confectum. Crispum *annase* lignum, fluviorumq; cursus & fluxus mentitur. *Nigræ* (αἰγιερῆς hæc) in foliis gutta, ex qua propolis apibus, primumque resinosum

sum germen, quod Ægine $\alpha\pi\epsilon\gamma\mu\alpha$.
Græcis $\lambda\acute{o}\kappa\kappa\omicron\iota$. *Lybica* ($\lambda\acute{\epsilon}\gamma\kappa\iota\varsigma, \lambda\epsilon\gamma\iota\varsigma$) ni-
gerrima, fungis evanescentibus. Fo-
lia in cacumen instar radii textoris
seu cunei exeunt. *Tremula* tremunt
etiam sudô cœlô.

IV. Clasis *quarta* exhibet *Salicem* & *Spiream*.

I. *Salix irén*, citò in altum excre-
scit, inter primas germinans, frugi-
perda est; sed & in hoc provida na-
tura facilè nascenti & depacto surcu-
lo incuriosius semen dedit, in *ara-*
neam seu spumam albicantem facef-
cens. Lignum ictum contrahit pla-
gam. Arbori cædua fertilitas, densior
tonsura ex brevipugno (junco aliis)
quàm ramo: Ideò nullius tutior est
reditus, minorisqve impendii, aut
tempestatum securior. *Virge* cuidam
seqvacis ad vincula lætitiæ, aliàs spe-
ctabilis viminib9 texendis subtilita-
tis. Quibusdam foliosa capitula,
tubercula subrubentia, nucamen-
tum excrementum rosæ æmulum, &
bom-

bombycinum, *pilulæq;* scabræ. *Amerina* quæ & *Sabina* haud paulò flexibilior: *Græca* flavi coloris est. *Gallica* obsoleti, purpurei, & tenuissimi viminis. *Helice*, ἐλικὴ brevislima: *Nitelina* rufa. Est & *perticalis*, *viminalis*, capillaris, vitrix, quòd vitri modò frangatur. *Caprea* fortè *Siler* Plinii: *Marina* quæ est earum testis innascitur. Affinis ἐλεάγνη Theophrasti ἐπὶ τῶν πλατάνων ἴσται, cui ἀνθ' τοῦ αἵματος.

2. *Spiræa* fructum cacumine fundit, & inter coronamenta censetur.

V. Classe quinta continentur *Tamariscus*, *Erica*, & *Camphorata*, *Scoparie* omnes.

1. *Tamarisco* (quæ *υπερίκη*, *Tamarix*, *Myrica*) folia non decidua: Lignum in Arabiæ Tylo validum. *Sylvestri* flos muscosus; hinc *βέτυα*: *Sativæ* fructus lignosus, gallâ major. *Germanicæ* semen in pappis minutissimum, coloris rari.

2. *Erica* (ἐρείκνη, Atheniensibus *Tétralix*, Eubœæ *Sisera*) fert fructum cacu-

cacumine. Sola post primos autumnus imbres floret in silvis; ad æquinoctium plurima. Congener *Coris*, foliis *Ericæ*, sed pingvioribus: Quid si & *Pirea* Theophrasti;

3. *Camphorata* ab odore ipso nomen: Nonnullis *Selago* Plinii.

VI- Classe sextâ includuntur *Aspalathus*, *Santalum*, *Agallochum*.

1. *Aspalathus*, ἀσπάλανθος (aliis *Erysifceptum*, vel potius *ἰερίσκηπιος*, & *Eriscepton*, *Sceptum*, διαδοον ab acumine spinarum, διαξυρον, & σφέσγατον) spinosa est & lignosa, percussosq; eâ cervos mori scribunt: In purpurâ si vergit, & odoratus, optim⁹. Tradunt in quocûq; frutice curvetur arc⁹ celestis, eandem quæ fit aspalatho suavitatem existere: Sed si in aspalatho, inenarrabilem quandam.

2. *Santalum* Arabibus primò cognitum. Albo ex cæruleo niger flos. Pallidi lignum fundum petit, & moschum redolet. Cortex cæsus virosi quid

quid & cerebro inimici spirat. *Rubri*
materies lapideâ duritie.

3. *Agallochum* fortè *Tari*, punctis
maculisque distingvitur; si accen-
datur odoratum: Cute vestitur ma-
gis quàm cortice.

NOTITIÆ REGNI VEGE-
TABILIS

LIBER SECUNDUS.

in quo

HERBARUM SERIES.

CAPUT I.

HERBÆ BUL-
BOSÆ.

H *Erba Bulbosa bulbum vel tu-
ber pro radice habent: Folia
& caules in longitudinem ple-
risq₃ protenduntur. Sex in-
clusæ classibus.*

I. *Prima debetur Iris bulbosa, Iris
tuberosa, Sisyrinchium, Gladiolus,
Hyacinthus, Bulbus eriophorus.*

I. *Iridi*

1. *Iridi Bulbosa* caulis aliquando nullus; folium sæpè argenteis bullis respersum: Flores ex vaginulis ut plurimum novem. Capitulum plerumque triangulum, in quo semen.

2. In *Sisyrinchio* mirum imas partes hyeme crescere, vernò tempore contrahi & minui, tùm deinde pingvescere & mandi.

3. *Gladiolo* (ἑλπίων & φασγάνων) folium in mucronem desinens; radix gemina, gracilis inferior, uberior superna.

4. *Hyacintho*, flos ejusdem coloris. Radix in vino dulci illita pubertatem cohercet, nec patitur erumpere; ideò mancipiis olim satus. Est *Medicus*, *Poëticus*, qui & *Vaccinium*, *comosus*, *racemosus*, *Stellaris*, &c. Inter cognata *Pericarpus bulbosus* Plinii, qui vomitum ciet, & *Bulbine* vulneribus recentibus mirè utilis.

5. *Bulbo Eriophoro* inter corticem summum, eamqve partem quâ vescuntur

scuntur, lancea natura, ex qua impilia
& quædam vestes.

II. *Secunda* clasfis continet *Narcissum*, *Leucojum bulbosum*, *Lilionarcissum*, seu *Tulipam*, & *Fritillariam*.

1. *Narcissus* torporem nervis incutit. Flores membranâ quasi vasculo inclusi, orbe medio helifaceo vel purpureo, qui primis imbribus τοῖς πρώτοις ὕδασι funduntur. *Bulbocodium*, seu *Codaminum*, *Codanum*, affinis.

2. *Leucojum bulbosum* (*viola alba*, *Opitilion Theophrasti*) florum primaver nunciantium, ubi cælum clementius, cujus vita longissima est trimatus, . Μονοφύλλον, Βολβίτη fortè Theophrasti: Multiflorum *Acrocorion Plinii* quibusdam.

3. *Tulipa* (*Narcissolilium*, λευκάνθα vel πυθάν Theophrasti) florem Dalmatico pileo similem gerit; AlNoomani Arabum apud Hirenſes Regis deliciæ: Primus enim communes esse voluit; ideò flores variegati *Alnoomani* dicti. Miranda varietas; nec
ita

ita pridem bulbus bis mille florenis in Belgio vendebatur. Præcox purpurea putatur esse *Cosmosandalos* veterum.

4. *Fritillaria* seu *Meleagris* fritillum in ludo scacchiæ, & Meleagridis avis plumas varietate, dispositione, & maculis refert. At quia fritillus non tabula erat quadratis hujusmodi areolis interpuncta, sed vasculum quoddam, in quod primum indabantur tesserae, ubi aliquandiu agitatae mittebantur in alveolum; quia Gaviarum cinerearum ova punctis suis lucidis flores istos exprimunt: Ideò G. Laurembergius *florem Gavianum* vocavit. Dicitur & *Narcissus Capperonius*, à Natali Capperonio, primò ejus authore.

III. In *tertia* Classe est *Crocus*, *Colchicum*, & *Ornithogalon*.

I. *Crocus* & *Crocum* foliò penè in capillamenti modum; hoc florem expellit, pereundoque provenit melius: Lutea fila (*κροκίδες*, spicæ, spica Cilissa,

Cilissa, κλωχίται) in medio. *Sativum* nitidius, sed tenius & denegans ubique: Ejus genus *Dialeucon*, blandissimum & mediocre. *Degenerans* translatum in Lycia renovatur. *Syncerum* impositâ manu crepat veluti fragile.

2. *Colchicum* plurimum in Colchide nascitur. *Ephemerum* quia eadem die quâ sumptum interficit.

3. *Ornithogalum* flore lactei coloris, qui in ovis aut alis gallinarum nitet. *Bulbine* fortè *Athenai*.

IV. In quarta Classe est *Cepa*, *Porrum*, *Allium*, *Scilla*, & *Moly*.

1. *Capis* (quæ κέχυμα) omnibus radicum corpus tectum pingvi cartilagine: Interiores tunicæ tallæ. Omnibus odor lachrymosus. *Setania* minima, sed admodum dulcis. *Non fissiles* seu *Ascalonia* velut à radice steriles; ideo deponuntur. *Schistæ* (*Cepola*) si folia vere detraxeris, alia iisdem divisuris subnascuntur. *Condimentoria* (*gethyum*, *tallacana*) penè
sine

sine capite est, cervicis tantum longæ. Ex *Capitatis* optima, quæ rotundissima: Horum & κάρτεον. Μονοκόκκον (μονοκέφαλον, *Marsica simplex*, unio) quæ nondum fruticavit, & simplici nucleô constat.

2. *Porrum*, (porrus,) πέρσων longè lateq; grassatur, coloris sui. *Scetile*, (tonfile) κάρτεον, τμήλον, sæpiùs ad jussula culinaria tondetur. *Capitatum* (κεφαλάτον) voci splendorem adfert. Αμπλόπησσον Sylvestre est, & in vinetis nascitur.

3. *Allium*, (σκόρδον, δύμον) exiliendo crescit. Bulbus (κεφαλή) ex tenuissimis sticis seu membranis, mox pluribus nucleis separatim vestitis (ράγα, ἀγλίθες, κόκκοι, συνήθεια, σκελίδες, ὀνυχες) constat. *Ulpicum* quod & *antischorodon*, *aphroscorodum*, *Punicum*, celebratum inter pulmentaria ruris, grandius alliô. *Alum* seu *Ophioschorodon* in arvis spontè nascitur, adversus improbitatem alitum. *Ursinum* sylvestre est, odore molli, capite præ-

prætenui. Μαλύζα seu μαύζα in nucleos non dividitur. *Elaphoscorodon* seu *cervinum* simile angvino, sed cui vis acris. *Scorodopraso* media allii & porri qualitas.

4. *Scilla* (quæ σκίλλα, σκίν or seu σκίν or) in Sole retorridi ortus: Pericardium εἶας ἢ μὴ μὴ μὴ cautis prior intelligitur quàm folium. Flos ἀνθετικός, virgæ specie, tresque ἀνθήσεις facit, tria satiorum tempora ostendens. Theophrastus κατὰ μέρος ἀνθισσιν ποιεῖν dixit, ita ut ab ima caulis parte primùm incipiat. *Epimenideia* cibis grata. Parva & rufa *Panocradium* quibusdam.

5. *Moly* morbos sedare creditum; effoditur aliquot diebus inter difficultates saxneas; radices triginta pedes longæ, ac ne sic quidem solidæ, sed abruptæ. Est *serpentinum*, *moschatum*, *chamemoly*.

V. Quintæ Clasis sunt *Lilium*, *Martagon*, *Corona Imperialis*.

1. *Lilii* (quod κείνον, λείον Rosa *Junonis*, *Ambrosia Nicandri*), flore nulli excell-

excellitas major; candor eximius, & ab angustis in latitudinem sese laxantis effigie calathi, resupinatis per ambitum labris, tenuique filô & stamine, stantibus in medio crocis. Ὅπλοι βρωμυτιάς Athen. l. XV. *armamentum rudentis asini*, de clavo in medio luteorum apicum assurgente, pudendo asini utcunque simili, dixit.

2. *Martagon* quibusdam *Hemerocallis*.

2. *Corona Imperialis* lilii etiam species.

VI. *Sexta* Classe continentur, *Orchis*, *Satyrion*, *Dens canis*, *Ophris*, *Orobanche*.

1. *Orchidi* testiculorum figurâ, caulibus cum florum nucamento acantho similis. *Cynosorchis* testiculum canis imitatur, sub qua *Ornithophora*, *Morio*, *Anthropophora*, flore hominis nudi effigiem representans. *Tragorchis* seu fatida: *Serapias* insecta fecunda & lasciva refert. *Hermaphroditica*, *batrachites*, *melittias*, *myodes*,
E andra-

andrachnites, sphagodes, monorchis, triorchis, chamaorchis.

2. *Satyrion* à Satyris libidinis concitandæ ergò inventa est. *Basilico* (quod *orchis palmata, digitus citrinus* *Ibensinæ*) duæ radices palmarum instar junctæ, cum *cydōis* muliebris nota. *Τερφύλλας* ut plurimum terna folia, flos lilii candidus, *Ερϋθρίων* seu *έρυθρίκων* radicis est cortice rubrô, semine lini majore, splendente.

3. *Ophris* flore orchidum æmulô, duobus foliis assurgit; quibusdam *Alisma*.

4. *Dens canis* purpureus maculis rubris; albus albis insignitur.

5. *Orobanche, Ervagina*, quia er-
vum strangulat: Quæ canini genita-
lis similitudine est *Cynomorion* dici-
tur, *leo herba, limodoron*; quæ ra-
dice dentata, *Αγολετρος*
Plinii, caret
foliis.

CAPUT

CAPUT II.

HERBAE LONGI-
CAULIFOLIAE FRUMEN-
TACEAE.

H Erba longicaulifoliae caules longos & proluxa folia ostentant, præterque bulbosas (de quibus jam actum) Frumentaceas & Alterius generis exhibent.

I. Frumentaceæ geniculatō culmō, & foliis harundinaceis constant, semenq; panificio aut pultibus aptum in spicis aut jubis ferunt, tam hybernae quam aestivæ seu vernæ, ut *Triticum*, *Zea*, *Hordeum*, *Secale*, *Avena*, *Vstilago*, *Oryza*, *Fru mentum Indicum*, *Milium*, *Panicum*, *Sesamum*, *Erysimum Cereale*, & *Phalaris*.

1. *Tritico* (quod *πρωῆς*, quasi *σπρωῆς*, pro *σπρωῆς*, Homero *τρωῆς*, aliis *σπρωῆς* per excellentiam) genicula quaterna grana in stipula crinitō textū spicantur, tot quot flosculi fuere. Partes

E 2

culmus

culmus, vagina, spica, in qua arista,
 vruncus, frit, granum & gluma. Culmus
 est calamus seu stipula: Vagina hu-
 jus exordium; Spica quod culmus
 extulit. Arista apex quasi spicae, acus
 exilis & longa. Vruncus quod in infima,
 ad culmum stramenti summum, mi-
 nus quam granum est. Frit quod in
 summa jam matura, minus est quam
 granum. Granum intimum & soli-
 dum. Gluma grani theca, & utricu-
 lus. Ex generibus Robum seu Robus
 pondere & nitore praestat. Siligi-
 neum (siligo) Tritici vitium, spicam
 sine arista fundit, & pondere in pane
 deficit. *σχυρίαι* vel nodos plures, vel
 granum in spica inordinatum habet.
Καρχειδίας crassioris calami hordeo
 decorticato simile. *δρακοντίαι* draco-
 nis fortè in modum convolutum est.
Selinusium humoris avidum. *Cama-
 rias* in Thessalia admissò pecore nihil
 patitur etiam bis derosum. *Bimestre*
 quod quadragesimò die quam satū
 est maturescit, & furfuribus caret:
 In

In Thraciæ Æno & Moscovia tale.
Semestrequod ante hyemem feritur.
Setanium (*trimestre, unicalamum, hor-*
notinum) tertiô ferè à satù mense me-
 titur, ob nimia frigora inventum,
 detinentibus terras nivibus; præsi-
 dium agricolis: Hesychio *ἐντάριος*
 sunt *κάλαροι πυρέσι*, pura tritica. *Ramosæ*
 multiplex & in alias fissa spica, & gra-
 na sæpè centum; unde & *Centigra-*
nii nomen. *Loculare* pluribus folli-
 culis veluti oculis involvitur. *Hexa-*
stichum (*sexangulum*) rufum, cujus
 spica rigidissima sex ordinibus di-
 stingvitur. Ejusdem generis *Far,*
 five *Adoreum*, quod vel *Clasium* can-
 doris nitidi, vel *vennuculum* rutilum
Halicastrum semen trimestre dicitur;

2. *Zæ* culmus numerosus, gra-
 num multiplici veste tectum, idèò
 minùs offenditur, potestq; in lolium
 transire. *Dicocco* vulgò *Spelta* (*far,*
semen) grana geminis utriculis duò
 simul juncta: Multiplici folliculâ
 nonnisi molâ evolvuntur. In *Mono-*

cocci (*Zea* hęc *Mnesithea*) singulis utriculis singula semina: Spicarum duplex ordo, aristæ cum armis. *Affines*, si non ejusdem generis, *Olyra*, *Arinca*, *Typha*, *Zeopyrum*, & *Briza* Galeni. *Olyra* spissior quàm far & minor spica, ponderosior tamen & alba, daturq; juvencis. *Arinca* cum præcedente eadem Plinio Galliarum propria, Italiæ copiosa. *Typha* (cerealibus nempe) simplici culmò assurgit, omnium levissima, & triticò flavior. *Zeopyrum* (*γυμνόκευρον*) naturam hordei & tritici gerit. *Briza* Galeni, Macedonum, & Thracum, *Typhæ* Græcorum quæ in Asia nascitur simillima.

3. *Hordeum* (*κεσθὴ ὕλα*) nascitur & ex tritico, multi laboris glumâ liberare, omnium frugum mollissimum, & minimè calamitosum, antiquissimumque in cibis. Seritur seculo seu sacculo, & à prima statim maturitate rapitur festinantius. *Bosporon* seu *Bosporon* silvestre est, & excussum areis protinus torretur, ne feratur alibi.

alibi. *πλύνειον* pluribus versibus spicatur. *ἑξάσιχον* sex complectitur. *Cantherinum* quia folliculô castratum nascitur, cum Zeopyro idem. *Δύσιχον* (*Galaticum*) binorum est angulorum. *Achilleum* (*Ἀχιλλεύς* Hippocr. *Ἀχιλλεύς* Theophr.) magnum & plenum, spicamqve erectam gerit, rubigini maximè obnoxium. *Ἐπείκειον* incurvum nascitur. *Causiticum* semine lini neurtiquam majus cauterii locô.

4. *Secale* (*Rogga*, *Farrago*) panis in his oris materia. *Luxurians* (*φουλομανής*) oneratâ fertilitate procremit. *Farrago* Plinii ex recrémento farris prædenso feritur, ad mistâ aliquandô & viciâ.

5. *Avene* (quæ *βρόμιον*, *βρώμιον*, *ἀνρόσπελον*) panicula jubæ instar tremulis flaminibus explicata, fructus in cacuminibus velut locustæ bipedes, in quibus semen exqve eo puls Germaniæ populis. *Nuda* glumæ paleaceæ, nec pertinaciter hæret granum. *Ve-*

E 4

sca

seca vulgaris est. *Pilosa* & *gilops* recurvis aristis quibusdam.

6. *Ustilago* (*ἰσχυρίσθαι*, *Rubigo*, *Erugo*) non frumentum, sed cerealium spicatorum morbus est, secales imprimis & avenæ, à rore sole acri inuito procedens. *Frequentior* in tritico & hordeo. *Nulla* vel *minor* in expositis vento segetibus, locis *παραλίμνιαις καὶ μετὰ ὄρεσιν*.

7. *Oryza* folia in juba ramulatim divisa, semen utrinque impari exortu alternatim provenit; cortex villosus, ovi figurâ, aristæ horribiles: Relidet in aquis magnâ parte temporis. *Bosmora* cum hordeo *Bosmoro* eadem. *Pliniane* folia carnosâ, porracea, radix gemmæ rotunditatis.

8. *Frumentum Indicum* triplex est.
1. *Milium Indicum* granulis semen cannabîs æmulantibus. 2. *Manigette* semine avellanæ magnitudine in Guinea nascens. 3. *Mays*, cui caulis arundinis saccharinæ instar factus;

Etus, paniculæ in triginta sæpè spicas conicas procumbentes dividuntur. Aliâ parte flos, aliâ fructus, & is à latere ex culmorum geniculis.

9. *Milium* (κέκερος Diose. κέκερος Straboni, πάπαλος vel πασπάλη Hippoc. πισόν Setho) tantæ feracitatis est, ut singula grana ternos sextarios quandoque reddant. Comæ seu jubæ (φόβας) è vagina graminea prorepentes, granum complexa fimbriatô capillô curvantur: Delectatur teporibus, & quadraginta à flore diebus maturatur. *Aureo* luteum vel album semen: *Nigro* nigrum & deterius, caulis glaber. *Sabæo* regnum Sabo in Guinea patria: panisque exinde. *Arundinaceo* seu *Indico* Plinii (*Melita*, *Sorghum Insubrum*) arundinis facies, granum amplum, prægrandes culmi, *lobas* vocant; ex uno grano terni sextarii gignuntur.

10. *Panico* (quod ἔλυμα & μέλιη Diose. μέλιη Theophr: *Mel frugum* Diocli) cacumen languidè nutat, pau-

E 5

latum

latim extenuatus culmus penè in
 surculum, prædensis acervatur gra-
 nis, cum longissima pedali *phoba*.
 Est & *Mammosum* è pano parvis ra-
 cemato paniculis, cacumine gemi-
 nò. *Panus* est *φάβη* juba panici seu tota
 illa *ἀπόφύσι*, pano similis, fucò nimi-
 rum & lanugineò subteghmine obvo-
 lutò. *Panicula* sunt parvæ *παρὰ φύας*
 quæ in glomerosi panici pano sunt,
 ut in uva racemi.

11. *Sesamum* (*σέσαμν*, *Sesama* Plin.
Sesima Varr. *Sisamum* Pallad.) con-
 gessitiâ humò provenit: Flos cu-
 cullatus, siliquæ villosæ, triquetrae,
 præsepiolis distinctæ, gradatim exe-
 unt, in quibus semen pingve flave-
 scens. Inspergebatur panibus.

12. *Erysimum Cereale* in Asia & Græ-
 cia Sesamo simile. Quod hederace-
 um folium rubescensque gerit, &
 granum suis *απλῶς* explicitum, tri-
 quetrum, & glandem fagineam refe-
 rens, *ῥεσφόρυον* & *φνιφόρυον*, & *frumen-*

sum

tum Saracenicum vocatur. Veteribus vel ignotum, vel neglectum.

13. *Phalaris* (Galeno *παλῆρις*) unicuique culmo spica singula insident turbinata, foliaceis glumis, squamatis scandularum ritu compactiles, e quarum sinu tremula flosculorum pallidulorum filamenta promuntur.

CAPUT III.

HERBÆ LONGI-
CAULIFOLIÆ, DIVERSI à
FRUMENTACEIS GE-
NERIS.

Herbæ longicaulifoliæ, diversi à frumentaceis generis, quinque continentur classibus.

I. In prima est *Gramen*, idque tam sui generis, quam quod multorum.

Sui generis est multiplex. 1. *Caninum*, (*Cynagrostis*, *Dens canis*, *Gramen officinarum*) quod sibi canes fastidium deducunt. 2. *Nodosum*, à tuberosis

eosis radicum nodis. 3. *Tremulum*,
 à propendentibus tremulis laminu-
 lis: cujus species *Panis Leporinus*.
 4. *Paniculatum*, à panicula culmis in-
 fidente, aliquando pendula, crispa,
 arundinacea, ad quod *Hippagrostis*
 Gesneri albicans & lanuginosa, &
 πόνος Theophrasti refertur. 5. *Spica-*
tum, aquaticum gramen anatum est,
 & fluitat; spica est nunc *cristata*,
 quæ galli cristas imitatur, nunc *squa-*
mata, nunc *varia*, nunc *ex utriculo*
progressa, nunc *clava* imaginem ge-
 rens, hinc *typhoides*, nunc *phalaris*,
 nunc *phalaroides*, quò fortè *Stelephu-*
ros & *Cynops*, referenda) nunc *cauda*
vulpinae similis, hirsuta & lanugino-
 sa in se, hinc ἀλωπέκων. 8. *Spartem*
 (λίόσπερον Theophr.) spontè nascens,
 & quod non queat feri, juncusque
 est propriè aridi soli, uni terræ (*Hi-*
spanie) dato vitio. Evellitur ocreatis
 crurib⁹, manibusqve tectis manicis,
 convolutum ossis ligneisqve cona-
 mentis. *Vulsum* & *examinatum* in
 acervo

acervo biduo, tertio resolutum, spargitur in sole. *Perfusum* in folio ac *siccatum*, stans compendium opere fatetur. *Demersum* alitur etiam, veluti natalium sitim pensans. 7. *Juncum* (χονιάγρασις) enodes cauliculos juncorum instar profert. 8. *Cyperoides* foliis vel culmis, vel spicâ, vel radicibus Cypero respondet. 9. *Arundinaceum* (καλαμάγρασις) Camelos in regione Babylonis necat. 10. *Dactylon* (ἰχθυόει) digitis medetur, & sangvinem sistit. Cui *crus galli* Apuley, cacumine instar pedis galli diviso, junge. Taceo *Nemorosum*, *Echinatum* &c.

2. Gramen *Frugum vitium* est quoque diversum. 1. *Lolium* (ῥέος καὶ δούρεος Diosc. ζιζάνιον Constant. *Era* Plin.) quod ex tritico etiam per imbres provenit, & pabulum subtrahendo fruges enecat. Ab elato in cerebrum, vjni modô temulentia. 2. *Phœnix* (*hordeum murinum*, *Phœnicea herba* Plin.) hordeaceo est foliô,

E 7

femi-

seminibus, quæ phœnicea, mures
inter tegulas nascuntur. 3. *Holcus*,
aristis in cacumine tenuibus, culmō
quale hordeum restibili, & in saxis
ficcis nascitur. 4. *Panicum sylvestre*,
cui spica nunc simplex, nunc aspera,
nunc divisa, ipsum aliquando aristis
armatur, aliquando non. Affines
Miliaria herba Plinii, quæ milium
necat; & *Herba alba* ejusdem, quæ
arva occupat, pecori mortifera. 5.
Herba Bromos Dioscoridis (*festuca*,
festucago, *Avena Græca* & *murium*,
avenæ similis, semine in glumis ferè
vacuis evanidō, inter hordeum &
Zeam frequens. 6. *Egilops* Dio-
scoridis hordei præcipue vitium est
(αἰόλος πελός, σιφῶν, βεῶν, *festuca Egilops* vocata Plin.) juba avenæ, utri-
culi lanugine sericâ flavescentes, qui
in capillaceas aristas abeunt: Semen
iisdem armatur.

II. Classe secunda sunt *Juncus*, *Nar-
dus*, *Cyperus*, *Sparganium*, *Uva mari-
na*, & *Equisetum*.

1. *Juncus*

1. *Juncus*, (χοῖνδρον, βρύκον) ad juncturas utilis est. *Aromaticus* (μυροψικὸς, *Odoratus* Plin. χοῖνδρον Actuar. *Squinanthum* Varroni, *Palea de Mecha*, & *pastus Camelorum* aliis) suaviter roseam fragrantiam olet, in unguenta ideò receptus, & à pecore consumitur: Flos spicatim hæret deciduus, inque eo papposi flosculi. *Tenchites* ex Nabathæa vasis affertur, laudatissimus. *Oxychanos* Dioscoridis pungens est, infestò acumine. *Oxys* acutus, sed sterilis, *Carex* aliis. *Holoschanos* crassior multò & carnosior aliis. *Mariscus* ad texendas segetes usus. *Scirpus* fortè Plinii fragilis palustrisque ad regulum & tegetes, mapalium etiam apud Mauros, è quibus detractò cortice candelæ luminibus & funeribus serviunt. *Μελανκορίνις atriceps* levis, cui semen nigrum.

2. *Nardus* (νάρδος, νάρδος ἄχυν, *Nardem*, *Nardispica*) à Naardo urbe Syriaca Euphrati contermina nomen sumit. *Indica* Officinarum spica est.

Gan.

Gangitis, quæ ad fluvium Gangem in locis aquaticis provenit, spicis sibi invicem circumvolutis. *Syriaca* (*Indica* Plinio) in monte quodam partim Syriam partim Indiam spectante nascitur. *Sampharitica* (*Hirculus*, *Ozenitis*, fortè *Pseudonardus* Plinii) admodum pusilla, sed magnis spicis, & hircum olens natali, solo nomen debet.

3. *Cyperus* (Diosc. κύπερος, Theophr. κύπερος, Aegin. κυπερίς, Helych. ἐρυσισκεπερίς) radice quæ olivaris poculum pusillum imitatur; angulosus est, cacumine niger & pingvis. *Esculentis* radicibus exigui bulbuli, & in his Mespili coronæ æmulatio. Fortè *Μαλινάθη* Theophr. *Anthaliu* Plinii, *Mamiras* Aegin. *Margarite Egyptie* Arist. ὀλοκωτίς Hippocr. βελβοκάσανον Tralliani. Aliis χοινοκάσανον, *Dulcichinum*, *Trasi*, & *Tragi*.

4. *Sparganio* (ἐπιφίδιον, βάλος Diosc. βέρτομ Theophr. *Platanaria* Gesn.) caulibus medulla in tenuissima fila deduci

duci potest, capitula multorum seminum congestio, spiculis Platani æmula. Folia pro fasciis olim nutritibus. Valdè carpentium digitos secant, & libenter à bobus præciditur.

5. *Uva marina* (*Hippuris* Dioscor. *Laucon*, *Ephedra*, *Anabasis* Plinio *Polygonatū* aliis) ventoso tractu juxta arbores nascitur, & scandens eas dependet comis seu cirris junceis nigris geniculatis. *Oreon* vel potius *ἑρεῶν* aut *ἀρεῶν* aliis *seminalis* & *linanopence*. *μαροκλότον* est, sanguinemq; maximè sistit, hinc *sanguinaria*. Affinia 1. *Tragon* Dioscoridis (*τρυγαν* & eid. *Scorpio*, *Traganon*, *Tragion* Plin. *Tragoriganum* Oribas.) quod Asia fert, in maritimis, sine foliis, racemis rubentibus, aculeato cacumine, ad cibi & medicinæ usum. 2. *Osteocollon* *Hieroclis*, & *Absyrti*, (*Tulcution*) cui raumli penfiles cirrosi, folium nullum, flos in acervum spicatum congestus, è fusco nigricans, vis ossa fer-

rumi-

114 HERBAE LONGICAULI-
ruminandi. De coctō salinantur ve-
terina.

6. *Equisetum* (ἵππειος Democr. ἰφά-
δρον, ἀνάβασις, χιρὲ δρόνον χοινέσροφον, ἰταύ-
δενδρον aliis σαλπινγγιον Constant. *Equi-
selis*, & *Equisetis* Plin. *Equiseta*, *Equi-
nalis*, *Herba Caballina*, *Colus Colum-
bina*, *Hipposeta*, *Equicauda* nonnullis)
capillus asper equinae setae similis,
dolores lienis cursorum extingues.
Capitulum ante germinationem
primò vere, colo in torulos tornato
æmulum, ceu penso involutum:
Hinc in acutum fastigiatur, capilla-
menta que profert. Σκῦτιον arvense est
longioribus setis, caules pyxidatim
inserti.

III. In Classe tertia, reponuntur,
Arundo Inodora, *Aromatica* & *Indi-
ca*, *Papyrus*, & *Typha*.

I. *Arundo inodora* (κάλαιος, γλῦγγος;
Harundo, cortex αἰκαλαμίτις; panicu-
las phragmitides, florem ἀνθήλην vo-
cant) inter aquaticos frutices prin-
ceps, fundosior nostratibus subest
natura,

natura, cartilagine bibulâ, quæ cavô corpore intus, supernè tenui inarescit lignô, fîsilis. Gracilitas nodis distincta, levi fastigiô tenuatur in cacumina crassiore paniculæ comâ: Recisa foecundiùs refurgit. *Syringa* tota cava, cui nihil cartilaginis vel carnis, chartis inservit. πλόκῳ (textilis) stercis, tegetibus & spiris texendis. πλόκῳ, *Plotia*, subtilior, in Insulis fluitantib. nascitur. *Characiae* (*Vallatoria*, *Vallaris*,) crassior firmitorqve, pali vicem præstat. *Phragmites*, (βυλνὴς, κοινὴ ἀρυσίδα *sep'aria*) gracilior, flexilis & candicans, in comithydibus nascitur, regulis domorum & sepimentis: durantqve ævis tecta. *Auletica* seu *Tibialis*, & *Tibiaris* in Orchomenio lacu crescit, tibiis apta: Parte quæ *Pelicania* vocatur, quâ etiam in paludem influit *Cephus*, optima, Biennio permanente lacus inundatione, fit *Zengitis* (*ancupatoria*, Plin. *armamentaria* *Hermol*, *jugalis* Dalech.) ad ζύγην seu laqueos

queos pro avibus captandis idonea. Maturius eodem reciproco, *Bombycia*, ex qua genus tibiæ bombyx. *Spadonia* seu *ὑνέχια* gracilior foeminarum nullâ lanugine, aliis modicâ, *Δόναξ* seu *κύπερις*, piscatorius calamus, fruticosissima crassa & concava, nonnisi in aquaticis nascitur. *Laconica* versicolor est. *Epigea* seu *Chamacalamus*, *καυκκλινής*, obliqua & juxta terram graminis modò se spargens, suavissima in teneritate animalibus. *νάσις* farcta *νισοκάλαμος*, *μεσοκάλαμος*, ex cujus exlioribus stolonibus sagittæ. *Sagittalis* ergò *βελίτη τόξικος*, cui plurima medulla pondusq; volucre, & contra flatus pervicax libra. *Cretico* longissima internodia, obsequiumq; quo libeat calefacto.

2. *Arūdo aromatica* est *Calamus aromaticus*, qui *Indicus*, *Erythraeus*, *Arabicus*, *Alexandrinus*, *μυρσεψικὸς*, *ἐν ᾧ δὴς ἐν ᾧ δὴς*, & *Syriacus* dicitur caulis fistulosus, crebris geniculis, qui assulosè frangitur, inest fistula araneū seu spongia;

odor

odor nonnisi è terra evulso. *Matthio-
li* dubius.

3. *Arundo Indica* diverforum generum est, ex quibus, *Tabaxifera* (*Mambu*, *Spodium*) tam crassa aliquando, ut fissis internodiis lembi vice vectitet navigātes. Liquor inter singula internodia dulcis, & crassus, albus aliquando, nonnunquam nigricans & cinereus, qui *Tabaxir* & *Saccar Mambu*. *Saccarifera*, quæ medullâ fungosâ, candidâ, & melleæ dulcedinis farcitur: Cui in sal dulcissimum coctione coactæ *Sacchari* (*Saccaron*, σάκχαρον, σάκταρον, σάχαρι) nomen. *Nativum* gummiū modò candidum, ex arundinis oculis dūm turgent, vel Solis aspectu elicitur; dentibus, ubi concrevit fragile, & magnitudine nucis avellanæ amplissimum. *Factitium* ex arundinum cannis & radicibus exprimitur. *Maderense* ex Madera in panes quasi reductum adfertur. *Canarium* ex Canariis candidum. *Finum* è Canario despu-

despumato cum lixivio fortissimo decoquitur, purissimum. *Melissum* (*Mallanum*, *Meliseum*, *Cibarium*) ex insula Melita suppeditat, in cibis vulgare. *Thomaum* insula S. Thomæ foris in flavum vergens, ideò ignobilissimum. *Miscellaneum* partim pulveratū, partim in grumos crassiores redactum. *Candum* (*Candidum*, *Canzium*, καλίδιον, καλίδιον, καλίδιον, καλίδιον, lucidum, *crystallinum*) è cannis aliquando tale nunc arte paratur album, subrusum, vel violaceum. Angulosum est, & fractum in partes tales dissilit.

4. *Papyrus* & *Papyrus* res Arundini cognata. *Nilotica* seu *Ægyptiaca* in quiescentibus Nili aquis ubi evagatæ stagnant nascitur. Caules qui papyri, & bibli triquetri, coma ex multis confarctis capillamentis, thyrsi modo fastigiatur: Paraturq; ex illis *charta*, texuntur navigia, vela, tegetesque, nec non & vestis, etiam stragula, & funes. *Syriaca* seu *Sicilianæ*

liane (*Sari* Theophr. Piperum) in cacumine coma ex numerosis juncis triangulis constans; in summis flocci rufi. Ex radice *Saria*. Chartæ olim varia genera. *Hieratica* religiosis tantum voluminib⁹ dicabatur. *Augustæ* in epistolis authoritas: Martiali *salutatrix*. *Liviapa* à coniuge Augusti suum quoque precium tenuit. *Fanniana* à sagace Fannii officina tenuabatur curiosâ interpolatione. *Amphitheatica* in Amphitheatris Ægypti à concursu populi vacuis conficiebatur. *Saitica* ab oppido Sai nomen, malleo non sufficit. *Tanutica* seu *Teniotica* à loco, pondere non bonitate venalis. *Emporetica* inutilis scribendo involucris chartarum sagestriumq; in mercibus usum præbet. *Claudia* Augustæ prælata. *Vitia*, scabrities, rebellis contumacia, lentigo, tania.

5. *Typha palustris* (τύφη) ἡ φουδάθης est; flos ipse extenui spica muscosus, quâ decedente, panicula compactæ lanuginis,

lanuginis, & tornatae clavae similis exoritur, in pappum tandem evanescens.

IV. *Clasfis quarta Asphodelum & Phalangium continet.*

1. *Asphodelus* (*Hastula regia, Albucum* seu *Albucus, Heroion, Erineon, Halymum, Ανθερίκος*) de clarissimis herbarum est: Radix napis modicis similis, neque alia numerosior, octoginta acervatis saepe bulbis. Regii sceptri effigies dum floret; & olim in tumulis ferebatur.

2. *Phalangio* (*φλαγγίτιοι, λευκάκανθα, κρηνάγεωσις, Phalangites*) flores candidi liliacei, semen ad dimidiatae lentis figuram, sed longè gracilius, radix colorem mutat. Vis contra phalangiorum morsus.

V. *Quinta Classe* reponuntur, *Xyris, Iris, Acorus, Galanga, Zingiber, Zedoaria, Costus, Curcuma, & Crocus Indicus.*

I. *Xyridi*, (quæ ἔχει Aegin. ἰρις ἄγρια Theophr. κακός & κακτὸς Dioscor. aliis *Gla-*
diolus

Gladius, Iris sylvestris, spatula fetida officinarum) folia cultri rasorii similitudine, mucrone acutissimô : Semen in folliculis fabis simile, rotundum & rubens.

2. *Iris* Theophr. *ἰεῖς & ἰεῖς*, Dioscor. *καθαῖον*, & *ἰεῖον*, aliis *δαυμασός*, *radix consecratrix, lilium cœleste, radix Marica vel Naronica, & violacea*: Folia gladiolo similia; floret diversi coloris specie, sicut arcus cœlestis. Noctu hiat, solis contactu contrahitur: Radici siccae commendatio, cruda foetescit. *Chamaeiris* minor est.

3. *Acorus* (qui Gr. *ἄκορον*, Plin. *Acoros*, aliis *Aphrodisia, Venerea, Piper apium, Radix nautica, Singentiana* vocatur) *ταῖς κόρυς*, sive aciei pupillarum medetur. Radix obliqua & in summo terræ cespite: Iridis folia angustiora, & longiore pediculô. Primæ in Colchide, juxta Phasin amnem: Recentibus vis major quàm vetustis; siccantur utribus, digitalibus frustis. In Chio subrubens,

F

venis

venis intrinsecus nervosis & candidis. *Adulterinus* seu *Pseudoacorum*, *Acorus officinarum* est.

4. *Galanga* radice nobis nota. *Minor* intorquetur in nodos nonnihil, adnatis in transversum & obliquum brachiata intus flava, foris rufa à foliorum vestigiis cinctura, odor cyperi, sapor piperis. Nasctur in China. *Majori* substantia alba venosa, cirri graciles & nervosi; foliorum vestigia candicant. Patria Java.

5. *Zingiber* (Diosc. *ζιγγίβερ*, Aegin. *ζιγγίβερ*, Aet. *ζιγγίβερ*, Gal. *ζιγγίβεο*, quibusdam *ζιγγίβε*, Plin. *Zingiberi*, & *Zingiberi*) radix nota: Folia arundinacea, sed in breviorē exilitatem fastigiata bis terve annō funduntur. *Copiosum* in maritimis & India; *rarum* in mediterraneis & Arabia: *Minus mordicans* viride & in humidis. *Fuscum* immaturius alterō: *Recens* panis modō editur.

6. Ze-

6. *Zedoaria*, Græc. *Ξάδωρα*, *Ξάδωρα*
Aet. *Zadura*, *Zaduar*, *Zadena*, *Zadar*,
Zaduaria, *Zingiber sylvestre*, quia id
foliis, sapore, & facie æmulatur.
Longa, Arab. *Zurumbet*, radice est
candidâ, intus ex cinereo in fuscum
vergente, pingui, & mediocriter
acri. *Tuberosa* foris nigricat. *Geid-
vvar* Sinensium interius flavet, &
quia rara & non nisi à circulatori-
bus emitur, cara.

7. *Costus* (*Costum*, *Costarium*) (si *A-
rabicus*, candidus est, tuberibus
asperfus, intus pallescens, odore exi-
miô, gustû acri: Si *Indus Dioscoridis*,
crassus, levis, niger ceu ferula. Si
modernus violam redolet: Si *Syriacus*,
gravis est, colore buxi, odore feriens,
in frustra transversim dissectus ex O-
riente venit. Est & *lignosus*, *corticofus*
officinarum, tam *Amarus* ex Coma-
gena, radice Helenio per omnia si-
mili, & si vetus est livente vel fuscâ,
lineis in cortice transversis quàm

F 2

, *Dulcis*,

Dulcis, qui centaurio magno cognatus est.

8. *Curcuma*, Diosc. *κνίρεϊς* Ἰ. δ. κή, *Crocus Indicus*, in India Orientali nascitur, Zingiberis effigie, commandacatumq; croci vim reddit.

CAPUT IV.

HERBAE NERVIFOLIAE ET SIMILES.

Herbæ *nervifoliae*, nervis quasi per foliorum longitudinem seu liratim exarantur; suntque quatuor classium.

I. *Prima Classis* continet *Helleborum*, & *Helleborinæ*.

1. *Helleborus*, (qui & ἐλέβορ, *Elleborus*) *veratrum* mentem vertere, & cibum corpori eripere creditur. *Niger* (radice nempe) quem *Melampodium*, *Eftomon*, *Polyrhizon* vocant, foliis platani, sed minoribus nigrioribusque, & pluribus divisuris scissis; ubique nascitur: Est flore & viridi, & roseo. *Albus*, λευκός (quem quidam

δαμ ἀκίδα, ἄταμον, πικυατόξαιον, ἡρακλῆον, πολύειδον, ἀνάφυτον, ἀκτὴν nuncupant) folia gerit betæ silvestris, aut plantagininis: Non faciliè colligitur, caput gravans, nisi allium præsumatur. *Eleaticus* inter vites nascitur; vinum id mirè provocat urinas. *Parnassius* & *Ætolicus* duri, & summæ difficultatis: *Oetens* optimus. Cognata, *Enneaphyllon Plinii*, cui longa folia novem, causticæ naturæ; *Polyrhizos* ejusdem, de quo nihil: *Consiligo Plinii*, cujus radix suum & pecoris omnis remedium, præsens pulmonum vitio, vel trajecta auricula; effoditur lævâ ante Solis ortum.

2. *Helleborine* flores foliacei, albicantes; siliquæ oblongæ striatæ. Eadem fortè *Epipactis Plinii*, exiguis foliis, jecinoris vitiis utilissima.

II. Classe secundâ reposuimus *Gentianam*, *Plantaginem*, *Holosteum*, *Coronopum*, & *Psyllium*.

1. *Gentiana* Genty Illyriorum Regis inventum, foliô Fraxini, sed ma-

F 3

gnitu-

gnitudine lactucæ, caule tenero, inani, ex intervallis foliato, radice lentâ, aquosâ, montibus sub Alpinis plurimâ. In nothis Dioscoridis *Centauriam radicem*, *Alôen Gallicam*, *Narcen*, *Chironium*, *Aloitin*, *Cimnalem*, *Cicendiam* appellant. Est & *Cru-ciata*, fullonibus inserviens.

2. *Plantago* (quæ & ἀνέγλωστον, ἀγ-
ρον, περβάνθη, *Cynoglossum*, *lanceolata*
à spica, *Cauda ichneumonis*, γλίφεος
Theophrasti tempore, πολύνευς, ἐπτά-
πλευς spicata Themisoni Medico
debetur. *Minori* folia lingvæ agni-
næ similia, caulis in terram inclina-
tus. *Major* septenis foliis laterum
modo includitur. Est & *trinervia*,
lanuginosa, *bulbosa*, *stellata*.

3. *Holosteum* (quod & ὀλόσιον, ὀλί-
σιον, tenuis usque in capillamenti spe-
ciem herba, longitudine quatuor
digitorum, foliis angustis, adstrin-
gens gustû: Usus ad rupta, in vino.
Affinis *Myosuros*, seu *Cauda muris*,
cui flosculi in cacumine colliculi mu-
scoi.

cosi herbacei, clava mucronata, ex granulis multis compactilis, instar caudæ muris.

4. *Coronopus*, κορωνόπος, *Cornu cervinum* (*Ammonos*, *Astrium*, *Aphris*, *Atirsipre*, κακιατεική, σιδάρο, σαγγινάεια in nothis Dioscoridis) foliis est ita fissis, ut cornicis pedem referat; Radix cœliacis præclarè facit.

5. *Psyllium*, ψύλλιον (aliis *Cynoides*, *Crystallium*, *Sicelion*, *Cynomyia*, seu *musca canina*, *Cynops*, *oculus canis*, *Canaria*, κατέφους, κυνοκεφάλιον, ψύλλαιος, *ponidus*, *Pulicaria*) *Plinianum majus* farmentosum est; folia canino capiti non dissimilia; Radix perennis. *Dioscorideum χορτῶδες* folia coronopo non dissimilia, hirsuta; Semen pulicibus simile in capitulis gerit.

III. Classẽm tertiam occupant *Polygonatum*, *Lilium convallium*, *Monophyllum*, & *Hippoglossum*.

I. *Polygonatum*, πολυγόνον, vulgò *sigillum Salomonis* appellatur, multinode est; radix crebrò geniculata,

F 4

impres-

impressis pluribus sigilli instar vestigiis: Flores ad singulorum foliorum exortus, sed iis numerosiores. Est & *latifolium*, & *angustifolium*; *ramosum*, vel non.

2. *Lilium convallium* vulgare, (aliis *vernum*, *Oenanthe Athenæi* Dalechamp. πόνθ. Theophrasti Anguil. *Callyonymum* Ges.) folia ferè plantaginis, sed minùs striata, bina aut terna: Flores parvæ nolæ effigie, oris in sex lacinias dissectis, staminibus ex herbido luteis; semen in globosis conceptaculis. Est & flore ex albo rubente.

3. *Monophyllum* (*Henophyllum*, *Unifolium*) cùm prodit unum habet; acquisitò cauliculò bina, tria rariùs.

4. *Hippoglosson* folia habet figurâ sylvestris myrti, concava, spinosa, & in his ceu lingvas, foliò parvò exeunte de foliis, seu (ut *Actium*) propagines parvarum lingvarum sub summis corymbis producit. Fructus
vel

vel pediculo, vel folio infidet. Dicitur & *Laurus Alexandria*, seu *Ἀλεξανδρεῖα*, *ἑλίαν* Alexandri, quia eâ in certaminibus Paris Alexander coronabatur, *Idea*, à monte Ida, *Danæ*, *Chamadaphne*, seu *laurus humilis*, *Hypoglottion*, *Daphnitis*, *Carpophyllos*, *Hypelate*, *ζελεία*, quia in ultimis Idæ radicibus nascebatur, *Stephane*, *ἐπιφυλλόκαρπον*, quia folia sunt myrti, in extremo acutiora, *ἐπιφυλλόκαρπον*, quia fructum in folii dorso gerit.

CAPUT V.

HERBÆ ROTUNDIFOLIÆ CUM COGNATIS.

Herbæ rotundifoliæ vel folia rotunda habent, vel ad rotunditatem accedentia, vel aliud quid simile: Duplicisque sunt classis.

I. In prima Classe est *Pyrola*, *Bistorta*, *Limonium*, *Potamogeton*, *Nymphaea*,
F s phæa,

phaea, Dracontium, Arum, Colocasia,
 Arisarum, Asarum, Tussilago, Peta-
 siles, Cacalia, Lappa, Tribulus aqua-
 ticus, Sagitta.

1. *Pyrolæ arboris pyri folia*, flor.
~~πειταφύλλον~~ thyrsus; capitula angulosa,
 in quibus minutus pulvisculus: Æ-
 ternô virore, penè atrô, adversum
 brumæ rigores perstat.

2. *Bistorta* (quæ aliis *Colubrina*)
 convoluta serpentis instar in se ra-
 dix. Affines *Dracunculus* Plinii ra-
 dice subrutilâ, & draconis convoluti
 modô; & *Molybdæna* seu *plumbago*
 ejusdem, quod plumbum oculi vi-
 tium tollat, foliis lapathi, radice
 hispidâ.

3. *Limonium* (λειμώνιον, τευγεῖdis, betæ
silvestris) in pratis, ἐν λειμῶσι, & palu-
 stribus provenit; semine austerô.

4. *Potagometon* (ποταμογείτων, fonta-
lis, & *fontinalis*) palustris & aquosa
 incolit; caulis floribus & semine spi-
 catus, hinc ~~ταχύνει~~: Pediculi longi,
 & ad

& ad exortum membranâ digitum longâ; variat foliô.

5. *Nymphaea* (νυμφαία, *Heracleon*, *Nenuphar* officinis, *Bœotis Madon*) nascitur in aquosis, foliis magnis in summa aqua, flore lilio simili, & cùm defloruit, capiti papaveris: Radix clavæ similis, hinc *rhopalon* vocant. Est & *tenuis* foliô, veluti equinis fetis, thyrso longô, *Myriophyllum*, dicta.

6. *Dracontium*, δρακόντιον, foliis est rumicis: Cauli versicolore dracorum maculæ, sed purpureæ eminent.

7. *Arum*, Syris λέφα, foliis Dracunculi: *Vulgatum* communiter nullis maculis notatur, aliquando lituris nigricantibus vel purpureis.

8. *Colocasia* (κόλασις Αιγύπτου Strab. *fabæ Aegyptia* veterum, *fabæ Ponticae Culcas*, *Arum Aegyptium*, Herod. κείνον, *lilium*. Diod. Sicul. κισβώριον) in Aegypto & alibi magnâ copiâ provenit palustribus locis. Longitudo scapo quatuor cubitorum amplissima, ni genicula abessent, molli cala-

mo similis; folia latissima etiam si
arboreis comparentur: Caput (quod
κωδεία Theophr. κιβώριον Nicand. φύ-
ρον Diosc. & κιβώτιον, ut loculi capitis
κύπτεται) papaveri, colore roseo; in eo
fabæ non supra tricenas. Radix, quæ
κολοκάσια, perquam lauta cibus: Cau-
lis, qui Theophr. κύκλιν, Straboni
ῥάβδος, cum coctus est, araneosus in
mandendo.

9. *Arisarum*, herba similis Aro,
minor tantum, minoribusque foliis,
& utique radice, quæ tamen olivæ
grandis magnitudinem implet. *Al-*
ba geminum caulem; *altera* unum
tantum emittit.

10. *Asarum* (ῥοσάριον, *Nardus silve-*
stris, *sanguis Martis*, *Cercera*, *Perpen-*
sa, θίσαν, βάρχα, σάκκινον) ex coronariis
est: Radix odorata; folia circinatæ
rotunditatis pubescentia; flores hir-
futi sexanguli, hyoscyami cytini; se-
men acinosum.

11. *Tessilago* (quæ ῥίχιον, *farfara*,
farfugium, *ungula caballina*, & *asi-*
nina.)

nina, lactuca ustularia, & chamaeleuce dicitur) folia habet majuscula quàm hederæ, sine caule, sine flore, sine semine, quia ista quàm primùm amittuntur. Ubi nascitur, subesse aquas credunt: Hocque signum aquilegis. *Ufus* in tussi vetere. Appellant & Petrinen, Pithion, παγόνατον, πούχετον, ἀκροφύτον, πήγανον; Ægyptiis est σακράθι, Bessis ὄσῳ, aliis *populago* potius quàm *pustulago*.

12. *Perafitis* seu *Galerita* foliis est galeri formâ, quæ marcescente caule floribus in pappos abeuntibus succedunt: Radix præsentaneum in pestilentibus remedium.

13. *Cacalia* (quæ & λεορτινή, & Galieno *Cacanus*) folia candida & prægrandia: Flos bryoniæ similis, semen margaritis minutis, quod in florum umbilico prominet, excussisquæ nudum nitidumque dependet.

14. *Arcii* seu *Lappæ* genera duo; unum verbasco simile, quod ἄρκτιον καὶ ἄρκτιον vocant: Alterum foliis cucurbitæ.

curbitæ, quibus nullum latius, & grandes lappas fert, quod Diosc. ἐπερίον, Plin. *Personata*, *Perfolata*, seu *perfoliata*, & περισώπιον *Minor* ἑλκιδιον est, quia capillos flavos reddit; & quia strumarum est pernicies, καὶ ἐκδολεθρον, & *strumaria*, nominatur.

15. *Tribulo aquatico*, qui Diosc. τεῖνον & ἑνδοτεον, fructus triplici & quadruplici cuspidē armatur, & non nisi in palustribus nascitur. Thraces foliis equos saginant, ipsi nucleō vivunt, panem facientes prædulcem, & qui contrahat ventrem. Vicina *Butomos Damocratis*.

16. *Sagittæ foliorum* forma tri-
cuspidis, superneque in unam, infer-
nè in duas desinunt; natales inter
ulvas: *Magopistana* Græcis. Cognata
Phleum Theophrasti, & *Pistana* Plin-
ii, quæ fortè minor.

II. *Classi secunda* debentur *Cymbalaria*, *Nasturtium Indicum*, *Balsamina*, *Aristolochia*, *Cyclamen*, *Gramen*,

men Parnassi, Saxifraga, Chelidonia minor, Nummularia.

1. *Cymbalaria* (officinis *Umbilicus Veneris*) in antiquis atque uliginosis maceriis & saxis prodit : Folia cum angulis, floribus calcar breve, rictus pallidus; semina in capitulo globoso crispa. Affinis *Capnos prima Plinii*, seu *pedes gallinacei*, nascens in parietinis, ramis tenuissimis sparsisque, flore purpureo : Succo caliginem discutit.

2. *Nasturtium Indicum*, saporem nasturtii nostri habet.

3. *Balsamine* poma oleo injecta & insolata vulnera mirifice consolidant. Rotundifolia repens *Momordica* est; lutea *Noli me tangere*, aliis *Herba impatiens*, *Catanance*, *Chrysea* : Siliquæ maturæ levissimò contactu dissiliunt. Non multum abluunt *cucurbita Somphos, Eschinomene Plinii*, & *Pseudoapocynon*.

4. *Aristolochia* nomen pterperæ dedisse videntur. Rotunda tubera radi-

radicum rotunda, floribus tubulus
in palam desinens, utriculi turbi-
nati: Ipsa *Melocarpon*, *Chamame-
lon*, *Opelis*, *Epheſia*, *Adrariſa* dici-
tur. Longae radices longæ, folia fal-
cata, fructus pyriformis, vocaturq;
Teuxinon, *Dactylitis*, *Jontitis*, &c. *Cle-
matitis* longiſſimæ tenuitatis, vitis
novellæ, flos palæ effigiaturâ, canali
intus lanuginosô, capirulum orbicu-
latum pro baſi: Radium ſpiſſandis un-
guentis præbet; ſarmentitia aliàs,
pixonos, *Dardanos*. Quæ *Polyrhizos* &
Piſtoloſchia, denſis eſt radicis capil-
lamentis, junci plenioris craſſitudi-
ne, fructû turgidô, & qui dùm matu-
ruit, eâ (qvâ pediculo inſidet) parte
dehiſcit. Effodere omnes meſſibus
tempeſtivum; ita deſquamata terre-
no ſervantur.

5. *Cyclamen* (κυκλάμιον & κυκλάμινον;
tuber terra, *umbilicus*, *rapum terra*, *pa-
nis porcinus*, ἰχθυόθηρον, κάσσιμον, & κάσσι-
μον, officinis *archanita* & *archanita*)
eſt & rotundô foliô, & *hederaceô*,
in quo maculæ albicant: Flos colof-
sinus

finus in coronas admittitur. *Æstivum*, *Sphæritis* Bononiensibus: Autumnale, *Petilium* fortè *Plinii*, circa vepres nascens, & tantum colore commendatum, qui est rosæ sylvestris, mirumque in eo inflecti cacumen, & non nisi retorto folia nasci, versicolore calyce.

6. *Gramen Parnassi* in Parnasso monte provenit foliò hederaceò, sed non angulosò: Quod in *Cilicia*, *ξιπρην* incolæ appellant, cujus virentis esù boves inflammantur. Quod albò & simplici flore, vocatur *Enneadynamis* Polonorum, & *unifolium* palustre.

7. *Saxifragam* sunt qui *σαξιφάγον*, *σαξιφάγον*, *ἰμπεριον*, & *σαξιφάγον* dicunt, quòd calculos renales & frangere & pellere credatur. Est quæ bulbos ad folia gerit. Rotundifolia aurea nomen *Chrysosplenii* sortita est.

8. *Chelidoniae* minori (quæ *πυλῆ*, *ἄργεον*, *triticum* sylvestre, & *Scrofularia* minor) folia hederæ rotundiora & subpingvia: Radices in granorum tritici

tritici modum, acervatim strumarum instar congestæ.

9. *Nummularia* folia nummi speciem referunt, ipsa hirundinis instar terræ affixa hæret: In medendis vulneribus mirifica, sed ovibus noxia; degustatâ eâ, ulceribus pulmonis tabidæ intereunt. Hinc *Hirundinaria*, *Centum morbie*, & *Serpentaria* nomen. Affines fortè *Mimulus* *Plinii*, quam vix boves comedunt, nedum equi; & *ἰερὸν βίδας* *Theophrasti*, *Rubia* *Gazæ*.

CAPUT VI.

HERBÆ CRASSIFOLIÆ.

Herbæ *Crassifolia* à foliorum constitutione tales dicuntur; duabusque includuntur classibus.

I. *Prima Classi* assignata *Sedum*, *Umbelicus Veneris*, & *Alôe*.

I. *Sedum*

1. *Sedi* folia semper virent, nec unquam intermoriuntur; idque in tegulis mos feri, quod vulgus tales domos fulmine non feriri credat: Hinc vocatur *αἰζων*, *sempervivum*, Apul. *vitalis*, Macro *Acidula*, vulgo *Jovis barba*, Opil. *Sesuvium*, quod in tegulis feritur, aliis *Sadum*. Quod majus est, alias *Bupthalthmon*, *Zoophthalmon*, Apul. *Semperflorium*, *Sterge-thron*, quia amatoriis convenit, *Hypogeson*, quia in suggrundiis ferè nascitur, *Ambrosia*, *Amerimnon*, *Oculus*, *Digitellus*, *Anastasia* dicitur: Folia carnosâ, pingvia, largò succò, alia in terram convexa. alia stantia, ita ut in ambitu effigiem imitentur oculi; conservari in vaporario cupit. *Minusculum* ter floret, & vocatur *Erithales*, *Erisithales*, *Trithales*, *Chrysothales*, *Isotes*; visque ei (ut priori) refrigerandi. Est & *mascosum*, *serratatum*, *tridactylites*, &c. Affinis *ἀδελφὴ*, Romanis *imēneβe*, *Illecebra* cujus vis excalefactoria.

2. Co.

2. *Cotyledon* (*acetabulum*, *Umbilicus Veneris* Plin. *Herba coxendicum*, Manl. *Scatum cœli*, *Scatellum*, & *Scutuncellus*, σκυτάλουν, κυμβάλιον, κῆπ' Αφροδitiς, γῆς ὀμφαλόν, σίχιν, τέγγηθρον) nascitur plerumque in faxis, & vetustis ædificiorum parietibus. Cava folii capacitas acetabulum refert: Flores herbacei, comosi, concavi. Est & aliud foliis pinguibus, lingulas velut referentibus, & circa radicem velut oculum cingentibus. Affinis *Onobletum* Hippocratis.

3. *Alœ* (aliàs *Αμφίβιον*, *sempervivum marinum*, *sedum amarum* *Columnellæ*, *Gentiana*) foliô est scillæ similitudine, pingvi, crassô, retrorsum pandô; *spinula* parvis intervallis prominent: Vivit & in aëre suspensa, & semper durat; gaudet maritimis; *succus* amarus. Emisit quædam cum *strepitu* caulem: *Americana* muricata est, ex eaque vinum, acetum, oleum, mel, carbatinæ, filæ, acus, &c. parantur.

II. Classi

II. Clasi secunde assignatur *Radix Rhodia*, *Telephium*, *Scorpioides*, *Portulaca*, *Cepaea*, *Crithmum*, *Kali*, & *Tragum*. Alia, ut *Sanicula saxifraga*, *Ophioglossum*, *lunaria*, (quibus etiam folia talia) *alibi* occurrent.

1. *Rhodia Radix* tuberosa est, & fracta roseum odorem habet; virgis numerosum foliorum agmen, colore glaucô: Flores in umbella; siliquæ reflexæ & rubentes; rupes saxosæ & præcipites solum.

2. *Telephium*, *τελέφιον*, & foliis, & caule portulacæ simile est; ulceraq; telephia sanat. Foliis cum faba similitudo, undè *fabaria* nomen, ut *fabariæ inversæ vulgari*; quia radix ima innumeris tuberibus, fabarum magnitudine, scatet; & herba *S. Johannis*, à superstitione, quæ eô die committitur: Dicitur & *Anacam- pseros*.

3. *Scorpioidi* seu *scorpio* semen caudæ scorpionis similitudine est, & præsentissimum hujus veneno remedium.

medium. Affinis *Clymenum* Dioscoridis.

4. *Portulaca* foliis portulas imitatur, & porcis accommoda est, hinc χοιροβότανον, Græcis etiam ἐγκλυσέις, τζενζινίκια, & ταγύλη, quia vulneribus syderationem minantibus subvenit: Duorum est generum. *Hortensis* teneritudine quadam in ortu luxuriat, ramulique & folia subacida, spumosa quadam fuligine, & aurâ spumæa albicant; inde ἀνδροχνης & ἀδροχνης nomen: Flosculi stellati; semen in pericarpis pullum. *Agresti* folia ungui digiti minimi ferè paria, atro virentia; flores muscosi.

5. *Cepæa*, κηπαῖα in hortis non nascitur; portulacæ similis est: Flosculis albis ex purpureo candicantibus, vel luteis

6. *Crithmo*, seu κριτάμω folia portulacæ albicantia, crassiora, longiora, falsoque gustu: Flores candidi, servantur in muria. Plinio videtur esse *Batis* & *Batis marina*.

7. *Kali*

7. *Kali* multiplex est; *vulgari*, *Majori* semen cochleatum, sapor falsus & ingratus, ex eoque *sal Alkali*; vocatur & *Soda*. *Minori*, quod *Borda*, semen splendens. Datur & *villosum*, & *geniculatum*, quibusdam *Salicornia*.

8. *Tragum* (quod *ῥάγινος*, *σπογγώδης* & *ῥάγινος*) foliis carere scribunt.

CAPUT VII.

HERBÆ ASPERIFOLIAE CUM AFFI-
NIBUS.

Herbæ asperifoliae asperum, lanuginosum, vel hirsutum folium habent, & ad duas Classes reducuntur.

I. In prima Classe est *Heliotropium*, *Auricula muris*, *Echium*, *Onosma*, *Anchusa*, *Lycopsis*, *Buglossa*, *Borrago*, *Cynoglossum*, *Cerinthe*, *Lithospermon*, *Symphytum*, *Pulmonaria*, *Consolida media*, *Brunella*, & *Bellis*.

1. *Helio-*

1. *Heliotropii seu solaris herba* folia cum Sole se circumagunt, etiam nubilô die; tantus sideris amor est: Ramuli cum floribus scorpionum caudæ modô inflectuntur; hinc *σχορπιέζον* dicitur. *Majori* (Plinio *Helioscopium*, vel *Heliostrongium*) flos albus, & subfulvus; prohibet alligatum conceptum. *Minus* semine verrucarum (hinc *verrucaria*) pensili. *Tricocco* siliquæ tricoccae superficie verrucosâ, in quibus semen cinereum: *Herba Clytie* Camerario.

2. *Auriculæ muris* (*μυρίς ὠτὰ, & μυρίς ὠρίδα* vocant) foliis auriculas animalculi hujus repræsentat; & succô contra aurium dolores valet: Ramuli floribus onusti caudarum scorpionum instar contorquentur; hinc *echium scorpioides*.

3. *Echium*, alii *Dorida*, Paul. *ἀγρίδα* Rom. *Alcibiacon*, *Alcibiadion*, vel *Alcibion* appellant, spinosâ in foliis pinqatis distinguitur lanugine; semen

men viperæ capitulo simile, contra-
que viperarum ictus valet; Alcibias
inventor.

4. *Onosma*, quidam ὄσνῳδα & φλω-
μίτι vocant, Hippocrati est ῥίζα; lon-
ga & in terra jacentia folia tria, ad si-
militudinem Anchusæ, sine caule,
sine flore, sine semine: Prægnans si
vel supergradiatur, abortum facere
dicitur.

5. *Anchusa* radici, quæ papyri
modò finditur, unde Hippocr. κί-
δις, succus sanguineus & quò manus
inficiuntur; Genera tria: Οἰόκλεια seu
κάλυξ foliis est lactucæ hirsutis & spi-
nosus; χειρὸς πύλεθρον Paulo, i. e. iuge-
rum porcinum. Ὀνόχειλς, quæ & Αλκι-
βιάδιον, priore minor est; In nothis
Dioscoridis alii *Catanchusam*, *Li-
bycam*, *Archibellion*, *Arcebion*, *Rhe-
xiam*, *Euchrisam*, *Onophyllon*, alii
Porphyrida, *Mydusam*, *Salycem* &
Noneam nuncupant: Radix contra
viperarum morsus. Tertia huic si-
G milis

milis flore rubrô seu puniceô, & ipsa ad eosdem usus.

6. *Lycopsidi* radix etiam rubra, à caulis foliorum, quæ lactucæ similia, sed longiora, crassiora, aspera, & florum, qui purpurascens, impleta hirsutie, pedem lupinum imitante, fortè nomen. caret aliquando caule.

7. *Buglossa*, βύγλωσσον foliis asperis linguam bubulam imitatur; *Eupheborus*, quia vino indita animi lætitiā augere creditur. Est & sativum latô vel angustô foliô, sinuatô aliquando.

8. *Borrage* est fortè *Buglossa* veterum. Officinarum quidem latifolia: ut earundem *Buglossa* est angustifolia. Quidam *Cirsium* esse volunt.

9. *Cynoglossum* seu linguam canis; alii *Phrygiam*, *Pyrgiam*, *Hemionion*, *Splenion*, *Caballion*, alii *Scolimon*, *Pygrin*, *Leucrion*, nisi malis *Tencrion*, *Linguam Macedonicam*, *Sublabium*, *Phyton*, *Cabakiatium*, appellant. Imitatur foliis lanuginosis caninas linguas,

lingvas, ad instarq̃ve canum fæter.
Caulis aliquando nullus, post tertium annum aliquis: Gratissima topiariis operibus. Est & κοτυλάδες seu fructu umbilicatô, & alia lappas minutas ferens.

10. *Cerinthe* seu *Cynoglossum mon-
tanum*, Plinii fortè λευκογερφίς est, folium incanum, albis maculis inscriptum, etiam subviride; locum cui affricatur de albat: Caput concavum, mellis succum habens; floris avidissimæ apes.

11. *Lithospermum*, quod aliàs *Argonychos*, *Diospyros*, *Heracleos* seu *Heracium*, *Leontion* seu *Leontica*, *Tantalitis*, *Gonoleta*, *Columba*, & *Milium Solis* audit, foliis est oleæ, sed longioribus & mollioribus. Singulæ juxta folia veluti barbulae, & earum in cacuminibus lapilli, candore & rotunditate margaritarum, magnitudine ciceris, duritie lapideâ, nec quicquam inter herbas majore miraculô aspicitur. Datur arundina-

ceum, erectum, repens, Germanicum, quod *Passerina*, lingua *Passerina*, & *Passerina linaria* vocatur.

12. *Symphytum* seu *Consolida* singulari conglutinandi facultate pollet, ita, ut & carnes dum coqvuntur, injectum compingat. Πικτόν foliis est buglossi, in caule ad nationes secundum genicula. Omnibus præter florem lanugo, quæ pruritum excitat. Πικτόν, petraeum, quod & *Alum Gallicum*, & *Inula rustica*, in petris nascitur, ramulis origano similibus, cacuminibus thymi, surculosum, salivam ciens, radice longâ rutilâ. *Tuberosum* à radice tali vocatur.

13. *Pulmonaria*, seu *Symphytum maculosum*, foliis est ut plurimum maculis albis latis adspersis, quæ primùm molli lanugine pubescunt, adultô vere insignem magnitudinem acquirunt, infima imprimis, & hispida, lanugine rigescente redduntur: flosculi aliquando reflexi, caudam scorpionis æmulantur; medetur

detur pulmonibus. Fortè *Calla Plinii* alterum Genus.

14. *Consolida media*, verticillata, est quibusdam *Chamaecissos Plinii* spicata, tritici modò, ramulis quinque ferè foliosa; aliis *Anonymos ejusdem*, quæ non inveniendò nomen invenit. Affertur è Scythia, in vulneribus præclara, ex aquâ tusa & imposita. *Pratensis cœrulea* quibusdam est *Bugula*, vel *Arthetica Pandectarum*.

15. *Brunella* ex consolidæ speciebus faucium & lingvæ ardoribus confert: *Polycnemon* fortè *Dioscoridis*. *Vulgari*, quæ major, foliis non dissectum: Flores verticillati & cucullati, spicam deformant.

16. *Bellis* seu *Bellium* indicta Græcis planta & disciflora; quæque ad consolidam mediam refertur; in pratis nascitur, flore albò, rubente, cœruleò, luteò, & passillicantibus; sæpè quinquagenis quinque barbulis coronatur. Diutiùs in nimis humidis detenta in viridem colorem de-

G 3 generat.

generat. Fortè *Anthemidis foliaceæ* species Theophrasti, quæ & *Nigella foliosa*.

II. *Secundâ Classe* habentur *Pilosella*, *Gnaphalium*, *Leontopodium*, quæ & inter *Corymbiferas* referri possent.

1. *Pilosella* copiosis pilis vestitur; quidam ad *Myosotydem*, alii ad *Holostium* referunt: Est hispida, repens, erecta, *μακροκαυλῶς*, montana, saxatilis. *Phlomis* ipsò foliorum exortû holoserico vellere vestitur.

2. *Gnaphalium*, *γναφάλιος*, & *Chamaædon* folia pro tomentò præbet. *Marrubium*, quod vulgi *Cottonaria*, seu *Bombax humilis*, folia concerpta in floccos xylinæ lanæ abeunt, olei in lucernis bibula, capitella in umbellæ ferè formam villosa. *Vulgare*, aliis *Filago* & *Tomentum*, putatur esse. *Impia Plinii*, quæ à nullò animalium attingitur, incana roris marini aspectû, thyrsi modò vestita atque capitata, unde alii ramuli, sua capitella gerentes, assurgunt: & *Italarum*,
Centun-

Centunculus, seu *Centuncularis*, jacens in arvis, rostratis foliis, ad capitis penularum similitudinem. Vicinum, *Lagopiron Hippocratis*, & *Baccharis Dioscoridis*.

3. *Leontopodio*, quod & *Cemon* seu *Eccemon* vocant, foliola arcta, & ad radicem lanatiora; capitula in summis caulibus quasi perforata: Semen spissâ lanugine, ut vix reperiri possit, obducitur; Radix ad amatoria amuletum. A Plinio descriptum *Leuceoron*, *Doriipetron*, & *Thorybetro* dicitur; Semen potum Lymphaticâ somnia facit.

CAPUT IIX.

HERBÆ MOLLI-
FOLIÆ, ET HIS CON-
GENERES.

Herbæ mollifoliæ duabus constant clasibus.
I. Classe primâ continentur *Malva*, *Althæa*, *Alcea*,
G 4 Cor-

Corchorus, Geranium, Sanicula, Pes Leonis, seu Alchimilla, Cannabis, Eupatorium, Potentilla, Herba Moluccana, Caryophyllata, Dentaria, Epimedium, Pæonia, Leontopetalon, Chrysogonum, & staphis agria. Haud paucas & inter olera habes.

1. *Malva*, μαλάχη, vulgaris est *κρησμία* & lentore naturali alvum solvit, foliis substratis celerius parturientes solvuntur; Venerique nasci creditur. *Malopen* Plinius vocat, quæ septimò mense arborescit, & spectaculi gratiâ in hortis feritur *Rosea*; sequiturque pronò vertice solem.

2. *Althæa*, ἄλθια, ἰβίσκος, δειδρομαλάχη, αἰαδενδρομαλάχη, *Aristalthæa* & *Bismalva*, ex sylvestrium malvarum genere est; foliū grande, sinuosum, incanum, radix alba, quæ aquæ injecta eam sub dio addensari facit: Cui Cytini flos, *Sida* vulgò. Est & arborescens, & *vesicaria*, & hirsuta, Theophrasti flore *λευτέῳ Abútilon* nonnullis.

3. *Alcea*,

3. *Alcea*, *ἀλκία*, ejusdem quoque generis est; radices dysentericis & ruptis auxilio. *Vulgaris* quibusdam *Herba Simeonis*; *Cannabina* pentaphylli folium: Est & *hirsuta*, & *vesicaria*.

4. *Corchorus* (*Melochia*, *ολις* *Judaicum*) Alexandrinorum cibus, convolutis foliis ad similitudinem mori; siliquæ longæ striatæ: Edunt & *Judæi* cum carne cocta.

5. *Geranium*, seu *rostrum Ciconiæ*, & grui capitis & rostri ciconiæ imaginem summò capitulò exhibet, *Malvaceū* imprimis, quod alii *Oxyphyllon*, *Mertyga* vel *Merthriida*, seu potiùs *Myrrhida*, *Cardamonon*, *Origanon*, *Hierobricas*, *Pulmoniam* &c. nomināt: Est & *Anemones* foliò, quod *Pelonitin*, *Trican*, *Geranogerontem*, & *Echinastrum*. Inter ea quæ *Myrrhidis* vel *Cicutariæ* folium gerunt, est & *Moschatum* seu *καυδιόβουκον*, & *Rupertianum*.

G §

6. Sai.

6. *Sanicula*, quæ & *Diapensia*, *Sanicula*, *Ferraria*, *Pelium*, &c. aliquibus; folia quinque partita, rigidula, rotunda ferè; flores in umbellis albi conferti quinquefolii, quos lappæ excipiunt. Vis in sanandis vulneribus.

7. *Pes leonis* à foliorum forma dicitur; Quia Alchimistarum præconiis celebrata est, *Alchimilla* audit; Quia ros foliis insidet, *Drosera*, *Drosum*, & *Ψάδεον*; quia flores (qui racematim congeruntur) stellati, *Stellaria*: Folia malvæ, incisa, rotunda, & antequam erumpunt fæcta & convoluta, infrà hirsuta.

8. *Cannabis* in sylvis primùm nata est, nigriore foliò & asperiore, *Hydrastina* & *Terminalis* cognomentò. Ex sativâ, quæ *κάνναβις*, *καννάβιον*, *ἀστειον* & *χονόρεσπον*, quia funium materia, unò eòdemque semine & fœcunda & sterilis nascitur, quarum illa floret nullò post se relicto semine, hæc sine flore

flore semen oleaginosum fundit.
Cortex in fila ductilis.

9. *Eupatorium*, Εὐπατάριον, ἡπατάριον, ἡπατίτις, *Agrimonia* Græcorum intellige, quod *Eupatoria* Plinii, & *Argemone* in pratis virens, Mithridatis *Eupatoris* inventum, caulis lignosi, nigricantis, hirsuti, foliis per intervalla quinque folii aut cannabis, serræ modò incisis, nigris & ipsis plumosisque, semen subhirsutum, & vestibibus adhærens. Barbari *Ferrariam*, *Concordiam*, *Marmorellam*, *Scellam*, *Involucrum majus*, *Olibardam* &c. vocant. *Cannabinum* seu *Abenslinz*, S. Kunigundis herba est. *Aquaticum* foliò tripartitò divisò, pilosò & serratò, floribus cum squamis striatis purpurantibus. *Verbesina* & *Hydropiper* quibusdam.

10. *Potentilla* (quæ & *Agrimonia sylvestris*, *Argentina*, & *Argentilla*, *Anserina*, *Argemone*, *Inguinaria* Plinii, *Stephanomelis* ejusdem, *Talicttrum* quorundam) adeò agrimoniz simili-

lis, ut non nisi reptatu viticulorum discernatur. Folia splendoris argentei, hirsuta inferius: Herba anserum deliciae, & vis in medicando nobilis.

11. *Herba Moluccana*, pauperum remedium, chirurgorum iactura, quia insignis vulneraria; nasciturque in Moluccis.

12. *Caryophyllata* radix, quæ rufa, vere eruta caryophyllum aromaticum olet: Folia hirsuta Agrimoniae similia; echinata post flores glomerataque capitula, longis aristis horrescunt. A viribus, *Herba benedicta* & *Sanamunda* nomina. Affines *Lagopus Dioscoridis*, *Geum Plinii*, cui radiculæ nigrae tenues benè olentes; & *Argemonia* cujus, radix thus redolet.

13. *Dentaria* radix quæ candidissima ex pluribus squamis quasi dentibus componitur; *Coralloides* exindè, & *Alabastrites*; semen in siliquis. Est *Heptaphyllos* tam siliqvata quàm bac-
cifera;

cifera; *Pentaphyllos*, cui folia vel scabra, & tactu aspera, vel molliora: *Enneaphyllos*, cum corniculis oblongis torosis & mucronatis; *Triphylos*. Affinis *Ceratia Plinii*, quæ unô foliô, radice nodosâ & magnâ.

4. *Epimedium* & *Epimenidium*. caulis non magnus, hederæ foliis denis atqve duodenis, nunquam florens, radice tenui nigrâ, gravi odore. Cognatum & *Epipetron* seu *Epimetrum*, quod nunquam floret.

15. *Pæonia*, quæ & γλυκύσθη, vetustissima inventu est, nomenqve authoris retinet. Siliquæ summô caule, seu cornicula villosa lucente lanugine pubescentia, & cristâ sanguineâ incurvâ supernè donata, in quibus granorum utrinque series; hinc *Pentorobon*. Mas vocatur ὀργείλιον, ὀργβάξ, *Hamagogos*, πασιώνη, *Aglaophotis*, quòd grana nocte luceant; *Baaras* fortè Josephi, *Theodonion*, *Selenion*, *Prophetis Selenogonum*, *Phtisis*, *Casta*: *Fæmine*. radicibus balani circiter o-

sto aut sex adherent. Est & *Leucanthemos* Bellon. *Psiphetida*, Bello *Ψιρακίας* & *Ochranthemus*, & *Polyanthos*.

16. *Leontopetalon* (aliis *Rhapeion*, *Leucetion*, *Leontium*, *Doris*, *Lychnis agrestis*, *Pardalum*, *Thorybetrum*, *Papaver cornutum*, *Papaüerculum*, *semen leoninum* & *Dorichter*) foliô est brassicæ, alis in caule multis, semine in cacumine in siliquis ciceris modô, radice nodosâ.

17. *Chrysogonum* præcedenti in multis simile; cauliculi in terram repandi, ab origine fili modô tenues: Foliâ figuram crucis positu efficiunt; *Jacobea maritima* quibusdam, *Tormentilla* aliis.

18. *Staphis agria*, σταφίς ἀγρία, τεῖφυλλον, σήσιον, ἀσταφίς, φθειρόχοιτον, φθειρόιον, ἀνάνθηρον, πολυειδές, ψευδοπαδός, ὀρσειότης, φθειρόκοκκον, *Astaphis agria*, *Staphis*, *Herbapedicularis*, *Peduncularia*, *Pisuitaria* vocatur. Folia vitiginea, divisurâ digitatâ, pilosâ; floribus cæruleis foliola hirsuta quinque; semen

rubr.

rugosum urens: Vis contra pediculos.

II. Classis secunda habet *Quinquefolium*, *Heptaphyllum* seu *Tormentillam*, *Fragariam*, *Trifolium*, *Medicam*, *Lotum*, & *Melilotum*.

1. *Quinquefolium*, (παντάφυλλον, *Quinquerepeta*, *Pentapetes*, sive *Chamaezelen*, πεντάτομοι, πενταδάκτυλοι, ψευδοσίλιον, καλλιπίαλοι, ξυλοπέτηλοι, ξυλόλωτοι, πεντάκοινοι, ἡσφάλτιοι, Ουμιατίτις, πεντάπτεροι, *Psyllitrum*, *Solota*, *Thebeotis*, *Therumbros*, *Theonestron*, *Serpentina*, & *Herba Mercurii*) nulli ferè ignotum est. Ramuli sarmentitii; folia in singulis pediculis quinque serrata & dura: Radix cum effoditur rubra, inarescens nigrescit.

2. *Heptaphyllum* seu *Tormentilla* septena, quandoque quina habet folia; radicis (quæ intus rubet) pulvis dentium tormentum sedat. Ramuli surculosi seni vel octoni; sternit macilentiora prata.

3. *Fragaria* (quæ & *Fragula*, & τριφύλλος μοισισις) folia tria hirsuta, venosa;

nosa; fructus, qui *fraga*, & *mora* *terrestria*, modò ruber, modò albus, modò inter rubrum & album medius, herbaceus, luteus, parvi aliquando pruni magnitudine. Est & non fragifera.

4. *Trifolium* *τριφυλλον* singulis germinationibus tria profert folia. *Axyranthes*, seu *Asphaltion*, majore est foliò, & bitumen olet. *Oxytriphylon* (quod & *Oxys*, *Panis Cuculi*, *Luzula*, *Alleluja*, *Alimonia* vulgi, *Trifolium acidum*, *Acetosella*, *Oxalis minima*) satis magnò cordatò hirsutò, & ex viridi flavescente; in folliculò pentagonò semen rufum. Copiosi flores crebras anni pluvias portant. *Hepatico*, (quod *Herba Trinitatis*, *Triada*, *Taura*, *Trinitas*, *Hepatica Nobilis*, *Epimedium*, *Balaris*, *Trifolium aureum*) folia triquetra, superius albis maculis respersa, flos stellatus, coeruleus. *Siliquatum*, ut dicitur Dioscoridis est, externa olim *Græcia*, à *Medis* advecta per bella *Persæ*.

Perfarum; similis trifolio in pratis nascenti: Folia progressu contrahuntur; semen lentis magnitudine siliquulæ modò intortum. Unò sat amplius quàm tricenis annis durat. Est & *peltatum*, *scutellatum*, *cochleatum*, *turbinatum*, *hispidum*, *echinatum*, *spinosum*, &c.

5. *Lotus*, λωτὸς, (*Sativa*, urbana, τείφυλλον & τειπόδιον, aliquibus μέλι σίτον dicta) nascitur in hortis; flores glomerati odoris pertinacissimi, quem septies mutare creduntur: Folia ternâ pingviuscula, in capitulis oblongis echinatis; semen tempestatum prænuncia. *Sylvestris* (λύβιον) alis multris, semine fœnugræci, at multò minore, gustu medicatò. *Egyptia* caulis in palustrium genere *Lotometra* audit. 'Ιεργιζών est pentaphyllos, siliquâ cornutâ, & *lotopisos*. Affinis *Vulneraria rustica*.

6. *Melilotus* ubique nascitur, laudatissima olim in Attica, placet maximè foliis pingvissimis; flosculi
in

in spica, odore mellitō : Coronas ex
eo factitatas indicio est nomen *Ser-
sula Campana*, quod occupavit.

CAPUT IX.

HERBÆ STELLATÆ

CUM AFFINIBUS.

H *Erba stellata vel folia vel
etiam flores in crucis modum
gerunt, duabusque classibus
comprehuntur.*

I. *Primæ Classis sunt Rubia, Apa-
rine, Asperula, Mollugo, Gallium,
Cruciata.*

I. *Rubia*, (quæ & ἰσθῆγ' δανον, seu ἰσθ-
θ' δανον, τένθριον δαγ' κα' Θ, δάψον, βορέην χεν-
ζῆρα, κινάβαρις, ἑβρα παβία, *Sophobi manus*
piceans, *Rubiatinctorum*, *Roxa*, *Fal-*
ma, *Ena* & *Crocum vasicum*) fermen-
ta uncinulis crebris hamata: Folia
circa articulos in orbem quina &
aspera, cum hispidis crenulis; flores
stellati pentaphylli; radices miniatæ.
Cognata Alyssum Plinii, & foliis
tantum.

tantum ramisque minoribus distat,
fortè & *Lappago* ejusdem.

2. *Aparine* (quæ & *Asperuge*, ἀμπελόκαρπον, ὀμφαλόκαρποι, φιλάμειρα, φιλατίριον, seu φιλαγτίριον, φιλίσιον, φιλάδελφον, ἰξὺς, *Spargula*) inter Lappagines numeratur, viticulæ asperæ, quibus scandit; folia radiata, quæ vestibis ad hærent, post flosculis quadrifoliis lappulæ didymæ.

3. *Mollugo* similis aparines, foliis mollioribus; florum exilium speciosâ faturâ.

4. *Gallium* (quod & γαλλίειον, γαλάτιον,) ramulô & foliô aparine simillimô, ipsoque rectô; flosculus, in racemos digestus, stellatim disponitur: Cogit lac vice coagulî. Cognata *Juncaria* cui folia lini, flores copiosi, paleacei, candicantes; & *Arenaria*, vix palmaris, cui folia tenuissima verticillos imitantur, hirsuties per coliculum.

5. *Cruciata* tam hirsuta est quàm glabra, foliorum in crucis forma situ,

tu, *Ingvinaria* Plinii nonnullis in vepribus nascens, quæ, ut profit inguinibus, in manu tantum habenda est

II. *Classis secunda* habet *Rutam* & *Thalictrum*.

1. *Ruta*, *ῥήγανος* & *ῥύτη* Græcis. *Sativæ* folia terna, subcærulea, virofi odoris. flores stellati quinque carinatis foliis, umbone pyramidatō, calyce quadripartitō, in quo semina. *Sylvestri* folia longiora & tenuiora, flores candidi, seu lactosi: *Harmala* & *Moly* nomen; semini *Besasa* horrida ad effectum, & ad omnia acrior. Est & quæ *pedicularis*, *capraria*, *muraria*, &c. dicitur. *Rutula* folia carnosæ, sed caro in latitudinem distenditur, non in rotunditatem crassatur.

2. *Thalictrum*, *θαλίκτρον*, *θαλίστρον*, egregiè viret, dum germina protrudit; Cauliculus rutæ crassitudine, in quo folia Coriandri, sed pingviora.

CAPUT

CAPUT X.

HERBÆ CAPIL-
LARES.

Herbæ capillares radicibus plerumq³ sunt numerosis & capillaceis, foliò sæpè tenui, multiplici, & capillorum aliquando in modum formatò, exq^{ue} trium classium.

1. Primâ classe habetur *Phyllitis*, *Hemionitis*, *Ophioglosson*, *Asplenium*, sive *Ceterach*, *Lunaria minor*, *Adiantum*, seu *Capillus Veneris*, *Trichomanes*, sive *Polytrichum*, *Ruta muraria*, sive *Salvia vitæ*, *Polytrichum aureum*, & *Ros solis*.

1. *Phyllitis* (quæ & σκολοπένδεον, *Lingua cervina*) non nisi foliosus cespes est; caule, flore, semineq^{ue} destituitur: Folia oblonga fena vel octona, linguæ exertæ instar, quæ in a parte falcatae Lunæ modò corniculantur, infernè pulverulentis areolis (luteis ceu lumbricis) virgata. Est & *polyschides*, & *crispa*.

2. *Hemio-*

2. *Hemionitis* (quæ & ἡμιόμιος, σπληνίτις, *Mula*, *Mularia*) foliis Medicorum splenia imitatur, quæ curvata in cornua Lunæ modò sinuantur: Caule, floribus & semine vacua.

3. *Ophioglossum* (aliis *lingua serpentina*, *Vulneraria*, *Enophyllum*, *Lancea Christi*, *Luciola*, *Echioglossum*, *Monophyllum* vocatur) folium unicum, pingvius & carnosum, sinuatum aliquando: Ligula bifurcata ex sinu in argutam cuspidem desinens, limæ aurifabrorum effigiaturâ; feminis locò pollex, in lingvæ infectionibus. Cognatæ, Plinii *Ceratia*, unicò foliò assurgēs, radice nodosâ: *Lingua*, seu *Lingulaca*, quæ circa fontes solùm nascitur.

4. *Asplenion* (quod & σπληνιον, ἡμιόμιον, σκολοπένδριον, *Pteryga*, *Pterim*, *Lonchitim*, *Aturium*, *Tencrium*, *Phrygiam*, *Phrygitim*, *Philtrodotem*, nonnulli nuncupant, Officinæ *Ceterach*) nascitur in parietibus è calculis filicibusq̃ve confectis, sine caule, flore & semine:

semine : Folia polypodii modò incisa, supernè hirsuta & flavescentia, infernè viridia.

5. *Lunaria* folia Lunæ modò falcata. *Vulgari* (quæ & *petrea*, *Taura*, *Ruta Lunatica*, *Jecoraria*, *Clavis Diaboli*, ἡμισυνίτις, *Lunaria botryitis*) nullus flos; seminis locò pulvis impalpabilis, ex quò sato fortè nulla herba. Vicinæ, si non eadem, *Tragum secundum Dioscoridis*, foliò scolopendrii, in montibus. Σελενίτις, cui plurimi racemuli, utrinque thyrsulo hærentes. Επιμήδιος foliis hederæ denis aut duodenis; radicibus gravi odore, gustû fatuò, sine semine & floribus. *Acinos*, quæ & *Epipetron*, quæ nunquam floret; & *Epimetrum*, quæ fortè cum superiore eadem.

6. *Adianto*, (quod & *Polytrichum*, *Callitrichon*, *Ebenotrichon*, *Argion*, κόριον ἐν ὄρειον, *Calliphytum*, *Saxifragum*, *Cinnamalis*, *Capillus Veneris*, *Terra capillus*, *Terra Supercilium*, *Crinita*, *Philophtetela*, appellatur) foliola corian-

Coriandro similia, in summô fissa; æstate viret, brumâ non marcescit, aquas respuit, perfusum mersumve sicco simile est: Tanta dissociatio deprehenditur in frutice aliàs topiario.

7. *Trichoman* (quod & *Polytrichum Officinarum*, *Capillaris*, *Pterion*, *Eupteron*, *Pinnula*, *Filicula*, radix capillata) folia, quæ largissimè & furiosè quasi effundit, lenticulæ palustris, rudimentum pennæ satis exprimunt, internè rufô pulvisculô adpersa; explet rarâ cute fluentem capillum, renascique facit.

8. *Ruta muraria* (quæ & *salvia vite*, *herba Cinnalis*, *Coriandrum putei*, *Capillus porcinus* & *Empetron*) inter saxifragas numeratur. Occupat rimosas parietinas; folia rutæ, sed minora striata, pulvisculô infrâ rufô aut fuscô adpersa, incisuris tamen coriandri instar divisis; sine flore & semine quibusdam. Miraculum ad Enterocelas. Est & *ramosum*.

6. Poly-

9. *Polytrichum aureum* ramulos habet capillorum instar tenues; color aureus: *Majus* cubitale sæpè & instar cirrorum inflexum, agyrtarum præstigiæ. Ex *scoparii* radicibus, quæ versus terræ superficiem foliosis squamis vel pilis rutilis comantur, purgandis vestibus scopæ.

10. *Rori solis*, (quæ & *Rorella*, *Rorida*, *falsi rora*, & *Sponsa Solis*, *Lunaria* quibusdam, & *Artemilla*) folia vel oblonga, vel circinnata, modicè auriscalpii instar concava, & tenuissimorum staminum corollâ, velut ciliô fimbriata. Acetabula, sole etiam fervidô, rore semper madent, qui extremis digitis, dùm adhuc natali solo adfixa hæret, aut inde confestim evulsa solis radiis feritur, attactus, mox vult in exigua filamenta sericea vel candidiuscula deducitur, quæ confestim concreta, ita postea semper perdurant.

II. *Classi Secunde* debentur *Filix*, *Lonchitis*, & *Polypodium*.

H

1. Filici

I. *Filici* (quæ πτέρις, πτέριον Græcis, aliis *Avia*) folia lateribus pennata; bienniô moritur, si frondem agere non patiaris, Circa solstitium non renasci fama est. *Mas* qui πτέρις simpliciter, βλήχρον, seu βλήχρον, nisi βλήθρον velis, πολύρριζον, foliô est sine caule, sine flore, sine semine, odor subgravis; Theophrasto floret sub solstitium. *Fœmina* quæ θηλυπτέρις, νυμφαία πτέρις, folia non singulari (ut mari) pediculô hærent, sed è numerosis altioribusq; propaginibus exeunt. Est *pinnulis* dentatis & non dentatis, *ramosa* vel nō, saxatilis corniculata, nigris maculis punctata: Est & florida. *Dryopteris*, quæ & *Osmundula* & βροποντσεῖς filici similis in quercubus muscosis nascitur, tenui foliorum incisurâ, radice subdulci & hirsutâ, Psilothrum cum radicibus tusa. Quæ à Dalechampio describitur, sessiles & pensiles in adversa foliorum parte quasi vermiculos habet, qui fortè flores.

2. *Lon-*

2. *Lonchitis duplex*: *Mari* (qui & *Xiphion*, & *Phasganion*) folia porri rubentia ad radicem, capitula personis Comicis similia, parvam exerentibus linguam; semen triangulum lanceæ cuspidi simile, inde nomen. *Aspera* τῇ τετρακτίᾳ, folia lanceæ in acutum desinunt. *Struthiopteris* aspectû & crispô foliorum habitû *Struthio-cameli* pennas imitatur: *Longina* & *Calabrina* quibusdam.

3. *Polypodium* (quod aliis *Filicula*, *Scolopendron*, *Filicularis Herba*) filici est simile, & in quercubus, salicibus, muscosisque petris post imbres erumpit: Radix pilosa, acetabulis cavernosa, quæ ceu polyporum cirri. *Sylvatica* quæ in antiquis & cæduis quercubus, gustû amarior.

III. *Tertia Classi* conceditur *Muscus*, *Lichen*, & *lenticula palustris*.

1. *Muscus* (qui βέρον πλέχρον, Atticis *Splagnum*, & *Hypnon*, Plinio *Sphagnos* seu *Sphacos*, Aegin. δεκάδια) villosâ substantiâ est, caudicibus annosis,

H 2

saxis

saxis madidis aut aquis palustribus innascens. *Terrestris* est, vel *repens*, isque pennatus, denticulatus, clavatus, quò similis Sabinæ herba *Se. lago* spectat; vel *ramosus*, isque scoparius, spicatus, polytrichoides, stellaris, pygiodes; vel *Coralloides*, qui cornutus ut plurimum. Sub *arborco* continentur *Usnea* Officinarum, capillaceus cum orbiculis, cum capitulis cavis, nodosus, pulmonaceus & cristæ modò adnascens.

2. *Lichen λεχνή*, *Muscus saxatilis*, *βρύον*, in lichenis remediis omnibus præfertur, inde nomine inventò; nascitur in saxosis, foliò unò ad radicem latò, caule unò parvò, longis foliis dependentibus. *Latifolius* est *Hepatica fontana*: Est & *stellatus*, *umbellatus*, *cauliculò calceatò*, &c.

3. *Lenticula palustris*, *φάρδος ὁ ἐπὶ τῶν πελμάτων*, muscus est lenticulæ folio similis, qui in aquis pigris stagnantibus reperitur. *Quadrifolia* fortè Theophrasti *λίμνη* altiùs aquis immer-

mergitur. *Aegyptiaca*, *σεατιάτης*, seu *ποτάμιος σεατιάτης* Dioscoridi in Aegypto tantum & inundatione Nili nascitur, aizoo similis, nî majora haberet folia:

IV. In quartam classem reposita, *Muscus marinus*, *Fucus* sive *Alga*, *Androsace* & *Alcyonium*.

1. *Muscus marinus*, *βέβος θαλάσσιον*, in faxis tectisque ad mare nascitur, capillaceus, gracilis, sine caule. *Coralloides* est *Corallina Officinatum*.

2. *Fuci marini* (qui *Alga*, & *φυκός θαλάσσιος*) quinque Theophrastus posuit Genera: *Zostera* seu *Prasos* foliis latis, colore viridi; *Capillaceum* fœniculi modò, quod super ostrearum tectis provenit; *Pelagicum* seu tinctorium spongiariorum, quod in *Crete Insula* juxta terram crescit; *Gramineum* foliò simili, caule calamaceò; & *Lactucaceum* foliò herbicò, lactucæ non dissimili.

3. *Androsaces* herba est alba tenuibus cirris amara, sine foliis, folliculos

H 3

culos

culos in cacumine habens, & in his
semen: Nascitur in maritimis, maxi-
mè Syriæ.

4. *Alcyonium* fit in mari, seu ex
Alcyonum nidis, seu ex sordibus
spumarum crassescens; seu ex
limo, vel quadam maris lanugine.
Unum est *Cinereum* odoris asperi;
Alterum molle, odore Algæ: Ter-
tium candidioris vermiculi; Quar-
tum *Milesium* penè purpureum, pu-
micosius, spongiz putri simile.

CAPUT XI.

HERBÆ DISCI-
CORYMBIFERÆ CUM

AFFINIBUS.

ET sic herbas à *foliis* denomi-
nationem sortitas pertexui-
mus; sequuntur à *floribus* sum-
ptæ, inter quas primæ *Disci-*
corymbifera, quæ florem majorem vel
minorem, in *Discum*, capitulum vel
umbilicum aggestum, seu ille minutis-
simis

simis straminibus stipetur, seu non-ferunt, suntq; trium classium.

I. In primâ classe sunt *Tanacetum*, *Parthenium*, *Chrysanthemum*, *Buphthalmum*, *Chamamelum*, *Cotyla*, & *Bellis*, quæ inter asperifolia reposita est.

1. *Tanacetum*, fortè *Parthenium* *μικροφύλλον* Hippocratis, *Artemisia λεπτόφυλλον* Dioscoridis, & *Athanasia* quibusdam. Caules hirsuti cum medulla fungosa; folia ex viridi in flavum, pennata, odoris vehementis; Est & odore Camphoræ & inodorum. *Africanum* quod & *Flos Africanus*, & fortè *Argemone* Dioscoridis, *Argemonia* Plin. *Othonna* utriusque, aliis *Lycopersicum* Galeni, *Petilius Flos*, & *Caltha* Plinii, ex Africâ in Germaniam delatum est: nec ita ignobile.

2. *Parthenium*, vulgare puta, *παρθέσιον*, quasi *Virginalis*, *Matricaria*, *ἀμάρανθος* Galeni, *τραγάθης*, *λευκώπις*, *ὀνιχαίδη*, *ὀνιχιδίμοι* Græcis, *Matronaria*,

H 4

Ama-

Amarella, Amarusca, Taigetes, Oculi Solis, Matronella Botanicis: Quidam *Anthemida, Leucanthemon, Chrysocalida, Malobathron, Florem campestrem* &c. appellant. Folia artemisiae laciniosa ex viridi luteola, odore gravi; flores in medio melini, exterioribus candidis: Locus rudrata.

4. *Chrysanthemo*, quod & ὀφθαλμὸς, flores lutei aureo fulgore splendentes, oculique imitantur orbem.

4. *Buphthalmum*, βεφθαλμοι cum Parthenio ferè idem, nisi quòd flos major, & boum oculis similis: Folia fœniculi.

5. *Chamamelum*, χαμαίμελοι, ἀνθεμόν, ἀνθεμὶς, *Chamomilla*, mali odorem habet; λευκάνθεμον cui flores in medio aurei, orbiculatò ambitù candidi: χρυσάνθεμον, cui melini; ὑγρίανθεμον cui purpurei. *Vulgarè*, quod primum Dioscoridis, folia tenuia, odore suavi; flores in ambitu albi; umbo apicellis luteis constat. Dicitur Græcis

ἀνθεμὶς

Αἰθέρις, μελάιθεροι, καλλιὰς, διακωλία, Δοικαλί-
 λία, τερχίσκος ἡλίανθος, Ἀπώρις, Αἰθέριος,
 Εὐάθερος, Αντεμίσσιος, *Rotula Solis*, *Herba*
Superba, *Proserpina herba*, *Ovalida*,
Amolacia, *Aulitica herba*, *Ma-*
lium.

6. *Cotula*, est *Chamamelum inodo-*
rum; si foetet, foetidum, & *Parthenion*
leptophyllum Hippocratis; κυανθίς &
 κυανόβοτανη quibusdam.

II. In secundâ classe sunt *Abrota-*
num, *Artemisia*, *Ambrosia*, *Botrys*,
Absynthium.

I. *Abrotanum*, sunt qui *Abuto-*
non, *Absynthium*, *Heraclium*, *Cholo-*
peon, *Procampylon*, *Cynanchiten*, *The-*
litamnon, *Dulcem Ancona*, appellant.
 Odore jucundè gravi, æstate floret;
 flos seu corymbus aurei coloris: Va-
 cuis spontè provenit. Alfiosum ad-
 modum; sole tamen nimio læditur:
 Ubi convaluit ritu vitis fruticat. *Mas-*
farmentosus, gracilibus ramulis:
Fœmina arboris specie caudicans,
Siculum aliàs. Quæ foliis tereti-
 bus,

178 HERBAE DISCI-CORYMBI-
bus, *Chama cyparissus* Plinii est, *Cen-*
tonia aliis.

2. *Artemisia*, Ἀρτεμισία, *Artemisia*
inventum πολύκλων, τοξίσις, ἰφροσία,
σόχισα, ἀνακτόριον, λεία, λυκοφρυξίμα ἀνδράων
βασιλικοὶ λάχανοι, χαλσιλοχία, τοξότις, λύσας
καὶ λύας, ξαθισίη, θεόσις, γόνι, ἡφαίστος, τοξά-
βολοι, αἶμα κροῖς, ὑπέρ, & παρθέις à Græ-
cis; à Latinis *Canaparia*, *Olus Re-*
gium, *Herba regia*, *Rapium*, *Sirium*,
Pythagora Pexasis, aliis *Valentia*, *Bri-*
cium, *Bemastrum*, *Amarantium*,
Amantina, *Ambrosia* &c. vocatur.
Absynthii modò fruticosa est, ma-
joribus foliis pingvibusque: Flores
candidi, graveolentes. Est πολύκλων,
& Μονόκλων, & πολὺ πέρμα.

3. *Ambrosia*, Deorum quasi βρῶμα,
eximia fragrantia gratiâ; *Hippocra-*
tis Conyza quibusdam. *Maritima*
virgulta subhirsuta rubentia: folia
lanuginosa albicant, & sive olent;
spica ex corymbis; echini post hos
parvi muricati.

4. *Botrys*, βότρυς, *Cappadocibus*
Am-

Ambrosia, aliis *Artemisia*, semen ramulis racematim adnatum habet. *Vulgari* flosculi numerosissimi vitium botros æmulantes, qui expansi ex minutissimis ochreis fibris compositi conspiciuntur.

5. *Absynthium*, ἀψίνθιον, Καθὼ vel Καρύκερι, intensæ amaritudinis est. *Pontico* seu *Romano* folium & flos minor, odor ferè aromaticus. *Marino* seu *Seriphio* sarmenta exigua, semina pauca, natales in Tapholiri Ægypti. *Santonicum* in Santonibus provenit; semen sanctum, Zine, & Zedcarie, *sementina* vocatur. Est & insipidum & inodorum.

III. Classi tertia debentur *Helichrysum*, *Conyza*, *Aster Atticus*, *Triposium*, & *Alisma*, seu *Damassoniū*.

1. *Helichrysum* (quod ἐλίζευσον, ἡλίζευσον, ἐλεϊόχρυσος, χρυ-άνθειμος, αὐράρεθον, *Heliochrysum*, *Elichrysum*, *Aurelia*, *Coma aurea*, *flos aureus*) provenit in palustribus; folia ferè Abrotani. Ad Solis repercussum aureæ lucis in or-

H. 6. boni

hem veluti dependentes corymbi,
qui nunquam marcescunt; qua de
causa Deos coronant illi. Orientale
est fortè *Chrysocome* Dioscor. & Plin-
nii, cui & *Chrysitis*, quæ palmi altitu-
dine est, comantibus fulgore auri
corymbis; in petrosis opacisque
nascens: Sunt qui *Chrysospermum*,
Dapsin, *Jovis barbam*, & *Arcophthal-*
mon, quasi urfi oculum vocent.

2. *Conyza* (κοῦζα, κύζο, Plinio ali-
quando *Cunila*, & *Cunilago*, aliis *Pu-*
licaria, vel potius *Culinaria*) pulve-
ris quasi glutine obseritur; caninus
odor, inde κυνοζηματῆτις. *Mari*, quæ
Baccharis, μεγάλη, πλατύφυλλον, & ramo-
sior, folium imbricatum seu cri-
spum, flos quoque magis splendet;
stramenta imbricum vice adfecta.
Femina, quæ λεπτόφλοιος, tenuius, con-
strictius, & angustius, hinc ἄφρονος
odor acutior: Affinis *Amellus*
Virgilii.

3. *Aster Atticus*, ἀστὴρ Ἀττικός, qui-
busdam *Bubonium*, *Asteriscon*, ἀλίσκιον,
herba

herba inguinalis, *Hyophthalmon* vocatur: Cauliculus foliolis duobus aut tribus oblongis; in cacumine, capitula stellæ modò radiata. *Luteus* foliolis ad florem rigidis, *Oculus Christi* dicitur.

4. *Tripolium*, *τεσπόλειον*, ter de die florem mutare in colore dicitur, ita ut manè candidus, meridie purpureus, serò puniceus conspiciatur: Sed revera purpurei cæruleive sunt, & in pappos evanescent; tres unò die occurrere posse, vix dubium.

5. *Alisma*, nonnulli *Αλκίαν*, *Δαμασκόωνιον*, *Ἀκυρεγί*, & *λύρεγν* vocant: capitula thyrsi specie: Flores tenues, subpallidi; folium uni laciniosum & angustum, alteri majus.

6. *Virga aurea*, quibusdam *Solidago*, & *Consolida*, *Panax Chironium* Theophrasti & Plinii, *Panax Pharnacium*, & *Panax Chironium* foliò lappathi, *Cuniculago* Plinii *Panaces* dictum, *Leucographis* deniqve ejusdem audit. Folia aliquando maculata,

H 7

formâ

182 HERBAE DISCI-CORYMBI-
formâ virgæ; flos coloris lutei. Vi-
res consolidare vulnera. Majoris
nomen *Doria*.

IV. Classe quartâ sunt *Anemone*,
Pulsatilla, *Adonis*, quibus *Ranunculos*
addemus.

1. *Anemones*, seu *Herba venti* (cu-
jus flos se nunquam nisi flante ventô
aperit) duo genera: *Sylvestris* pri-
ma, altera in cultis nascens; utraq;
sabulosis, pluresque hujus species.
Aut enim puniceum florem habet,
aut purpureum, aut lacteum: Pa-
paveris hic, & in medio capitula. In-
ter Coronarias olim.

2. *Pulsatilla* (quæ *anemones* alte-
rum genus, *Limonia*, & *Leimonion*,
Plinio, *Phenion*, *Fremium* Gazæ) se-
minum tremuli pappi, levissimô fla-
tû huc atque illuc agitantur; hinc
& *deiragon*. *Purpurea* flos foris hirsu-
tus, intus glaber, in medio rotun-
dum capitulum, apicibus & fibris
luteis cinctum; cui delapso, como-
sum

sum flaminum holoseriicorum mol-
litie, argentei coloris succedit.

3. *Adonidis flos*, ratione capituli
cum Ranunculis convenit; & quia
flammei igneiq̃ue est coloris, φλώξ
Græcis dicitur. *Hortensis*, flore mi-
nore atro rubente, quibusdam *Eran-*
themum, & *Adonium*.

4. *Ranunculo* (qui βαρεῖχοι, σέλινοι
ἀγροί, seu *Apium agreste*, & in limiti-
bus humidis opacisq̃ue nascitur ho-
spes ranarum) quatuor genera.
Unum pingvioribus, quàm coriandri
foliis, ad latitudinem *Malvæ* acce-
dentibus, caule albō gracili. *Alie-*
rum foliosius, pluribus incisuris.
Tertium minimum, flore aureō, gra-
vi odore. *Quartum* simile huic, flore
luteō. Omnibus vis caustica.

CAPUT XII.

HERBÆ CORONA-
RIÆ, ET SIMILES.

Herbas *Coronarias* vocamus, qua-
rum vel olim vel nunc in coro-
nis

nis usus, quanquam & superius quorundam meminimus cum similibus; tam odoratas, quam inodoras, sive illae sint galeatae, spicatae, calcitriformes, verticillatae, campaniformes, sive alterius speciei; continenturque sex Classibus. *Consolidans* regalem cum sociis ad filiquatas retulimus.

I. Primâ Classe reponitur *Viola Martia*, *Leucojum non bulbosum*, *Viola matronalis*, *Viola lunaria*, *Lychnis*, & *Saponaria*.

1. *Viola Martia* (ἰὼν πορφύρεα, ἰὼν μέλαν, μελάνιον, & inter Dioscoridis spuria δασυπόδιον, πελακῆιον ἄγχιον, κυβέλιον, τετιάλην) nigricantis est purpurea, latioreque & carnosâ foliis statim à radice exit. *Tricolor* φλὸξ fortè, καὶ φλέγιον Theophrasti; aliis *Pensea*, *Jacea tricolor*, & *Herba Trinitatis* vocatur: Floret Martiis; Januariis mense nonnunquam.

2. *Leucojum non bulbosum* Diosc. *Viola alba*, *florum prima* ver nuncian-

ciantium; tepidioribus verò locis etiam hyeme emicat: Cinericia & cana folia ostendit; florem cœruleum, album, purpureum, luteum, quod *μύλινος*, *Keiri*, & *Cheiri*. *Tusculana*, quæ & marina, minùs odorata est. *Calathiana*, quæ autumnî munus, folium minutum, forma calathi.

3. *Viola Matronalis*, Plin. *Hesperis*, à Matronis in hortis colitur, noctuq; magis olet; folia acris & calida: In flore albedo cum maculis purpureis nonnunquam confunditur.

4. *Viola lunaria* siliquæ latæ, planæ, & propemodum rotundæ, lunam plenam adumbrant, & per siccitatem splendent. Major siliquâ longâ nonnullis *Bulbonaca* & *Raphanitis* audit: Folium latum, asperum & crenatum.

5. *Lychnis*, *λύχνις*, *ἀλάττω*, *ἀκυλῶνος*, *βαλάνου*, *lucerna*, *genicularis*, & *vallaria* dicitur. *Coronaria* flos violæ albæ, sed purpureus. *Sylvestris* sativæ omni

ex

ex parte similis. *Segetum major* quæ est *Nigellastrum*: Quæ rubra foliis perfoliatæ, *Thamecnemon*, *Vaccaria*, *Glastum*, & *Myagrum* audit. Viscosa rubra, *Muscipula*; cui calix ventricosus, flore muscoso *ἄγανόςφειλος* & *Ορίτες*. Sociæ fortè *πρόδος*. *Silene*, *Jovis flos*, & *ἀνθεμον φινῶδες* Theophrasti, *Melandryum* & *Condurdum* Plinii; quarum hæc herba solstitialis flore rubro, illa in segete ac pratis, flore albo, odorata.

6. *Saponaria* (quæ *σεβίον*, *Lanaria* & *Radicula*) floret æstate grata aspectu, verum sine odore, spinosa, & caule lanuginoso: Succus saponis vicem lavandis pannis præbet fullo-nibus, multum candore mollitieque conferens.

II. *Secunda Classis* continet *Caryophylleos flores*, (*Armerios* Galli appellant) quibus à *Caryophyllorum* odore nomen; hi que varii coloris, *altiles silvestres*, *simplices*, *plenò flore*, *proliferi* & *barbati*, *laciniati*, *saxati-*
les, &c.

les. &c. Fortè Διὸς ἄνθος Theophrasti.
Abblandiuntur iis *Cantabrica*, à Can-
tabris in Hispānia inventa, caule
junceò pedali, in quo flosculi oblon-
gi velut calathi: Nascitur ubique.
Betonica, seu *Vetonica* altera Diosco-
ridis, *Herba Tunica*, & *Sarxisfragon*
Galenī.

III. Classe tertiā dabimus *Antir-
rhinum*, *Linariam*, *Linum*, *Polygalam*,
Onobrychin, *Glaucen*, *Stachadem A-
rabicam*, *Lavendulam*, & *Rorem ma-
rinum*.

I. *Antirrhinum*, ἂν τέρρινον, (quod &
ἀντίρριζον, ἂν ἄρριον, βακχεῖον, λυχνίς ἄγρια, αἰ-
θυσον, πιθήκειον, κυνοκεφάλιον, *Canis cere-
brum*, *herba Siminima*, *Venusta minor*,
Opatis, *Osyritis* quibusdam vocatur)
foliò est Leucoji lutei: Flos rictum
leonis exprimit, foliò surrectò bifi-
dò, labellò antequam in lacinias di-
vidatur trifidò, fimbriā villosā; pe-
ricarpia simiæ aut vituli calvariam
mentiuntur. Cognata *Leo herba* Co-
lumellæ inter flores: *Phyteuma* Dio-
scoridis.

scoridis, seu *Orontium* Archigenis, quod icterum levat.

2. *Linaria* folia lini, in thyrsum digesti flores, quibus corniculum in postica parte, in antica Antirrhini rictus. *Scoparia*, Plinii fortè *Osyris* est, ex cujus semine (quod nigrum primò, post rubescit) seu smegmata, seu scopæ, seu κοσμηθεα, καὶ καθωπίσματα fiunt.

3. *Linum*, λίνον, nota herba omnibus, & insignis inter mortales usûs, tamque parvò semine nascitur, quod orbem terrarum ultrò citroque portat, & ventos optat in mari. *Subtile* provenit, si spissum macrò solò se veris. *Grossiore* stupâ, si pingvi & soluto. Degenerans in lolium mutatur. *Carbasus* miræ tenuitatis genus est. Ωμόλιον crudum & nondum maceratum. Λευκόλιον aquâ dealbatum.

4. *Polygala*, seu πολύγαλον lactis abundantiam facere creditur: Flos galeatus. *Vulgaris*, quæ & flos *Ambarvalis*, & *Crucis*, circa festa ambarvalia seu

lia seu Rogationum viget. Affinis
Chamaemysine quorundam.

5. *Onobrychis*, ὀνόβρυχis, quasi asini
palmes, ὀνόβρυχιαι, folia habet lentis
ferè longiora: flos puniceus. *Arven-*
sis vocatur etiam *Avicularia* Sylvii,
& *Speculum Veneris*.

6. *Glanci* (quod & ἐγγέλαντος) fo-
lium lenticulæ, flores violæ albæ
purpurei: Nascitur juxta mare, &
intermissam lactis ubertatem re-
stituit.

7. *Stachas Arabica*, σταχάς, & σταχάδα,
in Insulis Stachadibus copiosè pro-
venit; in spicas pilosis squamulis
imbricatas fastigiatur: Flosculi pur-
purei, ex quorum cacumine folia
purpureo violacea. *Cretica* habi-
tior.

8. *Lavendula*, fortè Theophrasti
ἰσχυρὸν, seu ἰσχυρόν, & *Pseudonardus* Plinii,
quibusdam *Cneorum*, sive *Cassia alba*
illius, non ignota planta est. Quia
spicata, *Stachys* dici posset.

9. *Ros-*

9. *Rosmarinus*, λιβανωδὲς τεφανοματικὴ, λιβανωτὶς, *Zea*, *Campsanema*, herba in viridariis obvia, thuris odore: Albedine aliquando asperguntur folia, quæ rorem mentiri videtur. Non faciliè fert hyemem cui rugosiora folia: Faciliùs resistit, si sæpiùs summos ramulos decerpseris.

IV. Ad quartam Classem spectant, *Hyssopus*, *Satureja*, seu *Thymbra*, *Thymum*, *Epithymum*, & *Cuscuta*, *Serpillum*, *Polium*, *Ageratum*, *Pulegium*, *Dictamnus*, *Origanum*, *Tragoriganum*, *Sampsuchus*, sive *Amaracus*, *Marum*, sive *Majorana*, *Clinopodium*, & *Acinos*, *Erinum*, *Ocymum*, sive *Basilicum*.

1. *Hyssopo* (qui Græcis ὕσσωπος, aliis *Lavæ*, & *Cassiala*) virgæ subhirsutæ in his folia lavêdulæ similia verticillatim posita: flores sæpiùs cœrulei, spicati cum labello, semen in vasculis oblongis, odor gratus. *Veteribus* in notabilem magnitudinem excre-
scebat.

2. *Satureja*

2. *Satureja*, Diosc. θύμρα, Theophr. θύμρα, aliis *Cunila* dicitur. *Virgulta* rubescentia geniculata, subhirsuta; folia foraminulis non per viis erosa: Flosculi in quatuor lacinias divisi, ex albo purpurascen-tes; fragrat, hyemis impatiens: condimenti locô adhibetur, & coi- tus marcescentes stimulat. *Montana* adnascitur *Cuscuta*, inde *Epithym- brum*. *Creticam* moderni Græci τρέβη & θύμρε vocant.

3. *Thymus* θύμϑ, θρύμνη, θρύμρα, in sacris olim, quæ accensô igne fie- bant, primum in usu, nec non con- tra animi deliquia. *Capitatus*, κεφα- λωτός (qui & μετ' ἀκόθρυμϑ, & θύρσιον) ca- put instar massucæ seu clavæ in sum- mo capitatae habet, hocque purpu- rascens. *Vulgaris* foliô tenuiore, *Pepolina* nonnullis.

4. *Epithymum*, ἐπίθυμον, thymo in- nascitur, nullâ evidente radice, cui capitula, seu corymbi, & palliola,
id est

id est pileoli, qualibus Romani in
in valetudine utebantur, à quibus
ἡρώδης ὡς τριχῆς, seu capilli filaque ex-
eunt.

5. *Cuscuta* (quæ modernis Græcis
κρόκον, nonnullis *Androsace* Diosco-
ridis, *Cadyta* Plinii, seu herba in Sy-
ria, non tantum arboribus, sed &
spinis se circumvolvens, *Podagra*
lini, *ῥιόδενδρον*) flores per capreolorum
mæandros, nullò ordine, glomerati,
rubescens albicantesve. Quia sta-
mineis claviculis herbas circumple-
ctitur, genio quoque suo eas defrau-
dat, alienæ quadræ affecula.

6. *Serpyllum* (*ἑρπύλλον*, *Polium*, *Me-
ronopum* quibusdam) serpit & radi-
catur quacunq̃ue sui parte terram
attigerit, cauliculis novas statim fi-
bras facientibus, quod de *sativo* Di-
oscoridis & *Sylvestri* Theophrasti su-
mendum est. *Sylvestre* Dioscoridis
(quod & *ῥυτίς*, *συζυγίς*, *Cicer erraticum*,
seu rusticum) stat, & *Ciceris* modò
ramulos erigit, illosq̃; conjugatos.

7. *Polio*

7. *Polio* (πόλιος Græcis) canescens lanugo: Reddit culices ubi multum fruticat; folium pulposum. *Montano* (quod & δεύτερος) capitulum in cacumine corymborum specie parvum, canis hominis simile.

8. *Ageratum*, ἀγέραιον, & herba *Julia* ferulacea est, origano similis, flore bullis aureis, qui diutissimè non marcescit; indè nomen.

9. *Pulegium* (quod γλήχαν, γλήχαν βλήχαν ἢ βλήχεθ, & πλόχαν, *Galiopsis*, *Pantagathon*, *Dimoron*, *Pulejū* & *Pulleū*) pulices incēsō flore fugat, balāti pecori tempore ejus pascuosa; demissis cauliū fibris radicatū luxuriat: Folia origani minora, sapore fervidō; florū verticili purpurascētes spicatā serie. Masculo *Leucāthi* & *Albiflori* nomina.

10. *Dictamnium* (quæ nonnullis γλήκαιάγεια, *Emballron*, *Belotoce*, *Doricidion*, *Ustilago rustica*, *Labrum Veneris*, *Artemidesium*, *Eubolion*, &c.) extrahendis sagittis cervi vel capræ monstravere, percussi eo telo, pa-

I

circinata,

fluq; herbae ejecto. *Cretico* folia ferè circinata, & tomentum canescens, odor validus, flores purpurascens tubuli formâ. *Pseudodictamnus* non ejusdem efficaciae, qui verticillatus est & inodorus, καλινιμάθεια dicitur Angvillaræ. Cognatæ, *Fraxinella*, *Natrix* Plinii, & *Tragium* Dioscoridis. *Fraxinelle* seu *Dictamno albo vulgi* folia undena ad costam ligata Fraxini more; florum ex albo purpurascens thyrso odor gravis, & granula atropurpurea. *Natrix* Plinii radix evulsa, virus hirci redolet. *Tragio* Dioscoridis folia, rami & fructus lentisco similia, odor gravis.

II. *Origanum* (ορίανον, ἀράριον He-sych. ὀρίανον Archig.) montibus gaudet, & visum exacuit. *Vulgari* folia hirsuta, aromatica; flosculi quasi in umbella carnei, partim reflexi, partim ceu labellum dimissi. *Heracleoticum* primæ dignationis, *Cunila gallinacea* Plinio: Cujus umbella veluti divisa; semine galli gallinacei delectantur. *Onitis*, seu *Onopetalium*,

& ὀφύλλον foliô asinis in pabulo gratum, hyssopo simile: Semen velut corymbi cohærentes.

12. *Tragoriganum*, seu τρυγοειγανθὸν caprarum delicia, foliô & ramulis origano aut sylvestri serpyllo simile est. Speciosius latioribus foliis; gracilius exilioribus, quod πρᾶσιον vocant, pro locorum varietate.

13. *Sampsuchum*, σάμψυχον, à Cyzicenis & Siculis ἀμάρακον, à modernis Græcis μανιτζουράνα vocatur. Herbarum ramosa, vehementer odorata, per terram repens, foliis hirsutis, quæ coronis nexilibus inferitur.

14. *Marum*, seu ὑσώβελλον, surculosa, flore origani, sed odoratiore; foliis multò candidioribus: *Majoranam* esse volunt.

15. *Clinopodium*, κλινopόδιον (quod & *Cleonicium*, *Zopyron*, *Ocymoides*) serpyllo similis, orbiculatò florum ambitù speciem pedum lecti præbet, ex intervallis Marrubii modò dispositis.

I 2

16. *Ac-*

16. *Acinus*, ἄκινος, & ἄκονος furculis est tenuibus, Ocimo similis, hirsutior tamen, & benè olens. Diversa ab hac *Aconos*, quam *Acinöen*, *Acineam*, *Epipetron*, nunquam florentem, *Achinen* & *Ghenopum* appellant, spinosa, brevis & lata, quæ spontè æquinoctiö nascitur.

17. *Erinus*, quæ Græcis *Erinæos*, ocimi est similitudine cauliculis quinis; flos candidus, semen nigrum.

18. *Ocimum*, ὄκιμος, ὄζιμον, βασιλικόν, *herbaregia*, *pabulum* celerrimè provenit, & lætiùs si cum maledictis & probris seratur; soli expositum, in serpyllum transit: Flos vel candidus, vel purpurascens, odore caryophyllorum, vel citri. Cognatum *Pycnocomon*, cui à foliorum conferta densitate nomen, ; flos ocimi.

V. Classe quinta habentur *Mentha*, *Sisymbrium*, *Calamintha*, *Melissa*, *Marrubium*, *Galeopsis*, *Urtica*, *Alysson*, *Sideritis*, *Euphrasia*, *Melampyrum*,

pyrum; Betonica, Serratula, Behen, Scrophularia, & Stachys.

1. *Mentha* (quæ κατὰ βοτάνην, *herba mala* Oppian. Schol.) nomen suavitas odoris in ἡδυοσμὸν apud Græcos mutavit, cum alioqui *Mintha*, μινθὴ diceretur; fœminarum purgationes μούδα: Semel sata diutinâ ætate durat. Æstate viret, hyeme flavescit; nec expedit tangi ferrô: Creditur conceptum impedire, quia genituram densari non patitur. *Sativa* sorymbifera, *Ovaria* Gesnero. *Crispa* verticillata est, ut pleræque. Sylvestri *Menthastri* & *Calamintha* nomen; odor magis virosus. Procerissima *Balsamita* est, aliis *Costum*. *Cattariam*, quâ catti delectantur, *Nepetam* appellant.

2. *Sisymbrium*, σισυμβριον, *Mentha aquatica*, ἑπιδιον ἄγρον, *Serpillum sylvestre*, quasi σισυμβριον, quia radice est fibris capillatâ, menthæ hortensis similitudine, sed latioribus foliis. Flos verticillatus dilutâ purpurâ rubescit,

bescit, quadrifidum calathum imitatus. Sylvestre quibusdam *Thymbraum*, & *Cardamine*.

3. *Calamintha*, καλαμίνθη, seu *utilis mentha*, nidore serpentes substrata fugat. Quæ pulegii odore est, *Nepeta* Romanis. *Montana* flores purpurascens, patulô hiatû, ex calice longo.

4. *Melissæ* (quæ μελισσόφυλλον, seu *Apiastrum*, μελισσοβότανον, μελίτλανα, *Melitis*, *Melittaum*, *Meliphylon*, *Eritbra Temele*, *Citrage*) flore adeò gaudent apes, ut scopis ejus examina facillimè contineantur, nec fugiant, si perungantur alvearia: Redolet malum Citri vulgaris.

5. *Marrubium* amari succi, & inter primas herbas commendatum. *Albura* quidam περάσιον, nonnulli *Linostrophon*, *Philopæda*, alii *Philochares*, εὐπατώριον, τριπῆδιλον, καμηλοπόδιον, κυνοπεράσιον, *Asterion*, *Ulcerariam*, *Labeoniam*, *Athyrbesiam* vocant; folia ex viridi albicantia & hirsuta: Flores bifidam

bifidam cristam furrigunt, labellō utrinque demissō. *Nigro* (quod *Cardiaca*, *Lycopus*, βαλάνη, & μέγα πέραιον) folia *Melissæ atrovirentia*, rugosa, foetida: Flores *Lamii rubri*. *Palustre* glabrum, Gesnero *Lancea Christi*.

6. *Galeopsidi* (quæ & γαλιόψις, γαλιόβδολον, *Galephos*, *Lamium*, *Urtica mortua*, *Urtica labeo*) flores purpurascens galeati, mustelæque faciem & rictum exprimunt: Tota caule & foliis urticæ similis; innoxia tamen illa, & dūm teruntur, gravem odorem reddunt. Albâ lineâ notata, *Milzadekka* vulgò, fortè *Leucas* Dioscoridis. *Peregrina Scutellaria* & *Cassida* nomine venit.

7. *Urtica*, ἀκαλόφη, κνίδη, herba nota, acetabulis in flore purpuream lanuginem fundentibus, quæ pruritus & pustulas igni similes excitat. Quæ acrior, in sylvestri, *Canina*, caule mordaci, fimbriatis foliis: Quæ odorem fundit, *Herulanea*. Aculeata quæ fatua.

I 4

8. *Alys-*

8. *Alysson*, ἄλυσσον, herba Marrubio similis, orbes in surculorum summitatibus spinosos habens: Flos ad cœruleum vergit; demorſos à cane rabido juvat. *Dioscoridis* foliis est rotundis, & fructû duplicium scutulorum effigie.

9. *Sideritis*, σιδεῖτις, ferruminatrix, vulnera (imprimis quæ ferrô facta) conglutinat. *Heraclea* foliis est Marrubii, & in locis, sub quibus petrae, nascitur. *Crateva* Coriandro similibus. Hirsuta procumbens, *Herba Judaica* dicitur: Erecta, *Tetrahitis*. Affinis, *Ladanum segetum* Plinii,

10. *Euphrasia*, (quæ & ἐυφρασίη, *Ocularis*, *Ocularia*, *Ophthalmica*, *Oculorum lumen*, ὀφθαλμοδουλία, *Luminella*) à duobus plus minùs seculis inventa, oculos, caliginem discutiendo, deletat: Flosculi lactei, purpurantibus striis picti, aspersâ flavedine, labellô in tres lacinias divisô. Pratenſis rubra *Odontites* vocatur.

II. Me-

11. *Melampyrum*, μελάμπυρον, *Triticum nigrum*, ex tritici mutatione nasci creditur: Est & purpurascens comâ, & cœruleâ. *Bæoticum* lanugine aspergitur.

12. *Betonica* (quæ κίερον, à remedior. copia & varietate, ψυχότροπον, quia frigidis locis & vallibus gaudet, λεγέται βοτάνη, καρχολύκειον, ἰερὰ βοτάνη, *Veronica*, *Rosmarinus*, *Serratula*) *Veronæ* in Hispania invenerunt: Folia quercus cujusdam similia, crebris & tortuosis venis in rugas contracta, comâ ex floribus in rufo modicè purpurascens. Laudatissima ante cunctas, tantumque gloriæ habet, ut domus (in qua sata sit) tutâ existimetur à piaculis omnibus.

13. *Serratule* folia argutò spinularum initium agmine ferrata, extremis sulculis, capitula crebra, squamosa, attrorubentia insident, è quibus flores carnei vel purpurei coloris.

14. *Behen*

14. *Behen* tam album quam rubrum, affinis est & capitulô squamosô luteô & flore serratulæ.

15. *Scrophularia* (quæ & *Mille-morbia*, *Ficaria*, *Ferraria*, sive *Castangula*) radix est nodosa, foetida, & scrophulis remedium. Est & non foetida, & quæ *ruta canina* dicitur. Affinis *Climenos* Plinii, à Rege appellata, hederæ foliis, ramosa, articulis præcincta, odore gravi. *Chrysippea* ejusdem, ab inventore nomen habens.

16. *Stachys*, *séxus*, verticillatô florum ambitû, & orbiculis spicarum caules eicientibus coronatur; Marubii similitudinem habet, longioribus foliis pluribusque & odoris jucundi, colorisque in luteum inclinati: Pellit menstrua.

VI. Classe sextâ habentur, *Salvia*, *Horminum*, *Verbascum*, *Blattaria*, *Æthiopis*, *Verbasculum*, seu *Primula Veris*, *Sanicula Alpina*, seu *Auricula Ursi*, *Digitalis*, *Ephemerum*,

I. *Salvia*

1. *Salvia* (aliis *Corsalvium*, σαλβία) multis, sed fecunditati imprimis salutaris, hinc *herba sacra* Agrippæ. *Majori* (quæ fortè Theophrasti σφακός) folia ex arenti & cinereo squalore semper retorrída, quæque attritorum ex lana vestimentorum scabritiem referunt, à Cisti foliis non abludentia; inde ἐλαίσφακον, κρόσιον, & *Cission* vel *Cisthion* vocatur: Quia tusfientibus prodest, βήχιος; quia cervis placet, ἐλαφόβοσκον. Flores in spicam digeruntur cucullô hirsutô Est & *auriculata*, & *Absinthites*, flore rubente, & *Baccifera*, quæ Græca, Cretica, & φλασκομυλία.

2. *Horminum* (ὄρμιον, *Gazæ Geminalis*, Æg. ὄρμιον) Venerem stimulat. *Sativo* folium marrubii hirsutum, circa caulem eminentiæ siliquis similes; semen cuminaceum. *Sclarea*, & *Gallitrichum* dictum (aliis Plinii *scopa regia*, *Alectrophos*, *scordium* alterum ejusdem, *Baccharis* Dioscoridis) vehementer olet: Semina ex

striatis & glutinosis pyxidulis quaternaria, alterâ facie gibbosa, angulosa alterâ, lubrici litoris. Luteum glutinosum, *Colus Jovis* quibusdam.

3. *Verbascum*, φλόμιον, φλόμις, φλομίτις, si sylvestre virgas habet ξυλώδεις, folia salviae similia, flos luteus, verticillatô circa virgas ambitû, χειροποιήτης. Est & *Angerathi* dictum. *Mas latifolium luteum*, quia densâ lanugine obtegitur, vocatur *Thapsus barbatus*, & *Lanaria*: Quia funalibus caule inservit, *Candelaria*, & *Candela regis*. *Lychnitis*, seu *Thryallis* foliis ad lucernarum lumina aptum est. *Creticum* laciniatum Bellus *Arcturum* *Creticum* appellat. Datur & *crispum* sinuatum, *ramosum*, *pulverulentum*, &c.

4. *Blattaria* similis *verbascum*, quæ sæpè fallit pro ea capta, foliis minùs candidis, cauliculis pluribus, flore luteo; undè *Chrysogonum* dixeris: Abiecta blattas in se contrahit. At
Chry-

Chryfogono Dioscoridis folia quercus, flos verbasco coronario par.

5. *Æthiopia, æthiopis*, ex *Æthiopia* eximia venit; fuliginosa, & velut cinere aspersa: Folia verbasco similia, multa, hirsuta; radici sicca cornu durities. Amnes & stagna ejus contactu siccare, tactu clausa omnia aperiri, somnium.

6. *Verbasculum*, seu *Primula Veris*, *φλωκίδης*, primò vere floret. *Prætenfis* odorata quæ est, flores simplices septenos ad summum duodenos ex oblongis calycibus gerit: *Dodecatheon* Plinii. Est & flore multiplici, tam hortensis, quàm sylvestris.

7. *Sanicula Alpina* seu *Auricula Urſi* vis sanandi vulnera: Folia auriculæ Urſi figurâ. *Columna Alpinam luteam* *Alisma* seu *Damaſonium* Dioscoridis & Plinii facit, *Alceamque* nuncupari: Floret in Alpium jugis, etiam sub ipsa nive, & concamerata ejusdem indurata crusta. *Montana latifolia*, cui, in cacumine calyx, ex

quo plures pediculi, singulis flos unus, *Cortusa* nomen: *Montana* flore calcari donatô, *Pingvicula*, vel *Liparis*, *Cucullata*, *Crias* *Apuley*, *Ionocygn*, seu *viola humida* aut palustris.

8. *Digitalis* floribus digitale refert. *Purpurea* foliô asperô: flos nigris punctulis insignitur, ruber, incarnatus, intus punctatus: Aliquando flores in rotundam spicam, in gyrum coli effigie, in summo dispositi rufescunt, ex luteo intus guttis purpureis asperis.

9. *Ephemero*, quæ *ἑλὶς ἀγρία*, caulis & folia lilii, flos cœruleus, amarus; semen supervacuum: Unô die aut non multô plus durat.

CAPUT XIII.

HERBÆ UMBELLIFERÆ, CUM CONGENERIBUS.

Herbæ *Umbelliferae* ferunt flores umbellatim, seu quasi in umbellis;

lis; folia plerisque ferulacea: Sunt-
que quatuor Classium.

I. Prima Classe continentur *Cu-
minum, Fœniculum, Anethum, Meum,
Pyrethrum, Ferula, Thapsia, Turpe-
thum, Peucedanum, Daucus, Pastina-
ca angustifolia, Gingidium, Chærefo-
lium, Scandix, Cancalis, Apium, Si-
son, & Sion.*

I. *Cumino* (κύνυς) semen nudum
& *yegeuádñ*, canaliculatū; *domesticum*
intellige, quod fœcundū sub arbo-
ris umbra libentiùs acquiescit, nec
effodi sed evelli optat: *Sylvestri* pu-
fillum & acerosum; ejusque alterum
genus, quod (*Rusticum* vocatur) è
singulis floribus erecta sursum cor-
nicula promit. *Ethiopicum* (quod
Hippocrati *regium*, Cassio Basso
Carnabadium, quibusdam *Anni*)
dulce est: *Galaticum* acre ac vilius.
Est & capitulis *globosis* in insula *Le-
mmo*; *Lago Chimeni*, seu leporis cu-
bile incolis.

2. *Fœni-*

2. *Fœniculum* (μάραθος, μάραθος, μάραθος, μαλατρόςπερμον, ἵκρεα) nobilitavere serpentes, gustatu senectam exuendo, oculorumque aciem succo ejus reficiendo; unde intellectum est hominum quoque caliginem præcipuè relevari: Reddit satum magno cum fœnore semen. *Hippomarathrum*, *Gaza Equisolium*, à magnitudine ita dicitur, & silvestre est, atque duorum generum. *Myrrhineum*, quia myrrham olet, & *Hipposelinum* *Theophrasti* *Nicandri* scholiastæ, quia hujus radix lachrymam myrrhæ similem fundit. Dulce rotundius *Romanum* est, & *Florentinum*, quod tertiò annò in commune transit: In rotunditate oblongum *Bononiense*, & dulcissimum; laudatissimum in Iberia è lachrymis.

3. *Anethum* (*Anicetum*, *Polgidon* *Ægin.* *Enemion*, *Herba Tolosana*) fœniculo persimile est, caule fistulosò striatò, flores lutei in umbella: Citò crescit,

crescit, & appetentiam excitat; cau-
les ἀνηθόξυλα.

4. *Meum* (Μεν, μέιον) Anetho
compar, & non nisi à Medicis olim
in Italia, & iis admodum paucis, se-
rebatur. *Athamanticum* nobilius
ab Athamante Rege inventum, vel
quod in monte Phiotidis Thessaliæ
Athamanthe crescit. Quod foliis
anethi est, *Tordylium* Cordo, aliis
Radix Ursina.

5. *Pyrethro* (quod πύρεθρον, Romanis
Salivaris) radix fervoris ignei, um-
bella τερχοειδής: Elicit salivam man-
sum. *Officinarum*, flore est Bellidis.

6. *Ferula* calidis nascitur locis,
atque trans maria, geniculatis no-
data scapis: Nulli fruticum levitas
major; ob id gestatu facilior, bacu-
lorum usum senectuti præbet. Ger-
men olim in Italia cibus: Conditur
quippe, duratque in urceis vel anni
spatiò. Νάρθηξ dicta assurgit in altitu-
dinem. *Narthecia* (ναρθήκιον, *ferulago*)
semper humilis est. Ex his *Corymbis*,
quæ

quæ in caulem assurgere permissa, ut corymbi, racemi, seu umbellæ nascentes condituræ inservirent.

7. *Thapsia* (Θάψια) in Thapso insula primum inventa est; naturæ ferulæ similis, inani caule, nec excedente baculi longitudinem, foliis fœniculi: Radix incisa lacte madet, fodientibusque etiam nocet; si minima aura aspirat, intumescunt corpora, faciemque invadunt ignes sacri. Quidam *Hypopion*, *Pancranon*, *Scammonion*, *Thelypterida*, & ferulam sylvestrem vocant. Foliis libanotidis foetidissima, Clusio est *Tuero*.

8. *Turpetum* (vulgò *Turbith*) turbat violenter corpus. *Arabicum* radix est herbæ folia, ferulæ minora ferentis, & quæ succo lacteo turgent: Hinc alii *Pityusæ*, alii *Alypi*, quidam *Tripolii*, radicem voluere. *Indico* folia & flores Altheæ similia; caulis juxta radicem gummosus. *Pseudo-turpetum* ex Gargano Apuliæ adfertur.

9. *Pen-*

9. *Peucedanum* (πευκέδαρον, *Pinaſtellum*, *Sataria herba*, *Agriophyllon*) folia pino ſimilia gerit. Caulis tenuis, longus, fœniculo ſimilis, juxta terram folioſus: Radix ſuccoſa, & gravis odoris. Laudatiſſimum in Arcadia, mox Samothrace. Germanicum, fœniculum porcinum ſeu ſuarium, & cauda porcina vocatur.

10. *Daucus* (δαῦκος, δαῦζος, *Daucum*, & *Daucium*) flatus diſcutiendo tormina ſedat. *Cretenſi* fœniculi ſimilitudo, folia candidiora, minora & hirsuta. *Alteri* folia coriandri, capita rotunda. *Tertium* genus ſtaphylino ſimile, quod *paſtinacam erraticam* appellant. Omnia hyeme & æſtate intacta quadrupedi, niſi poſt abortus. Eſt & *Tiburtinus*, *petrae glaucifolius*, *coriophyllus*, *cyaneus*, *coniophyllus*, &c.

11. *Paſtinaca*, παſτῖλη, ab uvæ nigricantis colore nomen ſortitur; paſtinum unicâ furcâ refert. *Sylveſtri* (quæ nonnullis Theophraſti δαῦκος, aliis

aliis καὶ ὠτα, ἀσφυλίν, κέρα, seu cornu
 fingens, *phyltron*, *Cera* (seu *Cara*) cau-
 les & folia hirsuta, in umbellæ can-
 didæ medio, exiguum quid purpurei
 coloris. Tenuis Dioscoridis est *Dau-*
cus officinarum: Hirsuta fructû echi-
 natô λευσιόκαυλον Thalii. Tenuifolia
 sativa radice luteâ vel alba, *Daucus*
domesticus Galeni: Radice atro ru-
 bente, acetariis dicata.

12. *Gingidium* (aliis *Lepidium*, *Vis-*
naga, *Hippuris*, *Turicta*, *Visacutum*)
 staphylino simillimum, sed tenuius
 & amarius: Syria in hortis opero-
 sissima olim ferebat. Crudum, co-
 ctum, & sale asservatum editur.

13. *Charephyllo* (quod & *Charefo-*
lium, Plinii fortè *Carephyllum*, quod
Paderota vocant, vel *Anthriscus*,
 Theophrasti ἰ. θασικόν, Dioscoridis
 ὄρεοσέλιον, folia aversâ parte hirsuta,
 nonnihil subindè rubentia: Flores
 in umbella quinque foliis cordatis
 constant. Affinis *Perchepiere*, seu
Saxifragia Anglorum.

14. *Scam-*

14. *Scandix* olus silvestre, plebis
cibus & quotidianum pulmentum.
Cui semen rostratum, vocatur *Pecten*
Veneris, herba *Scanaria*, *Acus pastoris*,
Acula, (quia semen magnæ acui si-
mile) ἀγριοκάντζικα, flores albi, emican-
tes, summam ab eodem capitello
complures, acuminatis rostellis, in-
ter se disjunctis, quæ pectines (qui-
bus linum mulieres concinnant) re-
ferunt. Τζιλιμοϊδία, *Anisomarathrum*
Apulum, κάντζικα, σκανδικί, est scandix
Cretica minor, purgamentum vulvæ,
quia Venerem excitat.

15. *Caucalis*, καυκαλὶς, *Pes gallinaceus*
seu *pulli*, est inter spontè nascentia,
quibus pleræque gentium utuntur
in cibus, maximeque Ægyptus: fo-
lium fœniculi, hirsutum, flos candi-
dus, cordi utilis: Est & cui semen
nodosum, echinatum. Arvensis echi-
nata magnò flore quibusdam *Lap-
pula Canaria* Plinii. *Daucus* ἀκανθό-
καρπῶ, *Echinophora* ἀνθόκαρπῶ: lappæ
sunt

214 HERBAE UMBELLIFERAE,
sunt longæ, magnæ, echinata & sul-
cata.

16. *Apium*, σέλιον, varium est. *Horten-
tense* κηπαῖον, *Petroselinum* vulgò, *mae*
Plinio, cui proprium quod colorem
mutat, rami largis portionibus per
jura innatant, & in condimentis pe-
culiarem habent gratiam, *Crispum*
culturâ evadit: acervatim satum
melius provenit. *Helioselinon*, Ελειοσέ-
λιον (quod & *paludarium*, *pedinon*,
hydroselinum, *apium rusticum*, *apium*
Officinarum) sativò grandius, molli
foliò, nascitur in lacunis, vis priva-
ta contra araneas. ὄρεοσέλιον in mon-
tosis provenit, capitula (κλωνάριον, κε-
φάριον) in summò papaveri similia, se-
men acre, cumino: foliò cicutæ, non-
nullis *Multibona*, *Macedonicū* (*Petro-
selinum Macedonicum* & *Estreaticum*)
in Macedonia prodit, præruptis lo-
cis, semine acris & aromaticò, quod
tomentò albicante obductum est.
Hypselinum (ἵπποσέλιον, ἄγριοσέλιον,
aliis γείοφοι σμύριον, οὐκ αὖτε) majus
&

& candidius sativô, caulis scripturis veluti notatus, coma ceu libanotidis florum plena, in corymbo scogitur antequam deflorescat. *Petroselinum Cilicium*, plurimum in Amanô monte gignitur, odore Myrrhæ. Hinc σμύρνιον, & quidem κατ' ἰξοχήν, σμυροβοτάνιον, σμύρνα τραγῳδίταις, dicitur. Lacteo succo turgens *Olsenichium* Cordo; *Thysselinum* fortè Plinii. *Buselinum* differt brevitate caulis sativo, & & radicis colore rufo. *Macero* est *Petroselinum Alexandrinum*, antiquorum *Hipposelinum*.

17. *Sison*, (σίσαν, *Sinnus*, *Sinnon*, *Sinon*, *Amomum Officinarium*) exiguum, fuscum, & striatum semen est, & in Syriâ nascitur, apio simile, ferventis gustûs.

18. *Sion Dioscoridis* est frutex rectus, pingvis, foliis hipposelino similibus, sed minoribus & aromatici odoris. Nascitur in aquis ab iisque præterlabentibus succutitur, quod τήνην est, *Grateva Sio* folia rotunda; multò

multò quam mentæ majora, nigra,
& ad erucam accedentia, foliis ob-
longis, *Laver* vocant.

I I. *Classi secunda* assignantur,
Elaphoboscum, *Sisarum*, *Angelica*,
Imperatoria, *Laserpitium*, *Panax*,
Spondylium, *Libanotis*, *Carvi*, *Corian-*
drum, *Anisum*, *Ammi*, *Pimpinella*,
Myrrhis, *Cicuta*, *Cicutaria*, *Seseli*, *Li-*
gusticum, *Bulbocastanum*, *Oenanthe*
seu *Filipendula*, *Pedicularis* seu *Fistu-*
laria, & *Barba Capræ*.

1. *Elaphoboscô* (quod & *Pastinaca*
latifolia) pascuntur cervi, & serpen-
tibus resistunt. *Sativæ* flores lutei,
qui quinque foliolis reflexis umbi-
licum medium viridantem circum-
ambientibus constant, semen folia-
ceum. *Sylvestris*, *Baucia Officinarium*,
aliis *Branea leonina*.

2. *Sisarum*, (*Sifer*, nonnullis *Pasti-*
naca latifolia) Tiberius Princeps no-
bilitavit, flagitans omnibus annis
à Germaniâ, cui ad Geldaibam ge-
nerositas præcipua. Inest longitu-
dine

dine nervus, qui decoctis extrahitur, amaritudinis tamen magnâ parte relictâ.

3. *Angelicam* (quæ & *Spiritu Sancti radix*) ad Smyrnum quidam, alii ad Lasepitium referunt. Folia è vulgis prodeunt, convoluta in pilam quasi, ubi se explicaverunt, multô gibbô extuberant. Umbellæ antequam enascantur instar utriculi tumidæ; ruptô, erumpunt, quandâ conferti racemi speciem referentes. Ex radice quæ odorata & acris, flavus liquor. *Bohemica* minor & nigricans tardius corrumpitur. *Erratica* dicta (vocata etiam *Angelica vitium*, *Herba Gerardi*, *Corchorus* & *Egopodium*) semel plantata restibili proventu luxuriat. Aquaticæ *Archangelica* nomen.

4. *Imperatoria* ob raras facultates vocabulum, & media quasi inter *Panax* & *Lasepitium* natura. *Majori* (quæ, *Syruthium*, *Ostrutium*, *Astrantia*,

K

&

& *Magistrantia*) radix carne albâ,
lingvâ vehementer vellicans.

5. *Laserpitium*, σίλφιον, καυλός, autoritate clarissimum in Cyrenaica regione repertum. Radix multa & crassa, σίλφιοι vocant, aliis μαγύδαρις. Caulis (qui nonnullis μάσπετον) ferulaceus, folia apio maximè similia, Haud paucis *Maspetum*, semen foliaceum, φύλλον dictum. Succus (qui *Lasar*, λάσαρ, λάσαρον, λασάριοι) duobus modis capiebatur, è radice atque caule, & hæc duo erant nomina ῥίζας & καυλίας, vilior ille ac putrescens. *Medicus* deterior & virosi odoris. *Cyrenaeus* blandissimè, & qui madorem totò corpore ciet.

6. *Panax* (πάναξ, πανάκη, πάνακι) ipsò nomine omnium morborum remedia promittit. *Syriacum* cui flos ferrior, fundit succum, qui *Opopanax*, & ex semine in eo invento nata planta, ab Heracleo diversa. *Chironium* (*Chironia* schol. Nicandri *Centaureum*) ab inventore nomen accepit;
folium

folium in *Theophrasti* Lapatho simile, majus tamen & hirsutius. Fortè *Helenium* in *Dioscoridis*, amaraco; Flos utrinque aureus. *Aesculapio* quod Ἀσκληπίου, folia fœniculi sed hirsutiora, odorata; flores aurei, odoris anethini; radici cortex salsus. *Herculeum*, Ἡράκλειος, ab Hercule inventum, *Herculeum* morbum debellat, folia ficûs vel cucumeris. Succus *Opopanax* excisô caule messibus radice in autumno excipitur. Est apud Plinium & *Bucolicum*, quod è Macedonia affertur, armentariis spontè erumpentem succum excipientibus.

7. *Sphondylium*, σφονδύλιος, foliis est platani, semen candidum, acerosum & grave olens. Vulgare hirsutum, nonnullis *Branca ursina*; sæpè in caulibus summo folia breviora.

8. *Libanotis*, λιβανώτις radice thuris refert odorem. *Fructifera* (quæ nonnullis ζέα & καμψάιωμα) semen incisuras inter angulos habet; hinc *Cachrys*. *Sterilis Dioscoridis* neque semen

men neque florem profert, in saxo-
sis emergens. *Theophrasti cum erica*
nascitur foliis lactucæ sylvestris ama-
ræ. Radix infernè superneq; purgat.

9. *Carui* (καρι, καρι, καρι, καρι, καρι)
& *Cuminum Ethiopicum* & *praten-*
se) gentis suæ nomine appellatur,
culinis principale, in quacunque
terra feri vult, ratione eadem, quâ
olusatrum, laudatissimum tamen
in Cariâ, proximum in Phrygiâ.

10. *Coriandri*, (quod κόριον, καριαν-
δρον, *Coliandrum*) folia & caules cimi-
ces redolent. *Minus testiculatum*
inodorum est. *Sylvestri*, quod fœti-
dissimū, semen in singulis pediculis
duplex, atq; unum alterijunctum.

11. *Anisum*, (ἄνισον, ἄνισον, γλυκάνι-
σον, *Anesum*, *Anicetum*, *Absynthium*
dulce, *Feniculum Romanum*, *Cumi-*
num dulce) majore & minore semi-
ne apud Bohemos habetur.

12. *Ammi* (quod & ἄμι, ἄμιον, &
ἄμιον, *Ammium Alexandrinum*, *Syria-*
cum, *Cuminella*, *Cyminella*, *Muriola*)
ἀμύιον

κύναινον αἰθιοπικὸν καὶ βασιλικόν quibusdam.
Plerique alterius naturæ in totum
putant, quoniam sit exilius & candi-
dus origani odore: Nostrum nigre-
feit. *Majus* cui lata folia, semen mi-
nus odoratum, *Bubonium Hippo-*
cratis nonnullis, *Bupleuron Plinii*,
(quod in sponte nascentium olerum
numero Græcis, capite anethi, lau-
datum in cibis) aliis.

13. *Pimpinella* (quæ & *Bipinella*) ve-
teribus indicta, apud recentiores,
nomen, à foliorum binis ordinibus,
pennatim sive plumatim digestis,
quæ etiam *Bipennula* & *Pampinella*
vocantur, sortita est. *Saxifragamæ*
for umbellâ candidâ, aliis *hircina*, &
Petrasindula, grana ad radicem ru-
bea quibusdam in locis profert, ad
Carmesini tincturam. *Sanguisorba*,
seu *Sorba strilla*. *Myrepso πικνιδα*, qui-
busdam *Sideritis*. 24. *Dioscoridis* flu-
xus sanguineos sistit. *Ex Minoribus*
hirsuta, fortè *Sisfitieteris Plinii*, à
convictu in Perside nominata, quia

K 3

hila-

hilarantur illâ. Eandē *Protomdiã*, qui primatum apud Reges obtineant; *Acafignetem*, quoniam secum ipsa nascitur, nec cum ullis aliis herbis, & *Dionysonymphaden*, quoniam vino m rēconveniat, vocant.

13. *Myrrhis* *μύρρις* (quam alii *Smyrrixam*, alii *Smyrniξυσam* & *Cicutariam* vocant) simillima est *Cicutæ* caule, foliô & flore, minor tantum & exilior, cibo non insuavis. *Majori* folia albis maculis respersa; semen magnum, longum, angulosum, sulcatum.

14. *Cicuta*, *κάνηρις*, vocatur & *Angynon*, *Ethusa*, *Dolia*, *Apolegusa*, *Amaurosis*, *Paralysis*, *Aphron*, *Creidion*, *Catechomenion*, *Abioton*, *Apsendes*, *Ageomoron*, *Timoron*, *πολυανώδιον*, *Dardanis*, & *κατάποξις*, à noxa nempè; venenum enim est, & publica Atheniensium pœna invisa, ad multa tamen usus non omittendi. Caulis levis & geniculatus ut calami, nigricans, in cacuminibus ramosus, folia coriandri,

dri, teneriora, gravi odoratu: floribus murium foetor, & inde capitis gravitas. *Minor* petroselino similis, est, fatua, quia minus foetida. Huc & *Cicutaria* spectat, ex cujus generibus latifolia foetidissima est. *Palustri tenuifolia* affine videtur Plinii *Phellandrium*, quod in palustribus folio apii nascitur; & *Silans*, qui cubitalis, glareosis & perennibus rivis nascitur; coquiturque ut olus acidum, seu oxylapathum.

15. *Seseli*, σίσυγλις Plinio aliquando *Sil*, quod cervæ ante partum purgantur, faciliore ita urentes utero, quadruplex est: *Massiliense*, μασσαλιενσιον; foliis fœniculi, sed crassioribus. Ferulæ folio est *siler monanum* Officinarum: *Ethiopicum* hederæ, sed minoribus & oblongis. *Peloponnesiacum* cicutæ, sed latioribus. *Tordylium* est Creticum; Plinio semen Silis, aliis herba per se, quam est *Syreon* vocarunt.

K 4

16. Li-

16. *Ligusticum*, λυβίστικον Galeno, in monte Apennino Liguria prove- nit; in colis *Panace*. Ubique svavius fativum. Radix & caulis Heracleoti- co Panaci similia. Officinæ *Seseli* ap- pellant.

17. *Bulbocastanum*, βελβοκασάτιον, ἀγριοκάστανον, ἀγριοκασανίς, *Chamaëbalanos*, *Nucula terrestris*, *Nux Opilionum*, quia iis in cibô; radicem gerit bul- bosam, Castanearum sapore. Sunt qui *Bunium*, βένιον Dioscoridis (quod nonnullis *Aton*, *Adine*, *Anemospho- ron*, Galeno *Arctium*) faciunt, cui folia Apio similia, sed tenuiora, flos anethi, semen odoratum. *Pseudobu- nium* bunii foliis est, fruticans palmi altitudine, laudatissimum in creta.

18. *Oenanthe*, ὀνάνθη, quasi flos vinosus, vel quia odore & colore non multum à vite abit, vel quia cum ea floret: quia verò idem candidus, λεύκα θοῶ audit. Radix in multa ro- tunda capitula exit, quæ velut ex filô quôdam pendent: hinc *Filipendula* nomen:

nomen: Folia staphylini. Cognatum *Plinii Molon* scapô strictô, foliis mollibus parvis, in extremâ radice caput allii: Quibusdam *Syroñ*.

19. *Pedicularis* φδιεα. devorata ingentem pediculorum copiam pecoribus creat; quia fistulis & sinuosis ulceribus proficua, *Fistulariam* vocant. *Pratensis lutea*, ἀλεκταγγλοφ & *leu Crista* *Plinii* censetur, folia gallinaece cristæ similia, ejusdemque multiplicis & densæ modô, florum congeries fastigiatur. Hæc & *Mimulus* *Plinii* nonnullis, herba in pratis pessima.

20. *Barba capra* à floribus quæ eam æmulantur dicitur. Prima, *Plinii Melandryon* censetur. Nascitur in pratis & segete, flore albô odoratô. Altera *Rhodera* Gallis, caule virgæ ficulneæ modô geniculato, foliis urticæ in mediô exalbidis, flore argenteô.

III. *Classis tertia* continet *Valerianum* & *Nardum*.

K 5

1. Valer-

1. *Valeriana* à facultatibus inditum nomen, ideò etiam *Theriaca*, Paracel. *Terdina*, dicitur. Dioscoridi est φῦλον τῆς ἀνὰ τὴν ἀγρίαν, Plinio *Cretica*, quia radices odore Nardum æmulantur, cum quâdam gravitate virosâ, caulis geniculatus in purpura albicans, in medio cavus. *Horrensi*, quæ *Phu* Dioscoridis olusatris foliò, affine *Carpesium* aromaticum quiddam plus spirans; *Ponticum* melius, post *Laërtium*. Rubrum sunt qui volunt esse *Narcissum* Virgilii & *Columellæ*, vel *Condurdum* Plinii, herba solstitialis, flore rubro, quæ suspensa in collò comprimere dicitur strumas. *Campestris inodora major*, vel fortè est *Bupleuron Hippocratis*, apud Plinium, foliis multis longisque, capite anethi, laudatum in cibis ab Hippocrate; vel *Chalceum* Plinii à foliorum colore, *Polypremum Cassiani*, *Locusta* quibusdam, & *Lactuca agnina*.

2. *Nardus*:

2. *Nardus montana*, *ναρδος ὄρηνη*, *Θυλακίτις*, & *ῥήγης* (Galenus *πυρίτης* legit) in Cilicia & Syriâ provenit, foliis Eryngii, sed non aculeatis; radice aliquando olivari, aliquando oblongâ. *Celtica*, *κελτικὴ*, *Gallica* Plinio, quæ & *ἀλιύγγια*, *Saliunca*, & *στείνη* cum radicibus in manuales fasciculos colligitur. Similis huic *Hirculus*, ab odoris gravitate nuncupatus, candidior & sine caule. Angvil. *Nardus Samphoritica*.

IV. *Classis quarta* exhibet *Millefolium* *χιλιόφυλλον*, cui à multitudine foliorum nomen. *Majori*, quod *ἀχιλλεῖον*, *ἀχιλλεύς*, *σιδισίτις* Dioscoridis, & ab inventore *Achillea*, umbella floribus candidis & aurum æmulantibus, odore multo, fortè *Tanacetum minus*. *Minori* (quod *σφατιώτης* aut *χιλιόφυλλον* *Millefolium stratiotes*) flores parvi & candidi. *Aquatico* (quod *πυριόφυλλον*) folia plurima fœniculo similia. *Lenticulatum* (quod *Lenticularia* & *Meon aquaticum*) vesicas in

exteriore foliorum parte habet sub-
virides, florem luteum galericula-
tum.

CAPUT XIV.

HERBAE CAPITA-
TÆ CUM SIMILIBUS.

H Erbae capitatae flores in capi-
telli modum ferunt, suntq; non
spinose vel spinosa.

I. Non spinosa sunt Succisa seu Morsus Diaboli, Scabiosa, Jacea, Stæbe, Cyanus, Tragopogon, Scorzone-
ra, Calcha, Helenium, & Verbena. Re-
liquas ut Doronicum, Behen album,
Centaurium majus, Bellidem &c. suis
locis invenies.

1. Succise seu Morsus Diaboli ra-
dix præmorsa apparet, quâ crassio-
res & plures fibræ coeunt, buboni-
bus & carbunculis imposita mordi-
cat. Folia extremis marginibus ru-
boris cuiusdam vestigiô tinguntur.
Est glabra, & hirsuta. Cognatæ
Pycno-

Pycnocomon Dioscoridis, & Nigina Plinii, quæ tribus foliis longis intubaceis, illita cicatrices ad colorem reducit.

2. *Scabiosa*, quæ Aëtii *ψόρα*, vel *ψόρα* quibusdam, scaber habitus, si vulgata, scabiei quæ & apostematibus medetur. Est *pratensis*, *arvensis*, tam hirsuta, flore niveo globoso, capite gemino prolifera, quam squamatis capitulis; *montana*, *capitulò globoso*, *stellata*, *arborescens* &c.

3. *Facea* scabiosæ est simillima, adeo ut nomen ejus aliquando sortiat. Capitula variant. Sunt cum squamis, vel ciliis instar propendentibus, vel pennatis, vel fibrosis vel argentea. Est & cum capite magno strobili. Affinis fortè *Hysiria Plinii*, intubo similis, sed minor & tactu asperior.

4. *Stabe*, *σάβη*, vulgaris notitiæ Dioscoridi herba: quod ipsi innasceitur *ἐν τοῖς βόσχοις*, vocant; usus in tomentis, semen & folia astringunt.

K 7

5. *Cyano*,

5. *Cyano*, flos cœruleus communiter, rarò albus; si in hortos transferas, purpureus, violaceus, imò plenus. Quia in Segetibus plerumq; nascitur, *Lychnis agria*, & *Flos frumenti* vocatur: quia folia antequam excaulescat, pedibus avicularum admodum similia, *Gruis pes*. Dioscorides *Baptiseculam*, *Athanaton*, *Acylo-nium*, *Ballarion*, *Corymbion*, *Taurion*, *Sceptrum*, *Malojon*, *Apocathemenes*, *Genicularem*, & *Bellarium*, cognominat. Columna *Papaver Heracleum* esse statuit.

6. *Tragopogoni*, quod *τραγοπόγων*, *τετραπόγων*, *κόμη*, *Barbula hirci*, è magni super caulem calycis summo proluxa erumpit lanugo, aruncos spirillos caprarum imitans; flos quãdòq; purpureus, aureus non rarò, cœlò oriẽte fatiscit, meridie recluditur, pluviam ingruente contrahitur, tandem perit & in canescentem pap-pum abit. Turget tota succo lacteo qui post horam in luteum mutatur.

7. *Scor-*

7. *Scorzonera* ab Hispanis nomen; quasi *Viperariam* aut *Serpentariam* dicas, quia contra viperarum & serpentum ictus valida. Est *latifolia* & *angustifolia*; Ultraque *Tragopogonis* genus.

8. *Caltha* aureus flos, five simplex, five plenus, inde *Cerinthe* & *Chrysanthemum* dicitur. Intortum & in circulum actum semen, inde *flos annuli*: Singulis ferè mensium Calendis florere conspicitur, inde *Calendula*. *Palustris* flore simplici, quibusdam *Farfugium*, & *Populago*. Affinis *Gromphana Plinii*, quæ alternis viridibus roseisque per caulem foliis in posca sanguinem rejicientibus medetur.

9. *Helenium*, ἡλέιον, ab Helena contra serpentes inventum, in Insula Helena laudatissimum, ἡλεῖ pulchritudine suâ multos: *Panax* forte *Chironium* Theophrasti; Dicitur & *Enula* vel *Inula Campana*, quia quæ in campis latis provenit, hortensi præ-

præfertur. *Symphytum* ab adnatis illis, quæ in radice liliorum more *συμφύτοιαι*; *Medica* à regione; *Nectararia* à dulcedine; *Orestion* ab Oreste; *Rubus* & *Verbascus Idæus*, ob similitudinem: *Terminalium* & *Cleonium* incertas ob causas. *Vulgari* folia verbasci lanuginosa, flos Buphtalmi effigie, aureus, cui squarosum capitulum subest. *Indicum maximum* dicitur *Flos solis Peruvianus*, *Herba* & *Corona solis*.

10. *Verbena* imprimis *Vulgaris*, (quæ *Verbenaca recta*) cui folia quercus similia, infernis quibus incisuris profundioribus, flos cœruleus, plurimas sortitur appellationes. Nuncupatur *ἱερὰ βοτάνη*, *Sacra herba*, quod in expiationibus ad amuleta sit perutilis. *Πεγισσέτωρ* seu *Columbaria*, & *τρυγόνιος* seu *Turturina*, quia columbis & turturibus familiaris, & quidem *ἡ 9. & recta*. *Sagminalis* quia inter sagmina primum locum habuit; *Κολάτης* & *ἁγιστέων*, quia vulnera conglutinat

tinat & firmat. *Demetrius* seu *Cerealis*, quia juxta fruges lubens nascitur. *Licina*, quia virgæ ejus virides in calathos & alia texti & implicari possunt. *Lustrago*, quia lustrationibus adhibebatur. *Militaris*, quia eâ coronati fœciales ad hostes mittebantur. *Vertipedium*, quia eâ pavimenta verrebantur. *Crista Galinacea*, quia folia ceu cristatus Galli apex incisuris divisa. *Chamelygos*, quia virgas in terram dejicit, & ad ligandum præbet. *Sideritis* seu *Ferraria*, quia ei foliorum formâ similis. *Curitis* seu *Hastaris*, quia ut hasta plurimum nobilitatis Romanæ habet. *Persephonion*, quia contra maleficia beneficiorum facit. *Philtrodetes*, quia philtro amolitur. *Petonomon* à volucrum pastu. *Tenuifolia*, *negesé-*
gem ὕψις.

II. *Capitata spinose* cum similibus sunt *Carduus*, *Carduus Cirsium* dictus, *Cnicus*, *Attractylis*, *Acarina*, sive *Acornia*, *Chamaleon* seu *Carlina*, *Acan-*
num,

nus, Silybum seu Carduus lacteus, Carduus Spherocephalus, Acanthion, Acantha seu Branca Ursina, Scolymus & Cinara, Carduus spinosissimus, Dipscus, Eryngium, Carduus stellatus, Euphorbium & Anteuphorbium, Tragacantha, Poterion, Drypis, Anonis seu Resta bovis.

1. *Carduorum* nomine herbae aculeatae veniunt. *Carduum* generatim Latini interpretantur, quod Græcis est σκάλιον. Sunt autem tam pratenses & palustres, quam arvenses seu avenarii & vinearum. Sunt & molles lappa vel Cirsii capitulô. Huc spectant, λεμώνια Theophrasti, Gazæ, Beta Sylvestris perperam aculeatis foliis. *Erisithales* Plinii, flore luteô, foliis acanthi; & *Ceanothus* Theophrasti, spina cui radix nec arundinosa, nec geniculata.

2. *Carduo* qui *Cirsium* (κίρσιον) dicitur, cauliculus tener duorum cubitorû in imo triangulo similis: Folia bovis lingvæ, in extremô aculeata,
in

in cacumine capitula purpurea, quæ in lanugines solvuntur.

3. *Cnicus* (qui & κνίκος, κνήκος) *Cnicon* à flore Croceô, vel quia mordet ac pungit. *Sativus* Officinarum *Carthamus* est à purgando; cui folia brevibus spinulis crenata, angustâ cervice ramis adhærent, capita inter folia squamata, flos croceus, rarius albidus, cujus usus *ἰς τὰ πνευματικά*, qui Græcis κρόκος & κνησάνθιον, aliis *Crocus Campestris*, & *Crocus Saracenicus*. *Sylvestris* hirsutior est sub *Cardui Benedicti* nomine, cui folia lacinata, hirsuta, spinulis armantur, flos luteus spinulis rubentibus ramosis, quas multa lanugo intercedit, obvallatur, semen in capitulis floccis appensum. *Sylvestris* spinosior *Heracantha* nonnullis. *Plinius* in *Cnici* historia, & *Cnicum* cum κίνος seu ricino, & *cnicum* utrumque confundere videtur.

4. *Attractylis* Ἀτράκτουλις & *Ardaylis*, nomen invenit, quod ex ejus scapo

scapo longô & laxi, ἀτρεκέτες fusos rusticæ mulieres cōficerent: Vel quod non secus ac colus capitata & villosa esset. Sunt qui *Cnicum primum Sylvestrem* Dioscoridis esse volunt; sunt qui contradicunt. Et erat certè *Attractylis*, nisi candidior esset, & nisi sanguineum funderet fucem, quâ de causâ *Phonos*, φόνος (sed & ἀδυσταμιον, ἄδυστος ob humoris copiam, & ἀφιδρῶ) vocatur à quibusdam, odore etiam gravis, serò maturescente semine, nec ante autumnum.

5. *Acarna* (ἀκάρνα seu *Acorna*) aspectu Cnico urbano similis est, si totam plantæ formam spectes, colore flavicante & pingviore succo. Minor caule non foliosô *Leo*, *Phœnix*, & *Carduus ferox* appellatur. Sunt qui ἀκάρναν laurum esse, & ideò ab *Acorna* diversam, scribunt.

6. *Chamelæon*. χαμαιλέον à foliorum varietate, eò quod cum terrâ colorem mutat. hîc viridia, illic albicantia, alicubi cœrulea, nonnunquam rubra.

rubra inveniantur, & *Carlina* seu *Carolina*, quia ab Angelo contra Pestem Carolo M. commendata, dicitur; quanquam non omnibus hæc appellatio placeat. *Albus* seu *Candidior* serpit in terrâ nullô caule echini modo spinas erigens, floribus capillorum figurâ, qui in pappose evanescunt. Dioscoridi *ixia*, quia quibusdam in locis viscum, seu ad radices, seu sub alis foliorum gignit, maximè circa canis ortum, quomodo thura nasci dicuntur. Theophrasto *ixim*, Plinio per errorem *Helxine*, rara visu, cujus Lachryma *Mastiche Acanthia* appellatur. quia radice est foliosa, ex qua velut malum extuberat contextum suâ fronde: Gazæ *Carduus Pineæ*, sed malè. Diverfa ab *ixia* Nicandri, cujus in l. 6. præfatione mentio, quia hæc radix venenata: Sed fortè & *Ixine Columnæ* à *Carlina*. *Niger* umbellam gerit, floribus spinosis tenuibus hyacinthi æmulis, & versicoloribus.

Quia

Quia jumenta anginae modò necat, *ἰλόφορον*; quia caninum refert odorem, *Cynosoron* (malè *Cynozolon* & apud Auctuar. *κυνόζυλον*) appellant. Sed & *Carlinae apri radiceis* vocabulum, quia radix sues cum polenta necat.

7. *Acanus* inter *φυλλοκάνθα* recensetur à Theophrasto, undè reliqua spinarum genera, *ἀκανάθη* seu *Acanaea*, fortè quòd *τό κύνμα* seu conceptus id cui flos inhæret, aut etiam fructus *ἀκανθῶ* sit vel *ἀκανθώδης*, spina vel spinaceum quid, ut Spigelius explicat.

8. *Silybum* seu *Carduus lacteus* est spina lata, Chamæleonti albo similis. Vulgaris albis maculis notatus *Leucographis Plinii* quibusdam.

9. *Carduus Spherocephalus*, à rotunditate capitis, seu fructu pilæ modò rotundò, ita dicitur! Cui affines (si non iidem) 1. *κεγκοδύλιον*, quod chamæleontis nigri figuram habet, radicem odore nasturtii acri. 2. *χάλκη*, *Gazz Aceraria*, cui nulli in foliis aculei.

lei. 3. Τετραλίξ aculeata, quæ æstate
floreſcit, à Tetralice Athenienſium,
quæ Erica, diſtinguenda. 4. Ἀκανθα
λευκή ſive *ſpina alba* foliis Chamæle-
ontis albi, aliquantulum hirsutis &
aculeatis; capitulô ſpinosô, echini
marini æmulo. 5. Ἀκανθα Ἀγροίκη, Spi-
næ albæ ſimilis, nonnullis *Sylveſtris*
Cinara, *Donacitis*, *Spinaregia*, & *Car-*
dus raptarius.. 6. Πόδες, quæ ſu-
pernè cacumine tantum ramos ſpar-
git. 7. *Onopordon*, quod ſi come-
deriat aſini, crepitus reddere ſo-
lent.

10. *Acanthion*, Ἀκάνθιον folia gerit
albæ ſpinæ ſimilia, aculeata per ex-
tremitates, & araneosâ lanugine ob-
ducta, è qua collecta etiam veſtes
bombycinis ſimiles in Oriente ſunt.
Tomentosum latifolium *Onogyros*
fortè Nicandri.

II. *Acanthus* topiaria herba, latô
longoſque foliô, crepidines margi-
num, aſſurgentesque pulvinorum
toros veſtiens. Caulem prope verti-
cem

cem ex intervallis foliola quædam
 ceu alveoli circumdant, oblonga
 hyacinthina, quæ quia Columnarum
 Corinthiarum capitulis insculpe-
 bantur, herba ipsa non *καμολόγεια* sed
καρχαρόγεια; quia similitudinem cum
 anterioribus urforum pedibus ha-
 bent, *Branca Ursina* vocata; quia
 mitra Phrygiæ aut pileolo incurvo
 similia, *κισσός*: Caput thyrsi specie,
 in gracilitatem conii instar fastigiati.
Levis propter nigricantia folia *Mel-*
ampyllum: ab Acantho puero in
 florem hujus herbarum converso *παύδεω-*
τα nuncupavere.

12. *Scolymus*, *σκόλυμος*, quia famem
 arcet, duplex est: 1. *Dioscoridis* foliis
 inter Chamæleontem & Leucacantham,
 sed nigrioribus & crassioribus.
 Caulis foliis obsitus, in quo
 capitulum spinosum, Plinio *Carduus*,
 quales apud Carthaginem Magnam
 Cordubamq; præcipuè, sestertia sena
 millia reddebant; Tralliano *Ἄετυλον*,
 unde *Articoca*. Galeno *κίναρη* seu
 à Cinere

à cinere quò stercoreari amat, seu à
 nocumentò. Capitellum quò vesci-
 mur *ἐγκέφαλος* & *πρόδελος*. Galeno;
 quia id verticilli figurâ, quæ in colu-
 mnis ornamenti locò conspicitur
 Sylvestris fortè Theophrasti *κάρυος*.
 Sicilia propria, cujus caules ejusdē
 nominis, desquamati cibo *ἐπεσπόμε-
 νοι*, *μαστρά* conditi edebantur. Rectus,
 quem *pternica* dicebant, ejusdem
 fravitis, sed vetustatis impatiens.
Pomum palmæ cerebro simile, *Asca-
 lium* vocabant; Ignotus hucusq̃ve
 quibusdam. 2. Theophrasti, *Gazæ*
Carduus, aliis *Limonium*, qui floret
 serò & diu. Radix vascenda, decocta,
 optimaq̃ve postquam defloruit, sic-
 cescens lacteum emittit succum,
 carnosâ & in cibo grata, *ἢ τῷ ὄγκῳ καὶ
 σιῶν ἀκαθάρτος*. Pappi in quos flos
 abit, *τὰ γείον* Nicandro. Non multū
 à Cinara abludit, cujus quoq̃ radi-
 ces esui idoneæ; sed nec ab *Ascolym-
 bro* Bellonii, qui *Scombrevale*, seu

L

Scom-

Scombri Carduus Cretenfibus, Italif
spina borda.

13. *Carduus spinosissimus* est ὀβρυχῶς
Theophrasti, *Gazz Buxus asininus*,
quia asinis in cibo gratisimus. Est
spherocephalus latifolius, segetum,
seu *avenarius*, lanceolatus, vertice
corticoso, &c.

14. *Dipsaco* (δῖψακος *sitibundus*)
folia lactucae, bullae spinosae in dorsi
medio, caulis spinis horridus, cujus
genicula bina folia amplectuntur,
concavum alarum sinum, in quo aquae
ex rore & imbribus colliguntur, unde
nomen traxit. Vocatur & *Labrum*
seu *Carduus Veneris*, à carinato folio-
rum positu, quae pelvis vel lavacri
specie: *Virga pastoris*, quia virgis
longis pastores aculeis detractis ut-
untur; *Carduus Fullonius* seu *Fullo-*
num, quia eorum rudes pannos velut e-
chinum poliunt. Affinis *Galedragon*,
Xenocratis, palustris & spinosa, capi-
te ovo simili, in quo crescente aetate
vermiculos nasci tradunt.

15. *Eryn-*

15. *Eryngium* seu *Iryngus* *Officinarium*, Græcis ἐρύγγιον & ἐρύγη, Plinio *Erynge*, quia multis capitibus dotata est, dicitur. Folia circa caulium eminentias in spinas aculeantur, in cacumine globosa capitula, spinarum acutissimarum ambitum stellatim circumvallantur. Ex cognatis πελονίτης Tralliani.

16. *Carduo stellato* nomen à spinis acutis & durissimis, quæ folia in modum radiantis stellæ ambiunt. Luteus foliis Cyani, spina solstitialis haud paucis.

17. *Euphorbiam* Rex Iuba Medici sui nomine & fratris Musæ appellavit, cum invenisset; spectatur foliis acanthinis. Vis tanta est, ut è longinquo succus, qui Euphorbium, excipiat. Incisæ conto subditur excipulus, ventriculo hædino: Humor lactis videtur effluere; siccatus cum coit, thuris effigiem habet. *Anteuphorbium* acrimoniam ejus retundit.

L 2

18. Tra-

18. *Tragacantha*, τραγάκανθα, *Hirci spina*, radice supra terram eminent, inter folia numerosa aculei recti, candidi, quos ipsa occulunt. Succus sponte consistit, spissaturq; lachrymae modò.

19. *Poterium*, ποτήριον, quia potrix herba riguum solum postulat, totum spinis horrescit, & tenui lanosâ lanugine obducitur, rami lori modò lenti & flexiles, radices recisæ propè terram lachrymam fundunt, gummi similem. Jones *νευγέδα* vocant, quia nervis inimica est: alii *Phryni-ον*.

20. *Drapis*, δραπισ, spina umbella est, foliis vidua, vulnerat aculeis atrectantes, inde nomen.

21. *Anonis* ἀνώνης, quòd nullam utilitatem præbeat, ita dicitur. Spinae in ramis, annuò foliò rutæ simili, totò caule foliatus, in modum coronæ. Muriâ conditur anteqvam spinas producat. Vocatur & ὄνaris seu ὄνaris quòd asinis opituletur. *Resa bovis*

bovis & Remora aratri, quia ramos
 rum & radicum implexū arantes
 boves in opere sistit. Πολύβοι, quia
 fecunda & vivax, γλαυκίζουσα, quia re-
 vera Sole splendente talis. Aculei
 σκολοποιδεῖς, quia pali spiculi instar so-
 lidi sunt.

CAPUT XV.

HERBÆ SILIQVATÆ
ET HIS SIMILES.

Herbæ à fructu denominatæ
siliqvata sunt, quia siliqvas
 ferunt, ex quæ vel *legumina*,
 quæ manu leguntur, ὅσπρη &
 χέδρη Græcis, seu hæc capreolis
 sint donata, seu illis careant; vel *O-*
lera & Oleracea, de quibus alibi; seu
Alie herbæ. Apocynon & Asclepia-
 dem vide inter scandentes.

I. *Legumina capreolis donata* sunt
Faba, *Smilax hortensis*, seu *Phaseolus*,
Ochrus seu *Ervilia*, *Lathyrus* seu *Ci-*

L 3

cercula,

cercula, Vicia, Aphaca, Arachis sive Cracca, Arachidna, & Lentes.

I. *Faba*, κύαμος, à feracitate notū & maximo olim in honore legumē, sola ex iisdem unicaulis, quadraginta diebus floret, alternisq; diebus siliquatur, & sola frugum etiam exesa, repletur crescente Lunâ. In Fabariis spontè nascitur, quod de vulgari sumendum, quæ Dioscoridi κύαμος ἐλληνικός, aliis πύανος, unde Atheniensium Festum πυανέσια, Festo *Fabulum*. Fabæ tunica Scribon. *fabæ concha, Valvulus*, à valvis simili operculaturâ, operculamentum Columellæ, Græcis λέμνα, πείρα, θάκη, λόβος, λίβηρις, κωρυκίς. *Umbilicus fabæ*, ubi bifores fabarum valvæ committuntur. *Scapus*, fabalis stipula Ovidio, Culmus, *ala*. *Fabæ hilum*, nigrum quod in summo est. *Fabaginum acus*, κυρήβιον, quisquilia & purgamenta. Lomentum farina fabacea, quâ erugantur corpora, aggravaturq; pondus illâ ex omni legumine. Quæ cōfracta

fracta est, *fabafresa* vocatur, ἱερὸς μὲν
cum corticibus suis elixa, *Conchis*.
Auspicioꝝ causâ adhibita, *Refri-*
na. Incoctilis ἀτίετον. *Egyptia* spi-
nosus caulis, caput papaveri simile,
colore roseo, fabæ non supra trice-
næ.

2. *Smilax hortensis*, σμίλαξ κηπάριον
hederæ est foliis, cauliculis clavicu-
larum instar, propinquis fruticibus
sefe implicans, ut operis topiarii at-
regias opacent. In siliqꝝulis, quæ
λόβια, semina renibus similia. Appel-
latur & δολιχόν, & φασήλον, ab effigie
siliqꝝvarum & fructus, qui linternam ex-
primit. Alii λόβον & λόβιον vocavere; ἱερα-
γίταις, quia ex omni siliqꝝvarum indu-
mento testarum genere, hæ solæ
unâ cum siliqꝝis manduntur.

3. *Pisum* quod à Pisa (locò in
quo olim copiosissimè provenie-
bat) nomen sumsit, legumen notis-
simum, semina siliqꝝis inclusa, nullò
septò interdistingvuntur, sed se quasi
contingunt, flos papilionaceus.

Græcis ὀπίσθον, τὰ πρῶτον, & λίσσιν im-
 propriè. Nam ex farinâ leguminû,
 pulmentarium λίσσιν dicitur. Est &
Umbellatum, cui flores copiosi, co-
 ronæ instar in superficie necantur;
 & *quadratum*, cuius fructus, dum vi-
 rent, rotundi, exsiccati, angulosi e-
 vadunt: *Vescarium* fructu nigro, al-
 bâ maculâ notato, *Caput Monachi*,
 & *Pisum Cordatum* quibusdam.

4. *Ochrus* (ὄχρεον seu *Ervilia*) à lu-
 teo ochra colore, quem interior
 fructus medulla refert, ita appella-
 tur. *Pisum minus* audit, quia caule,
 foliis, capreolo, & siliquâ pisum re-
 fert.

5. *Lathyrus*, λάρυς quasi λάρυς
 dicitur, tanquam ἀφροδισιακός, quia Ve-
 nerem excitat, *Columellæ Cicercula*.
Piso est similis quoad fructum, post
 flores candidos siliquæ latæ ac com-
 pressæ, fructus angulosi, quod de sa-
 tivo sumendum est.

6. *Vicia* à vinciendo denomina-
 tur, quia capreolis vitis modò serpit,
 ad

ad scapum lupini aliumve calamū,
quem vincere solet. Asianis βίσιον, At-
ticis σάβανον, aut κύριον vocari scribit
Galenus.

7. *Aphaca*, ἀφάκη, in arvis nasci-
tur, lente altior, filiquis lentium ma-
jorib9, in quibus semina terna qua-
ternave nigra, lente minora.

8. *Arachus*, ἄραχος, sive *Cracca*,
frugum & frumentorum vitium,
dum humidioris statu segetes præoc-
cupat, ac tenellas pertinaci vincit,
crebrisque circumvolutionibus de-
orsum trahit. Semine à præcedenti-
bus differt: Exquisite arachi rotun-
da nigra; Aphaces & vicie aliquando
latiora.

9. *Arachyda*, ἀραχίδα, Cicerculæ
species, radice squamis contecta,
ex minusculis aliquot constante.
Nec folium nec quicquam aliud su-
pra terram habet, quia in vasculis
parvis, postquam defloruit, semen
continetur.

10. *Lens* quasi lenis dicta, vascen-
tibus

L 5

tibus æquanimitatem adferre creditur. Caulis in latus spectat, siliquæ in latitudinem funduntur, Græcis φακὸς & φακὴ, seu quòd oculorum aciem hebetet; seu quòd semen ideam maculæ faciei vel oculi referat; seu quasi ἀσπὸς, quòd siliqua granulis compressis lanegulam efformare videatur. *Tragica* Archagato, quia feralibus & defunctis apponitur. *Quia pauperum cibus*, dives haud lente gaudet amplius.

II. *Legumina capreolis carentia* sunt, *Orobis*, *Cicer*, *Lupinus*, *Fœnum græcum*.

1. *Orobis*, ὄροβος, quia boves saginat, Latinis *Ervum*, frutex exiguus, foliò angustò in siliquâ cylindracea, seu quæ volvi potest; semina ejusdē figuræ, seipsa invicem contingentia. Est *pallidus*, *candidus*, *rufus*, &c. *Tralliani* καθαρὴν ἡγοῦν vocabant, quia ejus maximus in expiationibus & lustrationibus usus.

2. *Cicer* caule est omnium leguminum

minum lignosissimò, ἐξέβινθ Græcis,
 seu quia semina in vasculo quasi
 flatu distento bina fert, testiculorum
 ad instar; seu quia Venerem excitat.
 Viri ἐξέβινθ apud Suidam dicitur ἐξέβινθ.
 Neptuni ἐνεργος, quia non nihil
 falsus in ramis, foliis & fructu sapor,
 & juxta mare satum melius. Colum-
 binum candidum est; Venerem ru-
 brum, quod & Orobinū Arietinum,
 capiti arietino simile, nigrum & cœ-
 teris majus. Plinius columbinum &
 Venerem pro eodem sumit.

3. *Lupino* siliqua circumsepta,
 principium, quo siliquis semen ad-
 hæret, concavum. Tellurem adeò
 amat, ut quamvis frutectosò solo
 conjectum inter folia vepresque, ad
 terram tamen radice perveniat.
 Circumagitur cum sole quotidie,
 horasque agricolis etiam nubilò
 demonstrat. Dicitur *Lupinus*, quia
 sicut lupo terram in fame appetit,
 ita lupinus terram amat. Græcis
 λυγνός, seu quia omnium leguminū

calidissimus; seu quia multo calore ad germinandum indiget: Athenæo *βερυκκία*, & *αυρινία*, Lacones *αυρινία* dicitur; *αυρινία* vocant; *Trifida* Virgilio, quia amara. *Lupinum*, *aurum* est apud Plautum *Comicum*: Nam in scena nummis ex lupino factis pro aureis utebantur. *Virides* à nullo animalilæduntur: *Macerati* amaro-rem deponunt.

4. *Fœnum Græcum* foliis est coluthæ; viride inodorum, siccatum eleganter olet: *Columellæ Siligum*, Plinio *Silicula* & *Silicia*; Nicandri schol. *βήρυκκος* & *βήρυκος*, aliis *αυρινία*, *αυρινία*, à siliquarum figura, *νεφρίτις* quasi cornuta herba, & *ῥήλις*, quod cornua ejus in longum extendantur.

III. *Aliis ab his herbis triplex classis.*

I. *Primâ classe continentur Hedy-
sarium seu Securidaca, Ferrum eque-
num, Polygala, Ornithopodium, &
Tribulus.*

L. He-

1. *Hedysarum* ob suaveolentiam ita vocatur, frutex minutis foliis cicerei similibus, siliquæ corniculorum modò aduncæ, in quibus semen fulvum ancipitem securim referens: Hinc *πελαγονία*, *Securidacæ*, seu ut Turnebus vult, *Securiculata* & *Securina* nomen. Nasçitur inter triticum & hordeum. Est & *Siliquis planis* utrinquæ dentatis, & siliquis *articulatis*, flore variò.

2. *Ferrum equinum*, vel à soleæ equi forma, vel quia equi, si diu hanc plantam calcaverint, soleas excutere credantur: Siliqua aliquando simplex, aliquando multiplex. Est & *enneaphyllon*.

3. *Polygala*, *πολύγαλον*, palmi altitudinem perit, in caule summo foliis lenticulæ, gustû adstrictò; quæ pota lactis abundantiam facit, inde nomen. Altera Bauhini *Coronilla* Lobelio.

4. *Ornithopodium* ignotum veteribus; dicitur ita, quia siliquæ aduncæ

uncę parvę aviculę pedem referunt.
Affinis *Stella leguminosa*, à fructu stel-
lato.

5. *Tribulus* τριβούλιος, terrestris nem-
pe, foliō est ciceris, viticulis gracili-
bus, cubitalibus, & frequentibus no-
dis distinctis; integumentō fructūs
aculeatō, hinc appellatio, & αεικία
Theophrastus vocat.

II. Classe secundā continentur *O-
nobrychis*, *Astragalus*, *Galega*, *Glycy-
rhiza*.

1. *Onobrychis*, ονόβρυχis, vel quia af-
ni eā depastā rugiunt, & fremunt,
vel quia sursum, unā cum scaturigi-
nibus erumpit, ὤνω βρύχει: Foliis est
lenti similibus, flore phœniceō, radi-
ce parvā. Est & spicata, & semine
clypeatō: Fructum echinatum quæ
habet, *Caput gallinaceum Belgarum*
vocatur.

2. *Astragalo*, qui etiam Græcis
ἀστραγάλος, propter sequentē causam,
folia & ramuli Ciceri similia, flores
purpurei; radix balani instar, cum
ad-

adnatis appendicibus præduris, & cornuum instar inter se implicitis, (quam glandulam, pinum trivium, ficum terræ, talum, & nonariam vocât) fermen est ἡσπερ γυλοειδές, talo simile.

3. *Galega* folia pinnata, cum molli in extremitate spinula; flores ex albo violacei jubam efficiunt: Siliquæ teretes oblongæ. Vocatur & *Ruta Capraria*, *Fœnum gracum silvestre*, *Fracastor*. *Gallica*, *Cæsalp. Caprago* & *Gralega*, aliis *Regallicum*, *Galenî herba*: Sunt qui *Onobrychin*, *Polemonium*, *Glaucen*, & *Polygalam* esse volunt.

4. *Glycyrrhiza* frutex exiguus, folia lentisci pingvia, flos hyacinthi, fructus platani pilularum magnitudine, asperior; siliquæ lentium modô rufæ, radix longa buxei coloris, dulcis: Et ab hac γλυκύρριζα, quasi γλυκεία ρίζα, γλυκεία, γλυκύφυτον, γλυκύρριζον in neutro, & γλυκύμη nominatur. Dicitur & Σκυθική ρίζα, σκύθιον, seu (ut alii) σκύθικον, σκυθάριον, quia in Scythia ad paludem Mœotim plurima; ἡ δὲ ψ, quia famen

famen sitimq; sedat, *Thapsus* forte,
 qui & *κυθινὸν ἔβλον*, *Cratino Hipponicū*,
Theocriti schol. *χρυσόβλον*, seu *aureum*
lignum, quod lanas & capillos luteo
 imbuebat colore: Hodiè elicitur suc-
 cus ex ea, sed tingere non in usu.

III. Classis tertia sibi vendicat
Consolidam regalem, *Fumariam*, *Cheli-*
doniam, *Aquilejam*, & *Nigellam*.

1. *Consolida regalis* (quæ & *flos res-*
gius) non ita ignota herba est; flores
 spicatum & ordine digesti, cū calca-
 riformi corniculo à tergo, hinc *Equi-*
ris calcar & *flos equestris*: Siliquæ sub-
 nigra, rotundæ. *Delphinium* fortè
Dioscoridis, quia non folia (quod
 mendum est) sed flores, imprimis an-
 tequam completi, speciem quandā
 delphinorum incurvā & repandā fi-
 gurā (ut olim pingebātur) referunt.
 Est in iis & folium quoddam impli-
 catum cum occultis in albo chara-
 cteribus, qui ex virgulis cœruleas li-
 teras Al, vel AJA exprimunt. Altera
Delphinii species Romanum, & *Buc-*
cininum dicitur. 2. *En-*

2. *Fumaria*, Græcis καπνός, κάπνις, καπνίτης, καπνιογόριον, *fumus terre*, quia succus oculis inspersus lacrymas (umi instar movet, duplex: *Non bulbosa*, quæ fruticosa, prætenera, foliis coriandri, hinc κάριον, κορυδάριον, cinericii coloris, flore purpureo, valvulis rotundis minutulis; nascitur in segetibus hordeaceis. Est quæ viticulis plantis aliis adhæret: *Corydalis* quibusdam *Split* lutea est. *Bulbosa*, vulgo *Capnos fabacea*, *Capnos prima* Plinii, quam pedes gallinaceos vocant, in parietinis & sepibus provenit, radice cavâ, vel non. Radice cava major, *Actio phragmites*, & *Capnium*, *Capnos Chelidonia*, & *Leontopetali* genus nonnullis.

3. *Chelidonium*, χελιδόνιον, *Gazæ Hirundinaria*, officinis *Chelidonia* & *Celidonia* visui saluberrimam *hirundines* (χελιδόνες) monstravere, vexatis pullorum oculis eâ medentes, & quæ hirundinum adventû floret, discessû marcescit, ut Plinius prodidit. *Ma-*
jus

jus dicitur *Pandionis radix*, à Rege Atheniensium Pandione, cujus filia Progne in hirundinem mutata; *Pæonia*, propter pares vires; *Philomedion*, vel potiùs *Philomelion*, à Philomela Prognés sorore; *Othoniū*, ob Othona, quā succū Chelidonii quidā credidere: Recentioribꝯ *ελύδρις*, Chymicis verò *Celidonum*, ob quintam essentiam, quam vehementer deprædicant. *Minus* quidam *sylvestre triticum* nuncuparunt; Siliquatum utrumque.

4. *Aquilegie* flos ex corniculis quinq; campanarum instar dependet, intùs flavis pilis instruitur; dicitur & *Aquilina*, ob aduncos mucronum flores, aquilinorum ungvium instar; *columbina*, à forma florum, quorum quina folia in Stellæ modū radiant, quina alia ex inferiori parte, corniculis cavis sursum reflexis, gracilitate cervicem & rostellam columbarum referunt: *Isopyrum Dioscoridis*, à flore ita congestos apices ha.

habente, ut ignis speciem repræsentet, Aniso simile; aliqui *phaseolum* vocant, quoniam folium floris in phaseoli pampinos torquetur. An sit *Pothos*? dubium.

§. *Nigella*, μελά θιον, *Melanspermon*, nigri seminis ferax est, quod & angulosum, acre & odoratum: Capitulum in cacumine ceu papaveris oblongum, in quo loculamenta. *Hispanica* capitula habet pentagona; *Citrina* capitata est, flos triplici aut quadruplici novem aut decem foliorum serie constat: *Arvensis* cornuta est; non est *Anthemium*.

CAPUT XVI.

HERBÆ LACTA-

R. I. Æ.

Lactariis nomen à succo inditum, Lac enim ex foliis fundunt, & sunt, præter *Oleraceas* quasdam, *Tithymallus*, *Pitynsa*, seu *Esula*, *Apios*, seu *Tithymallus tuberosus*, *Peplus*, seu *Esula rotunda*,
Peplus,

Peplis, Chamasyce, Lathyris, & Hippo-
phaës.

1. *Tithymallus*, τιβόμαλ & τιβόμαλ
à lacteo succo quò turget nomen ac-
cepit; ideò omnes species vetus Ni-
candri schol. ἐυγάγεας lactosas dixit:
Vocatur & *lactuca caprina*, quia ex
eo non minus lac ac ex lactuca, & ca-
pris in delitiis; & *lactuca marina*, quia
locis mari vicinis feliciter provenit.
Paralius, qui & *Tithymalis*, ad mare
nascitur, & quia caput orbiculatum
in cacumine habet, κόκκον vocāt, ζιθομα-
λίδι, μήκωνι. *Χαρακίς*, qui & *Mas*, vallis &
septis muniendis aptus est, inde *bal-*
theus dictus: *Amygdaloides* quibus-
dam, quia folia oleæ longiora amyg-
dalum referunt, aliis κωμήτης, κασιόης,
ὀξύπορον, & radix γαλάοτις. *Myrtites*, μυρ-
τίτης seu μυρσινίτης, folia fert myrto simi-
lia sed summa parte aculeata: Idem
& κερύτης à fructu, qui non pariter
maturescit, sed pars annò sequente,
& *Nux* seu κάρυον vocatur; Romani
Mutilaginem caprariam dixere He-
lioſco-

lioscopia coma cum Sole circumagitur; folia portulacæ, caput anethi. *Cyparissias* à foliorum similitudine, caulē gemino aut triplici; nascitur in campestribus: Positu, ortu, effigie æquabili, circinatoque habitu cypressum refert. *Dendroides*, seu *Dendritis* arboris naturam imitatur; comosissimus ex omnibus, in petris nascens: *Cobion* & *leptophyllum* quidam nominant. *Platiphyllum* alii *Corymbitem*, alii *Amygdalitem* à similitudine vocant, ut Plinius ait; nec ullius sunt latiora folia: Pisces necat usus, ipse verbasco similis.

2. *Pityusa*, *πιτύσσα*, *πιτύσσα*, quasi *πιτυοείσα*, quia folia piceæ sunt similia, aliis *Esula* vocabulo duabus syllabis sublatis ex præterito luxato, ex *thy-mallorum* genere est: Semen latum instar lenticulæ; radix lactaria, quæ recentioribus *τερπέρ*. Plantam *κλήμα*, *κράμβις*, *παράλιον*, *κανοπιχόν* vocari, scribit *Dioscorides*.

3. *Apios* juncos duos vel tres in
terra

terra spargit, rubentes, foliis rutæ,
 quæ oblongiora, angustiora, herba-
 cea: Radix exsiccata ficum imitatur,
 hinc ῥαχας; extremum in pyrum tur-
 binatur, hinc ἄπις. Apii dimidium
 id, teste Aetiô, quod ad radicem est,
 & si edatur, *supernè* purgat, *Chama-*
raphanus, seu *Raphanus à γηλα* silvestris
 (alii *Chamabalanon* legunt) dicitur:
 Intus habet mammam candidam,
 plenam succi lactei; dicitur & *Tithy-*
mallus tuberosus, & λινόζωσις, Græci re-
 centes χαμαιπόδια vocant.

4. *Peplus*, quæ & *Esula rotunda*, ex
 una radice tenui fruticat, foliô par-
 vò ceu rutæ, sed latiore: Quia ramu-
 lorum rotundô quasi amictû velum
 efformat, ac tellurem operit, *Peplus*
 dicitur; nisi velis à Xerampelina seu
 purpurea foliorum superficie (hujus
 coloris *peplû*) derivare; hinc & συκή.
 Quia semen papavere candidô mi-
 nus, & succum emittit, Hippocrates
 μηκώσιον ἀφρώδες dixit.

5. *Peplus*, quæ Hippocrati *πέπλις*, &
 nomi-

nomine & effigie peplum refert;
 ἀνδροειχνη ἀγρία, seu *Portulaca silvestris*,
 quia foliis hortensis portulacæ ro-
 tundis & infernè rubētibus vestitur:
 ὁ ἀνδρ. ἀμφιλαφὴς *Dioscoridi*, quia ube-
 riore, & undecunq; comosâ concin-
 naq;ve, & in speciem pepli collectâ
 sobole fruticat; semen ferventis gu-
 stûs. *Montana* est folio *Numulariæ*.

6. *Chamaesyce*, χαμαισύκη, seu σόκκ, len-
 tis folia habet nihil se attollentia, in
 aridis petrosisq; nascens: Neq; flo-
 rem neq; caulem promit.

7. *Lathyrus*, λαθυρίς, nonnullis, τριθύ-
 μαλ, fructum triplici loculamentô
 distinctum habet, rotūdum ceu cap-
 parum, in quo tria minuta semina in-
 tercurfantibus tuniculis distincta:
 Hinc *Lathyridis* nomen; nisi mavis à
 foliis duobus, quæ summam caulis
 parrem amplectuntur, & cavitatem
 satis magnam ostendunt, deducere.
 Vulgò *Cataputia*, seu quia in pillulis,
 & quasi catapotiiis semen; seu quia
 grana in catapotiiis sumta purgant:
 Indè

Inde & *χολοκόκκω* grani, & *χολοκοκκίαι* fruticis appellatio.

8. *Hippophæes*, *ἵπποφαις*, in labulosis maritimisqve nascitur, foliis oleagineis, inter quæ spinæ candicantes, siccæ, angulosæ: Flores hederæ modò racemosi, candidi, & ex parte rubentes; radix succò madet, qui aut per se conditur, aut pistillis farinæ.

CAPUT XVII.

HERBÆ SCANDENTES, CONVULVULI,
ET SIMILES.

HERBAS scandentes vocamus, quas *ἀνδιδοῦσαι*, & *πρῶσι μακύναι*, *Græci* dixere, quæ non nisi alterius ope ac fulcrò sustinere se commodè possunt: Sunt verò vel *Non Pomifera*, vel *Pomifera*.

I. *Non Pomifera* in tres classes abeunt.

1. Prima Classe exhibentur *Scammonium*, *Convolvulus* seu *Smilax*, *Soldanella*.

danella, Smilax aspera, China, Bryonia, Lupulus, & Vitis vinifera.

1. *Scammonia*, quod Græcis σκαμμόμακρον & σκαμμία, rami pingves, crassif & densi, folia triangula, flores in modum calathorum concavi; radix succi plena, gravis odoris, ex qua lachryma de qua postea. Venenatum evadit, si juxta Tithymallos proveniat.

2. *Convolvulo* nomen, quia viticulosus & sarmentosis cauliculis, sursum & deorsum arboribus, fruticibus, vicinisque sepimentis obvolvitur: Putatur esse *Smilax levis* Dioscoridis. Est maior, cujus flos omnium plantarum flores albedine vincit, minor, albus, cœruleus, argenteus &c. Ad eum referenda 1. Ελξίον Dioscoridis foliis hederæ sed minoribus, quæ in segetibus nascitur; multis *Hedera Cissampelos*, aliis *Orubanche Theophrasti*, nonnullis *Scammonea tenuis* Plinii. 2. *Jasione*, cujus flos Theophrasto calathi figurâ

M

gurâ

gurâ, in angustum adeò terminatur, ut exiguò quò contineatur spatium indigeat: Unum in flore folium, sed ita implicatum, ut plura videantur. 3. Μαλακόρις *Damocratis* apud Calsianum Bassum, cui molliora folia, cauliculus quò se implicat, & natale inter arundineta solum 4. *Cen-tunculus* Plinii, qui Græcis *Clematis*, rostratis foliis, ad similitudinem capitis penularum in arvis jacet: Dodonæns impiæ herbæ genus censet. 5. *Granum Nil Serapionis & Arabum*, quod Bauhinus *convolvolum cœruleum* hederaceò angulosò foliò vocat; quidam *Ligustrum nigrum* Columellæ, *Pothon cœruleū* Theophrasti, vel *volubilem lanuginosam* Mesuæi credunt.

3. *Soldanella* ex *similacum lævium* genere est, *Soldana* aliis, Discoridi *κράμβη θαλάσσια*, brassica marina, quia intra primas maris aquas provenit; folia rotunda lacteò succo madent, sapore eis asper, & medicamenti in-

star

star ad eliciendas alvos : Putatur esse illa quam Theophrastus *Bresica* (ῥεφάρις) tertiæ agrestis nomine, Plinius *Raphani genus sylvestre* dixit; Belgis *Convolvulus marinus*.

4. *Smilax aspera*, σμιλαξ τραχήια, Theophrasto σμιλαξ sine addito, sarmenta rubi modò aculeata gerit; *Gazæ Hedera Cilicia*, quia primum è Cilicia profecta, sed in Græcia frequentior, *Nicophoros* Plinio. Cui fructus rubent, frequentibus spinis horridula est; folia aliquando albis maculis asperguntur : Cui nigrescunt, paucioribus armatur aculeis, folia nullis. Alterum inquit *Plinius*, immortalitati proximum in convallibus opacis, scandit arbores comantibus acinorum corymbis; contravenenata omnium efficacissimum. Huc *Salsaparilla*, seu *Rubus viticula* referatur.

5. *China* in China copiosè nascitur, sarmentis smilaci asperæ haud absimilis, multa hæc, tenuia, spino-

M 2

sa,

sa, quibus arbores scandit. In Occidentali India provenit alba.

6. *Bryonia* etiam à scandendo nomen, folia hederacea hirsuta, viridantia, aut arcis candidis discurrentibus undulata, ut in Cretica; radix alba. grandis, Raphano similis initio; acini sambucinis pares, quibus succus croceus. Dicitur & αἰτρε-
α λευκή *Vitis alba*, quia sarmenta, folia & tortiles pampini sativæ viti similia; *Chelidonium*, à similitudine quadam foliorum; *Melothron*, μήλοθρον, à coriorum concinnatione; *Aρχίζωσις princeps cingulum*, quia pro-
pinquos frutices cingit; ὀφιοτάφυλον, seu *uva anguina*, quia in sepibus (ubi angues plerumq; latent) provenit; *Dentaria*, quia dentes imposita extrahit; ψιλάθρον, quia ejus acinis pelles confici possunt; *Colubrina*, quia per dumeta serpit. Fructus sub *Cerasorum Diaboli* nomine venit, & *Uva taminea*. Nigra racemosa, quibusdā *vitis sylvestris Dioscoridis*, cui flos ca-
pil-

pillaceus & muscosus; vel *salicastro*
Plinii, quod potius. Amara dulci
 convenit, censente Bauhino. *Indica*
 alba, est *Meehoacanna*; nigra, *Jalapa*.
 Potest & radix *Quymbaja* (R habar-
 bari instar purgans) à provincia ita
 dicta hîc reponi; ut & radix *Matta-*
lista.

7. *Lupulus* haud ignota hætenus
 herba, cujus tantus in conficienda
 cerevisia usus; *Salictarium* vocant,
 quia salices subit; *Reptitium*, quia
 scandendo reptat; *Bruscandula*,
 quasi bryon scanfile; modernis Græ-
 cis *Ρευάνη*. Affinis *Radix Carolæ Sars-*
eti.

8. Sed nec *Vitis vinifera* quem-
 quam latet; quæ & *cultiva* Latinis.
 Græcis *ἀμπέλῳ οἰνόφορῳ*, ἡ ἡμερῶν voca-
 tur. Quæ arboribus maritatur *Ar-*
bustiva est, & *ἀραδεδεῖα*; quæ nec ma-
 rita ur, nec associatur, *vidua*; quæ in
 t. cti modum longè lateqve forni-
 catur, *compluviala*; quæ pedamentis
 canterisqve transversa jugatur,

M 3

Juga

Jugata & Canteriata; quæ palis per-
 ticiisque firmatur, *Pedata*, & *statu-*
minata; quæ in quincuncem dispo-
 nitur, *ordinaria*; Adde *pergulanam*,
luxuriantem, ὀλομένη, *lachrymantem*,
 seu δακρυόεντα, & *syderatā*, quæ ἀστέρα.
 Cum radice quæ pangitur, dicitur
Viviradix, νέκρευμα, vetula, humi de-
 pressa, quod ex una plures emergāt,
Propago, κλημάτις. Ex partibus sunt
Palmes seu *sarmentum*, κλήμα, ἀγκυλίσ,
 prælonga luxuriantis virga; qui in
 bifurco medius profilit, *focaneus*
 audit; qui nihil parit, *Orbus*; qui ali-
 quid profert, *fructuarius*, *racemarius*;
 qui primò annò frondem sine fructu
 fundit, *pampinarius*: Sarmento
 annotino, quod putatur ad fructifi-
 candum, *refecis*, palmitis *subsidiarii*,
praesidiarii, *vinarii*, & *custodis* appel-
 latio. *Malleolus*, novus palmes est,
 plātationi idoneus, qui & *malleolaris*
virga. *Sagitta*, novissima furculi
 pars, cacumine telii hujus speciem
 gerens. *Spadones*, furculi qui nihil
 ferunt. *Soboles*, virgæ quæ è radi-
 cibus

cibus aut caudicis lateribus prode-
 unt. quasi nepotum partū gravidis;
 rustici *suffragines* vocant. *Flagellum*,
 summa palmitis pars, & *Cyma*. *Capreolus*, qui & *crinis*, *clavicula*, *viti-*
cula, annulus vitis, *ἐλξ*, coliculus vi-
 teus cincinni in modum contortus,
 quo locum serpendo capit. *Pampini-*
us, *ῥάβδος*, folium quō vitis vestitur.
Gemma, à qua ineunte vere oriens u-
 va sese ostendit. *Ἰνὰ σκεῦλη*, scapō &
 acinis constat, cuius semen *vinaceu-*
us, *vinaceum*, nucleus, *γυγάριον*, καὶ *ῥάβδος*
ἐν. Ramus unde acini dependent
βότρυς, *βότρυχος*, *botrus* & *botryo*. *Στέμματα*
 membranosi acinorum colliculi, &
 vinacea cum scapis. Ex uvis, *Dura-*
cina crassius collum aciniqve duri.
Escaria ex his albæ nigræqve. Tu-
 ment mammarum modō *Bumastis*.
 Prælongis *dactyli* seu *dactylites* por-
 riguntur acinis. Est & illa naturæ
 lascivia, ut prægrandibus adhære-
 ant parvi, mites & suavitate certan-
 tes; *leptoragis* vocant. *Fabrilibus* fu-

mus fabrilis gratiam affert. *Passæ*, quæ ad solem expanduntur. Vitium genera innumera atque infinita. 1. *Amineis* principatus propter firmitatem senioque proficientem vini ejus ubique vitam. Ex his *Germanæ* minor acinô melior deflorescit. *Gemellis* uvæ semper geminæ nomen dedere; sapor asperimus, sed vires præcipuæ. *Lanata* lanugo vestit; quæ prima ex Amineis maturescit. 2. *Nomentanis* proxima dignitas, rubente materiâ; hinc *rubellina*, & *rubella*, quia plus fæcis adferunt, quàm reliquæ *Fecenie* dicuntur. 3. *Apianis* apes dedere cognomen, præcipuè earum avidæ. 4. *Gracula* prætenerô acinô, uvâ parvâ. 5. *Eugeniam* Taurominitani colles cû generositatis cognomine misere Albano agro. 6. *Picata*, quæ & Allobrogica, per se in vino picem resipit. 7. *Biturica* acino rarior, densô uvarû partu, contra tenorem unum alboris altusque constans. 8. *Helvola* colore

re sunt inter purpureas nigrasque
mediô : quia sæpius varian. 9. *Va-*
riana à quibusdam appellantur. 10.
Precis materies plurima, uvaque
ollis utilissima. 11. *Balicham*, quæ a-
liis *Basilica*, Dyrrachini celebrant,
Hispani *Cocolobiu*, seu Cocolubem.
12. *Albuelis* summis arboribus fer-
tilior est, *Visula* imis. 13. *Inerticula*
è nigris. iustius *sobria*, & *ameihystos*.
temulentiam sola non facit. 14.
Helvenacum fertilitas commen-
dat, ex quibus *longa* major, minor
Arcum & *Earmacum* vocatur, foliô
circinatô. 15. *Spionia*, aliis *spinea*, im-
bribus autumnisque pingvescit. 16.
Venicula seu *Venucula* inter optimè
deflorescentes: Campani *Sirculam*,
alii *Staculam* vocare malebant. 17.
Talpana nigra candidum facit mu-
stum; à colore talpæ. 18. *Oleagine* o-
lea similitudo; novissima uvarum.
19. *Orthampelos* indiget arbore aut
palis ipsa se sustinens. 20. *Colambi-*
na racemosissima, & magis purpu-

M s rex

rea, cognomine *Bimammia*, quando non racemos, sed uvas alias gerunt. 21. *Tripedaneis* nomen à mensura. 22. *Sarpula* à passo acino. 23. *Unciali* ab acini pondere. 24. *Pucina*, vel potius *Picina* nigerrima. 25. *Stephanitis* coronatiō naturæ lusū, acinos foliis intercurrentibus. 26. *Forenses* celeres proventur, vendibiles; aspectu, portatu faciles. 27. *Alopecis* caudas vulpium imitatur. 28. *Asinifera* ab asini colore denominatio. 29. *Narbonica* vitis unō die deflorescens.

2. *Secunda Classi* dicantur *Clematidis*, *Clematidis Indica*, *Clematidis depbnoides*, *Periclymenum*, *Apocynum*, & *Asclepias*.

1. *Clematidis altera* Dioscoridis, κληματίς seu *Sarmentaria*, κλήματα subrubicunda vitigineis flagellis similia emittit, quibus per arbores repit; folium acre in gustu & exulcerans. Theophrasto *Αρεγύνη*, ex qua igniatium optimum; aliis *τρογύτης*; quibusdam

dam *vitis sylvestris Plinii*, quæ uvas rubentes cœci modò fert, cutem in facie mulierum purgantes: Sarmen-
ta aliquando brachiorum crassitu-
dine. *Flammula repens* dicta, con-
fusa & applicata vesicas flammæ in-
star excitat.

2. *Clematitis Indica*, vulgò *lignum colubrinum*, adversus animalium vi-
rus & morsus efficax: Adfertur ex
India.

3. *Clematitis prima veterum* ap-
pellatur *daphnoides*, quia folium lau-
ro figurâ & colore simile exhibet;
πολυγονοειδής à multitudine nodorum
feu geniculorum, & *σμιρνοειδής, μυρσινοει-
δής* nothâ appellatione: Sarmenta
parva junci crassitudine; nascitur
pingui solò. Affines, si non eadem,
Clematis Egyptia Plinii, quam Ægy-
ptus maxime gignit; Sarmenta lon-
ga, ut nomine ejus veniant quibus
statura procera; Et *Vinea pervinea*,
quæ semper viret, in modum lineæ,
(*linea Plinio* virgæ prætexues) nisi

M. 6

mayis

mavis lauri legere; dicitur & *Viola mortuorum*, quia eâ nonnullis in locis virgines ad sepulturam coronantur.

4. *Periclymenum*, *ῥεγκλύμενον*, (quod alii *Eginen*, nomenclaturâ à capris factâ *Clymenon*, *Carpathum*, *Splenium*, *Hepatitum*, *Myrsinen*, *Calycanthemum*, vocant) advolvit se in arvis & sepibus vicinis fruticibus; folia hederacea inter hæc germina, super quæ fructus hederæ similis, semen durum avelli difficile, ut Dioscorides describit. Nostrium est *perfoliatum*, & non *perfoliatum*: sed an nostrum potius sit *κεκλάμινος* *είρεα* (quam *κισσάνθεον* & *κισσόφυλλον* vocant) Dioscoridis & *Cyclamenos* Plinii? ambigitur. Caterum *Clymenum* Dioscoridis caule est quadrangulô, supra quem folliculi in se invicem propendentes, & cum semine implexi, velut in polyorum citris; foliis plantagini similibus: Quia sterilitatem inducit, *ἀργότατος*.

S. Apoc.

5. *Aposynum* inter filiquatas etiam poni poterat, ut & sequens; ἀπόκυνον vocant, quia canes interimit, hinc & κυνέγχον, κυνέγχιοι, κυνόμορφοι, κυνέκταρον, κυνοκέμβη, seu *brassicam caninam* & *rusticam*, quia filiquas profert similes fortè *brassicæ marinæ*, & similiter succo eòq; luteo turgēt: παρδαλιανγής dicitur, quia pantheras necat; herba est valdè graveolens, virgulta fractu invicta, folia hederæ, fructus filiquâ digitilongitudinis; vocatur & αἰσολοκα.

6. *Asclepias*, folia hederæ habet, ramos longos, radices numerosas, tenues, odoratas; floris virus grave; semen securidacæ; Nasceitur in montibus. Quæ albô & muscosô flore est; foliis laurô acutioribus; corniculis tenuibus oblongis; *Vincetoxicum*, *Hirundinaria*, & *Hederalis* nominatur.

3. Tertiâ Classe habemus *Hederam*, & *Hederam terrestrem*; reliquas quæ in Bauhino, ad *Rotundifolias* retulimus.

I. *Hedera*, κισσός, & κιστός, seu à Cisso Liberi patris pusione, seu à Curculione, seu ab edendo, quia importuna arborum amara & veluti assentatrix cortice rimoso impacta, maceries vetustiores demolitur, & radicatis propagationibus arbores amplexa, eneca & exedit: ἡ δὲ eadem, quia semper altum petit; κισσός, seu planta Ouridis. *Lasciva*, propter arcuissimos amplexus; *Comans*, quia eam in Anthesteriis Athenienses coronabantur: κοιντήν quia eam insigniti Poetae. *Corymbia*, Atheniensibus. *Acharnica*, in riguis nascitur. Densus acinus & grandior, racemis in orbem circumactis, qui *Corymbi* vocantur. *Rigens* sine adminiculo stat, sola omnium generum ob id vocata *Cissos*. *Helix*, quæ Gazæ *clavicula*, secundum sarmentosos funes, claviculas, capreolosque viticeos exerit, qui humi panguntur. Si herbacea plurima est, & facillimè augetur; si versicolor, *Thraciam* nominant,

nant; si candida, tantâ crassitudine augetur, ut ipsa arbor fiat. *Dionysia*, quæ *Nysia* & *Bacchica*, maximi inter nigras corymbi: Bacchus ex India in Græciam primus attulisse dicitur. *Erythranus*, vel potius *Erythrocarpus* & *Chrysocarpus* sunt & ab acinorum colore differentia: Aurei huic coloris grana, quæ *Mamma* Plinio, quia hisce similia, cum parvo *ἀκρογυρία* quod papillam refert.

2. *Hedera terrestris*, χαμάχισσος Dioscoridi, Plinio *Hedera à terra se non attollens*: Geoponicis *μαλακήχισσος*, quasi mollis hedera; aliis *Chamaelema*, quasi Clematis humilis repens. Est *Vulgaris*, *Montana*, & *Saxatilis* magnô flore Lobel, *Asarina*.

II. *Pomifera scandentes*, fructum pomorum instar ferunt, ut sunt *Cucumis*, *Melo*, *Pepo*, *Anguria*, *Cucurbita*, *Colocynthis*, & *Cucumis asininus*.

I. *Cucumis*, qui & *Cucumer*, à curvure Varroni quasi *Curvimer*; Græcis σίκυς, ἡμπερ nempe, σίκυς, σίκυς, & apud

apud Phrynichum *σικύδιον*, quia ad spargendos diffundendosque caules & ramos validè incitatur. Maroni *Terra filius*, Heraclidi Tarentino *ἰδρύαιον*, quia *λατό* (οὐδὲ) provenit; Recentioribus Græcis *ἀγγύρια*, & vulgari sermone *τετράγγυρα*. Cartilaginei generis est ex aëre & terram, crescit qua cogitur formâ, & vivit haustus in stomacho in posterum diem: In fistula flore demissô, mirâ longitudine crescit. Tria Græci genera fecerunt, *Laconicum*, quod aquâ gaudet, *Sicytalicum* fortè quia sarmenta loris similia & *Bæoticum*. Habetur & totus albus, flexuosus seu tortilis, *angvinus* dicitur, & *erraticus*.

2. *Melo* Cucumeris genus est, à malorum figura dict^{us}, Theophrasto *Sycion*, Plinio *Cucumis mali* ciconeï effigie Galeno *Melopepo*, ut Matthiolo videtur. Fructus omnis ventricosus nonnihil pilosus, canaliculatus & torosus diversæ figuræ & magnitudinis. *Hybernus* laquearibus

ribus appensus maturefcit: *Gymnospermum* qui Neapoli habetur, adeò tenuis in femine cruftula, ut excoctum videatur; *Reticulati* caro facile putrefcit, fi pluviam tangatur.

3. Cucumis vocatur *Pepo*, *πίπρον*, cum magnitudine excefsit, quafi mollis, à sole excoctus & maturitate: Radix in farinam tufa in fmegmata adjicitur. Eft vel oblongus, vel compreffus, rotundus, clypeatus, & angulofus. *Arhenxus* *σινδὼν παραγουάριον* vocat, quam appellationem Hefychius *Melopeponis* tribuit. Abftinebatur, tempore Galeni à carne intima in peponibus in *Melopeponibus* maderetur.

4. *Anguria* voce primus Aetius ufus creditur: *Citrulli* à citro colore obtinuit nomen, *Pepo* Dioscoridis, Plinii & Galeni haud paucis, fed variatis. Sunt virides, funt & maculis albis afperfi, caro aliis rubet, & dulcior aliis candida, nonnullis lignofa: Semen nigrum, fulvum, rubrum, aliquando nullum.

5. *Cucurbita* à concurvatu, quod fa-

facile (si quid obstitit, quò minus extendatur) incurvescat: Dioscoridi *κολόκυνθιδάδμ*, *escaria* & *fativa*, ad differentiam *Colocynthidis*, de qua pòst. Crescit quâ cogitur formâ, plerumque & draconis intorti figurâ: Libertate verò pensili concessâ, jam visa est novem pedum lōgitudinis. Semina quæ proxima collo, *proceras* pariunt, quæ in medio, *rotundas*, quæ in lateribus, *crassas* brevioresque. Cibus in muria servatur, usque ad alios ferè proven-tus. *Cameraria* cameras, testudines, topiarias hortorum scenas scandit & operit; libraturque mirè tenui pediculò pondus immobile auræ. *Plebeja* humi repit. Est & *Lagenaria*, & *Capitata*, atque *verrucosa*: In India *Calabassi* vocantur. Menodoro Indica *σικύα* est, Hellepontis longa, ut *κολόκυνθα* globosa. Megapolitæ habuere quam *Sicyoniam* cucurbitam dicebant.

6. *Colocynthidi* striata & aspera flagella, folia hirsuta, & albicantib⁹
in

interiore parte punctis notata: Fructus, poma pugno æqualia. Græcis κολοκυνθίς, aut κολόκυνθα αἰγὸς, σικυώη, σικυή, σικυώη σπογγῆς, ob pulpam fungosam, σικύα πικρά ob ingentem pulpæ amaritudinem; hinc *fel terra*, & *nex plātarum* Mesuxo: *Colocynthis Alexandrina* à solo natali. In Germania sata, rarissimè perfectionem attingit, Thymbra αὐτογενής *Tutrasira*, *Cucurbita sylvestris*, *Cucumerulus* Latinis, &c. Est qui Officinis usitatam *Somphon* esse putat.

7. *Cucumis asininus*, σίκυς ἀγέρος, solò fructū, qui multò minor, oblongis glandibus similis, differt, *Dioscoride* prodente: *Theophrasto* sativo penitus incomparabilis est. Succus virosus cum lubrico semine levisimò etiam attractū extruditur.

Caput XIIIX.

HERBÆ NOXIÆ, ET HIS SIMILES.

HErbas *Noxias* voco, quæ vel soporē inducunt, vel stuporē; & *Narcotica* dicuntur: Vel, tāquam

quam cordi infestæ, vitam adimunt;
& Deleteriae audiunt. Suntque dua-
rum *Classium*.

1. Classe primâ exhibentur *Solanum*, *Mandragora*, *Hyoscyamus*, *Nicotiana*, *Papaver*, *Hypecoum*, & *Argemone*; quò & plures aliæ (ut *Ricinus*, *Staphis agria*, *Helleborus*, &c.) referri possent, quas alibi vide.

1. *Solanum*, quod vulgo *Solatrium*, à nigredine fortè florum, & secundum Macrum. *Maurella*, hinc & Germanis *Nachtschatten* / noctis umbra, *Gazæ vesicaria*; specie pro genere sumptâ. Græcis $\sigma\epsilon\lambda\acute{\iota}\nu$ & $\tau\epsilon\lambda\acute{\iota}\nu$, quia dolores à calida causa contractos, refrigerat; scholiastæ Theophrasti *Ἀγρομελίτεια*, quadruplex est. 1. *Hortense*, quod $\sigma\epsilon\lambda\acute{\iota}\nu$ κατὰ, Anguil. *Caculus* & *Cacubalum* Plinii, fructum mitem & acinosum, seu uvæ similem fert, inde bacciferum: Est & scandens, $\gamma\lambda\upsilon\kappa\acute{\omicron}\pi\iota\kappa\omicron\varsigma$, *Dulcamara* dictum, quibusdam *Salicastrum* Plinii, & *Melotron* Theophrasti.

2. *Ves-*

2. *Vesicarium*, quod φουαλίδα, quia acinos cocci granô in folliculis orbiculatis, & vesicis similibus gerit, calculisq; prodest: Peculiari nomine ἀλικάκιστος, & *Callion* (à pulchritudine fructûs, qvî cerasum mentitur) vocant. 3. *Somniferum*, cuius radicis cortex somnum infert, sed mitius qvàm opium; Apulejo *Hypnotice*. Est & *verticillatum*, cui acini in folliculis hirsutis, per maturitatē nunc rubri, nunc ex rubro crocei. 4. *Maniacum* seu *furiosum*, quod pomiferum: Radicis drachma, lusus & jocos; duæ, species vanas spectraqve; tres, legitimam & perpetuam insaniam gignunt; quatuor, repræsentant mortem. Vocant etiā θέρων (malè θέρωρον vel θερύωρον) quod pigmentum, pharmacum & venenum significat; πέρλεσις & πέρλεσσα (perperam πέρλεσις) quia excessû interimit: ἔνωρον, & ἄνωρον, quia montibus & locis siccis delectatur. Species ejus *Stramonium*, cui fructus spinosus,

qvo

qvo μελανόκερος, *Bella donna* Cæsalpini, & *Lycopersicū* gravissimè olens.

2. *Mandragora*, μανδραγόρας, quasi τῆς μάδρας τὸ γένος *stabulorum* honos, quia ad mandras pecorum provenit: Appellant & ἀντίμαλον, *antimalum*, quòd pomo adverteretur, κίρκια, seu *Circea* & *Circejum*, à Circe venefica, quia radix inter Venerea. Quæ à Theophrasto describitur, diversa est à Dioscoridis, quia illi ferulaceus caulis, huic nullus: *Bodem* illam *solanum* primum Dioscoridis, & *Belladonnam* esse putat. Hanc Pythagoras ἀνθρωπομορφον vocavit, quia radix hominis figuram repræsentat. *Nigra*, quæ *fæmina*, βελιδανίας, quia folia lactucam referunt, mala forbis, ἔοις, similia; sunt tamen, qui αἰοῖς, ovis, legere malunt. *Candida*, quæ mas, μάειον (al. νόειον) quia fatuitatem inducit: Poma duplò quàm prioris majora, colore in crocum inclinante, jucundè cum gravitate quadam olentia. Quæ de media inter

ter

ter utramque scribuntur, in vetustissimis Dioscoridis exemplaribus non extant. Qui in negotio dormitant, sub mandragora dormire dicuntur.

3. *Hyoscyamus*, seu *fabasilla* vel *porcina*, quia apriejus pastu resolvuntur, præsentaneò mortis periculo, nisi aqua copiosâ statim foris & intus se polluant: Folia lata, hirsuta; florum secundum caulem continua series, Punicæ cytinorum instar. Vocant & Διοσκύμου, *Jovis fabam*, quia dolores sopit; αἰθέριον, seu quia ab Apolline inventus, seu quia mentem quasi Apollinis æstu percellit: *Symphoniaca*, fortè quia mente (ab assumptione ejus) laborantes, variâ vocum flexione canunt; *Altercum* & *Alterchangentum*, quia mentem cum multa verborum altercatione abalienat; ἑμμανὲς, furem & insaniam inducens; ἀργαλικόν, quia non sine periculo effoditur. *Nigro* semen nigrum, in foliis pedum

dum anserinorum divisiones; flores patentibus calathis similes, calyces ventricosi, superius aculeati & operculati. *Luteus* à fructus forma *Priapeum* Gesnero, fortè quia priapismum sedat. *Candido* mollissima & lanuginosa folia.

4. *Nicotiana* Nicotius Regis Galliae Consiliarius nomen indidit, cuius & operâ innotuit, quia primus seu semen seu plantam ex Lusitania in Galliam transmisit; Dicitur & *Tabacum* ab insula, in qua copiosè crescit; *Petum*, sed Brasiliæ Petum esse, negat Lerus. *Sana Sancta* Indorum, *Herbapancea*, *Medicea*, *sancta*, *sanctacruce*, ob admirandas virtutes, *Herba Regina*, *Prioris*, *Buglossum Antarcticum*, &c. Scripsit de ea integrum tractatum *Neander*.

5. *Papaver*, *μῆκων ἐξότρον*, haud ignota in hortis planta, & in tutela Veneris: Græcis *μῆκων*, quia eò yescientes ad obeunda munia sunt tardi,

tardi, stupefactis membris; nisi ma-
vis, caliginem inducere, ut Cicuta,
qvæ κάριον. *Folium* Theocriti Scho-
liastes dixit τηλέφιλον, & πλαταγόνιον, *A-*
theneus θείων, à sēno qvem collisum
edit: Caput κάδεια, κάδια, qvia sacculi
repraesentat figuram; hinc κεβλήγοιον,
qvia semina in capitulo. *Sativum*,
θυλακίτις Dioscoridi, semine candido,
utriculo parvo: *Erraticum*, μήκων
ροιῶς, *rhœa* Plinio, medium inter sa-
tiva & sylvestria genus; celeriter
florem amittit; flos puniceus, ru-
bens. πιθίτις, & quibusdam ροιῶς, suc-
cum lacteum è scapo fundit: *Sylve-*
stre est, & nigro semine. *Cornicula-*
tum, καρατίτις παρὰ λιον, marinum, ἐπιτη-
λὶς, siliquam fert, corniculi in modū
inflexam, ceu fœnu græci; capitu-
lum dolii formā. *Spumeum*, ἀφροάδης,
totum album spumeum est, *Hera-*
cleum ῥ, vocatur, qvòd humores
morbum (qvò Hercules labora-
bat) producentes vomitū tolleret.
Est & *cristatum*, & *spinosum*, fortè

N

γλαύ-

γλάυχιος, Dioscoridis, quod succus
herbæ foliis ferè papaveris corni-
culati, quæ crocei coloris succo co-
piosô prædita sunt.

6. *Hypocistis*, ὑπὸ κισσόν, & ὑπὸ φεωγόν,
naturæ est cum papaveris succo ejus-
dem: Nas citur in triticeis segetibus
arvisqve, foliô ceu rutæ, ramulis
exilibus.

7. *Argemone*, ἀργεμόνη, oculorum
ἀργεμα & nubeculas expurgat, in to-
tum papaveri silvestri similis: Ca-
put papaveri rhaadi simile, sed ob-
longius, & summis partibus latum.
Est & altera, quam ἀργεμώνην, ἀρσελαγόν,
σαρκοκόλλαν, Romani *Artemoniam* vo-
cant, quæ viridis imposita oculorû
inflammationem mitigat.

II. Classe secundâ sunt *Aconitum*,
& *Doronicum*.

1. *Aconitum*, ἀκόνιτον, ab Aconis
Maryandynorum pago, ubi copio-
sum, appellatur; vel quia in nudis
campis, quas aconas vocant, prove-
nit, nulla juxta ne pulvere quidem
nutriente. Aliis nomen inditum pla-
cet.

cet, quòd vis eadem in morte esset, quæ cotibus ad ferri aciem deterendam, statimqve admota velocitas sentiretur. Quod foliis Cyclamini aut Cucumeris, θηλυφόρον, & κάμμορον (quasi κάμμορον, perniciosum, dicitur; in σκιώδεις nascitur, & βήσσας seu convallibus Idæ montis, sylvis opacis: Et quia tactis fœminei sexus animantium genitalibus eodem die mortem infert, nomine tale. περδελιαγγές, quia pantheras interficit; μυεκτόνον, quia procul & ex longinquo mures; θηρυφόρον, quia animalia impositâ verendis radice; *Scorpion*, quia radix Scorpionum modò incurvatur. Quod foliis est effigie platani, crebris divisuris, κυνοκτόνον, & λυκοκτόνον vocant.

2. *Doronici* vox Arabibus debetur, qui *Doronigi*, seu *Duringi* dicunt: Quidam *Scorpium* esse credunt, quia radix modò *Scorpium*, modò caudam ejus refert. Arabum à vulgo dicto diversum, & sine noxa usurpatur.

N 2

Ca-

CAPUT XIX.

OLERA ET OLERACEÆ.

Olerum nomine veniunt herbe vesca sativæ, vel condimentis dicata, & hisce similes; Græcis λάχανα: Singularem ferè constant radice; translatione meliora fiunt; aquas & fimum amant; & à bestiis infestantur. Sex ipsorum Classēs.

I. In prima Classe sunt, Rapa, Rapunculus & Campanula glabra, Trachelium seu Campanula hirsuta, Rapistrum, Napus, Raphanus, Lepidium, Iberis, Dracunculus esculentus, Eruca, Sinapi, Reseda, Luteola, Erysimum, Hydropiper seu Persicaria, & Capsicum.

1. Rapis à rapiendo nomen; recentioribus Græcis ῥαπίς & ῥαπίς, veteribus γογγυλίδες, γογγύλας, à rotunda orbicula ique figura: Lacedæmoniiς γασίγες seu ventres, sed apud Hesychium pro γαστήρ γασοεὶς legitur; aliis Ζαέλτις, Ζικελτίς, quia insignes flatus exci-

excitat, vel quia obliquis admodum constat nervis venisq; *Rotunda* rapa masculini sexus sunt, & si densa ponantur, masculoscunt; si rara, effeminantur: Latiora & concava, foeminini. Biennio sata convertuntur in napum; semen trium annorum producit brassicam. Propè Magnesium olim inusitatae magnitudinis: Flores nolas imitantur, post vascula.

2. *Rapunculus*, *ρωγυλὸν ἀργεῖα* Dioscoridis, seu *rapum sylvestre* quibusdam, sed perperam: Capitula in quibus semen, non sunt duplicia appetitur vere in acetariis. Est & *spicatus* foliis in spica, modò maculis nigris ad umbilicum notatis, modò non; & *umbellatus*. Hortensis latiore foliò, *pyramidalis* dicitur; Creticus, *Petromarula*, seu *lactuca petraea Cretica* Belli. Affines *Erinus* Nicandri & Dioscoridis, qui aliquibus *ἰουμαερός ὑδανγὴς*, quasi *herba aquatica*, & *ἀκίμων*, folia & caules lacteò

N 3 succò

succo turgent: *Erineon* Plinii. Huc spectat *Campanula*, quæ à floris forma ita nominatur.

3. *Trachelio* in colli affectibus commendatio; unde *Cervicaria* & *Uvularia* appellatur: *Campanula* hirsuta, à forma.

4. *Rapistro* magna cum *Rapæ* foliis similitudo; unde nonnullis *Rapa sylvestris* altera, aliis *Erysimum*. *Theophr.* Est & flore luteo, & albo, ubi ceruleo, filiquâ articulata, & albo lineis nigris depicto.

5. *Napus* si non est rapum longum, proxime certe ad id accedit, & tenuè deorsum mittit radicem: Græcis *βένις*, quia facillè extuberat, & in rapum mutatur. *Nursina pile* apud Martialem sunt napi. Sunt qui *βένιον* & *βενίδα* distinguunt: Plinius cum napo confundit. Medicina filiquas una serere: In horto tertio die erumpit.

6. *Raphanus*, *ῥαφάνιον* Dioscoridi, quasi radix perspicua, recentioribus

bus *ῥαπὸς*, quia satum statim oritur: Latinis *radix* & *radicula*, quia cæteras amplitudine superat, seu paucis cedit. *Levifolius* dulcior est; *Corinthius* in amplitudinem adolescit, nudâ ferè radice, solum enim hoc genus supernè tēdit: *Liothassius*, qvī & *Thracius*, frigorū patientissim⁹; *Bæotius*, Plin. *Syriacus* dulcis & rotunditate brevi notabilis: *Cleonæus* prælongus, *Algidentis* fortè Plinio: Sylvestris Italis olim *Armoracia*, nunc *raphanus rusticanus*. Est & ægypticus foliis in multas lacinias divisus.

7. *Lepidium*, *λεπιδιον*, acrimoniâ causticâ exulcerat, & sic vel notas ferriō fronti servorum inustas delet, nec non *λεπιδας* seu squamas & maculas faciei abstergit: Folium laurinum, in quo vis, radix tunditur. Est latifolium, glastifolium, & *Dentellaria* dictum, quod quibusdam *Molybdæna* Plinii, vel *Enneaphyllos*, *Sarcophago* Cretensibus, *Phocalida* in Lemno, *Mauronia* Lesbiiis. 8. *Ibc-*

8. *Iberis*, ἰβερὴ ἢ καρδαμαντικὴ Dioscoridis, foliô est nasturtii, odore in radice ejusdem, unde καρδαμὶν & ἀνερὶοκάρδαμοι: Flos æstate lacteus; semen tam parvum, ut aspici vix possit. Inventor Damocrates è primis medentium: A regione in qua medicus amicus sanatus est, nomen. Nascitur circa vetera monumenta parietinasq; & inculta itinerum. Paulo cum Lepidio idem, sed malè.

9. *Dracunculus esculentus*, ad differentiam ejus qui in cibum non venit, ita dictus. Sethi *Tarchon*, Græcis & Mauris indictus: Aliqui ad *Dracum*, alii ad *Chrysocomen* Dioscoridis referunt. Hortensis *Tragum vulgare*, Clusio, cujus in acetariis usus: Foliis sapor acris aromaticus, radici amburens & aceti & salis gustû.

10. *Eruca* vellicando linguam quasi erodit. Tanta in condiendis obsoniis suavitas, ut Dioscorides ἐνζυμων appellaverit, quamvis ita dici potuerit, quòd semen generet & Vene-

Venerem excitet: Siliqvata omnis. Luteam latifoliam *Barbaream*, s. *S. Barbara herbam*, & *scopam reciam* vocant. Maritima Italica siliqvâ hast cuspidi simili, est *Cakile Serapionis*, ut quidâ volunt, seu *raphanus marinus* propter odorem, saporem & acrimoniam. *Cretica* siliqva articulata; *Monspeliace* quadrangula echinata.

II. *Sinapi* nota herba. Nullâ culturâ provenit, meliùs tamen plâta translata. Quin è diverso vix est sato semel liberare locum, quoniam semen cadens protinùs viret. Græcis *σινάπι* quali oculos lædens, semen acerrimum sapore, ignei effectûs. Atheniensibus *σίανον*, seu quasi *σίανον*, quia sine naturâ non est, seu quasi *εἰς πόντον*, quia ob pusillam molem non esse aut vix esse creditur. Tralliano *σινάπιον*, Nicandro *σίανον*. Apii folio Plinius gracile vocat. Optimum *oilum Ægyptium*, aliàs *saurion*. Est & hirsutâ siliqvâ.

N 5

12. Re-

12. *Reseda* circa Ariminum olim nota herba, dolores sedat, dùm collectiones & inflammationes omnes discutit, sapor *Erucae*, *Luteae Maxime* filiquæ sunt Campanulaceæ.

13. *Luteolâ*, quæ Plin. *Lutea*, Vitr. *Luteum*, Virgil. *Latum* panni elnci, & telæ lineæ candidæ quidem colore luteo, virēte verò, qui antè cæruleo tincti, inficiuntur: Cæruleo subtrita pro Chrysocolle inducebatur, vilissimò genere atq; fallacissimò. Est & salicis foliò & Cannabine.

14. *Erysmo*, quod Dioscoridi *ἑρυσμός*, Romanis *Irio*, folia multipliciter secta, & summa ob caliditatem attrahendi facultas. Cauliculi in lori modum sequaces, filiquæ in cacumine corniculorum figurâ, semē fervidi gustûs. Similis huic lævis, lacinata, floribus luteis, quæ *Herba S. Alberti* vocatur.

15. *Hydropiper*, ὑδροπικρον, *aquaticum piper* à locò & sapore nomen
acce-

accepit : Latinis *Persicaria*, à foliorum formâ, sed urens ; Angvillaræ *Cratægonon*.

16. *Capsicum*, seu *Piper Indicum*, *Piperitis*, saporem habet piperis, & vehementer comestum semen mordet, imò adurit. Dicitur & *Siliquastrum*, Indis *Axi*; Differentiæ variæ.

II. Classe secundâ exhibentur, *Nasturtium*, *Thlaspi*, *Bursa pastoris*, *Myagrum*, *Draba*, *Alliaria*, & *Cochlearia*.

1. *Nasturtium* nomen accepit à narium tormento, & indè vigoris significatione proverbium id vocabulum usurpavit, velut torporem excitantis. Græcis *καρχαρον* & *καρχαρις*, seu quia oculorû pupillas cocuntibus simul palpebris abscondit, quod est *καρχαρις μύειν* : seu quia vescentes eò acumine mentis subtiliores evadere creduntur. Nicandro apud Athenæum *καρχαρις*, Hippocrati *καρχαριδιον*, nisi melius vel Iberis vel *Thlaspi* hoc vocabulum imponatur. Antiquissimis

N 6

Persis

Perfis pro obfoniô. Optimum Babylonicum. In Arabia miræ magnitudinis; Aristophanes Milesium laudat. Recentioribus est hortense pratense, aquaticum, montanum. Est & *crispum* cui crispa folia.

2. *Thlaspi*, θλάσπι, θλάσπη, & θλάσπορις à semine (quod ἐντεθλασμένον) nomen habet. Sunt qui θλασπιδιον quasi fructû clypeatum, μυίτην, μύοπτρον, δάσμοφαι, βίτρον, τευριδιον Hippocratis, σαύρη Nicandri à notissimo insecto quod frequens in eo invenitur, *Capsellam*, *pedem gallinaceum*, *sinapi agreste*, &c. vocant. Vulgatius est foliis angustis; id quod latioribus, est *Perficû*, *Sinapi Gratevæ*; fortè *raphanus rusticanus*. Est arvense, montanum, *Alysson* dictum, *Umbellatum*, *Clypeatum*, *biscutatum villosum*. Thecæ aliquando in longam spicam disponuntur, aliquando magis in summô compactæ.

3. *Bursa pastoris*, quæ & *perapastoris*, species est *Thlaspi*, & à marsupio.

piolis compressis ita dicitur: Viget totâ æstate. Folia alteri sinuata, alteri integra, cum loculis oblongis. Minor *Paronychia vulgaris* Dodonæi. Dicitur & *Herba Cancris*, *Capsella*, *Crispula*, *Sanguinaria* seu *Sanguinalis*, quia sanguinis eruptiones sistit; nisi sagminalem vocare malis.

4. *Myagrum*, *μυαγρον*, glutine suo muscas prætervolantes captat, Ferulaceum est, foliis rubiæ simile, semine oleosô, tosto & torrefactô, virgæ oblinuntur, ut lucernarum vice sint. Nostrum quibusdam *Sesamum*, ob seminis similitudinem & olei ubertatem: Aliis *Erysimum*, *Theophrasti* & *Galenii*.

5. *Draba*, quæ apud Oribasium *Braba*, quia inter plantas obsonio dicatas *βεβήβες*, aliis *Arabis*; virgulta & folia lepidii, sed molliora & candidiora, in cacumine sambuci umbella flores candidi. Cordus sub *Dryophoni* nomine à Plinio describi putat.

6. *Alliaria*, folia compressa vel comminuta, porri sectivi cum naturæ odorem profundunt: Nonnullis *Thlaspidium* secundum *Cratæum*, aliis *Alectorolophos* Plinii.

7. *Cochlearia*, formam cochlearis parvi nec valdè profundi foliis refert, scorbuticorum levamen. Aliquibus *Telephium*, nonnullis *Britannica* Plinii, quæ scelerotyben & stomachacem curet.

III. *Classis tertia* solam *Brassicam* continet, olus notissimum, Chrysippo, Pythagoræ & Catoni laudatum, à scapo suo præsecatur, ut in cibum cedat. Græcis ῥάφανος, quia semen vetustioris raphanum producit; ῥαφάνη, quia νόσος oculorum hebetat, humidioribus succurrit, vel νόσος adversatur; μέντις & ἰεργὴ vates & sacra, quia per eam jurabatur. ξυλοκαρμύδα Pelagonio. Coliculos, quos primâ germinatione producit κύματα quasi κνήματα, *Cymas* fœmininô genere, ἀπὸ τοῦ κύματος, à prima cœsura

sura & sectione, & *harpsofiles* caules
 nimirum ἀπαλὲς vocant. *Crispa* à si-
 militudine apii σελινοειδής, σελινόσια, σε-
 λινὰς, à locis *Appiana*; Nicandro ἔλην
 Theophrasto ἐλεφύλλον dicitur: *Sa-
 bellica*, cui à Sabellis mediis inter
 Marfos & Sabinos populis nomen,
 in admirationem usq; *crispa*, quo-
 rum crassitudo caulem ipsum exte-
 nuat. *Canlodes* est *Lea* ἐλέας, λειόφυλλον,
 latis foliis è caule exeuntibus, *Ca-
 mane*, quæ specie sesile folium, ca-
 put patulum. Ex *Capitata* κεφαλῶτοις
 est *Tritiana*, bis computabili impē-
 diō tædioq; , cui plurimum capitis
 viridis, & quia venter tumet, γαστήρ
 vocant. *Lacturria*, seu *lacturris*,
 tempore Plinii ex convalle Aricina,
 ubi qvondam lacus & turris subiit,
 cui caput prægrande, folia candida
 innumera. *Pompejana* à Pompeja-
 nis populis Neapoli vicinis, seu *Cy-
 pria*, quæ procerior, caule à radice
 tenui inter folia crassescit, & diu
 hyemem in cellis tolerat, fortè *Can-
 liflo-*

liflora & *botrytis* semen Alep^o de-
fertur. ^{καρύδην} Plinii minutis caulibus
est, tenuioribus foliis, & omnium
tenui succo vehementissima. Nunc
habemus inter Capitatas *patulas*,
capite oblongo, non penitus clau-
do, quæ *Sabauda* vulgò, *polycephalas*,
quæ ex pluribus capitibus conglo-
bantur, *gongylodes* seu *raposæ thyrsum*
tas quibus brevis caulis, quæ folio-
rum comæ subest, in rapum escu-
lentum extuberat: Hinc *Caulorapi*,
& *rapitii colis* vocabula. Ex non ca-
pitatis est quædam spinosa; ex *cri-
spis*, est alia *Asparagodes* seu *epiphyl-
litis* quæ vel tota viret, vel costæ &
venæ rubent, alia *fimbriata*, pumila
tota nivea, oris fimbriatis purpure-
is, maculis aspersis. Est & *perfoliata*.

IV. Classe quartâ continentur *Isa-
tis* seu *Glastum*, *Lapathum*, *Acetosa*,
Spinachia, *Rha*, *Centaurium majus*

I. *Isatis* lanarum insectoribus in-
servit, & tingit cœruleo; sativa nē-
pe cui plantaginis folia. Trufati-
libus

libus molis premunt, ut herbaceam
saniem excludant, &c. Dicitur &
Glastum (quidam *Gvastum* legant,
quia & nunc *gvesdum* vocatur) quia
firmis & nitidi coloris fundamen-
tum præstat. *Vitrum* à colore hyali-
no. *Indicum* in Officinis *Nil* Ibenfi-
næ. Hoc Britannorum conjuges nu-
rusque totò corpore oblinebātur.
In *Sylvestri* folliculi multi lingua-
rum figurâ dependent.

2. *Lapathum*, λάπαθος, ventrem λα-
πάζει, inanit, si folia in decocto ex-
hibeantur. Latinis *Rumex*, quod ab
eo succus, non aliter atque; mammæ
(quâ Rumam veteres dixere) à siti-
entibus exugi soleat: nisi similitu-
dinem nomen imposuisse malis.
Macer *Parasellam* vocat: Galenus
Betam sylvestrem appellari posse
scribit. Tota quippe formâ perfe-
ctum betæ proximum conspicitur.
Oxylapathum ex sylvestribus, acuti-
ora habet folia, & non nisi in palu-
dosis nascitur; *ἀλάπαθος* Theophra-
sti

sti quibusdam, sed perperam, *Breve* ab Horatiô vocatum, est Plantagini proximum & parvum. *Hydrolapathum* quod & *Hippolapathum* & *Bulapathum* à magnitudine vocant, in aqua nasci traditur. Ex Latifoliis sylvestris est *Unduosum*, quod *Bonus Henricus* vocatur, & *Tota bona*; est & *Rhabarbarum Monachorum*, quod isti Rhabarbarum esse credebant.

3. *Acetosa*, ὀξύλις, à sapore acido vocatur, aliis ὀξύρις ὀξύλαπας, si mēdum non subest in scholiis ad The-riacam Nicandri; Græcis Barbaris λέμικη, & λέμια βοτάνη; Latinis propriè *Rumex*, propter supra allatam causam, & *lapathum Cantherium*, quia fortè ea equi delectantur. Est *bulbosa* tuberosa, rotundô foliô hortensis, quæ *Romana* & *Ovilla*, *Vesicaria*, βρεκεφλήφορα & *lanceolata*.

4. *Spinacha* est lapathum hortense. Nomen à seminibus duris & spinosis: Aliis *Seutlolapathum*, quod mediæ inter lapathum & betam

tam naturæ : alii *Scutlomalache* : Græcis recentioribus à raro in medicina usu *σπαράχια*, *Hispanicum* aliàs *Olus*, quia fortè prima indè origo. Est & semine non spinosô.

5. *Rha* (Dioscoridis intellige) quod aliquibus *Rheum*, *ῥῆ* vel *ῥῆον*, & *ῥῆιον* in iis, quæ supra Bosphorum regionibus provenit, & à *Rha* fluviô Tanai vicino, qui in Mæotidem paludem influit, nomen mutuatum est. Radix nigra, intus rubicunda, sine odore. Et hoc est *Rha Ponticum*, seu *Rheon Ponticum*, *Rhesponticum*, seu *Rheuponticû*. & fortè Plinii *Rhacomia*, quod ex his, quæ supra Pontû sunt, Regionibus adfertur. Radix trita vini colorem ad crocum inclinantem, reddit. Rhabarbarum hodiernum nomine duntaxat veteribus cognitum, in sola enim Sinarû regione provenit; & indè per Usbecken in Turciam, hinc ad nos transportatur. Radici circulares Zonulæ, color croceus, cum crispô
linea-

linearum rubentium discursu, & tuberum vallecularumque inæqualitas. *Thracicum Alpini* est ruffô floris colore, lapathi majoris foliô eoque glabrô.

6. *Centaureum majus*, Chironi Cētauro appellationem debet, inde *Chironium*. & ex incertâ causâ *Narce*, folia juglandis nucis, oblonga, viridi brassicæ colore, in ramulorû fastigiis capitula squamosa, aliquantulum turbinata, in quibus lanosi pappi & semina splendentia.

V. In Classe quinta habentur, *Beta*, *Blitum*, *Atriplex*, *Halimus*, *Amaranthus*, *Parietaria*, *Mercurialis*, *Phyllon*.

I. *Beta*, figuram litteræ β dùm semine turgēt, referre videtur: Græcis τεύτλον & σίντλον, quia facilè excrefcit, Hortensiorum levissima. *Sicuncula*, quæ Officinis *Cicla*, candida est, pauciorumque seminum caulis carnosus. *Verna* & *Autumnalis* à temporibus sativis nomina sortitæ sunt.

Sylve-

Sylvestris illa, quæ Plinio *Neuroides* & *Limonium*, undecim sæpè caulium, ignota Dioscoridi. Est & rubra tam vulgaris, quàm radice rapæ, quâ *Scufoſtaphyllum*, *rubram Romanam*, & *Erythroriton* vocant. *Cretica* semen aculeatum.

2. *Blitum* βλίτον, βλήτον, iners videtur ac sine sapore, aut acrimonia ulla. Undè convicium fœminis apud *Menandrum* faciunt mariti, idemq; recentiorib⁹ μύρον, hinc stolidi βλίτοι, & βλάξ piscis inutilis. Flosculi & semina latis membranis includuntur, in fastigiis ramorum racemosa, folium linguam refert. *Polyſpermo* flos omnium florum minimus.

3. *Atriplex* olim *Atriplex*ũ, Græcis ἀδράφαξις & ἀτράφαξις, Jonibus ἀδράφαξις, quia ἀδρας αὐξῆς, & octavo à satū die profilit, confestimq; incremento proficere conspicitur; & fidem celeris augmenti facit, ereptum in confinio cæteris herbis alimentum. *Hortensis* alba duplex gerit semen
infol-

in folliculis & absq; istis. Ex sylvestribus, latifolia pes anserinus audit; fœtida *Garosimum* & *Vulvaria*: Est & mori fructû baccifera. *Maritima*, *χευσολάχαιοι*, quia folia marcescentia è luteo vel flavô Xerampelino coruscant.

4. *Halimus*, *ἅλιμος* & *ἅλιμον*, olus maritimum falsum, & indè nomen; flos muscosus racematim in summis ramis cohæret. Aëtio vocatur *ἅλιμος*, recentioribus *θαλασσόις κρέασι*, Cretensibus, *Halimatia*, Gaza *Ayronem* vertit. Sativam Tholosani herbam *Colicam* vocant. Sylvestris in sepibus ibidem à nobis visa. Solino Alimos in Creta nascitur mirabili effectu, quod eâ admorsâ inter diu nulla fames sentiatur, ut ei indè nomen impositum sit, quòd famem arceat.

5. *Amaranthus*, *ἀμάρανθος* spica purpurea veriùs quàm flos aliquis, & ipse sine odore. Mirum in eo gaudere decerpi & latiùs renasci. Alexan-

xandrino palma qui decerptus as-
servatur; mirumque postquam de-
servuere cuncti flores, madefactus
aquis viviscit, & hybernas coronas
facit, summa ejus natura in nomine
est, appellata, quoniam non marce-
scat, Theophrasto φλῶξ, *Gazæ Flamma*. *Maculosus* rubrô virente, & lu-
teô in foliis colore tingitur, & quia
psittacum æmulatur, *Herbam papaga-*
lli seu *Psittaci* vocant; alii *Celosia-*
am. Vicina *Theombrotiron* Plinii, pa-
vonis picturis simile, odore eximiô,
Persarum Regibus contra omnia
corporum incommoda in usu, &
ejusdem *Symphonia*, vel *Gromphena*,
de quâ superius.

6. *Parietaria*, in parietinis oxit,
unde *Muralis herba* Celso. Folia hir-
suta, semen in capitulis lappaceis,
Græcis ἐλξίον, quia semen asperum te-
naciùs vestibus adhæret, περδίκιον Ga-
leno, quia ea perdices delectantur,
Aliis *Sideritis*, ob aliquam cum side-
rite similitudinem. *Heraclea* ab
Her-

Hercule; *ἐλπίς* quia convolutum & implicatum semen habet; *Vitraria* vel *Urceolaria*, quia detergendis vitreis urceolis inservit, *ὕγιειν ἄγγελον*, *sanitas agrestis*, quia ad plures morbos utilis, & passim in sepibus occurrit, sed melius *ἰξίαν ἄγγελον* dices, quia semina visci instar vestes, quibus adhæserunt, ad se trahunt; *κλυβάτις*, *κλυβάδιον*, & *κλυβιόδιον*, quia glutinosum (ceræ instar sacculum) habet, & accedentem detinet.

7. *Mercurialis*, Mercurii inventum, hinc *ἐρμου βοτάνιον* & *πόα*. Vocatur & *λινόζωσις* & *παραδείσιον*, censeturque *φύλλον* Theophrasti esse. Sylvestrem marem *κυνίαν* & *κυνιοκρήμην* dicit Dioscorides; folia hederæ similia, certis interstitiis candicant. Habetur nunc *Testiculata*, seu *Mas*, cui semen juxta folium ceu bini testiculi unâ cohærentes: *Spicata* seu *scæmina*, cui flores muscoli in spicis racematim cohærent.

8. *Phyllon*, *φύλλον*, planta ad generationem

rationem apta, quæ in petris nascitur, foliis acidi & salsi gustûs, falsuginosis & semper binis: Aliis ἐλαγὸφυλλον, ad discrimen Mercurialis, quæ etiam *Phyllon* appellatur; & βρυόια vel à foliorum eruptionis argumento, vel à musci similitudine. θηλυγόιον musci modo in saxosis montibus provenit, foliô oleæ, sed magis herbaceô: Theophrastus *Arrhenogonon* vocat.) Ἀρρηνόγονον (Theophr. θηλυγόιον) racemosum quiddam deslorescentibus oleis non dissimile habet. Huius potu mares, illius fœminas gigni produnt.

VI. Classe sextâ exhibentur *Lactuca*, *Sonchus*, *Lampfana*, *Endivia*, *Cichorium*, *Dens Leonis*, *Hieracium*, *Chondrilla*, *Senecio*, & *Jacobea*.

1. *Lactuca*, notissimum olus quod lac fundit, caulis non nisi perfectis foliis emittitur, regerminatus suavior. Antiquis Græcis θειδάξ & θειδάκιν, quia folio est ficulneô, succô candidô turgente; recentioribus

O

μαίε-

μεγάλιον, vel ut alii μαγάλιον, & μαγῆλις.
 Sylvestris, quæ τετρακύνη modernis,
 Hesychio τετρακύνη, multicaulior est,
 cui folium consummatū aculeatur,
 succus acris. Laticauli, tam ampli
 stipites apud Plinium, ut hostilia o-
 litoria ex his factitari prodiderint.
Laconica rectō & procerō thyrsō
 assurgit, stolonibus caret. *Ceciliana*,
 à Cecilio Metello, purpureæ ma-
 ximæ radicis & crispī folii, hinc *cri-*
spa. *Cappadocia* pallidō & pexō den-
 soq; foliō viret. *Bætica*, quæ in fini-
 bus Gaditani municipii, candida &
 crispissimi folii. *Sessilis* in latum po-
 tius & in planō se spargit: *Phyco*
Pythagorico εὐύχιον aliis ἄστυς, quia
 Veneri refragatur, & ἄστυς quia σύλη
 seu caudice caret; nonnullis *Laco-*
nica & *Capitata*. Pessimum genus
 cum exprobratione amaritudinis
 appellavere *Pierida*, quæ succō so-
 poriferō abundat, atra, *Meconis*. *Ci-*
licia foliō, *Cappadocia*, nisi crispū
 lati-

latiusque esset. Geoponicorum auctor habet διὰ ἑδίων duplicis cordis, quò nomine quod intus spissum & coactum venit; Φευγατικόν, ἐπιγίανον, nuda nomina. Est & maculosa.

2. *Sonchus*, σόνχος, salubrem ἑαὶν χέει, qui æstuosas stomachi lancinationes lenit, & nutricibus lac auget, Latinis *Cicerbita*, *Lactucella*, *Lacteron*, quòd caule dissecto lac copiosum defluat. *Hypochaeris*, ὑποχαιρίς Theophrasti, *Gazza porcellina*, quia minùs aspera & mitior: Est fortè tertium sonchi ejus à Dioscoride descriptum, tenerum, molle, arborescens. Est & hirsuta.

3. *Lampsana*, λαμψάνη, *lapsana* soncho affinis est, sylvestre olus (*Cyma sylvestris* Plinio) & quod plus quàm lapathum alit, Malè *Chara* seu *Cera*, cujus radix Cæsariano militi alimētum, creditur. Domestica quibusdam *Napium*, & in Prussia *Papillaria*.

4. *Intybus* seu *Endivia*, *στέας*, à caule tubæ specie cavo. (*ταρακνίδες* arbores cavae) & qui aquâ tacta quasi recenter sata foret, virescit; flos stellatus. Dicitur & *τεράκιον*, quia eius olim in quotidiano cibo usus, quod vocabulum nunc in *Taraxacon* abiit: *Ægineta* tamen & *Trallianus* diversa faciunt. *Sativus* Erraticus est *Scariola*: radicibus multis & longis sub terra vagatur. *Ambagiam* vocavere, *Celsus* *Ambuberam*, *Aegyptii* *Cichoriam*, *Brunfelsius* *Solsequium*. *Sylvestris* latiore foliō *Hedypnois*. *Rusticus*, *Gazæ* *Amarago* & *Ampulla*.

5. *Cichorium*, *κίχόριον*, *sylvestris* feris est, *Pieris* quoque dicta, quia amara; *Panchreston*, quia frequenti in usu. Habes in hortis *spinosum*, quod non lactescit, semen thecæ includitur: in pratis *vesicarium* caule hitfutō.

6. *Dens Leonius*, *κίχον* & *Caput Monachi* à specie, *Taraxacon* *Officinis*;

abeunt. Diutius floret, dùm novos flores prioribus amissis, restituit. Dicitur & *Carduncellus*, & herba *Carderina*, quia ea cardueles aves delectantur.

10. *Jacoba* & formam & vires cum fenetione easdem obtinet, floretqve circa S. Jacobi festum.

CAPUT XX.

GENUS MISCELLÆ.

H Erbas miscellas eas voco, quæ non ita exactè & commodè præteritis classibus inscrip-
turi potuere, & quinque classi-
bus includuntur.

I. Primâ classe exhibentur *Lysimachia*, *Veronica*, *Tenarium*, *Scordium*, *Chamedrys*, *Alfina*, & *Anagallis*.

I. *Lysimachia* quæ Græcis *λυσιμάχιος* & *λυσιμαχιο* *Lylinach* Agathoclis F. Rex inventor, ipsa celebrata Erasistrato

strato tantarum virium, ut jumentis discordantibus jugo imposito asperitatem cohibeat, quod est *λύτρε* τὰς μάχας; hinc *λύτρε* nomen. Quia folia Salici similia, vocatur *Salicaria*: Odor gravis suffitæ, adeò ut & muscas enecet. Species ejus *siliquosa*, quæ à siliqvato & præcoci fortu, qui auctu & incremento florum eruptioni antevertit, *Filius ante Patrem* vocitatur; à flore leucoio simili supra siliqvam nato *ἐπιλόβιον* & *χαμαγιόειον*, quia fructus siliqvæ nerii seu rhododendri æmulus. Vix *Onagra* Dioscoridis, & *Oenothera* Plinii, seu *Onuris*, ut quibusdam placet.

2. *Veronica*, nec Græcis nec Latinis veteribus fortè nota erat, etsi sint, qui *Teucrium* vel *Betonica* Pauli esse velint, vulgatissimam nempe & supinam: Floribus est spicatis subcœruleis aut candidis, semen loculamentis includitur.

3. *Teucrium*, τὰ βότρυς *Teucer* Ajacis

frater invenit: vocatur & *Chamedrys*, ob similitudinem. *Hermion*, vel potius *Hemininitis* & *Hemionium*, de qua inter capillares, & quia lienem exinanit, *Splenion*, constatque sic inventam, cum exta super eam projecta essent. Spargit juncos tenues, folia curva, asperis locis nascitur, aust. rō sapore nunquam florens Plinio: neque semengignit. *Peregrinum* folio sinuoso, *Paderota* fortè Pausania. Affinis *Chamarops*, myrteis circa caulem geminis foliis, capitulis Græculæ rosæ: & *Scutellaria* quæ Teuctii facie.

4. *Scordium*, οὐβόδιον, quod Plinio *Scorodotis*, sive *Scordion*, allium οὐβόδοι, aliquanto redolet, eidemque similem acrimoniam obtinet. Dicitur & οὐβόδιον ab inventore Mithridate, *Theriaca agrestium* à viribus, & forte apud Nicolaum & Myreplum οὐβόδοις ἁγροῦ, ut succus Cyrenai-

renaiicus σκερδολάσατος folia Chamæ-
dryos sed maiora, flos subruber. Est
& lanuginosum, & quod *salvia syl-*
vestris, nec non *sphacelus* & *scorodo-*
nia audit.

5. *Chamadrys*, χαμάδρυς, χαμάδρυς,
quasi humilis quercus, folia ejus ge-
rit, & respectu quercus quasi humi
repat, hinc & *quercula minor* Plinio:
vocatur & *Teucrium* propter simili-
tudinem, & *ferratula* & *ferrata* à so-
lis ferratis, à qua ferram inventam
dixere; item *Trissago* seu *Trixago*,
quia est δαμίσκος, ἀπιδαμιάς; & *Lino-*
drys. Sunt qui τῆς αἰβοτάης putant,

6. *Chamapitys*, χαμαπίτυς, quasi
humilis picea, folia gerit, quæ pice-
am olent; hinc πινύτη & χαμαξήλης
πίτυς. Dicitur & *Ajuga* quandoque
Abiga, propter abortus. *Iva An-*
thritica quia ischiadicis doloribus
opem ferr; ὀλόνυρον in Ponto; Athe-
nienſibus mediæ ætatis *Jonia*; Eu-
boicis *Sideritis*. Apuleius vocavit

O 5

Oro-

Orozon, *Bryon agrion*, *spiculam*,
Mammalem, alii *Cupressinam*. Lutea
 vulgaris, siue folio trifido, est *Peri-*
stereon Cratææ, si *Angvillaræ* judi-
 ciô standum: Est & *Moschata*.

7. *Alfine*, ἀλσίνη, opaca & nemo-
 rosa loca, quæ Græcis ἀλσίνη, incolit,
 & trita, odorem cucumeris reddit.
 Appellatur & αὐτὸ ὅς, *maris auricula*,
 quia folia huic similia. Sunt &
 qui *Myoton*, *Anthyllion*, *Myortocon*,
Myotosplenon vocant. Scandens
 baccifera, fortè *cacubalum* Plinii.
 Vulgaris, *Morsus Gallinæ*, cui viticu-
 li hirsuti, flores stellati, semen in
 pericarpis. Est & quædam, quam
spergulam dicunt.

8. *Anagallis*, ἀνάγallis, reprimi &
 æquè reponit sedem prociduam;
 γάλακτις cui amputata virilia. Mar-
 cello *Magia* (vulgò *Macia* legitur)
 quia revera herba Magica in limine
 vestibuli suspensa, maleficia arcere
 creditur, Plinio *Corchorus*, quia eius
 succus

succus τῆς κόρης seu oculi pupillam purgat. & sic oculorum caliginem discutit. ἡυόεσσα dixit Nicander, quia semper in terram declinat. Aliis est ταυεῖτις, quia ταῦραι seu lacertæ inter anagallides frequentes; earumque morsum apud veteres curabat: Vel quia vim extrahendi spicula obtineat; σαυρατὴς cuspis hastæ est. Fœmina dicta est ἀηεῖτις, quia flori cœruleus aëris color; hancque vitant pecora, ac si deceptâ similitudine degustavêre, statim eam in remedio quærunt, quæ *Asyla* vocatur, à Romanis *Ferns oculus*. Mas, cui flos phœniceus audit *Phanicion*, & *Corallium* Æginetæ. Aquatica major foliô subrotundô est *Berula*, seu *Beccabunga*.

9. *Elatine*, ἐλατίνη, minor est *Helxine*, folia tamen hujus (cissampelou intellige) pusilla, pilosa, rotunda; nascitur in segetibus, gustu amara: Νεφερίτις in veteri codice, quasi calculis medeatur.

O 6

II. Clas-

II. *Classi secundæ* debentur, *Perfoliata*, *Bupleurum*, *Centaurium minus*, *Gratiola*, *Hypericum*, *Coris*, *Symphytum petraeum*, *Polygonum*, & *Anthyllis*.

1. *Perfoliata*, quæ fortè Dioscoridi & aliis indicta, caulis singula folia penetrat & dissecat, hinc *Al-qum* Schvvenckfeldio: Sunt qui *Cacaliam* Dioscoridis suspicantur; sunt & qui *Cotyledonem* dicerent, nisi radix obfaret. Quidam *Seseli Æthiopicum* esse censent.

2. *Bupleurum*, in sponte nascentium numero habuere Græci, capite Anethi, laudatur in cibis ab Hippocrate, in Medicina à Glaucone & Nicandro. Affinis *Buprestis*, *Buprestis*, si non eadem, Theophrasto inter olera, quæ primis imbribus post æquinoctium germinat. A Plinio confunditur cum *Buprestis* animalculo.

3. *Cen-*

3. *Centaurium minus*, κενταύριον τὸ μικρὸν, ad majoris differentiam, de quo inter olera, appellatur. Quia minutiora folia illo habet, ideo λεπτὸν audit; quia λιμναῖα seu palustria loca incolit, λιμναῖον; quia ad fontes provenit λιβάδιον; quoniam omnia mala medicamenta potum è corpore ἱεῖται exigit, Gallis *Exacon*; quia summè est amarum, *fel terra*, Theophrasto πέναις λεπτόφυλλον. Folia velut rutæ, flos lychnidis è puniceo colore in purpuram vergit. In hortos translatum eodem anno perit, nec unquam renascitur. Est & *spicatum* album.

4. *Gratiola* seu *Gratia Dei* nomen à recentioribus propter singulares in medendo vires impositum est; purgat & consolidat. Radicibus plurimæ fibræ, hinc *Centauris* quibusdam, & certè *Centaurii* minoris species est, inter cujus appellationes & *Multiradicis* titulus.

Alii

Alii *Papaver spumeum* Dioscoridis esse volunt: alii *Eupatorium Mesues*, sed falsò.

5. *Hypericum*, ὑπερικόν, frutex surculaceus, venustâ facie; folia foliis obversa innumeris foraminibus scatere videntur, inde *perforata* & *porosa* nomen; Semen resinâ pineâ odore imitatur, inde *chama ptyos*; flos digitis tritus, sanguineum succum emitrit, inde ἀνδράσμιος. Dicitur & κόριον, fortè quòd *Coriandrum* semen aliquo modo imitetur. Calyculi in quibus semen, quia nucis pineæ specie, καὶ ἄρια, κεράτια, vel θυλάκια; sunt in rotundo oblongi, hordei magnitudine. Præter vulgatum *hypericum* occurrit apud Dioscoridem ἄσχυρον, quasi minimè asperum, quod & ἀνκυροειδές & Ἀνδράσμιος, cujus fructus attritu digiti cruentantur; & Ἀνδράσμιος, quod alii *Dionysiada*, alii etiam *Ascyron* appellant, ab *Ascyro* superiori differens. Folia trita

trita vino ô succô manant, triplo,
vel quadruplo majora quàm rux.

6. *Coris*, κόρις, quam aliqui *hypericum* vocant, frutex est foliô ericæ sed minore, pinguiore & rubente, ori gratus, acris & odoratus. *Monspeliensis* semen oculi pupillæ, quæ κόρε, seu anteriori humori crySTALLINO ambitu sphericô haud absimile fert.

7. *Symphytum petraeum*, in petris nascitur, nobis *Alum*, Venetis *Cotionea* seu *Cydonia*; capitula veluti Thymi: Totum lignosum odoratum salivam ciens, ideò ἁδυσον.

8. *Polygonum*, πολύγονον, multa γούνια seu genicula habet, hinc *Centinodia*; quia sanguinem fluentem sistit, *sanguinalis* & *sanguinaria* vocatur: quia separata cogit, *Symphytum*; quia ossa fracta ferruminat, *osteocolla*; quia folia plura χιλιφύλλον, *Millesfolium*, & *Myriopetalum*, ut apud Absyrtum habetur. Mas
non

non attollitur à terra, ramuli graminis instar humi serpunt, folia rutæ, semen sub singulis foliis turgescit, inde *Calligonon* & *polycarpon* dixere. Alii *Polygonaton*, *Theudalida*, *Carcinethron*, *Clema* seu *Viticulam*, *Cynochalen*, *Heracleam*, *Asphaltion*, *Cnopodion*, &c. vocaverunt. Latifolium est herba proserpinaca Apulejo.

9. *Anthyllis*, Ἀνθύλλις, Dioscoridi duplex: Una lenticulæ foliis mollibus, subsalsa gustanti; hinc *Salsola* & *Salsago*. Altera *Chamæpityos* foliis, & ramusculis, sed brevior & hirsutior, odore gravi. Cordus constantis primum velut tritici granis cacumine sibi insertis meminit, quæ falsis locis, non procul à lacu salisusculo Statfortina nascitur, Maritima Alfine folia est *Centumgrana* Cæsalpini. Huc *Paronychia* Dioscoridis pertinet, & *Gramen secundum* Plinii.

III. Ad

III. Ad classẽ tertiam refero
Fungos, Agaricam, Tubera.

1. *Fungi* sunt γυγιῆς, seu ἐκθούρας
 nascuntur, terræ, arborum, ligno-
 rum putridorum &c. humiditates
 superflue. Græci μυκήτας ab ensis ca-
 pulo, cui pediculus similis cum in-
 fidente pileo & ζυγάτας, quod ex ter-
 rā quodam sui tumore enascantur,
 eusque extuberationem referant,
 appellavere. *Boleti*, βολιται, colore
 sunt rubicæ, quā pictores aurum
 operibus suis inducunt, omnium
 præstantissimi, *Volva* Plinio in qua
 ceu in ovo est luteum; *Elvela* Cice-
 roni; *Ammanite* quibusdā seu *suil-*
li pileo lato, infra colore nigro vire-
 scente, quibus secundæ debentur;
Peziza, esculentæ, dimidium fun-
 gum & orbem referunt. & ad Fago-
 rum radices proveniunt. *Favagi-*
nosi, porosi sunt & favis mellis simi-
 les. Λυγυεῖται qui & *Turini* sub po-
 pulo nascuntur: ad quos *Galucci*
 refer-

referri debent. *Capreolinis* pileus
 latus orbicularis flavescent. *Lepo-*
rini seu *Gallinacei* angulosi, & vel-
 ut in lacinias sc̃cti. *Piperitides*, in-
 star piperis linguam vellicant. *Di-*
gitati spectabili magnitudine, ut
 unus sufficiat, qui in castaneis re-
 periuntur. *Petrosi* è lapide fungo-
 so Neapoli nascuntur, si aquâ irri-
 getur. Ex noxiis sunt *Sambucini*,
 auriculæ Judæ vulgò. *Igniarii* un-
 gvis eqvini figurâ, qui in caudici-
 bus nascuntur, quibus attrita sili-
 cis ignem excipiunt. *Prateoli*, pi-
 leô infernè subruffô aut nigrican-
 te. *Muscarii*, qui muscas interfi-
 ciunt. *Phalli*, qui fœtidi & penis
 imaginem refetunt. *Lupi crepitus*,
 qui maturi contracti pulverulen-
 tum fumum effundunt. Sunt & *can-*
cellati.

2. *Agaricum*, ex Sarmatiæ pro-
 vincia olim Agaria dicta peteba-
 tur:

tur: Fungus candidus, qui in arboribus, larice imprimis, nascitur. Mas crispior & amarior: foemina praefertur, quæ quidem rectas intus habet pectinum venas, & quasi divisuras. Est & saxatilis, seu *lac lunare*.

3. *Tabera* radicibus adnumerari voluit Galenus, Græcis *ὄδα*, ab imbribus, & *ὄδα* à tumore: Undique terra circumdantur, nullis fibris nixa, aut saltem capillamentis, neque utique catuberante loco, in quo gaudent aut rimas agente. Fruticosis & sabulosis locis nascuntur, exceduntque sæpè magnitudinem mali cotonei, etiam librari pondere. Sed de his pluribus in *Historia Plantarum* si DEUS voluerit.

Gratia Tibi Domine
Jesu.

Index

Index I. Capitulū.

Cap.	LIBRI PRIMI.	pag.
1.	Arbores pom-aciniferae - -	1
2.	arb. pom-ossiferae. - - -	15
3.	arb. nuciferae - - -	24
4.	arb. aromatica - - - -	34
5.	arb. glandiferae - - - -	39
6.	arb. bacciferae - - -	44
7.	arb. lachrymiferae - - -	66
8.	arb. siliquatae - - -	73
9.	arb. rhodo-florae - - -	79
10.	arb. miscellae. - - -	83

LIBRI SECUNDI.

1.	Herbae bulbosae - - -	90
2.	h. longicaulifoliae frumentaceae	99
3.	h. longicaulifoliae, diversi à frumentaceis generis - -	107
4.	h. nervifoliae, & similes -	124
5.	h. rotundifoliae, cum cogn.	129
6.	h. crassifoliae - - -	138
7.	asperifoliae, cum affinibus -	143
	h. 8.	

8. h. mollifolia, & his congēer.	151
9. Herba stellata, cum affinis	162
10. h. capillares - - -	169
11. h. discicorymbifera, cū affin.	174
12. h. coronaria, & similes -	183
13. h. umbellifera, cum congēerib9	
14. h. capitata, cum similibus.	
15. h. Siliquata, & his similes.	
16. H. Lactaria - - -	
17. h. Scandentes, convolv. & sim.	
18. h. noxia, & his similes -	
19. Olera, & oleracea - - -	

